anthony trollope

doctorul thorne

bpt

Pentru versiunea românească toate drepturile rezervate
Editurii Minerva (B.P.T.).

Ilustrația copertei : *Simona Runcan*

anthony trollope

doctorul thorne

ROMAN

TRADUCERE, PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE MIHAELA BUCUR

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1974
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

ÎNTRE BONOMIE ŞI SCRUPULOZITATE

Observaţii pe marginea realismului trollopian

„...Consider anii aceştia doi, 1867 şi 1868, asupra cărora am făcut o dare de seamă cam încîlcită, în capitolul de faţă şi în cele două anterioare, drept cei mai plini ani din viaţă. Este adevărat că am plecat de la Poştă dar, deşi am părăsit-o, am fost reangajat în serviciile ei o bună bucată din acest răstimp. Am lansat *St. Paul's Magazine*, pentru care am parcurs o cantitate uriaşă de manuscrise, şi pentru care, independent de roman, am scris, lunar aproape, articole. Am candidat pentru deputăţie la Beverley unde am ţinut o mulţime de cuvîntări. De asemenea am scris cinci romane şi am ieşit în fiecare iarnă de trei ori pe săptămînă la vînătoare. Şi cu cîtă fericire am trăit toate acestea! Am suferit de pe urma înfrîngerii de la Beverley, dar suferinţa s-a datorat neîmplinirii activităţii pe care aş fi voit s-o desfăşor; şi-apoi mi-am cîştigat partea mea de experienţă. Am suferit la Washington din pricina afurisitului aceluia de american, şeful Departamentului Poştelor, ca şi din pricina ţînţarilor, neputînd să scap de capitala aceia înainte de iulie; dar toate aceste activităţi mi-au umplut viaţa. Am gemut adesea aplecat asupra manuscriselor; le-am citit însă, considerînd aceasta — prosteşte poate — ca parte a îndatoririlor mele de redactor. Şi deşi în

elaborarea zorită a romanelor mele mi-a răsunat continuu în urechi disprețul și acea teribilă condamnare a potentatului din Paternoster Row[1], m-am simțit totuși mîndru de a fi realizat atîtea. N-am lăsat niciodată tocul din mînă. Fie că traversam mările, fie că mă războiam cu notabilitățile americane, fie că băteam străzile din Beverley, am izbutit să realizez cîte ceva, și în general cîte ceva mai multișor. De multă vreme am ajuns la convingerea că într-o muncă așa cum e a mea marele secret rezidă în a recunoaște că sînt supus acelorași reguli de lucru ca și acelea pe care este nevoit să le respecte un meșteșugar sau un mecanic. Cînd și-a terminat perechea de pantofi, cizmarul nu cade într-o transă contemplativă : «În fine i-am isprăvit. Tii, ce mai pereche!» Cizmarul ademenit la o astfel de trîndăveală n-are o lățcaie în pungă jumătate din vreme. Tot așa stau socotelile și cu scriitorul de profesie."

(Autobiografie, Cap. XVII)

Încheiată în 1876, dar publicată abia la cîteva luni după moarte, *An Autobiography* rămîne un document esențial pentru înțelegerea personalității lui Trollope. Bilanț al unei vieți active și împlinite, lucrarea se remarcă prin precizia și minuțiozitatea notărilor faptice, prin detașare, rigurozitate și modestie, adeseori exagerată, în evaluarea propriei sale creații, subtilitate critică și deosebit simț al valorii în succinta panoramă a dezvoltării romanului englez, claritate și luciditate în capitolele ce expun programul său creator.

Devenit propriul său erou, Trollope se observă cu atenția și obiectivitatea cu care își urmărește orice alt personaj, autocenzurîndu-se prin insistență asupra detaliilor de zi cu zi, egal în-

[1] Referire la atitudinea manifestată cîndva de un reprezentant al unei case de editură londoneze a vremii, față de producerea în serie a literaturii beletristice victoriene.

teresat de eşecuri şi victorii, ghidat de sentimentul responsabilităţii faţă de sine şi de lume, propriu personajelor sale.

Deşi se referă numai la doi ani, citatul este semnificativ deoarece creionează miniatural o viaţă cu preocupări multiple: funcţionar la poştă, romancier prolific, editor de reviste literare, candidat la deputăţie, o viaţă din care nu lipsesc neplăcerile şi înfrîngerile, dar care este guvernată de sentimentul acceptării şi de echilibrul dat de optimismul robust care îi permite să considere orice experienţă, fie ea şi eşec, drept un cîştig. Trăirea deplină a fiecărei clipe, dragostea şi respectul faţă de muncă, sentimentul responsabilităţii şi mîndria datoriei împlinite, cît şi modestia cu care compară activitatea literară cu cea a unui artizan, sînt cîteva din trăsăturile definitorii ale personalităţii lui Trollope.

Numele lui Trollope a fost adeseori folosit de istorici pentru a desemna perioada de apogeu a epocii victoriene, mai precis anii 1851—1867, delimitată de marea expoziţie internaţională de la Crystal Pallace şi de cea de a doua *Reform Bill*, ce dădea drept de vot tuturor artizanilor orăşeni. Expoziţia este un prilej de evaluare a progresului uman şi de comparare a rezultatelor practice obţinute de toate naţiunile în îmbinarea gîndirii cu iscusinţa manuală, dar şi de atestare a superiorităţii manufacturiere a Marii Britanii.

„Perioada de echilibru", cum a mai fost numit acest segment al erei victoriene guvernat de principiul economic al liberului schimb, se caracterizează printr-o relativă stabilitate economică şi socială. Prosperitatea economică asigurată de supremaţia Marii Britanii în industrie, comerţ, transporturi, cît şi în lumea finanţelor, se răsfrînge asupra majorităţii populaţiei. Bunăstarea populaţiei agricole, care decurge din crearea sistemului de căi ferate şi din creşterea veniturilor generată de industrie, merge mînă în mînă cu creşterea standardului de viaţă al muncitorilor, datorat creşterii salariului real, prin reducerea impozitului pe alimente cît şi prin reducerea zilei de muncă. Oricît de ciudat ar părea

pentru o țară care deținea supremația industrială, muncitorii nu numărau cu mult peste un sfert de milion, pe cînd mai mult de un sfert din bărbați se îndeletniceau încă cu agricultura. Pătura de mijloc, categorie atotcuprinzătoare, dar în care ponderea este deținută de micii meșteșugari sau negustori, este dominată de individualism, generat de însăși natura proprietății. Încrederea în propriile lor puteri, dar și conștiința unor limite pe care trebuie să și le impună pentru a-și asigura succesul ascensiunii în societate, par să fie sintetizate în poruncile : ajută-te singur, perseverează, fă-ți datoria, fii cumpătat, păstrează-ți demnitatea. Adoptate și în afara granițelor tot mai imprecise de delimitare a păturii de mijloc, aceste linii directoare morale capătă valoarea unui cod al perioadei. Dacă nu în întregime, măcar în bună parte, el este preluat de „vîrfurile" clasei muncitoare și, instinctiv și pe nesimțite, ca o măsură de autoapărare, și de către o parte a aristocrației din provincie.

Mulțumirea și optimismul ce decurg din relativa prosperitate generală sînt subliniate și de sentimentul securității naționale. În interior, atenuarea conflictului dintre clase fusese asigurată de măsurile luate pentru îmbunătățirea vieții muncitorilor, ca urmare a revendicărilor cartiste, iar supremația navală a Marii Britanii înlătura orice amenințare din afară. Pentru a înțelege și mai bine starea de spirit a perioadei, trebuie să ne referim și la încrederea pe care britanicii o aveau în instituțiile lor. Deși nu fuseseră făcute schimbări esențiale în Constituție, se făcea simțit un val continuu de adaptări și de reforme. Sentimentul respectului față de lege și simțul datoriei și al controlului, dezvoltate în familie, școală și alte instituții, sînt contrabalansate de cultul pentru confruntarea de opinii.

Ar însemna să acceptăm o viziune îndulcită, unilaterală și nedialectică a dezvoltării sociale dacă ne-am închipui că nu mai existau pături ale proletariatului și țărănimii care să se zbată în cruntă mizerie, că lupta de clasă era cu totul stinsă și că a re-

izbucnit spontan în 1867. Am încercat numai să punctăm acele aspecte din care își extrăgeau seva optimismul, încrederea în sine și automulțumirea — trăsături dominante ale perioadei.

Numele lui Trollope rămîne indisolubil legat de aceste decenii ; el redă, prin însăși natura realismului său, o imagine mai clar conturată decît contemporanii lui, fără nici cea mai mică urmă de retuș, prin simplul dar de a ști să își aleagă cel mai potrivit moment de luminozitate, timpul de expunere, unghiul și distanța adecvate, dar nu numai atît : dincolo de imaginea pe care o are în fața obiectivului el vede, printr-o suprapunere perfectă, așezarea tuturor organelor, starea articulațiilor, leziunile ascunse, ca într-o imensă dar precisă radiografie. Văzută simultan dinăuntru și din afară lumea victoriană, a cărui imagine ne-o oferă, capătă o consistență fascinantă. Tinerețea și acuratețea cu care surprinde tonalitatea majoră a perioadei decurge din perfectul acord ce există între personalitatea scriitorului și spiritul vremii. Cu mici excepții — ne referim mai cu seamă la sentimentul de automulțumire, care la Trollope este contracarat de o modestie ce se învecinează cu neîncrederea în propriile sale puteri — atributele definitorii ale perioadei sînt deopotrivă de elucidante raportate la profilul moral și structura psihică a romancierului.

De pildă, cuvintele „gîndire", „muncă", „progres", în care istoricul britanic Asa Briggs în introducerea la lucrarea *Victorian People*[1] vede cheia deceniilor de înflorire victoriană, reprezintă nuclee în jurul cărora se organizează întreaga activitate a lui Trollope.

Cel de al patrulea fiu al avocatului Thomas Anthony Trollope și al lui Frances Trollope — mai tîrziu una din cele mai citite și populare romanciere și autoare de impresii de călătorie — cunoaște umilirea la primul contact cu ceea ce la vîrsta lui reprezenta societatea ; este vorba de experiențele prin care

[1] New York and Evanston, Harper & Row, 1955, p. 1.

trece la Harrow și Winchester, unde se vede izolat din cercurile copiilor de aceeași condiție socială cu a sa, din pricina strîmtorării financiare ce apasă familia. În ciuda planului curajos și ieșit din comun pus în aplicare de Frances pentru salvarea familiei de la ruină — în 1827 pleacă în America și înființează un bazar cu mărfuri aduse din Anglia, întreprindere care în final se va dovedi falimentară — copilăria și adolescența lui Anthony vor fi umbrite de izolarea și nesiguranța impuse de lipsurile accentuate. Fluctuațiile în bugetul familiei au avut ca urmare schimbarea lui Anthony de la o școală la alta : Harrow, Winchester, Harrow — cu un intermezzo de doi ani (1825—1827) la o școală particulară din Sunbury — și abandonarea studiilor înainte de absolvire. Izolarea pe care o resimțise în școală se prelungește în primii ani ce s-au scurs în Londra, după ce a devenit funcționar la poștă, la vîrsta de 19 ani.

Total nesatisfăcut de munca rutinieră și lipsită de perspectivă, conștient de insuficiența și superficialitatea cunoștințelor pe care i le oferise școala, Trollope își găsește o supapă de siguranță în continuarea obiceiurilor dobîndite în anii de învățătură : ținerea unui jurnal și petrecerea timpului liber în ore de visare în care trăiește experiențe ce îi sînt refuzate de către realitate. Simultan însă cu această evadare fiul lui Frances ia măsuri pentru a evita ratarea, făcînd eforturi susținute să-și lichideze lacunele în educație prin lecturi sistematice din literatura engleză și mai cu seamă prin studiul aprofundat al latinei ; cu timpul, ajunge să stăpînească bine această limbă, oferindu-și de-a lungul vieții clipe de relaxare și satisfacție intelectuală în citirea, în original, a unor autori ai „veacului de aur" latin, precum Cicero sau Horațiu. Perioada londoneză se caracterizează ca o etapă de formare și ucenicie ; practica mînuirii rapide a limbii, impusă de notările zilnice în jurnal, abilitatea autoanalizei și aptitudinea trăirii imaginative arătîndu-și roadele cîțiva ani mai tîrziu. Cu întreruperea a doi ani (1851—1853) cînd va lucra în vestul Angliei și a unor pe-

rioade mai scurte, cînd este trimis în misiuni în Egipt, Palestina, Indiile de vest, Trollope avea să lucreze în Irlanda din 1841 pînă în 1859. Plecarea din Londra înseamnă pentru tînăr eliberarea dintre pereţii unui birou unde se simţea apăsat de mulţimea hîrţoagelor şi unde avea sentimentul că nu face nimic folositor. Noua funcţie îi cerea să cutreiere regiunile apropiate pentru a verifica şi îmbunătăţi activitatea de distribuire a corespondenţei ; hîrţoagele erau înlocuite de discuţia directă cu oamenii, plictiseala şi sentimentul inutilităţii, cu satisfacţia ce ţi-o dă o hotărîre ce poate îmbunătăţi o stare de lucruri nemulţumitoare. Schimbarea s-a dovedit a fi salvatoare pentru formarea personalităţii sale.

Încă din primii doi ani de activitate în Irlanda, Trollope atinge acel prag de maturizare necesar pentru a se desprinde din urzeala fantazărilor şi a lăsa locul unor eroi care să-i trăiască propriile experienţe. Ficţiunea îi oferă posibilitatea de a se exprima şi de a stabili contacte cu o lume ce ar fi fost de drept a lui, dar ale cărei porţi îi fuseseră închise. Începînd cu *Macdermots of Ballycloran*, de inspiraţie irlandeză, ca şi următorul roman *The Kellys and the O'Kellys* puterea de muncă şi energia sa ieşite din comun se vor canaliza pe două făgaşe paralele, dar nu lipsite de punţi de legătură : activitatea cerută de ocupaţia sa de funcţionar de stat şi cea de scriitor, fără ca una din preocupări să împieteze asupra celeilalte. Pe lîngă satisfacţiile directe strict legate de munca la poştă, această activitate îi dă posibilitatea să intre în contact cu oameni cu preocupări variate, să studieze tipologii diferite şi, mai cu seamă, să observe cu atenţie reacţiile fiecărui individ în întîmplările mărunte de zi cu zi.

Cu voinţa şi puterea sa de concentrare devenite proverbiale, Trollope foloseşte fiecare oră liberă dacă nu aplecat asupra manuscrisului, cel puţin soluţionînd amănunte în comportarea personajelor sale în evenimentele cu care aveau să fie confruntate, alegînd atitudinea cea mai potrivită cu firea unuia sau altuia dintre

erol. Pentru Trollope scrisul ca atare nu reprezintă decît aşternerea pe hîrtie a unor întîmplări şi situaţii care îi sînt perfect familiare, gîndite şi cîntărite mai înainte. Aşa se explică faptul că el ştia cu siguranţă cîte mii de semne poate scrie în trei ore — timpul dedicat zilnic scrisului înainte de-a pleca la slujbă, putea face o programare strictă pentru fiecare roman, impunîndu-şi fără cruţare să completeze în alte zile numărul de semne cu care rămăsese eventual dator ; iată de ce romancierul putea fi adeseori văzut în compartimentul de tren, cînd avea de parcurs distanţe mai lungi, scriind aplecat cu atenţie asupra unei planşete ignorîndu-i total pe ceilalţi călători. Numai printr-o dedicare totală lumii căreia îi dădea viaţă şi prin respectarea cu strictеţe a programului sever impus de el însuşi şi-a croit drum în lumea literelor, lăsînd la moarte 47 de romane. Sînt impresionante pasajele din *Autobiografie* în care răzbate la suprafaţă mîndria de-a se fi achitat onorabil de cele două obligaţii asumate faţă de societate.

Prin muncă, voinţă şi dîrzenie ajunge la recunoaşterea şi bunăstarea spre care năzuise din tinereţe şi, ca om al epocii sale, se bucură în egală măsură de renume cît şi de cîştigul material pe care îl consemnează în *Autobiografie* cu precizia unui contabil la o încheiere de bilanţ. Ca şi doctorul Thorne el dispreţuieşte ipocrizia foarte răspîndită printre liber profesioniştii contemporani, care făceau caz că îşi exercită profesiunea fără să ţină seama de profitul financiar. Deşi autorul şi eroul său sînt în egală măsură mîndri de munca lor ca şi ceilalţi, ei o consideră o meserie cu nimic diferită de altele, iar cîştigul bănesc drept o recunoaştere a muncii şi a priceperii.

*

După căutări multiple rămase fără ecou — ne referim la romanele de inspiraţie irlandeză şi la încercarea de evocare istorică *La Vendée*, 1850 — Trollope îşi face cu adevărat intrarea în

literatură cu *The Warden* (*Epitropul*, 1855), confirmat în egală măsură de critică și de aprecierea publicului. Analiza subtilă a frămîntărilor psihologice ale epitropului este pusă în valoare de re-crearea sugestivă a atmosferei patriarhale dintr-un orășel episcopal din sudul Anglici. Prin finețea notărilor psihologice și minuțiozitatea descrierii vieții cotidiene, romanul se înscrie în tradiția lui Jane Austen, în timp ce mai marea amploare a cadrului și vigoarea ce se face simțită în crearea atmosferei îl face tributar lui Walter Scott, deși metoda folosită diferă, la Scott accentul căzînd pe pitoresc. De altfel, în aprecierile asupra romancierilor înaintași Trollope își împarte admirația între ei doi, nereușind să se hotărască asupra superiorității unuia în defavoarea celuilalt.

The Warden trascază reperele regiunii fictive *Barsetshire*, care va deveni fundalul unui ciclu de romane grupate sub titlul de „Cronici din Barsetshire" printre care *Doctorul Thorne* ocupă un loc proeminent.[1] Dedicată sudului provincial rămas încă în stadiul de dezvoltare pre-industrială, neatins de vîrtejul prefacerilor din nord, păstrînd încă nealterate tradițiile, seria formează un corp aparte în romanul acelor decenii, cînd atenția se concentra asupra vieții citadine, intriga avînd drept fundal fie Londra, fie centrele industriale din nord. Tendința de a opune aceste două lumi apare clar conturată în creația romancierei Elizabeth Gaskell, care la cîțiva ani după *Mary Barton or a Tale of Manchester Life* este atrasă de viața provinciilor rurale în *Cranford*, urmat de romanul cu titlul sugestiv *North and South (Nord și sud)*, apărut în același an cu *The Warden*. Spre sfîrșitul secolului Thomas Hardy va continua în spiritul plăsmuirii lui Trollope, creînd o suită de romane regionale *(Wessex Novels)*.

Dacă *Barchester Towers* (*Turnurile din Barchester*), 1857, poate fi considerat ca urmarea romanului *The Warden*, celelalte

[1] Aprecierea făcută de Michael Sadleir, cunoscutul biograf și exeget al operei trollopiene, în lucrarea *Trollope : A Commentary*, London, Constable & Comp., 1927.

volume din serie, *Doctor Thorne*, 1858, *Framley Parsonage (Casa parohială din Framley)*, 1861, *The Small House at Allington (Căsuța din Allington)*, 1864, *The Last Chronicle of Barset (Ultima cronică din Barset)*, 1867, au comun ținutul, parte din personaje și, mai cu seamă, atmosfera. Suita de romane nu reprezintă așadar o simplă desfășurare cronologică a întîmplărilor și evenimentelor din viața unor oameni oarecare dintr-o regiune oarecare ; lumea sa nu ia naștere printr-o incursiune liniară în timp, ci printr-o multiplă intersectare de sfere ce gravitează în jurul localității Barchester, capitala ținutului. Senzația de real și soliditate este astfel mult mai pregnantă : cu fiecare nouă sferă cititorul descoperă aspecte inedite sau care îi scăpaseră, fiind neesențiale în incursiunea precedentă, reîntîlnindu-se, uneori după ani, cu personaje cunoscute, de astă dată angajate în noi confruntări, purtînd amprenta timpului și a încercărilor prin care au trecut. Atracția pe care a exercitat-o și continuă să o exercite seria „Cronici din Barsetshire" își găsește un răspuns în însăși metoda pe care am putea-o numi cumulativă. După primul contact cu ținutul Barset cititorul se trezește în postura unui străin de curînd stabilit într-o localitate, care odată scos în lume de unica sa relație — naratorul — își lărgește treptat cercul cunoștințelor pînă cînd ajunge să se integreze perfect în noul mediu ; pelicula ce desparte cititorul de realitatea ficțională se destramă și acesta acceptă jocul propus de Trollope și pășește, alături de narator, printre personajele din Barsetshire. Transferul în realitatea ficțională se face imperceptibil tocmai pentru că „bucățica din Anglia pe care am creat-o eu însumi" — cum se referea Trollope la lumea fictivă a Barsetshire-ului — este tot atît de consistentă ca și lumea reală.

Tocmai această trăsătură îi atrage atenția prozatorului american Nathaniel Hawthorne care, deși creator de simbolic și romanesc, își exprima într-un articol publicat în 1860 preferința pentru romanele lui Trollope în comparație cu ale sale, caracterizîndu-le ca fiind „solide" și „pline de substanță", „și atît de

reale de parcă un uriaș ar fi desprins o halcă de pămînt și ar fi pus-o sub sticla unei vitrine, cu toți locuitorii, văzîndu-și de treburile lor zilnice, fără să le treacă prin minte că s-a întîmplat ceva cu ei".

Pornind de la această afirmație Trollope își definește realismul avînd parcă în minte creația dickensiană ca antipod. „Întotdeauna am dorit să desprind o limbă de pămînt și să-i fac atît pe bărbați cît și pe femei să calce pe ea întocmai cum calcă aici, printre noi — fără calități excepționale, dar nici cu cusururi exagerate — așa încît cititorii mei să poată recunoaște ființe omenești asemănătoare lor, și nu să se simtă transportați printre zei sau demoni". *(Autobiografie :* cap. VIII).

Deși își concentrează atenția asupra faptului comun, cotidian, asupra situațiilor și conflictelor mărunte și asupra unor personaje pe care le întîlnești la tot pasul în viață, lumea lui Trollope iese din sfera banalului pentru că el are darul de a discerne unicitatea fiecărei personalități și de a găsi o tresărire de viață dincolo de cea mai searbădă mediocritate.

Observator entuziast al spectacolului vieții, el este egal atras de ciocnirea de opinii și interese între membrii diverselor pături sociale, între indivizi și societate, între caractere deosebite, dar mai cu seamă de lupta între înclinații și judecată ce se dă în forul interior al fiecăruia dintre personajele sale în momentele decisive.

Prin suspiciunea și chiar repulsia manifestată față de extreme, față de tot ceea ce reprezintă exagerare și încălcare a mediului, a normalului și firescului, prin simțul echilibrului, Trollope se înscrie în tradiția clasicizantă alături de Thackeray, avînd drept predecesori personalități ilustre ca Henry Fielding și Jane Austen. Pe de altă parte însă, înclinația pentru individual și particular îl rupe de unul din principiile de bază ale clasicismului, și anume, redarea universalului și a generalului, și îl ferește de o anume simplificare și artificialitate în conceperea personajelor, ce se face uneori resimțită atît în creația lui Fielding cît și a lui Thackeray.

Interesul pentru individ ca atare, pentru cazul în sine își are sursa în empirism, atît de pregnant pentru gîndirea britanică și cu influențe evidente în creația literară, dar și în lunga perioadă de adîncire a creației lui Cicero, care s-a finalizat într-un amplu studiu biografic publicat în 1880. Trollope are un adevărat cult pentru caracterul profund uman al gîndirii ciceroniene, pentru vitalitatea extraordinară ce rezultă din eliberarea din rigiditatea impusă de sistem, de o dogmă, în favoarea cercetării fiecărui caz în parte. Schema morală dezvoltată de Cicero în *De Officiis*, ca urmare a opunerii conceptelor de cinste, necinste, utilitate, constituie fundația pe care se înalță structura fiecărui roman trollopian.[1] Din teamă de schematism și de judecăți pripite Trollope cercetează atent forțele și tendințele ce se confundă estimînd cu aceeași detașare elementele pro și contra, convins de relativitatea ce guvernează fiecare spirit și fiecare acțiune umană. Conștient de dualitatea caracterului uman, treaz la lupta ce se dă în sufletul fiecăruia din personajele sale, Trollope nu-și permite niciodată să emită judecăți drastice, să canonizeze sau să înfiereze vreun personaj. Detașarea în aprecierea personajelor sau a situațiilor nu este însoțită de sarcasmul ce rezultă din sentimentul de superioritate, ci mai întotdeauna de un zîmbet ironic abia schițat. Sub masca naivității și bonomiei, naratorul trollopian, îndoindu-se asupra unuia sau altuia dintre motivele ce determină reacțiile personajului X, îl forțează pe cititor să emită judecăți etice, să fie mai atent la confruntarea dintre principii și practică, dintre motivarea unei acțiuni și rezultate, dintre scop și mijloace.

Preluînd de la Fielding și Thackeray relația narator omniscient — lume fictivă — cititor, în care naratorul joacă rolul unui ghid și comentator pentru cel din urmă, Trollope produce unele mutații; rolul naratorului este aparent redus, în sensul că nu mai funcționează ca cenzor sau ca predicator care să sancționeze prin comentariu moral atitudinea personajelor, ci se mulțumește să

[1] Aspect amplu comentat de Ruth apRoberts în studiul *The Moral Trollope*, cap. III, Athens, Ohio University Press, 1971.

puncteze ironic reacții care i-ar fi putut eventual scăpa cititorului. Trollope reduce deci din incursiunea didactică în favoarea sondajului psihologic ; de altfel comentatorul apare arareori în romanele sale, naratorul exercitîndu-și mare parte din ghidaj prin intermediul stilului indirect liber. Tendința de a-l apropia pe narator de personaje este, la celălalt pol, completată de apropierea naratorului de cititor. În metoda trollopiană, cititorul se bucură de încrederea deplină a naratorului, acesta împărtășindu-i de la bun început toate informațiile în legătură cu lumea în care îl introduce, făcîndu-i cunoscută din timp orice bănuială referitoare la comportarea viitoare. Nu există momente de încordare și nu există mister, pentru că Trollope nu este interesat atît de intrigă cît de personaj.

Reducînd funcția didactică a comentatorului, Trollope este departe de a nesocoti unul din elementele preceptului horațian — al îmbinării utilului cu plăcutul — adoptat de scriitorii englezi ai secolului XVIII și XIX ; ponderea etică a romanelor sale precum și diversele referiri la funcția educativă a romanului care apar în *Autobiografie* stau mărturie. La Trollope această funcție devine însuși principiul structurant al romanului. Diversele confruntări dintre personaje, întreaga urzeală de forțe care se opun determinînd rezolvarea dilemelor, disecarea motivărilor și a mijloacelor de atingere a țelurilor oferă naratorului posibilitatea să-și conducă cititorul în înțelegerea unor atitudini etice esențiale.

Oricît de paradoxal ar părea pentru un scriitor care insistă atît de mult asupra individualului și se ferește de generalizare și sistematizare, cititorul nu rămîne cu niște modele de comportare particulare și individuale ci mai degrabă cu o metodă etică în evaluarea vieții — abilitatea de a vedea ambele fețe ale problemei și de-a înțelege multiplicitatea și complexitatea ei, prin cercetarea unei situații luate ca atare și nu prin aplicarea oarbă a unor dogme.

*

Există două modalități de abordare a romanului *Doctorul Thorne*, așa cum sugerează cu ironie autorul însuși în primele pagini cînd își cere cumva scuze că și-a ales drept erou un medic

de țară chel și între două vîrste ; el le dă libertate cititorilor nemulțumiți să-l substituie cu Frank Gresham și să schimbe titlul în *Iubirile și aventurile lui Francis Newbold Gresham cel tînăr*. Ironia este îndreptată nu atît asupra cititorilor cît asupra unei impresionante producții ficționale ce se concentra asupra acțiunii și senzaționalului.

Cu Frank drept personaj principal, romanul pare o încîntătoare poveste de dragoste ce oferă multiple prilejuri de lăcrimare pentru suferințele și agoniile pe care le îndură cei doi tineri pînă cînd soarta distruge bariera ce îi separă. O moștenire neașteptată șterge lacrimile de pe obrajii tuturor și creionează zîmbete. Nu lipsesc îmbrățișările calde ale familiei și nici listele de invitați sau detalii asupra toaletelor. E drept că acestea sînt liniile directoare ale intrigii dar într-o astfel de abordare sîntem foarte departe de ceea ce a realizat Trollope, pentru că în viziunea lui „intriga este partea cea mai nesemnificativă a unei narațiuni" (*Autobiografie*, cap. VII).

Dacă abordăm romanul în spiritul cerut de Trollope, dacă îi acceptăm eroul, atunci romanul capătă cu totul alte dimensiuni și semnificații. Comedia rămîne modalitatea principală, dar nu arareori este umbrită de nuanțări amare.

Puține sînt personajele din roman care reușesc să treacă testul la care sînt supuse fără să apară măcar o tresărire de zîmbet pe chipul naratorului. Iar testul propus este o deschidere spre esența morală a personajelor : relația dintre principii sau convingeri și practică. Mulți dintre eroii cărții trec prin această încercare cu indiferență și seninătate, fără să-și dea măcar seama că le-a căzut masca (*Lady* Amelia de Courcy), pentru alții însă fie momentul hotărîrii fie rezultatul ei lasă urme adînci.

Evaluarea morală a personajelor se face prin experiență, prin modul în care ele reacționează la diversele determinări și solicitări impuse de locul lor în societate. Deși redusă ca dimensiuni, societatea lui Trollope cuprinde elemente esențiale selectate din

regiunile din sudul Angliei. Trollope este egal atent la forțele ce se înfruntă și la noile tendințe abia vizibile.

Intriga din *Doctorul Thorne* grupează eroii în jurul a cîteva nuclee : familia Gresham de la Greshamsbury — nobili de țară cu rădăcini adînc împlîntate în ținut ; familia ducelui de Courcy, aristocrați în declin închistați în aroganță care încearcă să-și impună superioritatea ; *Sir* Roger Scatcherd, prototipul omului care-și croiește drum în viață prin vigoare, hărnicie, inteligență, curaj și perseverență. Pornind în viață ca simplu muncitor pietrar, împovărat de nevoi, el agonisește o avere imensă și își vede meritele recunoscute prin dobîndirea unui titlu nobiliar. Ascensiunea lui nu este miraculoasă ci este materializarea, în roman, a unei convingeri dominante în epocă. Fiecare din aceste grupări luată în parte are interese, principii, convingeri, o mentalitate care îi sînt proprii, și care o plasează într-o tensiune mai mult sau mai puțin evidentă față de celelalte.

Doctorul Thorne, elementul aparent neutru, dar în fapt implicat într-un chip sau altul în existența acestor nuclee, este punctul de convergență al tuturor tensiunilor. Coborîtor dintr-o familie tot atît de veche ca și familia Gresham, doctorul are un adevărat cult pentru genealogie și pentru păstrarea nealterată a stirpei. Ca și *Squire* Gresham, el consideră că vechimea numelui este o condiție primordială pentru un *gentleman*, iar pentru ei — ca și pentru Trollope, de altfel — condiția de *gentleman* reprezintă nu atît o noțiune socială cît punctul culminant al unei atitudini în fața vieții, punct care, în viziunea lor nu poate fi atins decît prin decantări multiple survenite de-a lungul unor generații ; este o rafinare intelectuală și morală ce permite discernerea esențialului, păstrarea unei linii de conduită perfect echilibrate, fără nici o concesie ce ar putea să impieteze asupra demnității. În fond este un ideal de comportare și conduită care a cunoscut o largă răspîndire în Anglia secolului al XVIII-lea sub influența activității educative și moralizatoare desfășurată de periodicele editate de Addison și Steele, și continuată în secolul XIX

prin Thackeray și Meredith. Accentul pus pe echilibru și eleganță în gîndire și comportare își are însă rădăcinile în clasicismul latin.

Afinitățile sufletești dintre doctor și *squire* și competența sa profesională sînt punți de legătură cu familia Gresham. Acest fapt va avea ca urmare directă prezența continuă și integrarea lui Mary Thorne în viața copiilor de la conac, confidențele făcute de către *squire* doctorului referitor la încurcăturile sale financiare și tranzacțiile comerciale sau împrumuturile pe care doctorul avea să le medieze între el și *Sir* Roger Scatcherd. Pe de altă parte relațiile doctorului cu *Lady* Arabella, soția *Squire*-ului, o De Courcy, sînt marcate de o tensiune continuă, mascată de zîmbete și atenții, dar izbucnind în momente de încordare dramatică. Este de fapt confruntarea între suficiența, aroganța și spiritul de superioritate aristocratică a familiei De Courcy și inteligența, echilibrul și mai cu seamă demnitatea doctorului. Opoziția dintre cei doi, mai puternică și mai fățișă nu este decît reluarea, sub altă formă, a animozităților dintre *Squire* Gresham, pe de o parte și *Lady* Arabella și întreg clanul De Courcy pe de alta.

Hotărîrea doctorului Thorne de a o adopta pe Mary, încăpățînarea cu care Frank persistă în sentimentele lui față de Mary, și întocmirea testamentului de către *Sir* Roger Scatcherd, sînt elemente hotărîtoare în dinamizarea acțiunii și totodată un prilej pentru narator de a-și sonda personajele ; interesul său concentrîndu-se asupra momentelor cînd principiile intră în contradicție cu situația din realitate căreia aceste personaje trebuie să-i facă față. Realizînd că unica șansă pentru ca Mary Scatcherd să scape de mizerie și rușine este aceea a adoptării fiicei bastarde a fratelui său, doctorul nu mai ține seama de principiul purității stirpei și fără nici o ezitare face acest gest. Umanitatea și cinstea doctorului se conturează cu fermitate în întreaga sa atitudine față de familia Scatcherd și în mod particular în momentul întocmirii testamentului. Cu această ocazie doctorul trece printr-o dublă

dilemă, cu atît mai greu de rezolvat cu cît nu este vorba de propriul său interes, ci de cel al lui Mary, al cărui viitor poate fi complet periclitat de o hotărîre greșită. La capătul unor momente de tulburare intensă doctorul sacrifică perspectiva dobîndirii moștenirii în favoarea unei conștiințe liniștite, și face cunoscută adevărata identitate a lui Mary. Tot atît de relevant este și episodul în care doctorul respinge categoric ideea unei căsătorii între *Sir* Louis Scatcherd și Mary și nu acceptă proiectul ca Mary să se mute la Boxall Hill, nici sub amenințarea că nepoata sa va pierde orice șanse să devină moștenitoare. Conștient de urmările grave pe care le are hotărîrea sa, doctorul analizează cu scrupulozitate și detașare datele pro și contra ale problemei, recurgînd la aceeași analiză incisivă a propriilor sentimente, direct implicate în luarea acestei decizii. Aparent dur și ireverențios, dar în fond ghidat numai de dorința de a fi cinstit față de ambele părți, se arată doctorul și în discuțiile cu *Lady* Arabella și cu *Squire* Gresham, cînd rămîne ferm în hotărîrea sa de a nu interveni în viața celor tineri.

Mary Thorne cunoaște la rîndu-i momente de grea cumpănă, cînd își dă seama că principiul păstrării locului în ierarhia socială, pentru care pledase cu atîta convingere în cazul Augustei Gresham devine o barieră în calea fericirii proprii. Imposibilitatea de a aplica cu consecvență o dogmă rigidă duce la situații de subtilă ironie. Astfel, pentru Mary, logica sentimentelor ajunge să precumpănească pînă într-atît încît apărătoarea îndîrjită a menținerii castelor devine o tot atît de hotărîtă democrată, pentru care noblețea sufletească este mai presus de sorginte. De altfel, așa cum reiese din admirația și afecțiunea cu care Trollope o prezintă pe *Lady* Scatcherd în opoziție cu oricare din exponentele feminine ale familiei De Courcy, în ultimă instanță structura sufletească și nu rangul este elementul definitoriu al personalității.

Dacă naratorul privește cu indulgență amuzată lipsa de consecvență a lui Mary, în cazuri în care discrepanța dintre principiu și acțiune implică aroganță, ipocrizie sau meschinărie, el îngroașă cu severitate ridicolul situației sau al personajului (vezi

membrii familiei De Courcy sau capitolele dedicate domnului Moffat și alegerilor). Ridiculizarea doctorului Fillgrave atinge punctul culminant în capitolul XII, cînd înfruntarea dintre acesta și erou este redată în dimensiuni proprii eroi-comicului.

Ne-am referit numai la cîteva exemple cheie, în care fie că personajul devine conștient de imposibilitatea de a mutila viața pentru a o pune de acord cu principiul și, în urma unor momente de cumpănă își revizuiește convingerile fără a impieta asupra cinstei (doctorul Thorne, Mary) fie că acționează cu spontaneitate în sens invers principiilor, pe care le ignoră dovedind că nu erau decît o convenție goală. Între aceste extreme Trollope recepteaza cu promptitudine cea mai mică ezitare sau inconsecvență a personajelor dozîndu-și cu pricepere reacția pe o gamă largă, între ironia abia schițată și ridiculizare. Ironia este modalitatea predominantă în roman și Trollope nu ezită să se includă și chiar să și-l asocieze pe cititor.

*

Epuizînd seva ce putea fi extrasă din concentrarea atenției asupra vieții unei regiuni provinciale, Trollope anunță încheierea seriei prin titlul romanului publicat în 1867 *(The Last Chronicle of Barset (Ultima cronică din Barset).*

Romanele publicate ulterior se vor axa fie pe analiza psihologică a unor personaje marcate de particularități idiosincratice, fie pe sondarea reacțiilor unor eroi angrenați în mecanismul instabil al intrigilor politice. Seria romanelor politice *Phineas Finn*, 1869, *Phineas Redux*, 1874, *The Way We Live Now (Felul în care trăim)*, 1875, *The Prime Minister (Primul ministru)*, 1876, constituie un studiu asupra lipsei de principii și duplicității „parlamentarismului" victorian, un atac necruțător împotriva corupției ce se ascundea dincolo de fațada democrației britanice. Atacul poartă amprenta deziluziei amare pe care a resimțit-o autorul în contactul direct cu viața politică în 1867, cînd a candidat pentru Parlament.

Această a doua parte a creației trollopiene indică o schimbare de tonalitate care se traduce, în ultimă instanță, ca și în cazul altor romancieri ai perioadei victoriene, într-o schimbare de viziune asupra societății, văzută cu mai mult simț critic, cu mai puțină încredere.

Cunoașterea multiplă și complexă a vieții, atît în manifestările particulare cît și în aspectele ei generale, instituționale, spiritul de acceptare și bonomie față de multiplele aspecte ale realității, ce derivă din neaderarea la vreun *sistem* de gîndire, din înclinația sa pentru relativism, sprijinită pe intuiție și pe un scrupulos spirit analitic, cuplat cu un remarcabil simț al umorului și, mai presus de toate, darul său de a da viață unor personaje și a le lăsa apoi să acționeze în conformitate cu propria lor structură, sînt calități care fac din Trollope cronicarul cel mai obiectiv, mai autentic uman și mai demn de încredere al perioadei victoriene.

MIHAELA BUCUR

TABEL CRONOLOGIC

1815 Se naşte la 24 aprilie, în suburbia londoneză Bloomsbury, Anthony Trollope, cel de al patrulea fiu al avocatului Thomas Anthony Trollope şi al soţiei sale Frances.

Înfrîngerea lui Napoleon la Waterloo pune capăt războiului dintre Anglia şi Franţa.

Walter Scott (1771—1832) publică romanul *Guy Mannering.*

1816 Apare romanul *Old Mortality* de Walter Scott.

1817 Moare Jane Austen (n. 1775), romancieră ce vădeşte un fin simţ psihologic şi în a cărei tradiţie se înscrie creaţia trollopiană, autoarea romanelor *Raţiune şi simţire* (1797), *Mîndrie şi prejudecată* (1813), *Mansfield Park* (1814), *Emma* (1816).

1820 Scott publică romanul *Ivanhoe.*

1822 Anthony este trimis la vestita şcoală din Harrow ca elev extern.

1823 Scott publică romanul *Ouentin Durward.*

1825 Trollope este mutat la școala condusă de Arthur Drury în Sunbury.

1827 Este înscris la colegiul din Winchester. Frances Trollope, mama romancierului, pleacă în America, însoțită de fiul ei Henry și de două fiice, stabilindu-se la Cincinnati, Ohio, unde deschide bazarul „Trollope's Folly".

Alessandro Manzoni (1785—1873) publică romanul *Logodnicii* în a doua variantă.

1830 În primăvară, Anthony este retras de la Winchester, pentru a fi din nou trimis la Harrow.

Stendhal (Marie-Henry Beyle) (1783—1842) publică romanul *Roșu și Negru*; Honoré de Balzac (1799—1850) începe publicarea „Comediei umane" cu romanul *Gobseck*.

1831 Frances Trollope se reîntoarce din America.

1832 Frances Trollope (1780—1863) publică două volume de impresii din America: *Americanii la ei acasă*, scrise în 1828—1829. Debutează ca romancieră cu volumul *Refugiat în America*.

Reforma parlamentară prin care burghezia și orașele industriale sînt mai bine reprezentate în Parlament, eveniment ce marchează începutul epocii victoriene.
Moare Walter Scott, dată ce marchează sfîrșitul perioadei romantice în literatura engleză.

1833 Apare *Eugénie Grandet* de Balzac.

1834 Anthony abandonează studiile; întreaga familie Trollope se refugiază la Bruges pentru a scăpa de urmărirea creditorilor. În timpul verii suplinește o catedră

de limbi clasice la o școală din Bruxelles ; în toamnă se angajează ca funcționar la poștă și se stabilește la Londra, unde va rămîne pînă în 1841. Moare la Bruges Henry Trollope, fratele romancierului.

Filozoful și istoricul Thomas Carlyle (1795—1881) publică *Sartor Resartus*, un *bildungsroman* cu caracter autobiografic.

Balzac publică *Moș Goriot* ; apare *Lucien Leuwen* de Stendhal.

1835 Moare la Bruges Thomas Anthony Trollope, tatăl romancierului.

Stendhal publică romanul *Viața lui Henri Brulard*.

1836 Cartismul, prima mișcare revoluționară a proletariatului în istorie (1836—1848).

Charles Dickens (1812—1870) debutează ca romancier cu foiletonul *Documentele postume ale clubului Pickwick*.

1837 Victoria devine regină a Angliei.

Dickens publică *Oliver Twist*.

1839 Balzac publică romanul *Iluzii pierdute* ; apare romanul *Mînăstirea din Parma* de Stendhal.

1840 Frances Trollope publică romanul *Viața și aventurile lui M. A., ucenic la fabrică*.

1841 Anthony Trollope părăsește Londra și se mută la Banagher, în Irlanda, în funcția de inspector poștal adjunct.

1842 Dickens publică un volum de impresii de călătorie, *Note din America*.

1843 Trollope începe să lucreze la romanul *The Macdermots of Ballycloran*.

Dickens publică romanul *Martin Chuzzlewit*, rezultat al primului său contact cu civilizația americană.

1844 La 11 iunie Anthony Trollope se căsătorește cu Rose Heseltine ; este transferat la Clonmel, Irlanda.

1845 Trollope este avansat inspector cu sediul la Mallow.

1846 Apare romanul *Verișoara Bette* de Balzac.

1847 Trollope scrie *The Kellys and the O'Kellys* ; își face debutul ca romancier cu *The Macdermots of Ballycloran*.

William Makepeace Thackeray (1811—1863) publică volumul de schițe satirice *Cartea snobilor* ; Charlotte Brontë (1816—1855) debutează ca romancieră cu *Jane Eyre* ; Emily Brontë (1818—1848) publică romanul *La răscruce de vînturi*.

I. S. Turgheniev (1818—1883) publică, în traducere engleză, în *Contemporary Review*, *Povestirile unui vînător*.

1848 Marx și Engels publică *Manifestul comunist* ; val de revoluții burghezo-democratice în Europa.
Thackeray publică serial romanul *Bilciul deșertăciunilor* ; începe să lucreze la romanul autobiografic *Povestea lui Pendennis* ; Elizabeth Cleghorn Gaskell (1810—1865) debutează cu romanul *Mary Barton, o poveste despre viața din Manchester*.

1849 Trollope scrie romanul *La Vendée* inspirat de Revoluția franceză.

Dickens începe publicarea romanului autobiografic *David Copperfield* ; Charlotte Brontë scrie romanul *Shirley*.
Frances Trollope publică romanul *Loteria căsătoriei*.

Romancierul american Herman Melville (1819—1891) publică *Mardi*.

1850 William Wilkie Collins (1824—1889) debutează cu romanul *Antonina.* Formulei „senzaționalului" adoptată de Collins în creația sa, Trollope îi opune veracitatea și lipsa de secrete între narator și cititor.

Prozatorul american Nathaniel Hawthorne (1804—1864) publică romanul *Litera stacojie.*

1851 Trollope inspectează regiuni din vestul Angliei, prilej de a se familiariza cu atmosfera tihnită și patriarhală ce va forma fundalul seriei de romane „Cronici din Barsetshire".

Elizabeth Gaskell publică în formă serială romanul *Cranford.*

Apare romanul *Casa cu șapte frontoane* de Hawthorne; Melville publică *Moby Dick.*

1852 Trollope începe lucrul la *The Warden (Epitropul),* publicat în 1855, primul său succes literar.

Apare romanul istoric *Povestea lui Henry Esmond* de Thackeray, pe care Trollope îl apreciază ca fiind cel mai valoros roman din literatura engleză *(Autobiografie,* cap X); Dickens publică romanul *Casa umbrelor.*

1853 Charlotte Brontë publică *Villette.*

1854 Dickens — *Timpuri grele.*

1855 Apare romanul *The Warden,* primul din seria „Cronici din Barsetshire".

Războiul Crimeii (1855—1856).

Elizabeth Gaskell publică romanul *Nord și sud;* se încheie apariția romanului *Familia Newcome* de Thackeray.

Gottfried Keller (1819—1890) — *Heinrich cel verde.*

1856 Trollope încheie lucrul la romanul *Barchester Towers (Turnurile din Barchester)*, început în urmă cu un an și jumătate.

1857 Apare *Barchester Towers* (cel de al doilea roman din seria „Barset"). Trollope lucrează paralel la *The Three Clerks (Cei trei funcționari)* și la *The Struggles of Brown, Jones and Robinson (Zbuciumul lui B., J. și R.)*, primul roman văzînd lumina tiparului în același an. În septembrie Anthony face o vizită mamei sale la Florența. Reîntors în Anglia începe, la 20 octombrie, lucrul la *Doctorul Thorne* (cel de al treilea roman al seriei „Barset").

Thackeray publică romanul *Cei din Virginia*; Dickens termină *Micuța Doritt.*

Adalbert Stifter (1805—1868) publică romanul *Vara tîrzie*; Gustave Flaubert (1821—1880) — *Madame Bovary.*

1858 Trollope întreprinde o călătorie în Egipt cu misiunea de a reorganiza serviciul poștal local; pleacă apoi în Palestina. Lucrează intens la *Doctorul Thorne* pe tot parcursul călătoriei, astfel încît la 1 aprilie îl încheie și îl trimite editorului. În iunie romanul apare, iar Trollope începe lucrul la *The Bertrams (Familia Bertram)*. Se întoarce în Anglia prin Malta, Gibraltar și Spania. În perioada mai-iulie face o serie de inspecții în orașe din Scoția și partea de nord a Angliei. Lunile august și octombrie le petrece acasă, în Irlanda, pentru ca în 16 noiembrie să plece într-o nouă misiune, de astă dată în Indiile de Vest. Înainte de sfîrșitul anului termină *The Bertrams.*

George Eliot (Mary Ann Evans) (1819—1880) debutează cu *Scene din viața preoțească.*

1859 Trollope publică impresiile de călătorie *The West Indies and the Spanish Main (Indiile de vest și Marea Spaniolă)*; părăsește definitiv Irlanda și se stabilește la Waltham Cross.

Charles Darwin (1809—1882) publică *Originea speciilor*; apare *Adam Bede* de George Eliot; George Meredith (1828—1909) publică primul său roman reprezentativ, *Calvarul lui Richard Feverel.*

1860 Apare *Framley Parsonage (Casa parohială din F.)* — al patrulea roman din seria „Barset" — publicat serial în *Cornhill Magazine*. În octombrie Trollope își vizitează mama și pe fratele său Thomas Adolphus, la Florența. În casa acestora o întâlnește pe tînăra americană Kate Field, venită în Europa să studieze artele. Inteligența, vitalitatea, entuziasmul tinerei și extrema ei puritate vor face o impresie de neșters asupra romancierului. Între cei doi se naște o idilă platonică, materializată printr-un intens schimb de scrisori.

George Eliot publică romanul *Moara de pe Floss*; apare *Femeia în alb* de Collins; Dickens publică *Marile speranțe.*

Apare *Faunul de marmură* de Hawthorne; Feodor Mihailovici Dostoievski (1821—1881) publică romanul *Crimă și pedeapsă.*

1861 *Orley Farm (Ferma Orley)* apare în fascicole. Trollope este ales membru al clubului Garrick, eveniment consemnat cu mult entuziasm în *Autobiografie*, clubul oferindu-i posibilitatea să intre în contact cu personalități ale vieții culturale și artistice. Doi ani mai tîrziu, la moartea lui Thackeray, va fi ales în comitetul de conducere al clubului. Publică *The Struggles of Brown, Jones and Robinson*, serial, în

revista *Cornhill*. În august, Trollope pleacă într-o misiune în Statele Unite.

Charles Reade (1814—1884) publică romanul istoric *Chilia și vatra: o poveste din evul mediu.*

Apare romanul *Amintiri din Casa morților* de Dostoievski.

1862 Întors din Statele Unite în aprilie, în mai publică însemnările de călătorie sub titlul *North America.*

Apare *Salambô* de Gustave Flaubert.

1863 Trollope încheie lucrul la romanul serial *The Small House of Allington (Căsuța din A.),* al cincilea roman din seria „Barset", publicat în *Cornhill Magazine.* Publică de asemeni romanul *Rachel Ray.* Moare mama romancierului (6 octombrie). La sfîrșitul lui decembrie moare Thackeray, despre care Trollope va scrie în *Autobiografie:* „Îl cunoșteam numai de patru ani, dar m-am simțit foarte legat atît de el cît și de familia lui. Îl număr printre oamenii cei mai sensibili pe care i-am cunoscut, care pe lîngă un dispreț exagerat pentru defectele lumii luate în general arăta o înțelegere tot atît de exagerată față de bucuriile și necazurile fiecărui om din preajma lui" (Cap. X).

G. Eliot publică *Silas Marner.*

Nicolae Filimon (1819—1865) — romanul *Ciocoii vechi și noi.*

1864 Trollope începe publicarea în fascicole lunare a romanului *Can You Forgive Her? (Poți s-o ierți?).* În vară este ales membru al clubului The Atheneum.

Prima Internațională socialistă.

John Henry Newman (1801—1890) publică autobiografia spirituală *Apologia pro Vita Sua;* apare romanul *Prietenul nostru comun* de Dickens.

Wilhelm Raabe (1831—1910) publică romanul *Pastorul foamei.*

1865 Vede lumina tiparului *Miss Mackenzie* de Trollope. În ianuarie George Smith începe publicarea revistei *The Pall Mall Gazette;* aici Trollope contribuie cu o serie de povestiri de vînătoare, scoase în volum în același an : *Hunting Sketches,* precum și cu articole critice ; paralel are o contribuție importantă la *The Fortnightly,* revistă scoasă de el, și care-și propune ca principii de bază libertatea opiniei și simțul responsabilității. Semnarea tuturor contribuțiilor, cerință impusă de profilul revistei, va deveni cu timpul o practică răspîndită și la alte periodice. Romanul *The Belton Estate (Moșia Belton)* va apare serial în *The Fortnightly,* și în volum înainte de încheierea anului.

Meredith publică romanul *Rhoda Fleming.*

Lev Nicolaievici Tolstoi (1828—1910) începe publicarea romanului fluviu *Război și pace.*

1866 Trollope publică *Clergymen of the Church of England (Clerici ai bisericii anglicane),* o suită de povestiri apărute întîi în revista *Pall Mall.* Începe publicarea anonimă a romanului *Nina Balatka* în *Blackwood's Magazine,* din dorința de-a vedea în ce măsură renumele său influențează succesul unei noi cărți. Doi ani mai tîrziu va publica în aceeași revistă, tot anonim, romanul scurt *Linda Tressell.* Apare *The Claverings (Familia Clavering).*

1867 Apare *The Last Chronicle of Barset* — roman care închide seria „Barset". La două zile după încheierea acestui roman, pe care Trollope îl apreciază ca fiind cea mai valoroasă creație a sa, începe lucrul la *Phineas Finn,* primul roman în care accentul cade

asupra intrigilor politice. Poate fi considerat ca deschizînd o nouă serie ce grupează *Phineas Redux, The Prime Minister, The Duke's Children (Copiii ducelui).* Deseori se face referire la aceste romane sub titlul de „Ciclul Palliser" după numele lui Plantagenet Palliser, ce avea să devină duce de Omnium, personaj central al întregii serii, una din cele mai complexe personalităţi trollopiene. Unii critici integrează în această serie *The Eustace Diamonds (Diamantele familiei Eustace)* şi *Can You Forgive Her ?*, romane de analiză psihologică a căror personaje reapar în seria romanelor politice. *Phineas Finn* este publicat serial în *St. Paul's Magazine,* de curînd înfiinţat şi avîndu-l pe Trollope ca redactor-şef timp de trei ani şi jumătate. La 1 septembrie Trollope îşi dă demisia de la Poştă, nu fără regrete, după o activitate de 33 de ani.

A doua reformă parlamentară (proletariatul industrial capătă drept de vot).

Karl Marx publică primul volum al lucrării sale fundamentale *Capitalul.*

Émile Zola (1840—1902) publică romanul *Thérèse Raquin.*

1868 Deşi nu mai era salariat la Poştă, ca specialist în probleme de organizare, pleacă în martie într-o nouă misiune în Statele Unite, revenindu-i totodată obligaţia să facă demersuri pentru o înţelegere între cele două state în problema drepturilor de autor. La alegerile generale din noiembrie Trollope candidează din partea liberalilor pentru circumscripţia Beverley. Paginile din *Autobiografie* în care relatează experienţa campaniei electorale cuprind reflecţii de amară deziluzie ce amintesc cumva de campania electorală descrisă în *Doctorul Thorne,*

dar mai cu seamă de tonul adoptat în seria de romane politice. În opinia lui Trollope „să devii membru al Parlamentului britanic ar trebui să fie ambiția supremă a fiecărui englez cultivat"... „Dintre toate formele de studiu, studiul politicii îți oferă cele mai largi posibilități de a te face folositor celorlalți oameni" *(Autobiografia,* cap. XVI).

Collins publică *Piatra lunii,* romanul său cel mai reprezentativ.

Apare *Idiotul* de Dostoievski.

1869 Se publică în volum *He Knew He Was Right (Știa că are dreptate)* după ce apăruse serial, săptămînă de săptămînă, între octombrie 1868 și mai 1869.

Apare romanul *Educația sentimentală* de Flaubert; Mark Twain (Samuel Langhorne Clemens) (1835—1910) ironizează provincialismul american în lucrarea umoristică *Inocenții în străinătate.*

1870 Apare în volum romanul *The Vicar of Bullhampton (Parohul de la Bullhampton)* precum și *Sir Henry Hotspur of Humblethwaite.* Trollope editează *The Commentaries of Caesar (Comentariile lui Caesar).* Se retrage din redacția revistei *St. Paul's Magazine.* Publică în volum *An Editor's Tales (Poveștile unui redactor).* Termină *The Eustace Diamonds* și definitivează romanul *An Eye for An Eye (Dinte pentru dinte)* deși nu îl va publica decît în 1879.

Războiul franco-prusac.

1871 După terminarea romanului *Phineas Redux* renunță la locuința de la Waltham și pleacă în călătorie în Australia dorind să-l viziteze pe Frederic, fiul mai

mic, care se stabilise definitiv acolo devenind fermier. Celălalt fiu, Henry Merivale studiase dreptul dar renunțase la cariera avocățească și lucrase o perioadă ca redactor la firma „Chapman & Hall" pentru a se dedica apoi literaturii. În timpul călătoriei Trollope scrie romanul *Lady Anna*, care avea să fie publicat în 1874.

Comuna din Paris.

Apare *Middlemarch*, capodopera romancierei George Eliot.

Zola deschide seria familiei Rougon-Macquart cu romanul *Averea familiei Rougon.*

1872 Apare *The Eustace Diamonds*. Trollope își petrece cea mai mare parte a anului călătorind în Australia și Noua Zeelandă. După o scurtă oprire în Statele Unite, în decembrie este la Londra și se stabilește în Montague Square la nr. 39.

Samuel Butler (1835—1902) debutează în ficțiune cu utopia *Erewhon, sau dincolo de munți.*

1873 Trollope publică volumul de impresii de călătorie *Australia and New Zealand*. Lucrează paralel la *Harry Heathcote of Gangoil* și la romanul de amară satiră politică *The Way We Live Now (Felul în care trăim)* și le încheie înainte de sfîrșitul anului.

Apare postum volumul *Autobiography* al filozofului și economistului englez John Stuart Mill (1806—1873).

1874 Trollope scrie romanul *The Prime Minister (Primul ministru)* ce se concentrează asupra carierei politice a lui Plantagenet Palliser, omul politic cinstit care descoperă treptat intrigile respingătoare ce se ascundeau dincolo de principii.

Thomas Hardy (1840—1928) publică anonim în *Cornhill Magazine* romanul *Departe de lumea dezlănțuită.*

Juan Valera (1824—1905) publică romanul *Pepita Jiménez.*

1875 În februarie Trollope pleacă în Ceylon prin Brindisi și apoi în Australia. În cursul călătoriei termină romanul *Is He Popenjoy? (Este el un Popenjoy?).* În august se îmbarcă la Sydney ca să revină în țară; pe mare termină romanul *The American Senator,* început în Australia. Romanul preia motivul străinului confruntat cu o civilizație diferită — motiv de mare circulație în literatura europeană a secolului al XVIII-lea. Este un prilej pentru Trollope de a ironiza detașat și cu dublă adresă normele de conduită socială din cele două părți ale Atlanticului, dezvăluind caracterul lor relativ.

Henry James (1843—1916) debutează cu romanul *Roderick Hudson.*

1876 În aprilie Trollope termină *An Autobiography,* pe care o începuse la sfîrșitul anului precedent; conform dorinței scriitorului, fiul său Henry avea să decidă după moartea sa publicarea sau nu a lucrării. În octombrie Trollope încheie romanul *The Duke's Children* publicat în 1880.

George Eliot publică romanul *Daniel Deronda.*

Apare *Ana Karenina* de Tolstoi; Benito Pérez Galdós (1843—1920) publică *Doña Perfecta.*

1877 Trollope lucrează paralel la romanul *John Caldigate* și la studiul biografic *The Life of Cicero (Viața lui Cicero),* din care termină prima parte înainte de a pleca spre Africa de Sud. La ducere termină și romanul, care va fi publicat în volum în 1879.

Henry James publică romanul *Americanul;* apare romanul *Crișma* de Zola.

1878 Trollope se reîntoarce din Africa de Sud cu un volum de impresii de călătorie: *South Africa.* Termină lucrul la romanul *Ayala's Angel (Îngerul Ayalei),* o confirmare a principiului trollopian al superiorității realului asupra idealului. Face o călătorie în Islanda la bordul iachtului „Mastiff", publicîndu-și impresiile sub titlul *How the Mastiffs Went to Iceland (Cum au ajuns cei de pe vasul Mastiff în Islanda).* Într-o lună și jumătate scrie *Cousin Henry (Vărul Henry),* care avea să apară serial, în primăvara anului 1879, simultan în *The Manchester Weekly Times* și în *The North British Weekly Mail.*

Apare *Întoarcerea băștinașului* de Thomas Hardy.

Theodor Fontane (1812—1898) publică romanul *Înainte de furtună.*

1879 Trollope publică monografia critică *Thackeray;* lucrează succesiv la romanele *Dr. Wortle's School (Școala doctorului Wortle)* — în care, după opinia lui Michael Sadleir, cititorul poate găsi un admirabil portret al lui Trollope în persoana doctorului Wortle — și la *Marion Fay,* romane ce vor apărea în volum respectiv în 1881 și 1882.

Apare romanul *Egoistul* de Meredith.

Dostoievski publică *Frații Karamazov.*

1880 În vară Trollope renunță la locuința din Montague Square și se stabilește la Harting Grange lîngă Petersfield. Termină romanul *Kept in the Dark (În necunoștință de cauză).*

Zola publică romanul *Nana*; Galdós scrie *Desmoștenita*.

1881 Trollope încheie, în februarie, lucrul la romanul *The Fixed Period (Perioada fixată)*, roman ce avea să apară în primăvara următoare. Scrie de asemeni *Mr. Scarborough's Family (Familia d-lui Scarborough)* publicat în mai 1883.

Apare romanul *Portretul unei doamne* de Henry James; Giovani Verga (1840—1922) publică *Familia Malavoglia*; Antonio Fogazzaro (1842—1911) debutează cu romanul *Malombra*.

1882 Trollope publică o colecție de povestiri scrise în perioada 1876 și 1878, sub titlul *Why Frau Frohman Raised Her Prices (De ce creșteau prețurile la Frau Frohman)*. Scrie romanul *An Old Man's Love (Dragostea unui bătrîn)*, publicat postum în 1883. În mai și august întreprinde două călătorii de documentare în Irlanda pentru povestea *The Landleaguers (Răzvrătiții)* rămasă neterminată și publicată în formă incompletă în 1883. În septembrie pleacă la Londra în intenția de a petrece iarna acolo.
Moare la 6 decembrie.

Theodor Fontane publică romanul *L'Adultera*.

1883 Apare postum *Autobiografia* lui Anthony Trollope.

M. B.

CAPITOLUL I

FAMILIA GRESHAM DIN GRESHAMSBURY

Înainte ca cititorul să-l fi cunoscut pe modestul doctor de țară, personajul principal al povestirii de față, ar fi bine să afle cîteva amănunte în legătură cu localitatea unde doctorul nostru își practica profesiunea și cu vecinii pe care-i îngrijea.

În vestul Angliei se află un ținut care, e drept, nu-i atît de plin de viață, nici atît de renumit ca unele ținuturi manufacturiere uriașe din nord ; totuși, cei ce-l cunosc bine îl îndrăgesc foarte mult. Pășunile verzi, lanurile unduioase, drumurile ascunse între dealuri umbroase — și ar trebui adăugat — noroioase, cărările și pîrleazurile, bisericuțele de țară maronii, solide, aleile de fagi, numeroasele clădiri în stil Tudor, vînătorile ce se țineau lanț, politețea manierată și spiritul general de clan care îi e specific, i-au făcut pe locuitori să-l considere pămînt binecuvîntat din Goșen [1]. Este un ținut exclusiv agricol, agricol prin produsele sale, agricol prin săracii săi și tot agricol prin plăcerile sale. Desigur sînt și orașe în ținut, mari depozite de unde se aduc semințe și articole de băcănie, panglici și vătraie, în care se țin tîrguri și

[1] Regiune mănoasă la răsărit de della Nilului, cultivată de israeliți înainte de ieșirea din Egipt ; ținut bogat și ospitalier.

se organizează balurile de țară ; orașe care, în ciuda reformelor trecute, prezente și viitoare, își au reprezentantul lor în Parlament, ales conform cerințelor dictate de vreun mare moșier din vecinătate ; din aceste orașe pornesc poștalioanele de țară și tot aici se schimbă caii de poștă în cursul vizitelor prin ținut. Dar orașele astea nu sporesc cu nimic importanța ținutului. Dacă lăsăm de o parte orașul de reședință a judecătorilor, ele n-au decît cîte o singură stradă prăpădită dar gălăgioasă. Fiecare din aceste orașe se reduce la două pompe de apă, trei hoteluri, zece magazine, cincisprezece berării, un comisar și o piață.

Pe bună dreptate, de cîte ori se discută importanța ținutului nu se ține seama de populația urbană, cu excepția, așa cum am mai spus, a orașului de reședință judecătorească și totodată reședință de mitropolie. Aici se află aristocrația clericală care, bineînțeles, are un cuvînt greu de spus. Un mitropolit, un episcop, un arhiepiscop, trei-patru canonici și numeroșii lor capelani, vicari și acoliți ecleziastici, toți aceștia constituie într-adevăr o societate care trebuie să fie luată în seamă de moșierii din ținut. În rest, importanța Barsetshire-ului se datorește în întregime proprietarilor de pămînt.

Totuși, Barsetshire-ul nu mai formează acum un întreg tot atît de bine conturat cum era înainte ca Reform Bill[1] să-l fi divizat. În zilele noastre există Barsetshire-ul de est după cum există și Barsetshire-ul de vest. Și cei care se pricep în treburile din Barsetshire declară că pot de pe acum să descifreze unele diferențe de atitudini, unele deosebiri de interese. Jumătatea estică a ținutului este mai clar conservatoare decît cea vestică ; există sau a

[1] Act politic din 1832 care reformează sistemul electoral din Anglia ; redistribuie mai echitabil locurile în Parlament, în favoarea noilor centre industriale ; abolește așa numitele *„rotten boroughs"*, circumscripții electorale cu puține voturi, dar avînd dreptul de a fi reprezentate în Parlament.

existat o tendință spre Peel [1] în cea de-a doua, și apoi faptul că două mari figuri ale partidului *Whig*, ca ducele de Omnium și contele de Courcy își au reședința în această parte îi pune oarecum în umbră și îi face mai puțin influenți pe nobilii care locuiesc prin apropiere.

Atenția noastră se îndreaptă spre Barsetshire-ul de est. Cînd a fost propusă diviziunea mai sus pomenită, în zilele acelea furtunoase, cînd oamenii curajoși mai combăteau încă pe miniștrii care propuneau reforme, dacă nu cu speranță, cel puțin cu suflet, n-a fost luptător mai înfocat decît John Newbold Gresham de la Greshamsbury, deputatul de Barsetshire. Soarta, totuși, și ducele de Wellington i-au fost potrivnice, și la alegerile următoare John Newbold Gresham n-a mai fost decît reprezentantul Barsetshire-ului de est.

Nu se cade să cercetăm acum dacă a fost sau nu adevărat ceea ce se afirma pe vremea aceea și anume că soiul de oameni cu care a trebuit să aibă legături la St. Stephen i-au frînt inima. Ceea ce e cu siguranță adevărat e că n-a apucat să trăiască pînă la încheierea primului an al Parlamentului reformat. Domnul Gresham de pe atunci nu era un om bătrîn cînd a murit, iar fiul său cel mai mare, Francis Newbold Gresham, era foarte tînăr; dar, în ciuda tinereții sale și în ciuda altor obiecții, care se ridicau în calea unei asemenea alegeri, și care vor trebui explicate, a fost ales în locul tatălui său. Serviciile aduse de tatăl lui fuseseră prea proaspete și bine apreciate, prea la unison cu sentimentele celor din jurul său ca să permită alegerea altcuiva; și astfel tînărul Frank Gresham s-a trezit deputat al Barsetshire-ului de est, cu toate că pînă și cei care-l aleseseră știau că n-au motive prea temeinice ca să-i acorde încrederea dîndu-i voturile lor.

[1] *Robert Peel* (1788—1850), om politic englez, prim-ministru al Angliei, aparținînd partidului *tory* (conservator); adept al unor măsuri cu caracter liberal.

Deşi pe vremea aceea Frank Gresham n-avea decît 24 de ani, era însurat şi tată. Îşi alesese, încă de pe atunci, o soţie şi prin alegerea sa le oferise destule motive de neîncredere celor din Barsetshire-ul de est. Se însurase chiar cu *lady* Arabella de Courcy, sora marelui conte *whig* care locuia la castelul Courcy, în vest. Tocmai acel conte care nu numai că votase pentru Reform Bill, dar se străduise în chip mîrşav să-i convingă pe alţi tineri *peer*-i s-o voteze. Nu e de mirare deci că numai la auzul acestui nume nobilii din ţinut, care erau fermi pe poziţia *tory*-lor, strîmbau din nas.

Nu numai că Frank Gresham făcuse această căsătorie, dar după ce îşi alesese soţia într-un fel atît de nepotrivit şi nepatriotic, îşi agravase păcatul devenind necugetat de intim cu rudele soţiei. E adevărat că el se mai considera încă un *tory*, că mai era încă membru al clubului în care tatăl său fusese una din personalităţile cele mai marcante şi unde pe vremea marilor bătălii ieşise chiar el cu capul spart dintr-o încăierare, pentru cauza cea dreaptă. Oamenii cumsecade, cinstiţi şi loiali din Barsetshire-ul de est socoteau totuşi că unul care vizitează atît de des castelul Courcy nu poate fi considerat un *tory* consecvent. Oricum, cînd a murit tatăl său, faptul că i s-a spart cîndva capul i-a fost de mare folos ; s-a insistat cît s-a putut asupra suferinţelor pe care le-a îndurat pentru cauza partidului. Iar acestea, alături de meritele tatălui, au făcut ca balanţa să încline de partea lui şi astfel la o întrunire ţinută la „George and Dragon“ [1], la Barchester, s-a hotărît că Frank Gresham va fi cel care va ocupa locul tatălui său în Parlament.

Dar locul tatălui său era prea mare pentru el. A devenit într-adevăr deputat al Barsetshire-ului de est, dar s-a dovedit lipsit de entuziasm, nepăsător şi înclinat să se asocieze cu inamicii cauzei drepte ; era atît de puţin

[1] Sfîntul Gheorghe şi balaurul.

doritor să lupte pentru cauză, că în scurtă vreme i-a dezgustat pe cei care prețuiau memoria bătrînului.

Pe vremea aceea castelul De Courcy avea multe atracții pentru un tînăr, și toate acele atracții erau folosite în cel mai înalt grad pentru a-l cîștiga pe tînărul Gresham, Soția sa, care era cu un an-doi mai în vîrstă decît el, era o persoană mondenă, cu gusturi și aspirații ce o legau de *whig-i* așa cum era și firesc pentru fiica unui mare conte liberal; era interesată de politică, sau credea că e, mai mult decît soțul ei. Stătuse la Curte vreo lună sau două înainte de logodnă și începuse să creadă că o mare parte din politica dusă de conducătorii Angliei depindea de intrigile englezoaicelor. Era una dintre acele persoane care ar fi întreprins cu dragă inimă ceva dacă ar fi știut cum, și prima încercare importantă a fost să facă din tînărul ei soț, un *tory* respectabil, un maimuțoi *whig* de mîna a doua. Cum firea acestei doamne va ieși la iveală, sper, în paginile ce vor urma, n-are rost să mai fac aici o descriere amănunțită.

Nu este un lucru rău să fii ginerele unui conte influent, reprezentant în Parlament al unui ținut și posesor al unei frumoase reședințe englezești și al unei frumoase și vechi averi. Fiind foarte tînăr, Frank Gresham era încîntat de viața ce i se deschidea în față. Se consola și el cum putea cînd vedea mutrele lungi cu care era primit de cei din partidul său, și se răzbuna strîngînd și mai mult legăturile cu adversarii săi politici. Întocmai ca un fluture lipsit de minte, zbura către lumina puternică și, bineînțeles, ca și fluturele își arse aripile. Devenise deputat la începutul lui 1833, iar în toamna lui 1834 Parlamentul fu dizolvat. Tinerii membri de 23 sau 24 de ani nu se prea lasă impresionați de dizolvări, uită că alegătorii își au capriciile lor, și sînt prea mîndri de prezent ca să-și mai facă socoteli pentru viitor. Așa s-a întîmplat și cu domnul Gresham. Tatăl său fusese reprezentant al Barsetshire-ului toată viața, și el se aștepta să se bucure de aceeași cinste, ca și

cînd asta ar fi fost parte din moștenire; nu făcu însă nimic din ceea ce făcuse tatăl său ca să-și asigure locul.

În toamna lui 1834 Parlamentul fu dizolvat și Frank Gresham cu onorata sa *lady* și întreaga familie De Courcy la spate, descoperi că jignise profund ținutul. Spre marea sa dezamăgire a fost propus un alt candidat ca să-i ție tovărășie vechiului său coleg și, deși s-a luptat bărbățește și a cheltuit zece mii de lire în bătălie, n-a putut să recîștige situația. În Anglia un conservator de dreapta susținut de interese *whig* nu e niciodată o persoană populară. Nimeni nu poate avea încredere în el, deși s-ar putea să fie unii care să vrea să-l pună în posturi înalte, chiar dacă nu se bucură de încredere. Așa s-a întîmplat cu domnul Gresham. Erau mulți aceia care voiau să-l țină în Parlament din considerente de familie, dar nici unul nu era convins că e potrivit pentru locul acela. În consecință s-a iscat o luptă amară și costisitoare. Cînd Frank Gresham era tachinat că ar fi *whig* el renega familia De Courcy, ca apoi să-i renege pe vechii prieteni ai tatălui său dacă cineva îi striga că ar fi fost respins de conservatori. Așa că, oscilînd între cele două scaune, căzu la pămînt și nu se mai ridică niciodată în picioare ca politician.

Nu se mai ridică niciodată în picioare, dar mai făcu încă de două ori eforturi disperate să se ridice. Din diverse motive, în Barsetshire-ul de est alegerile se repetau destul de des pe vremea aceea, și înainte de-a împlini douăzeci și opt de ani domnul Gresham se luptase de trei ori să devină reprezentantul ținutului și fusese înfrînt tot de trei ori. Dar să fim drepți: cu firea sa, el s-ar fi dat bătut după pierderea primelor zece mii de lire, dar *lady* Arabella era un temperament mai dîrz. Ea se măritase cu un bărbat care poseda un domeniu frumos și o avere frumoasă, dar, oricum, nu se măritase cu un nobil și în privința asta coborîse în rang. S-ar fi căzut ca soțul ei să fie membru al Camerei Lorzilor; dar pentru că asta nu se putea, era esențial să aibă cel puțin un loc în

Camera inferioară. Încetul cu încetul ar fi devenit o „oarecare", dacă s-ar fi mulțumit să fie soția „unuia" dintre *squire*-i [1].

Instigat în felul acesta, domnul Gresham a repetat de trei ori lupta zadarnică, și a repetat-o de fiecare dată cu pierderi serioase. El își pierdu banii, *lady* Arabella își pierdu cumpătul și treburile la Greshamsbury nu mergeau deloc așa cum merseseră pe vremea bătrînului *squire*. În primii doisprezece ani ai căsătoriei copiii apărură unul după altul la Greshamsbury. Primul născut fu băiat ; și pe vremurile acelea fericite și calme, cînd bătrînul mai era încă în viață, mare a fost bucuria la nașterea unui moștenitor la Greshamsbury. Se aprinseră focuri pe tot domeniul, se perpeleau boi întregi, și se respectară cu o strălucire rară, toate obiceiurile care se întîlnesc în asemenea ocazii la britonii bogați. Dar cînd se născu cel de-al zecelea copil, și cea de-a noua fată, bucuria n-a mai fost exteriorizată cu aceeași opulență.

Apoi mai apărură și alte necazuri. Unele dintre aceste fetițe erau bolnăvicioase, unele dintre ele chiar foarte bolnăvicioase. Despre *lady* Arabella nu se putea spune că nu avea defecte și ele erau de asemenea natură încît deveneau cît se poate de dăunătoare fericirii soțului cît și a ei înseși, dar printre aceste defecte nu se putea număra și cel de-a fi o mamă indiferentă. Își sîcîise clipă de clipă soțul că nu ajunsese în Parlament, că nu vroia să mobileze casa din Portman Square, îl sîcîise pentru că nu accepta să invite iarna la Greshamsbury Park mai multe persoane decît putea cuprinde casa. Dar acum schimbă placa și începu să-l chinuie fiindcă Selina tușea, pentru că Helena avea febră, Sophia avea coloana vertebrală slabă și pofta de mîncare a Matildei dispăruse.

O să spuneți că nu era o crimă să-l necăjească cu asemenea lucruri. Și așa și e ; dar felul în care o făcea era de neiertat. Tusea Selinei nu putea avea nici cea mai

[1] *Squire*, mic nobil de țară, moșier.

mică legătură cu mobila demodată din Portman Square; și nici spinarea Sophiei n-ar fi fost mai țeapănă dacă tatăl ei ar fi fost în Parlament. Și, totuși, auzind-o pe *lady* Arabella discutînd aceste probleme în conclavurile de familie, ai fi putut crede că ea se aștepta la astfel de rezultate.

Așa cum stăteau lucrurile, sărmanele ei odrasle bolnave au fost purtate de la Londra la Brighton, de la Brighton la vreo stațiune din Germania, de la stațiunea din Germania înapoi la Torquay — și de acolo — în ceea ce le privește pe cele patru mai sus pomenite — au fost duse pînă la acea graniță de unde nu mai putea fi făcută nici o călătorie cu indicațiile mamei lor.

Unicul fiu, moștenitorul Greshamsbury-ului, a fost botezat după tatăl său, Francis Newbold Gresham. El ar fi fost eroul povestirii noastre dacă acest loc n-ar fi fost dinainte ocupat de către doctorul comunei. Cei care vor, n-au decît să considere că el e eroul. El e cel care va fi tînărul nostru preferat, ale lui vor fi scenele de dragoste, el va trece prin încercări și greutăți, și va ieși sau nu victorios din ele după cum va fi cazul. Sînt prea bătrîn acum ca să mai fiu un autor nemilos așa încît probabil că nu va muri de inimă rea. Cei care nu sînt de acord cu gîndul ca un doctor de țară burlac, trecut de prima tinerețe să fie eroul cărții, pot să-l pună pe moștenitorul de la Greshamsbury în locul lui și să intituleze cartea, dacă au chef — *Iubirile și pățaniile lui Francis Newbold Gresham, cel tînăr.*

Căci tînărul Frank Gresham nu era deloc nepotrivit în rolul unui erou de felul acesta. El n-avea nimic de-a face cu bolile surorilor lui și, deși era singurul băiat din familie, avea o înfățișare mai plăcută decît oricare dintre surorile lui. Din cele mai îndepărtate timpuri cei din neamul Gresham fuseseră oameni chipeși. Aveau fruntea înaltă, ochii albaștri, părul blond, aveau gropițe în bărbie și o unduire periculoasă, aristocratică, plăcută, a buzei

de sus care poate exprima în egală măsură bună dispoziție sau dispreț. Tînărul Frank era un Gresham din cap pînă-n picioare, și era cel mai drag inimii tatălui său.

Cei din familia De Courcy n-au fost niciodată urîți. Ținuta, comportarea și chiar fața lor trădau prea multă aroganță, prea multă mîndrie, și am putea spune prea multă nobleță ca să poată fi considerați urîți. Dar nu erau un neam hrănit de Venus sau Apolo. Erau cu toții înalți și subțiri, cu pomeții ridicați, fruntea înaltă și aveau ochi mari, reci, care le dădeau un aer de demnitate. Toate fetele din familia De Courcy aveau păr frumos și, cum aveau maniere distinse și darul de-a povesti, reușeau să treacă în societate drept frumuseți pînă cînd erau absorbite de piața matrimonială, și nimănui nu-i mai păsa dacă sînt sau nu frumuseți. Domnișoarele Gresham erau făcute pe tiparul De Courcy, și din pricina aceasta nu erau mai puțin dragi mamei lor. Cele două mai vîrstnice, Augusta și Beatrice trăiau, și după toate aparențele aveau să trăiască. Celelalte patru care veneau la rînd se ofiliseră și muriseră una după alta — toate în același an nefericit — și zăceau în cimitirul nou și bine îngrijit de la Torquay. Urma apoi o pereche, născute deodată, ca niște flori firave, delicate, fragile, cu părul și ochii de culoare închisă, cu fețe palide, prelungi și supte, despre care oamenii spuneau că sînt sortite să meargă în scurtă vreme pe urmele surorilor lor. Pînă acum totuși nu le-au urmat și nici n-au suferit ca surorile lor, și existau unii în Greshamsbury care atribuiau acest lucru schimbării medicului curant al familiei.

Venea apoi cea mai tînără din familie, cea a cărei naștere n-a fost vestită cu veselie zgomotoasă, după cum v-am spus ; pentru că la sosirea ei pe lume patru dintre surori cu tîmplele palide, cu obrajii supți și străvezii și brațele slabe și scheletice așteptau învoirea să părăsească această lume.

Astfel arăta familia cînd în anul 1854 fiul cel mai vîrstnic ajunse la majorat. Învățase la Harrow, și mai studia încă la Cambridge ; dar cum e firesc, se întorsese acasă pentru a-și sărbători ziua. Ziua majoratului trebuie să fie un prilej de mare bucurie pentru un tînăr care are de moștenit mulți acri și o avere mare. Cîte felicitări sincere și cîte cuvîntări rostite cu căldură de către vîrstnicii cărunți din ținut în cinstea bărbăției lui ; ce prilej pentru mîngîieri materne împărțite de mamele din vecinătate, care l-au văzut crescînd încă din leagăn, mame care au fete, poate destul de frumoase, și destul de bune, și destul de dulci, chiar și pentru gustul lui. Prilej pentru urări tandre pe jumătate reținute, pe jumătate șoptite, de către fete care poate acum pentru prima oară i se adresează cu severul nume de familie ; și care au aflat, poate mai degrabă din instinct decît din precepte, că a sosit timpul cînd trebuie să renunțe să i se adreseze familiar spunîndu-i pe nume — Charles sau John. E un prilej pentru tineri să-i șoptească la ureche „norocosule" și să facă aluzii la zodia lui norocoasă, în timp ce-l bat pe umăr și-i doresc să trăiască o mie de ani și apoi să nu moară niciodată. Prilej pentru țăranii de pe moșie să izbucnească în urale, pentru cei mai înstăriți și mai vîrstnici să-i facă urări strîngîndu-i mîna, pentru nevestele lor să-l sărute și pentru el să le sărute pe fiicele lor. Toate acestea sînt menite să facă a douăzeci și una aniversare foarte plăcută pentru un moștenitor. S-ar putea ca plăcerea să nu fie tot atît de mare pentru un tînăr care știe că de-acum înainte poate fi arestat, și că nu moștenește nici un alt privilegiu.

Se poate presupune că Frank Gresham e mult mai aproape de primul caz decît de ultimul ; totuși ceremonia majoratului său n-a fost nici pe departe asemănătoare celei pe care soarta i-o acordase tatălui său. Acum domnul Gresham era un om cu încurcături financiare și, deși lumea nu știa că are datorii, el nu se îndura să invite pe

toți locuitorii din ținut în casa și parcul său așa cum ar fi făcut-o dacă i-ar fi mers bine.

Nimic nu-i mergea din plin. *Lady* Arabella părea că se străduie ca nimic să nu iasă bine în jurul său. N-avea parte decît de zbucium și necaz. Nu mai era omul vesel și fericit de altă dată și oamenii din Barsetshire-ul de est nu se mai așteptau la o sărbătorire de mare amploare atunci cînd tînărul Gresham ajunse la majorat.

Fu totuși o oarecare sărbătorire. Era în iulie și sub stejari au fost întinse mese pentru țărani. Au fost întinse mese și s-a oferit carne, și bere, și vin ; iar în timp ce Frank trecea de la unul la altul, dînd mîna cu musafirii săi, își exprima speranța că relațiile dintre ei vor fi îndelungate, strînse și că și unii și alții vor avea de cîștigat.

Trebuie să spunem acum cîteva cuvinte și despre proprietate. Greshamsbury Park era o reședință frumoasă și veche de *gentlemen*-i englezi — era și este. Dar putem să vorbim mai ușor la trecut deoarece vorbim despre ea referindu-ne la timpuri trecute. Am vorbit despre Greshamsbury Park ; exista un parc care se numea așa, dar clădirea însăși era cunoscută drept Greshamsbury House și nu se afla în parc. Poate că am reușit s-o descriem mai bine dacă am spune că satul Greshamsbury consta dintr-o stradă lungă de o milă, cu casele răsfirate, stradă care se rupea la mijloc, așa încît jumătate din ea se afla în unghi drept față de cealaltă jumătate. În acest unghi se afla Greshamsbury House iar grădinile și pămînturile din jurul ei umpleau spațiul dintre laturile străzii. La fiecare capăt al satului, exista cîte o intrare cu porți mari și fiecare poartă era păzită de efigiile a doi păgîni cu măciuci, acesta fiind blazonul familiei ; un drum lat și foarte drept pornea de la fiecare intrare și ducea pe sub o alee majestuoasă de tei pînă la clădire. Aceasta era construită în stilul Tudor cel mai bogat ornamentat sau poate, mai bine zis, cel mai pur ; așa încît deși reședința de la Greshamsbury nu este atît de completă ca

Longleat, nici atît de impozantă ca Hatfield, dintr-un anumit punct de vedere se poate spune că este cel mai frumos exemplar de arhitectură în stil Tudor cu care se poate mîndri ținutul.

Clădirea se înalță în mijlocul unor grădini îngrijite și terase construite din piatră, despărțite unele de altele. Deși nu impresionează tot atît de plăcut ochiul ca peluza întinsă și lată ce înconjoară de obicei conacele noastre, grădinile din Greshamsbury sînt renumite de două veacuri ; iar dacă vreun Gresham ar fi făcut vreo schimbare, toată lumea ar fi considerat că a distrus una din mîndriile familiei.

Greshamsbury Park — cum era pe drept numită proprietatea — se întindea pînă departe în capătul celălalt al satului. Față în față cu cele două porți care duceau spre clădire se găseau două porți mai mici : una dădea spre grajduri, spre cuștile haitei de cîini și spre ogradă, iar cealaltă spre parcul cu căprioare. Aceasta din urmă era intrarea principală a domeniului și era într-adevăr impresionantă și pitorească. Aleea de tei ducea pînă la clădire iar în direcția opusă continua pe un sfert de milă și apoi, din cauza înclinației abrupte a terenului, părea că se termină. La intrare erau patru sălbatici cu patru măciuci, cîte doi la fiecare portal. Dacă adăugăm porțile de fier masiv, deasupra cărora se înălța un zid de piatră, pe care apărea blazonul familiei susținut de alți doi oameni cu măciuci, casele de piatră ale portarului, coloanele dorice acoperite de iederă, ce închideau cercul, cei patru sălbatici amenințători și spațiul străbătut de drum, care ținea pînă în sat, locul indica destul de clar măreția trecută a familiei. Un ochi ce cerceta mai atent putea să vadă că sub blazon se întindea un sul pe care era înscris moto-ul familiei Gresham. Aceleași cuvinte erau repetate cu litere mai mici sub fiecare dintre sălbatici : „*Gardez Gresham*“ [1]. Fusese probabil ales de vreun specialist în heraldică pe

[1] Păziți-l pe Gresham. Sau : Păziți-vă de Gresham (fr.).

vremea cînd se purtau asemenea moto-uri, ca o inscripție potrivită pentru a sublinia atributele specifice familiei. Din nefericire acum oamenii nu mai cădeau de acord asupra sensului exact al inscripției. Unii, dotați cu o deosebită înflăcărare heraldică, declarau că inscripția se adresează sălbaticilor, cerîndu-le să-și păzească stăpînul. Alții, cărora sînt înclinat să le dau dreptate, susțineau, cu tot atîta siguranță, că era un sfat pentru întreaga lume, mai ales pentru cei care aveau tendința să se revolte împotriva aristocrației ținutului, că ar trebui să se teamă de Gresham. Cel de-al doilea sens ar fi o dovadă de putere — așa spuneau susținătorii acestei teorii, în timp ce primul ar trăda slăbiciune. Ori, cei din neamul Gresham au fost întotdeauna oameni puternici și n-au dat nici un semn de falsă modestie.

Nu avem pretenția să rezolvăm problema. Căci, vai! fiecare dintre interpretări era tot atît de nepotrivită cu actuala soartă a familiei. De cînd primii Gresham-i puseseră bazele familiei, în Anglia avuseseră loc asemenea schimbări, încît nici un sălbatic n-ar mai fi putut să-i apere într-un fel sau altul. Trebuiau să se apere ca oamenii de rînd sau să trăiască lipsiți de apărare. Și nici nu mai era acum cazul ca vreunui vecin să-i tremure genunchii cînd cei din familia Gresham se încruntau. În prezent ar fi fost de dorit ca Gresham însuși să rămînă indiferent atunci cînd unii dintre vecinii săi se încruntau.

Dar vechile simboluri s-au păstrat și ar trebui ca asemenea simboluri să se păstreze încă multă vreme, ele sînt încă plăcute și merită toată prețuirea. Ne povestesc despre simțirile adevărate și bărbătești din alte vremuri. Iar celui care le descifrează corect îi explică, mai amplu și mai adevărat decît o poate face orice cronică scrisă, cum au devenit englezii ceea ce sînt. Anglia nu este pînă astăzi o țară comercială, în sensul în care a fost folosit epitetul în legătură cu ea; și să sperăm că nici nu va deveni în curînd. Ar putea tot atît de bine fi numită

Anglia feudală sau Anglia cavalerească. Dacă în Europa de apus, în Europa civilizată există într-adevăr o naţiune care să aibă mari seniori, şi în care posesorii de pămînt să formeze o adevărată aristocraţie, aristocraţie care să fie considerată ca fiind cea mai potrivită să conducă ţara, atunci acea naţiune este cea engleză. Alegeţi pe zece dintre conducătorii fiecărui mare popor din Europa. Alegeţi în Franţa, în Austria, Sardinia, Prusia, Rusia, Suedia, Danemarca, Spania şi apoi alegeţi 10 persoane din Anglia ale căror nume sînt cunoscute ca renumiţi oameni de stat. Rezultatul va arăta în care ţară există cea mai mare afecţiune şi cea mai sinceră încredere în vechile interese feudale, sau aşa cum sînt numite acum, funciare.

Anglia, o ţară comercială! Da, aşa cum a fost şi Veneţia. Se prea poate să întreacă alte ţări în privinţa comerţului, dar nu cu asta se mîndreşte, nu în asta constă faima ei. Negustorii ca atare nu sînt printre oamenii cei mai apreciaţi, deşi se poate uneori ca un negustor să fie inclus printre aceştia. Negustoria este foarte necesară şi poate uneori deveni foarte folositoare. Dar nu poate fi cea mai nobilă ocupaţie a omului. Şi să sperăm că nu va ajunge în timpurile noastre să fie considerată ca cea mai nobilă ocupaţie a unui englez.

Greshamsbury Park era foarte întins. Se afla în afara unghiului format de strada satului, şi se întindea dincolo de stradă fără să aibă vreo limită sau vreun hotar care să poată fi văzut din drum sau din clădire. Într-adevăr, în partea aceea terenul era atît de denivelat, din pricina dealurilor abrupte şi a dîmburilor conice acoperite cu păduri de stejar, care se iveau unele printre altele sau pe deasupra altora, încît parcul părea mult mai mare cînd îl priveai. Se putea foarte bine întîmpla ca un străin intrat în parc să nu găsească uşor una din porţile cunoscute. Dar

peisajul era atît de frumos încît acest străin care îndrăgea natura ar fi fost tentat să se piardă în parc.

Am spus că într-o latură erau cuștile haitei de cîini și asta îmi va oferi prilejul să descriu aici un episod, un episod lung, din viața actualului stăpîn. El reprezentase cîndva ținutul în Parlament și cînd a încetat să-l mai reprezinte a avut totuși ambiția să rămînă legat într-un mod deosebit de ceea ce constituia măreția ținutului. Rămăsese cu dorința ca Gresham din Greshamsbury să fie ceva mai mult în Barsetshire-ul de est decît Jackson de la Grange, sau Baker de la Mill Hill, sau Bateson de la Annesgrove. Aceștia îi erau cu toții prieteni și erau niște *gentlemen*-i de țară foarte respectabili. Dar domnul Gresham de la Greshamsbury trebuia să fie mai mult decît atît. Așa cum era avea destulă ambiție ca să nu ignoreze o asemenea aspirație. Deci, cînd s-a ivit ocazia, s-a apucat să organizeze vînători în ținut.

O asemenea ocupație îi era foarte potrivită în toate privințele — afară doar în ceea ce privea finanțele. Deși în primii ani ai tinereții îi jignise serios pe cei din ținut dînd dovadă de indiferență față de politica familiei și dăduse oarecum naștere la nemulțumiri luptîndu-se să dobîndească un loc în Parlament, contrar dorințelor celorlalți nobili de țară, totuși numele său rămăsese popular și iubit. Oamenii regretau că nu era așa cum se așteptaseră ei să fie, că nu era așa cum fusese vechiul *squire*, dar cînd și-au dat seama cum stau lucrurile, că nu putea să fie mare printre ei ca politician, voiau totuși să-l vadă mare în orice alt fel dacă exista vreo funcție importantă în ținut pentru care să fie potrivit. Ori, era cunoscut ca un călăreț excelent, ca un sportiv desăvîrșit, ca unul care se pricepea la cîini, și care în fața unor pui de vulpe putea avea sentimente tot atît de calde ca o mamă față de pruncul ei. Străbătuse ținutul călare în lung și-n lat de la 15 ani și avea o voce bună pentru asmuțit cîinii la vînătoare, știa fiecare copoi pe nume și se pricepea să scoată din corn

toate sunetele. Mai mult, după cum era bine cunoscut în întreg Barsetshire-ul, moștenise un venit net de paisprezece mii pe an.

Așa încît, cam la un an după ultima luptă electorală a domnului Gresham, cînd un bătrîn stăpîn de haită de cîini s-a ruinat, tuturor li s-a părut un aranjament potrivit și plin de judecată ca haita să fie luată la Greshamsbury. Era potrivit, într-adevăr, pentru toți în afară de *lady* Arabella, și o hotărîre rațională poate pentru toți în afară de domnul Gresham însuși.

La ora aceea era destul de stingherit cu banii. Cheltuise mult mai mult decît ar fi trebuit, și tot așa făcuse și soția lui, în cursul acelor doi ani strălucitori în care se număraseră ca mari printre mai marii lumii. Paisprezece mii pe an ar fi trebuit să fie un venit suficient pentru a permite unui membru al parlamentului cu o soție tînără și doi-trei copii să locuiască la Londra și să păstreze conacul familiei. Dar trebuie să ținem seama că familia De Courcy erau persoane de vază și *lady* Arabella dorea să trăiască așa cum fusese obișnuită, așa cum trăia cumnata ei, contesa. Lordul de Courcy însă avea un venit mult mai mare de paisprezece mii pe an. Urmează apoi cele trei campanii electorale, cu imensele lor cheltuieli și apoi acele soluții costisitoare la care se văd obligați să recurgă *gentlemeni*-i care au cheltuit peste venituri și care nu găsesc cu cale să reducă din trenă cheltuind mult sub resurse. Așa încît atunci cînd fu adusă haita la Greshamsbury, domnul Gresham era de acum un om sărac.

Lady Arabella avu multe de zis împotriva aducerii cîinilor. Și, deși nu s-ar putea spune că era condusă de soț, sigur e că n-avea motive să se laude că ea l-ar conduce. *Lady* Arabella dădu cu acest prilej primul mare atac pentru mobila din Portman Square. Și atunci fu pentru prima oară informată foarte clar că mobila aceea nu însemna mare lucru deoarece în viitor nu avea de ce

să-și ducă familia acolo în perioadele cînd marea societate se află în Londra. Oricine poate să-și închipuie cum s-a desfășurat discuția după o asemenea introducere. Dacă *lady* Arabella nu l-ar fi sîcîit atîta pe soțul ei, acesta ar fi judecat lucrurile la rece și și-ar fi dat seama că era o adevărată nebunie să încarce atît de mult cheltuielile domeniului. Iar dacă el n-ar fi cheltuit atîția bani pentru o înclinație cu care soția sa nu era de acord, aceasta nu i-ar fi reproșat cu asemenea vehemență că nici nu-i pasă de plăcerile pe care i le oferă ei Londra. Așa cum stăteau lucrurile, cîinii fură aduși la Greshamsbury iar *lady* Arabella se duse totuși la Londra pentru un timp în fiecare an, și cheltuielile familiei nu fură cîtuși de puțin reduse.

Oricum, în perioada în care începe povestea noastră, cuștile cîinilor erau din nou goale. Cu doi ani în urmă, aceștia fuseseră mutați pe domeniul unui vînător mai bogat. Domnul Gresham a suferit atunci mai mult decît suferise după orice alt necaz prin care trecuse. Zece ani fusese stăpîn pe haită și, oricum, treaba asta o făcuse bine. Recîștigase ca sportiv popularitatea printre vecini pe care o pierduse ca politician, și tare mult ar fi vrut să-și păstreze autocrația în domeniul vînătorii dacă ar fi fost posibil. Dar și așa a păstrat-o mult mai mult decît trebuia, și cînd, în cele din urmă, cîinii plecară, *lady* Arabella dădu dovezi și semne vizibile de bucurie.

Dar i-am lăsat pe țăranii de la Greshamsbury să ne aștepte mult prea mult sub stejari. Ei bine, cînd tînărul Frank ajunse la majorat moșierul nu o ducea chiar atît de rău cu banii încît să nu poată face un foc în curte tocmai bun ca să perpelească un bou. Frank nu atinse deci vîrsta virilității, fără să se bage de seamă, așa cum s-ar întîmpla cu fiul unui preot sau cu fiul notarului din împrejurimi. Putea totuși fi publicată o notiță în ziarul local *Barsetshire Conservative Standard* că la Greshamsbury s-au dezlegat limbile și acum, așa cum s-a întîmplat

de veacuri la asemenea festivități. Da, chiar asta s-a scris. Dar, așa cum se întîmplă cu multe alte relatări, nu era decît o fărîmă de adevăr în cele spuse de notiță. Bineînțeles că cei care au fost de față au dat pe gît mai multe pahare de băutură. Dar limbile nu s-au dezlegat așa cum se întîmpla pe vremuri. Limbile nu se dezleagă din nimic. Moșierul ajunsese la capătul resurselor și dijmașii aflaseră asta pînă la ultimul. Li se ridicaseră chiriile, pădurile erau tăiate fără milă, avocatul domeniului se îmbogățea, negustorii din Barsetshire ba chiar și din Greshamsbury începuseră să murmure, și însuși moșierul nu era prea vesel. În asemenea condiții, țăranii și-au udat gîturile, dar limbile nu li s-au dezlegat.

— Țin bine minte, se adresă fermierul Oaklerath vecinului său, cînd a ajuns la anii ăștia chiar taică-su, Doamne Dumnezeule, ce am mai petrecut atunci. S-a băut în ziua aceea mai multă bere decît s-a făcut în casa asta în ultimii doi ani. Se pricepea la treburi de-astea bătrînul *squire*.

— Iaca, eu mi-aduc aminte cînd s-a născut *squire* Gresham, îmi aduc bine aminte, spuse un fermier bătrîn, de peste masă. Alea zic și eu vremuri. Și nici nu-i tocmai atît de mult de atunci. Nu cred să aibă mai mult de cincizeci ; nu, nici atît, dar îi arată. Lucrurile merg rău la Greemsbury — așa îl pronunțau țăranii — merg rău de tot, vecine Oaklerath. Ei, ei, știu eu că n-o s-o mai duc mult, așa că n-are rost să mai vorbesc ; dar după ce mai bine de cincizeci de ani am plătit pentru acrii mei o liră și cincisprezece șilingi, n-am crezut c-o să trăiesc să mi se ceară 40 de șilingi.

Cam în felul acesta se discuta la diversele mese. Fără îndoială că tonul fusese altul cînd se născuse tatăl lui Frank, cînd ajunsese la majorat, și cînd numai peste doi ani i se născuse fiul. La fiecare din aceste evenimente se organizaseră asemenea serbări rurale și de fiecare dată moșierul însuși apăruse adeseori printre invitați. Prima

dată fusese purtat pe la toate mesele de tatăl său urmat de o mulțime de doamne și dădace. În cea de-a doua ocazie fusese în mijlocul lor la toate distracțiile, mai vesel decît toți, iar țăranii se înghesuiau pe rînd pînă la peluză s-o zărească măcar pe *lady* Arabella, care, așa cum se știa, venea de la Castelul Courcy la Greshamsbury să le fie stăpînă. Puțin le mai păsa lor acum de *lady* Arabella. A treia oară el însuși își purtase copilul în brațe așa cum tatăl său îl purtase pe vremuri. Ajunsese atunci la culmea succesului, și deși țăranii de pe moșie șopteau că nu mai e așa de apropiat de ei ca pe vremuri, că-și cam luase prea mult din aerele celor din familia De Courcy, era totuși moșierul lor, stăpînul lor, omul bogat de care depindeau. Bătrînul *squire* se dusese, și se mîndreau cu tînărul care-i reprezenta în Parlament, și cu soția lui, deși erau cam distanți. Acum nici unul din ei nu se mai mîndrea cu el.

Trecu o dată pe rînd pe la toți invitații și rosti cîteva cuvinte de bun venit la fiecare masă, și atunci țăranii se ridicau pe rînd și se înclinau și îi urau sănătate bătrînului *squire*, fericire tînărului și prosperitate domeniului, dar toate erau făcute fără prea mare convingere.

În cinstea evenimentului mai veniseră și alți invitați, dintre cei nobili. Dar nu mai era atîta mulțime, nu mai era atîta înghesuială la conac și nici la casele nobililor din vecinătate, ca altădată, cu prilejul unor asemenea sărbători. Într-adevăr nu erau mulți cei care veniseră la Greshamsbury; mai bine zis invitații se reduceau la *lady* De Courcy și suita ei. *Lady* Arabella continua încă, atît cît îi îngăduiau posibilitățile, o legătură strînsă cu castelul Courcy. Stătea acolo cît putea mai mult, lucru la care domnul Gresham n-avea nimic de obiectat. Își lua și fetele acolo de cîte ori avea putința, deși în privința celor două fete mai mari mai avea cîte un cuvînt de spus și domnul Gresham și nu arareori chiar fetele. *Lady* Arabella se mîndrea cu fiul ei deși nu se poate spune că acesta ar fi

fost copilul ei preferat. Oricum era moștenitorul Greshamsbury-ului, fapt care avea mare importanță pentru ea, și mai era de asemeni un tînăr vesel, cu o fire deschisă, un tînăr cu care orice mamă s-ar fi mîndrit. *Lady* Arabella îl iubea cu multă afecțiune, deși era oarecum dezamăgită văzînd că nu semăna așa cum și-ar fi dorit-o cu cei din familia De Courcy. Îl iubea într-adevăr foarte mult, așa că atunci cînd ajunse la majorat, o invită la Greshamsbury pe cumnata ei cu toate fiicele, *lady* Amalia, Rosina etc. și reuși chiar, cu oarecare greutate, să-i convingă pe mărimile lor Georges și Johns să consimtă să vină. Cît despre lordul de Courcy — acesta era reținut la Curte — sau pretindea că e reținut, iar lordul Porlock, fiul cel mai mare îi spusese pur și simplu mătușii sale, cînd îl invitase, că nu acceptă în ruptul capului să participe la asemenea sărbătoriri plicticoase.

Mai erau apoi membrii familiilor Baker și Bateson, și Jackson, care locuiau cu toții în apropiere și se puteau întoarce acasă seara. Era de față și părintele Caleb Oriel, preotul din sat cu frumoasa lui soră, Patience Oriel. Era și domnul Yates Umbleby, notarul și omul de afaceri al familiei. Și mai era și doctorul Thorne cu modesta și liniștita sa nepoată, domnișoara Mary.

CAPITOLUL II

CU MULTĂ, MULTĂ VREME ÎN URMĂ

Cum domnul Thorne este eroul nostru — sau mai bine zis eroul meu — cititorii mei avînd privilegiul să aleagă ei înșiși în această privință — și cum domnișoara Mary Thorne o să fie eroina noastră, un punct asupra căruia nu va exista nici o posibilitate de alegere, e absolut necesar să-i prezentăm și să-i descriem cu toată atenția cuvenită. Socot că e de datoria mea să-mi cer scuze că încep romanul cu două capitole lungi și plicticoase, pline de descrieri. Îmi dau perfect de bine seama de pericolul pe care-l prezintă o asemenea cale. Procedînd astfel păcătuiesc împotriva legii de aur care ne cere să pornim cu dreptul, înțelepciune care e pe deplin acceptată de romancieri, și printre ei și de mine. Nu-mi vine să cred că cineva ar avea răbdare să mergă pînă la capătul unei asemenea povestiri care oferă atît de puține atracții în primele pagini. Dar oricum aș întoarce-o nu văd un alt început. Îmi dau seama că nu pot să-l fac pe domnul Gresham să pară firesc în timp ce-și tot drege vocea și se foiește neliniștit în scaun, înainte de a explica de ce nu se simte la largul său. Nu pot să-l pun pe doctorul meu să-și spună fără stînjeneală părerile în fața persoanelor importante, fără să fi explicat mai întîi că

îi stă în fire s-o facă. E lipsă de măiestrie din partea mea, și trădează atît lipsă de imaginație cît și nepricepere. Mă întreb dacă o să fiu în stare să compensez asemenea defecte printr-o povestire simplă, sinceră, fără înfloriturі.

Doctorul Thorne făcea parte dintr-o familie care într-o privință era tot atît de bună ca aceea a domnului Gresham și, oricum, tot atît de veche, și putea să se laude că era mult mai veche decît cea De Courcy. Am menționat mai întîi faptul că era mîndru de vechimea familiei sale, deoarece asta era și cea mai mare slăbiciune a lui. Era văr de-al doilea cu domnul Thorne de Ullathorne, un *squire* din Barsetshire care locuia în apropierea Barchester-ului, și care se lăuda că proprietatea sa rămăsese în familie, moștenită de la un Thorne la altul, mai multă vreme decît orice altă proprietate din ținut.

Dar doctorul Thorne nu era decît văr de-al doilea, și deci, deși era îndreptățit să vorbească despre sîngele familiei ca aparținîndu-i într-o oarecare măsură, n-avea nici un drept la vreo altă situație în provincie decît aceea pe care și-ar fi putut-o dobîndi dacă s-ar fi stabilit în acea provincie. Acesta era un fapt de care nimeni nu-și dădea mai bine seama decît doctorul nostru însuși. Tatăl său, care fusese văr primar cu fostul *squire* Thorne, avusese un rang clerical în Barsetshire dar acum era mort de mulți ani. Avusese doi fii ; pe unul îl trimisese la studii medicale, dar celălalt, cel mai tînăr, pe care intenționase să-l determine să studieze dreptul, nu dovedise vreo înclinație deosebită pentru nici o meserie. A fost întîi exclus temporar de la Oxford și apoi eliminat. Și reîntorcîndu-se de acolo la Barchester le-a cășunat o groază de necazuri tatălui și fratelui său.

Bătrînul doctor Thorne, preotul, a murit cînd cei doi frați erau încă tineri, și n-a rămas în urma lui decît mobilierul și alte cîteva bunuri în valoare cam de două mii de lire, pe care i le-a lăsat lui Thomas, fiul cel mai mare, deoarece cheltuise mult peste suma asta ca să lichideze

datoriile făcute de cel mai mic. Pînă la acea dată, între familia de la Ullathorne și cea a preotului existaseră relații de armonie deplină. Dar cu vreo lună-două înainte de moartea preotului — ne referim la o perioadă cam cu 22 de ani înainte de începutul povestirii noastre — domnul Thorne de Ullathorne de pe vremea aceea lăsase să se înțeleagă că nu mai vroia să primească la el în casă pe vărul său Henry, pe care-l considera o rușine a familiei.

Tații sînt înclinați să fie mai indulgenți cu fiii lor, decît sînt unchii cu nepoții sau verii între ei. Doctorul Thorne mai spera s-o aducă pe calea cea dreaptă pe oaia sa rătăcită și era de părere că hotărîrea capului familiei era exagerat de aspră și că devenea un obstacol în încercarea sa de a-l îndrepta. Și dacă tatăl se înfierbînta apărîndu-și fiul libertin, tînărul student la medicină își apăra cu și mai mare căldură fratele. Doctorul Thorne junior nu era un *roué* [1] dar poate, fiind și el tînăr, nu arăta prea mare dezgust față de viciile fratelui său. Oricum, se purtă bărbătește și nu-l părăsi. Și cînd în cele din urmă cei de la Ullathorne l-au lăsat să înțeleagă că prezența lui Henry nu era dorită, doctorul Thomas Thorne i-a trimis vorbă moșierului că în aceste condiții își va întrerupe și el vizitele acolo.

Această hotărîre nu era din cale-afară de înțeleaptă deoarece tînărul Galen se hotărîse să se stabilească la Barchester tocmai în speranța că rudele sale de la Ullathorne l-ar fi ajutat. În momentele acelea de enervare a uitat să țină seama de faptul acesta. Toată lumea știe că nici în tinerețe și nici la maturitate, în clipele de enervare, doctorul nu cîntărea tocmai acele situații de care ar fi trebuit să țină seama mai mult. Poate asta n-avea prea mare importanță deoarece supărarea lui era de scurtă durată, topindu-se adeseori cu mai multă grabă decît aceea cu care rostea cuvintele de supărare. Totuși cu cei de la Ullathorne reuși să stîrnească o ceartă destul

[1] Desfrînat (fr.).

de îndelungată, pentru a aduce prejudicii vitale proiectelor sale medicale.

În cele din urmă tatăl muri și cei doi frați trebuiră să se descurce singuri, cu mijloacele foarte reduse pe care le aveau la dispoziție. Pe vremea aceea locuiau în Barchester niște oameni pe nume Scatcherd. Din cei care formau în acel timp familia nu vom avea de-a face decît cu doi dintre ei, cu un frate și o soră. Făceau parte din pătura de jos, el era pietrar, iar ea ucenică la un atelier de pălării de paie ; cu toate acestea erau oameni ieșiți din comun. Sora era renumită în Barchester ; era luată drept model de frumusețe feminină, puternică și robustă, iar reputația ei era chiar și mai bună, fiind o fată de caracter, cu o comportare sfioasă și cinstită așa cum trebuie să fie o fată. Fratele ei era grozav de mîndru atît de frumusețea cît și de reputația ei, și deveni cu atît mai mîndru cînd află că fusese cerută în căsătorie de un negustor cumsecade din oraș.

Și Roger Scatcherd își avea reputația sa, dar el nu era renumit nici pentru frumusețe, nici pentru purtări frumoase. Era cunoscut ca cel mai bun pietrar din cele patru ținuturi învecinate și ca omul care în anumite împrejurări era în stare într-un timp stabilit să bea cea mai mare cantitate de alcool. Ca lucrător, avea o reputație și mai mare : nu numai că era un pietrar bun și foarte iute de mînă, dar se și pricepea să scoată din alții pietrari buni. Avea darul de-a ști ce poate să facă un om și ce-ar trebui să facă, și încetul cu încetul începu să-și dea seama ce pot face cinci, și zece, și douăzeci — și mai tîrziu ce pot face o mie, și două mii de oameni cînd lucrează împreună. Și toate acestea le socotea fără ajutorul hîrtiei și creionului, căci nu se prea pricepea să-l mînuiască și nici nu ajunse vreodată să se priceapă. Mai avea și alte daruri și înclinații. Era meșter și la vorbă, un dar care se dovedi periculos atît pentru el cît și pentru alții. Era în stare să convingă pe ceilalți fără să-și dea

seama. Şi fiindcă era el însuşi un demagog extremist în vremurile tulburi dinainte de Reform Bill, a provocat în Barchester o agitaţie la care el singur nu se aşteptase.

Printre alte defecte ale sale, Henry Thorne avea unul pe care prietenii săi îl socoteau ca fiind mai rău decît toate celelalte, şi care îi îndreptăţea întrucîtva pe cei de la Ullathorne să fie atît de severi. Îi plăcea să fie în relaţii cu oameni din pătura de jos. Nu numai că obişnuia să bea — asta ar mai fi putut fi iertat — dar bea prin cîrciumi, cu oameni grosolani. Asta o spuneau prietenii lui şi asta o spuneau duşmanii lui. El respingea învinuirea că ar fi în relaţii cu mai mulţi de teapa asta, şi spunea că singura persoană din pătura de jos cu care făcea chefuri era Roger Scatcherd. În orice caz, se împrieteni cu Roger Scatcherd şi deveni tot atît de democrat ca şi Roger însuşi. Ori familia Thorne de Ullathorne făcea parte din rangurile superioare ale conservatorilor.

Dacă Mary Scatcherd a acceptat sau nu pe loc oferta acelui negustor respectabil, n-aş putea să spun. După unele întîmplări care trebuiesc povestite aici pe scurt, ea declară că de fapt nu o acceptase niciodată. Fratele ei susţinea însă cu tărie contrariul. Cît despre negustorul respectabil, el refuza să vorbească despre acest subiect. Oricum, e sigur că Scatcherd, care pînă atunci, în ceasurile petrecute cu prietenul său de neam, fusese destul de tăcut în legătură cu sora sa, se lăudă cînd aceasta se logodi, după cum spunea el. Şi se mai lăudă atunci şi cu frumuseţea fetei. În ciuda beţiilor pe care le făcea din cînd în cînd, Scatcherd tindea să se ridice în societate, şi perspectiva căsătoriei surorii lui era potrivită cu ambiţiile pe care le avea în legătură cu familia sa.

Henry Thorne auzise mai înainte de Mary Scatcherd şi o şi văzuse; dar pînă atunci privirile pe care i le arunca nu erau încărcate de dorinţi. Dar acum, cînd auzi că avea să se mărite cu un om respectabil, diavolul îl

îmboldi s-o ispitească. N-are nici un rost să înșirăm toată povestea. Cînd în cele din urmă se aflară toate, ieși la iveală destul de clar că îi făcuse cele mai clare promisiuni de căsătorie. I le făcuse chiar în scris. Și după ce, în felul acesta o convinse să petreacă împreună unele din ceasurile ei libere — duminica sau în serile de vară, o seduse. Scatcherd îl acuză fățiș că o ametise cu droguri. Și Thomas Thorne, care se ocupă de întîmplare, în cele din urmă începu să creadă și el în această acuzație. Toată lumea din Barchester află că ea aștepta un copil și că seducătorul e Henry Thorne.

Cînd Roger Scatcherd află pentru prima oară vestea, se îmbuibă cu băutură și apoi se jură că-i va omorî pe amîndoi. Cuprins de o furie bărbătească, o porni împotriva bărbatului, și încă cu arme bărbătești. Cînd plecă în căutarea lui Henry Thorne nu-și luă nimic cu el în afară de pumnii săi și de un ciomag gros.

Cei doi frați locuiau pe vremea aceea împreună la o fermă în imediata vecinătate a orașului. Nu era o locuință acceptabilă pentru un medic, dar de la moartea tatălui său tînărul doctor nu fusese în stare să-și găsească o locuință potrivită. Se stabilise aici din dorința de a-l ține cît mai mult în frîu pe fratele său. La această fermă sosi Roger Scatcherd într-o seară înăbușitoare de vară. Mînia îi scăpăra în ochi, iar furia sa ajunsese aproape de nebunie din cauza iuțelii cu care alergase din oraș pînă aici și a băuturii tari care parcă fierbea în el.

L-a găsit pe Henry Thorne stînd liniștit, cu țigara de foi în gură, în poarta fermei. Roger se gîndise că va trebui să-l caute prin toată casa, să-și strige victima în gura mare și că-și va face drum pînă la el învingînd orice obstacol. Și iată că victima stătea chiar în fața lui.

— Ei, Roger, ce se-aude? i se adresă Henry Thorne.

Astea au fost ultimele cuvinte pe care avea să le mai rostească. I-a răspuns lovitura ciomagului. A urmat o luptă, la sfîrșitul căreia Scatcherd se ținuse de cuvînt

— cel puțin, în legătură cu vinovatul principal. Cum a primit lovitura de grație la tîmplă nu s-a stabilit cu precizie niciodată. Un medic a declarat că ar fi fost lovit în timpul luptei cu un ciomag cu măciulie tare, altul credea că ar fi fost o piatră, iar altul a sugerat ciocanul unui pietrar. Ulterior s-a dovedit, totuși, că n-a fost nici un ciocan, și Scatcherd însuși susținea cu tărie că nu luase cu el nici o altă armă în afară de ciomag. Totuși, Scatcherd fusese beat, și chiar dacă ar fi intenționat să spună adevărul era posibil să se înșele. Oricum, rămîneau faptele : Thorne era mort și Scatcherd se jurase cam cu o oră înainte că-l va omorî, și își dusese la îndeplinire amenințarea fără întîrziere. A fost arestat și judecat pentru omor, iar procesul scoase la iveală toate împrejurările triste ale cazului. S-a dovedit că e vinovat de crimă și a fost condamnat la închisoare pe șase luni. Cititorii vor considera probabil că pedeapsa a fost prea severă.

Thomas Thorne și fermierul ajunseră la fața locului la scurtă vreme după ce se prăbușise Henry Thorne. La început, fratele amenință că o să se răzbune pe criminal. Dar cînd fură date în vileag faptele, cînd află ce-l întărîtase, care fuseseră simțămintele lui Scatcherd cînd o pornise spre fermă hotărît să-l pedepsească pe cel care îi batjocorise sora, se mai potoli. Au urmat zile de grea încercare pentru el. Era de datoria lui să facă tot ce-i stătea în putere ca să apere memoria fratelui său de batjocura pe care-o merita. Era de datoria lui să-l scape de o pedeapsă nemeritată sau să dea o mînă de ajutor nefericitului care pusese capăt zilelor fratelui său. Și mai era de datoria lui, sau cel puțin așa gîndea el, să se îngrijească de sărmana fată pierdută a cărei nenorocire era mai puțin meritată decît cea a fratelui lui sau a fratelui ei.

Și Thomas nu era omul care să ia lucrurile ușor sau care să facă numai atît cît îi dicta conștiința. A ținut să plătească pentru apărarea acuzatului, a ținut să plă-

tească pentru apărarea memoriei fratelui său, a ținut, de asemenea, să plătească pentru a-i veni în ajutor sărmanei fete. A ținut să facă toate astea și n-a permis nimănui să-l ajute. Era singur pe lume și se încăpățîna să rămînă așa. Bătrînul domn Thorne de Ullathorne dori din nou să-l primească cu brațele deschise. Dar îl frămînta gîndul nebunesc că severitatea vărului îl împinsese pe fratele lui la rău și, ca urmare nu voia să accepte nici o favoare din partea lui Ullathorne. Domnișoara Thorne, fiica bătrînului *squire*, o verișoară cu mult mai în vîrstă decît el, de care fusese foarte atașat, i-a trimis bani. Dar el i-a înapoiat fără nici un rînd. Banii pe care îi avea îi ajungeau ca să ducă la bun sfîrșit ce-și propusese pentru viitorul apropiat. Iar de ceea ce putea să i se întîmple după aceea nici nu se sinchisea.

Cazul a stîrnit mare vîlvă în ținut și mulți dintre magistrați s-au interesat îndeaproape de el. Dar nici unul nu s-a preocupat mai mult decît John Newbold Gresham, care pe vremea aceea trăia încă. Domnul Gresham a fost profund impresionat de energia și simțul de dreptate de care a dat dovadă doctorul Thorne în acele împrejurări, iar cînd s-a terminat procesul, l-a invitat la Greshamsbury. În urma vizitei, doctorul s-a hotărît să se stabilească în satul acela.

Dar să ne întoarcem pentru cîteva clipe la Mary Scatcherd. Ea a fost scutită să mai înfrunte furia fratelui ei, acesta fiind arestat pentru crima lui înainte de apucă să o revadă. Și așa soarta ei era destul de crudă. Oricît de înverșunată ar fi fost împotriva omului care se purtase atît de neomenește cu ea, era totuși firesc să-și îndrepte gîndul spre el mai curînd cu dragoste decît cu silă. În situația nefericită în care se afla, la cine altcineva ar fi putut căuta iubire? Cînd a aflat că a fost omorît i s-a sfîșiat inima, s-a întors cu fața la perete și s-a așezat să moară. Să moară o moarte dublă, a ei și a pruncului fără tată, prunc care începuse să dea semne de viață.

Dar, viața mai avea multe să le ofere, atît ei, cît și copilului ei. Îi era scris ca într-o țară îndepărtată să-i fie soție credincioasă unui om cumsecade și mama fericită a multor copii. Pruncului îi era scris — dar asta n-o pot spune atît de repede. Ca să-i înfățișăm soarta, trebuie mai întîi să scriem această carte.

Chiar în zilele astea pline de amărăciune, Dumnezeu dădu vreme frumoasă pentru mielul tuns. Doctorul Thorne sosi la căpătîiul patului în care zăcea Mary de îndată ce vestea despre crimă ajunse la urechile fetei și o ajută mai mult decît ar fi putut-o face iubitul sau fratele ei. Cînd se născu copilul, Scatcherd era tot în închisoare, și mai avea încă trei luni de ispășit. S-a vorbit mult despre necazurile și chinurile pe care le-a îndurat și socoteau cu toții, mai cu seamă bărbații, că suferințele prin care a trecut i-au răscumpărat cu prisosință păcatul.

În orice caz exista un bărbat care gîndea astfel. Într-o zi, cam pe la amurg, doctorul Thorne primi cu surprindere vizita unui negustor fierar din Barchester, un om serios cu care nu-și amintea să mai fi vorbit vreodată. Era fostul pretendent al sărmanei Mary Scatcherd. Acesta voia să facă următoarea propunere : dacă Mary ar consimți să părăsească imediat țara, s-o părăsească fără să-și anunțe fratele sau să discute și să facă vîlvă pe această temă, el și-ar vinde tot ce are, s-ar căsători cu ea și ar emigra împreună. Cu o singură condiție — trebuia să-și lase pruncul aici. Fierarul acesta avea o inimă destul de mare ca să fie generos, generos și fidel față de iubita lui, dar nu putea fi atît de generos încît să adopte copilul celui care-o sedusese.

— N-aș putea să-l sufăr niciodată, domnule, dacă l-aș lua, argumenta el. Și ea cu timpul tot pe ăla mic l-ar iubi cel mai mult.

Lăudîndu-i generozitatea, cine ar putea oare să-i aducă vreo învinuire pentru această prudență firească ?

Era gata s-o considere drept soția sa dragă, deși fusese pîngărită în ochii lumii, dar în ochii lui trebuia să apară ca mamă a propriilor lui copii, nu mama copilului altuia.

În fața doctorului nostru se ridica un nou și greu obstacol pe care trebuia să-l învingă. Își dădu seama pe loc că era de datoria lui să folosească toată autoritatea de care dispunea ca s-o determine pe sărmana fată să accepte o asemenea propunere. Ea-l plăcea pe omul ăsta și perspectiva care i se deschidea în față n-ar fi fost deloc de lepădat chiar și înainte de nenorocirea care i se întîmplase. Dar e greu să convingi o mamă să se despartă de primul ei copil. Și e poate chiar mai greu să te desparți cînd copilul a fost conceput și născut în asemenea condiții, decît atunci cînd totul i-ar fi surîs în jur din primele ceasuri. La început a refuzat cu îndîrjire. I-a transmis omului care-i arăta că o iubea atît de mult mii de îmbrățișări, mii de mulțumiri, cea mai profundă recunoștință pentru generozitatea lui, dar firea, spunea ea, n-o lasă să-și părăsească pruncul.

— Și ce-ai să te faci cu ea aici, Mary ? o întrebă doctorul.

Sărmana Mary îi răspunse cu un șuvoi de lacrimi.

— Îmi e nepoată, spuse doctorul, ridicînd micul prunc în palmele-i uriașe. De pe acum e pentru mine ființa cea mai apropiată, singura ființă pe care o am în lumea asta. Îi sînt unchi, Mary. Dacă ai să pleci cu omul ăsta o să-i fiu și tată și mamă. O să mănînce din pîinea din care o să mănînc și eu, o să bea din cana din care o să beau eu. Uite, Mary, Biblia, și-și puse mîna pe carte. Lasă-mi mie fetița și-ți jur că va fi copilul meu.

Mama consimți în cele din urmă. Îi lăsă doctorului copilul, se căsători și plecă în America. Toate acestea avură loc înainte ca Roger Scatcherd să fie eliberat de la închisoare. Doctorul puse însă și el cîteva condiții. Prima era ca Scatcherd să nu știe ce se întîmplase cu fiica surorii sale. Hotărîndu-se să crească fetița, doctorul

n-avea chef să intre în relații cu persoane care mai tîrziu puteau să ridice pretenții că sînt rudele fetei din partea mamei. Fără îndoială că n-ar fi apărut nici o rudă dacă fetița ar fi fost dată să trăiască, sau să moară, la o casă de copii părăsiți. Dar dacă doctorul ar fi reușit în viață, dacă în cele din urmă ar fi reușit să facă din această fată bucuria casei lui, și apoi bucuria casei altuia, dacă ea ar fi trăit ca să cucerească inima unui tînăr pe care doctorul ar fi fost încîntat să-l numească prieten și nepot, atunci se prea poate că ar fi răsărit unele rude cu care nu dorea să aibă de-a face.

Nu era om care să se împăuneze mai mult cu sîngele său ales ca doctorul Thorne. Nu era om care să se mîndrească mai mult cu arborele său genealogic și cu cei 130 de descendenți neîndoioși din Mac Adam, nu era om să aibă o concepție mai rigidă asupra avantajelor de care se bucură oamenii cu bunici, în comparație cu cei care n-au, sau care au unii despre care nu merită să vorbești. Să nu vă închipuiți cumva că doctorul nostru era un personaj desăvîrșit. Bineînțeles că nu, era cît se poate de departe de perfecțiune. Avea în sînge mîndria și admirația de sine, o mîndrie îndîrjită și ascunsă care-l făcea să creadă că e mai bun și mai de soi decît cei din jurul său, și asta din vreun motiv ascuns pe care de-abia dacă putea să și-l explice lui însuși. Se mîndrea că e un om sărac dar dintr-o familie aleasă. Se mîndrea că repudiază însăși familia de care era mîndru și se mîndrea în mod deosebit pentru faptul că păstra această mîndrie neștiută de nimeni. Tatăl său fusese un Thorne, iar mama sa o Thorold. Nu exista sînge mai bun în toată Anglia. Acest bărbat, cu suflet bărbătesc, curaj bărbătesc, și umilință bărbătească, era totuși în stare să se coboare pînă la a se bucura că e posesorul unor asemenea bunuri. Alți doctori de pe cuprinsul ținutului aveau lături în sînge; el, însă, se putea mîndri cu o licoare pură,

față de care sîngele marii familii Omnium nu era decît apă de smîrc. Era încîntat că prin asta e superior confraților de breaslă, el, care ar fi putut să se mîndrească că le e superior atît prin talent cît și prin energie! E vorba aici de perioada de tinerețe, dar chiar la maturitate, deși se mai îmblînzise întrucîtva, rămăsese același.

Acesta era omul care se angaja să ia de suflet ca pe propriul său copil o sărmană bastardă al cărui tată era mort și care din partea mamei se trăgea dintr-o familie de teapa familiei Scatcherd! Era absolut necesar ca nimeni să nu cunoască povestea copilei. De fapt nici nu interesa pe nimeni în afară de fratele mamei. S-a vorbit o oarecare vreme despre mamă, dar interesul pentru ea n-a durat decît puțină vreme. Ea a plecat spre căminul ei de peste mări, ziarele au comentat la timpul lor generozitatea soțului, iar despre copil nu s-a vorbit și nu s-a știut nimic.

N-a fost prea greu să-i spună lui Scatcherd că fetița n-a trăit. Între frate și soră a avut loc o întîlnire de adio la închisoare, în cursul căreia cu lacrimi adevărate și cu sinceră durere, mama îi povesti despre moartea celei care fusese născută în păcat. Apoi plecă, fericită de soarta norocoasă care o aștepta, în timp ce doctorul își luă cu el odrasla, și se mută în regiunea unde aveau să locuiască. Acolo îi găsi un cămin potrivit în care să fie crescută, pînă cînd ajungea la vîrsta la care putea să stea la masa lui și să locuiască într-o casă de burlac. Și nimeni în afară de bătrînul domn Gresham nu știa cine e copila și de unde a venit.

În cele din urmă, terminîndu-și condamnarea de șase luni, Roger Scatcherd ieși din închisoare.

Deși avea mîinile mînjite de sînge, Roger Scatcherd era de compătimit. Cu puțin timp înainte de moartea lui Henry Thorne, se căsătorise cu o tînără din clasa lui; hotărîse ca pe viitor să se poarte așa cum se cade să se

poarte un om însurat și făgăduise că nu-l va face de rușine pe respectabilul cumnat pe care spera să-l dobîndească. Așa stăteau lucrurile cînd află de starea în care se găsea sora lui. După cum am mai spus, se înfundă cu băutură și o porni adulmecînd sînge.

Cît timp stătu în închisoare nevasta lui se descurcă cum putu. Cele cîteva mobile mai ca lumea pe care le înjghebaseră, le vîndu. Renunță și la căsuță și, copleșită de lipsuri crîncene, ajunse și ea în pragul morții. De îndată ce fu eliberat, Roger își găsi de lucru. Dar cei care au urmărit viața unor asemenea oameni știu cît le e de greu să recîștige terenul pierdut. Ea deveni mamă la scurtă vreme după eliberarea lui, iar cînd li se născu copilul erau în cea mai neagră mizerie, deoarece Scatcherd începuse din nou să bea și astfel toate hotărîrile lui se spulberaseră în vînt.

Pe vremea aceea doctorul locuia la Greshamsbury. Se mutase înainte de-a fi adoptat-o pe fetița sărmanei Mary, și nu trecu mult timp și se pomeni doctorul celor din Greshamsbury. Aceasta se întîmplă la scurtă vreme după nașterea tînărului moștenitor. Fostul doctor se ajunsese sau mai bine zis își încerca norocul căutînd clientelă în vreun mare oraș, iar *lady* Arabella, într-un moment cît se poate de critic se trezi fără nici un alt sfat în afară de cele oferite de un străin cules, așa cum declara ea stînd de vorbă cu *lady* de Courcy, de pe undeva prin apropierea închisorii sau a judecătoriei din Barchester, nu știa nici ea prea bine.

Firește, *lady* Arabella nu-și putea alăpta tînărul moștenitor. Nici o femeie de rangul ei nu face asta. Ele au darul de-a fi mame, dar nu și pe acela de-a fi doici. Natura le dă sîni ca să-i expună, nu ca să-i folosească. Așa încît *lady* Arabella a luat o doică. La sfîrșitul primelor șase luni, noul doctor găsi că tînărului Frank nu-i mergea chiar

așa de bine cum ar fi trebuit. După unele emoții au descoperit că tînăra atît de lăudată, care fusese trimeasă special de la castelul Courcy la Greshamsbury — pe domeniul lordului aveau întotdeauna o doică de rezervă pentru nevoile familiei — cam trăgea la măsea. Bineînțeles că a fost imediat trimisă înapoi la castel. Și cum *lady* de Courcy s-a supărat prea tare ca să mai trimită alta, i s-a dat doctorului Thorne libertatea să facă rost de altă doică. El se gîndi la mizeria pe care o îndura soția lui Roger Scatcherd, și în același timp lă sănătatea, puterea și vrednicia ei. Și astfel doamna Scatcherd deveni mamă de lapte a tînărului Frank Gresham.

Mai trebuie să povestim încă un episod din trecut. Înainte de moartea tatălui său, doctorul Thorne fusese îndrăgostit. Și nu oftase și nu insistase în zadar, deși lucrurile nu ajunseseră pînă acolo încît cei apropiați fetei sau fata însăși să-l accepte ca pretendent adevărat. Pe vremea aceea numele lui era pomenit cu respect de către toată lumea din Barchester. Tatăl său era canonic, verii săi și cei mai buni prieteni aparțineau familiei Thorne din Ullathorne, și toată lumea socotea că tînăra fată, al cărei nume nu-l vom pomeni, e destul de înțeleaptă ca să accepte curtea doctorului. Dar cînd Henry Thorne apucă pe calea pierzaniei, cînd bătrînul doctor muri, cînd tînărul doctor întrerupse relațiile cu cei din Ullathorne, cînd fratele lui fu omorît într-o împrejurare rușinoasă, și cînd ieși la iveală că tînărul doctor nu avea altceva nimic în afară de profesia sa, și nici măcar nu se stabilise într-o localitate precisă în care s-o exerseze, atunci pe bună dreptate cei din jurul fetei au considerat că era un lucru necugetat din partea ei să mai accepte curtea doctorului, iar tînăra n-a avut destul curaj, sau destulă dragoste ca să iasă din cuvîntul lor. În zilele acelea zbuciumate ale procesului, fata îi spuse doctorului Thorne că poate ar fi mai bine să nu se mai întîlnească.

Primind un asemenea sfat tocmai în clipele cînd avea cel mai mult nevoie de înțelegere din partea celei pe care-o iubea, doctorul Thorne se jură că e de acord cu ea. Se năpusti din casă cu inima frîntă și își spuse că lumea e rea, foarte rea. Nu s-a mai întîlnit niciodată cu tînăra și dacă sînt bine informat nici nu i-a mai făcut nimănui propuneri de căsătorie.

CAPITOLUL III

DOCTORUL THORNE

Şi astfel, doctorul Thorne se stabili pentru totdeauna în satul Greshamsbury. Aşa cum era obiceiul pe vremea aceea la mulţi medici de ţară şi aşa cum ar fi trebuit să facă toţi dacă ar fi ţinut mai puţin seama de propria lor demnitate şi mai mult de sănătatea pacienţilor lor, doctorul Thorne, pe lîngă meseria de doctor o îmbrăţişa şi pe cea de spiţer. Bineînţeles că pentru asta a intrat în gura lumii. Mulţi susţineau că nu se poate să fie cu adevărat doctor sau că în orice caz nu mai poate fi numit doctor după o asemenea comportare ; iar confraţii de breaslă care trăiau prin apropiere, întreţineau, într-un fel, aceste zvonuri deşi ştiau că diploma de licenţă şi certificatele sale erau *en règle* [1]. Erau multe lucruri de spus în legătură cu acest nou venit care-l făceau să nu fie iubit de cei din meseria lui. În primul rînd era nouvenit, şi ca atare era considerat de ceilalţi doctori ca fiind *de trop* [2]. Greshamsbury nu era decît la cincisprezece mile de Barchester, unde exista o adevărată pepinieră de pricepere medicală, şi se afla numai la opt mile

[1] Conform legii (fr.).
[2] De prisos (fr.).

de Silverbridge unde de patruzeci de ani locuia un doctor cu o reputație bine stabilită. Predecesorul doctorului Thorne la Greshamsbury fusese un practicant fără pretenții care le arăta doctorilor din regiune respectul cuvenit. Și deși îi fusese îngăduit să-i îngrijească pe servitorii și uneori pe copiii de la Greshamsbury nu îndrăznise niciodată să se pună pe picior de egalitate cu superiorii săi.

Printre altele mai era și faptul că, deși doctorul Thorne terminase medicina, deși în mod incontestabil avea dreptul să-și spună doctor, conform tuturor legilor în vigoare la toate colegiile, la scurtă vreme după ce se stabili la Greshamsbury, el făcu cunoscut tuturor din Barsetshire-ul de est, că onorarul său avea să fie șapte silingi și șase penny vizita, pe o rază de cinci mile, cu o creștere proporțională în raport cu distanța. Ori această hotărîre era ceva josnic, meschin, neprofesional și vulgar, sau cel puțin așa afirmau fiii lui Esculap reuniți într-un conclav la Barchester. În primul rînd, asta dovedea că acest Thorne se gîndea întotdeauna la bani, ca un spițer ce era; în timp ce ar fi fost de datoria lui ca medic, dacă ar fi avut în suflet sentimente de medic, să-și privească ocupația într-un spirit pur filozofic, să se gîndească la poziția sa în societate și să considere orice cîștig care ar fi provenit din ea ca un adaos întîmplător. Medicul ar trebui să ia onorariul fără să știe mîna stîngă ce face dreapta, ar trebui să-l ia fără nici un gînd, fără nici o privire, fără nici o tresărire a mușchilor faciali. Adevăratul doctor ar trebui să nu-și dea seama că strîngerea prietenească de mînă de la plecare a devenit mai prețioasă prin atingerea aurului. În timp ce individul ăsta ar fi gata să scormonească în buzunarul de la pantaloni după o jumătate de coroană ca să dea rest la o monedă de zece șilingi, și apoi era clar că acest individ nici n-avea habar de ceea ce însemna demnitatea unei profesiuni intelectuale. Îl vedeai toată ziua pregătind doctorii în

prăvălia din stînga intrării principale ; nu făcea experimente științifice în *materia medica* menite să folosească generațiilor viitoare — dacă s-ar fi ocupat cu așa ceva, ar fi făcut-o în izolarea biroului lui, departe de ochii profanilor — pur și simplu combina prafuri obișnuite pentru mațe rurale, sau întindea alifii vulgare pentru diverse boli ale agricultorilor.

Un om de teapa lui nu era demn de societatea doctorului Fillgrave din Barchester. Asta trebuie s-o recunoaștem. Și totuși se dovedi că era demn de societatea bătrînului *squire* de Greshamsbury căruia doctorul Fillgrave i-ar fi legat chiar șireturile de la ghete ; atît era de apreciat de oamenii din regiune bătrînul *squire* înainte de moarte. Dar cei din Barsetshire care făceau parte din tagma doftoricească o cunoșteau foarte bine pe *lady* Arabella și cînd omul cumsecade muri, presimțiră cu toții că se sfîrșise perioada în care doctorul Thorne se bucura de favoruri la Greshamsbury. Soarta totuși avea să-i dezamăgească pe medicii din Barsetshire. Doctorul nostru reușise mai înainte să se facă iubit de moștenitor și, deși nici pe vremea aceea el și *lady* Arabella nu se prea simpatizau, își păstră neclintit locul la conac nu numai în camera copiilor și în dormitoare dar și la masa moșierului.

Ori trebuie să recunoaștem că ăsta era un motiv destul de serios ca să devină nepopular printre confrați. Și această dușmănie a ieșit la iveală în scurtă vreme, într-un mod clar și demn. Doctorul Fillgrave, care era în relații profesionale cu cele mai de vază persoane din ținut, care trebuia să-și mențină reputația, și care era obișnuit să se întîlnească în casele nobililor cu marii baroneți medicali din metropolă și să discute aproape de la egal la egal — doctorul Fillgrave refuză să se întîlnească cu doctorul Thorne la o consultație. Regreta foarte mult, spunea el, regreta nespus că se vede obligat să facă asta, niciodată pînă atunci nu fusese într-o situație atît de

dificilă. Dar fiind o datorie impusă de profesie trebuia să țină seama de ea. Cu toate sentimentele de respect ce le avea pentru *lady*... un musafir care se îmbolnăvise la Greshamsbury, și pentru domnul Gresham, se vedea silit să refuze s-o consulte împreună cu doctorul Thorne. Dacă va fi nevoie de serviciile lui în orice alte condiții, se va duce la Greshamsbury atît de repede cît îl vor duce caii de poștă.

Atunci, într-adevăr, se declară război în Barsetshire. Dacă în craniul doctorului Thorne exista o bosă mai dezvoltată decît celelalte, nu încape îndoială că aceasta era bosa combativității. Nu că doctorul ar fi fost vreun certăreț sau cîrcotaș în adevăratul sens al cuvîntului. Nu era dispus să deschidă lupta, n-avea o înclinație specială pentru ceartă ; dar avea ceva în el care nu-l lăsa să cedeze în fața vreunui atac. N-ar fi admis niciodată că a greșit fie într-o dispută, fie într-o controversă, n-ar fi recunoscut față de nimeni, în afară, poate, de el însuși. Și era gata să se înfrunte cu toată omenirea pentru aceste manii ale sale.

E de la sine înțeles, deci, că atunci cînd doctorul Fillgrave i-a aruncat în nas mănușa el n-a întîrziat s-o ridice. Adresă o scrisoare ziarului *Barsetshire Conservative Standard* în care-l ataca pe doctorul Fillgrave cu deosebită brutalitate. Doctorul Fillgrave răspunse într-o notiță de patru rînduri în care spunea că se hotărîse, după o matură chibzuință, să nu ia în seamă nici o remarcă făcută la adresa lui de către doctorul Thorne în presă. Doctorul din Greshamsbury scrise atunci o altă scrisoare, mai spirituală și mult mai sarcastică decît precedenta ; iar cum aceasta a fost reluată în ziarele din Bristol, Exeter și Gloucester, doctorului Fillgrave îi fu destul de greu să-și păstreze calmul olimpian. Ești uneori avantajat dacă te înfășori în toga plină de demnitate a tăcerii și te declari indiferent față de atacurile publice ; dar e destul de greu să menții o asemenea demnitate.

E tot atît de dificil să înduri cu răbdare și să nu răspunzi nimic la politeturile adresate în presă de către un adversar pe cît e de greu să te străduiești să stai calm pe scaun fără să ți se clintească un mușchi cînd ești scos din minți de înțepăturile unor viespi. Doctorul Thorne scrise o a treia scrisoare, ceea ce depăși puterea de-a îndura a unui muritor fie el și doctor. Doctorul Fillgrave răspunse la aceasta, bineînțeles, nu în numele său ci în cel al unui confrate doctor; și atunci războiul se dezlănțui cu toată furia. Nu cred că exagerez deloc spunînd că Fillgrave nu mai avu din clipa aceea vreun ceas fericit. Dacă i-ar fi trecut măcar prin cap din ce stofă era făcut tînărul de la Greshamsbury care-și prepara singur leacurile, ar fi acceptat să ia parte la consulturi cu el dimineața, la prînz și seara, fără nici o obiecție, dar odată început războiul era obligat să-l continue; confrații nu acceptau altă alternativă. Astfel era împins într-una la luptă tot așa cum se întîmplă și cu unii boxeri care sînt urcați pe ring repriză după repriză, fără să aibă nici cea mai mică speranță și care în fiecare repriză sînt trimiși la podea înainte ca adversarul lor să-și fi pierdut măcar suflul.

Dar deși el unul era om moale din fire, doctorul Fillgrave era sprijinit de confrații din regiune care-l încurajau sau îl susțineau în practică. Onorariul de o guinee, principiul de-a da doar sfaturi și de-a nu vinde nici un medicament, hotărîrea nestrămutată de-a păstra o barieră clară între doctor și spițer și, mai presus de toate, repulsia față de contaminarea cu o notă de plată, toate acestea erau puternic înrădăcinate în mințile medicilor din Barsetshire. Doctorul Thorne își ridicase împotriva sa lumea medicală din provincie așa încît apelă la metropolă. Revista *Lancet* preluă discuția în favoarea sa, dar o alta, *Journal of Medical Science*, fu împotriva lui; *The Weekly Chirurgeon*, renumită pentru tendința de-a democratiza medicina îl susținea ca pe un profet al

medicinei, în timp ce un periodic lunar, *The Scalping Knife*, care era în opoziție crîncenă cu *The Lancet*, nu-i arătă nici urmă de milă. Astfel războiul continua, și doctorul nostru deveni, într-o oarecare măsură, un personaj renumit.

Pe deasupra, mai trebuia să înlăture și alte obstacole care-i stăteau în cale. E drept că avea de partea lui faptul că se pricepea în meserie ; că era dispus să muncească din greu și să-i dedice toată energia, și că era hotărît să trudească cu conștiinciozitate. Mai avea și alte daruri de la natură, ca, de pildă : o replică sclipitoare, o înclinație pentru camaraderia adevărată, fermitate în prietenie și o predispoziție pentru cinste în general, care i-au fost de mare ajutor odată cu trecerea anilor. Dar la începutul începutului, multe din calitățile pe care le avea s-au întors împotriva lui. În orice casă ar fi intrat, intra cu convingerea, pe care adeseori o recunoștea în sinea lui, că era egal ca bărbat cu proprietarul, egal ca ființă omenească cu proprietara. Era gata să arate respect față de bătrînețe, sau față de vreun talent deosebit — cel puțin așa spunea ; și față de un rang social era gata să arate respectul care era prerogativa recunoscută clar. Era dispus să lase un lord să iasă din cameră înaintea lui, dacă din întîmplare nu uita s-o facă ; vorbind cu un duce i se adresa cu „înălțimea voastră", și nu era deloc familiar cu oameni mai importanți decît el, lăsîndu-le privilegiul de-a face primul pas. Dar în afară de astea considera că nimeni în lume n-avea motive să țină capul mai sus decît el.

Nu prea pomenea de aceste lucruri ; nu jignea pe nimeni de rang mai înalt fălindu-se că i-ar fi egal ; nu-i spunea tocmai clar și pe față contelui de Courcy că privilegiul de-a fi invitat la masă la castelul Courcy nu era mai mare pentru el decît privilegiul de-a fi invitat în casa parohului de la Courcy, dar era ceva în comportarea lui care-o spunea. Acest sentiment, ca atare, era poate îndrep-

tăţit şi era fără îndoială justificat pe deplin prin modul în care se comporta faţă de cei care-i erau inferiori ca rang ; dar hotărîrea să de a se opune regulilor recunoscute de o lume întreagă era nebunească, iar felul în care-o făcea se dovedea cît se poate de absurd, ţinînd seama că în adîncul sufletului nutrea convingeri conservatoare de nezdruncinat. N-aş exagera dacă aş spune că ura un lord de la prima vedere, cu toate că şi-ar fi dat banii, sîngele şi spiritul în lupta pentru Camera Lorzilor.

Înainte de-a fi pe deplin înţelese, asemenea înclinaţii nu erau de natură să-l facă agreabil soţiilor nobililor de ţară printre care trebuia să-şi caute pacienţii. Şi apoi, în însăşi comportarea sa ca individ nu prea avea darul să fie pe placul doamnelor. Era repezit, autoritar, înclinat să contrazică, purta veşminte de calitate inferioară care, e drept, nu erau niciodată murdare, şi-şi permitea de asemeni unele subînţelesuri ironice nu întotdeauna foarte clare tuturor. Adeseori oamenii nu înţelegeau dacă rîde de ei sau cu ei, şi poate unii erau înclinaţi să creadă că un doctor n-ar trebui să rîdă niciodată cînd e chemat în calitatea sa de medic.

Cînd l-au cunoscut de-a binelea, cînd au dat de miezul fructului şi au ajuns să descopere proporţiile neobişnuite ale acestei inimi iubitoare şi încrezătoare, s-o înţeleagă şi s-o aprecieze ; cînd i-au recunoscut cinstea şi i-au simţit afecţiunea pe care şi-o arăta cînd cu duritate, cînd cu gîngăşie, abia atunci au admis că doctorul e potrivit pentru profesia pe care şi-a ales-o.

Faţă de indispoziţiile uşoare era prea deseori repezit. Ţinînd seama de faptul că accepta bani pentru a le trata, credem că ar fi trebuit s-o facă fără comentarii neplăcute. În această privinţă n-are nici o scuză. Dar nimeni nu-l găsea repezit cînd era vorba de o suferinţă adevărată ; nici un pacient care zăcea cuprins de dureri pe patul de suferinţă nu l-a socotit vreodată repezit.

O altă nenorocire era faptul că era holtei. Doamnele cred, și eu unul socot că doamnele au dreptate, că doctorii ar trebui să fie oameni însurați. Toată lumea are sentimentul că un bărbat odată însurat dobîndește unele din atributele femeilor în vîrstă — devine întrucîtva o ființă cu sentimente materne; începe să cunoască reacțiile femeilor și nevoile lor și pierde din scînteierile uneori nestăpînite și neplăcute ale virilității. Mi se pare mai ușor să-i vorbești unui astfel de om despre stomacul Matildei și durerile acute pe care le resimte Fanny în picioare, decît unui tînăr burlac. Și de acest obstacol s-a izbit deseori doctorul Thorne în primii săi ani la Greshamsbury.

Dar n-a trebuit să se lupte cu nevoi cumplite de la început, și deși avea poate ambiții mari, nu erau dintre cele ce nu puteau să mai aștepte. Lumea era pentru el ca o scoică ce ascundea o perlă; dar în situația în care se afla, știa că nu-i era sortit s-o deschidă dintr-o dată cu bisturiul. Trebuia să-și cîștige pîinea, și trebuia s-o cîștige cu trudă; trebuia să-și facă faimă și asta se dobîndea pe îndelete; era mulțumit în adîncul sufletului că în afară de speranța în nemurire, întrevedea un viitor în această lume, către care putea privi cu ochii larg deschiși și către care se îndrepta cu o inimă ce nu cunoștea istovire.

Cînd venise prima oară la Greshamsbury fusese instalat de *squire* într-o casă pe care continua s-o ocupe și cînd nepotul acestuia ajunse la majorat. În sat erau două case destul de spațioase — bineînțeles în afară de casa parohială, care se înălța semeață pe propriile ei pămînturi și de aceea era considerată superioară locuințelor din sat; dintre cele două locuințe aceea a doctorului Thorne era cea mai mică. Acestea se ridicau exact în dreptul unghiului pe care l-am descris mai înainte, în partea sa exterioară și erau așezate perpendicular una față de cealaltă. Amîndouă aveau grajduri solide și gră-

dini întinse ; și poate că ar mai trebui să precizăm că notarul domeniului, domnul Umbleby, o ocupa pe cea mai mare.

Doctorul Thorne locui aici cam 11—12 ani de unul singur și apoi, cam 10—11 cu nepoata sa, Mary Thorne. Mary avea treisprezece ani cînd veni să locuiască de tot aici și preluă funcția de stăpînă a casei. Acest eveniment produse schimbări temeinice în modul de viață al doctorului. Înainte fusese un adevărat burlac ; nici o cameră din casă nu era mobilată confortabil. La început se instalase cum dădu Dumnezeu, fiindcă nu dispunea de banii necesari pentru ceva mai bun, și continuase să trăiască în același fel, deoarece nu se întîmplase absolut nimic care să-l oblige să-și aranjeze casa. Nu avusese niciodată oră fixă pentru mese, un loc fix pentru cărți sau un dulap anume pentru haine. Avea cîteva sticle de vin bun în pivniță și uneori invita cîte un tovarăș întru burlăcie să ia masa cu el. Dar în afară de asta n-avusese prea multe complicații cu grijile gospodăriei. Un ceainic plin cu ceai tare, niște pîine cu unt și ouă era ceea ce i se aducea dimineața și știa că la orice oră s-ar întoarce seara va găsi niște mîncare cu care să-și potolească necesitățile firii ; dacă pe lîngă asta i se mai servea și un ceainic cu ceai seara avea tot ceea ce-i trebuia. Sau cel puțin tot ce a pretins vreodată.

Dar cînd veni Mary, sau mai bine zis cînd se apropie vremea ca s-o aducă pe Mary, lucrurile se schimbară cu totul în casa doctorului. Lumea se întrebase pînă atunci — și mai cu seamă doamna Umbleby — cum de putea un *gentleman* ca doctorul Thorne să continue să trăiască în asemenea dezordine ; iar acum lumea se întreba din nou, și mai ales doamna Umbleby, ce-l apucase pe doctor să adune atîta amar de mobilă în casă numai pentru că o mucoasă de fetiță de 12 ani venea să locuiască cu el.

Doamna Umbleby avea motive serioase de nedumerire. Doctorul și-a revoluționat complet gospodăria și și-a

mobilat-complet casa din temelie pînă sub acoperiș. A vopsit-o — pentru prima oară de cînd o luase cu chirie — a tapetat-o, a îmbrăcat-o în covoare, perdele și oglinzi, a chivernisit-o cu rufărie și așternuturi ca și cînd ar fi așteptat-o a doua zi pe doamna Thorne, — posesoarea unei serioase averi ; și totul numai pentru o fetișcană de 12 ani. „Și cum, îi spunea doamna Umbleby prietenei ei, domnișoara Gushing, cum de s-a priceput ce să cumpere ?“ ca și cum doctorul ar fi fost crescut în desișul codrului, neavînd habar de rostul meselor și scaunelor, și avînd idei tot atît de puțin evoluate în privința draperiilor pentru salon ca și un hipopotam.

Spre totala stupefacție a doamnei Umbleby și domnișoarei Gushing, doctorul s-a descurcat perfect. N-a discutat cu nimeni nimic despre asta — nu vorbea de altfel niciodată nimic despre asemenea lucruri — dar și-a mobilat casa frumos și cu discreție. Și cînd Mary Thorne veni acasă de la școala din Bath unde fusese înscrisă cu vreo șase ani înainte, s-a trezit ca înger protector al unui adevărat paradis. Am arătat mai înainte că doctorul îi era drag noului *squire* încă înainte de moartea celui bătrîn și că deci schimbările de la Greshamsbury nu avuseseră efecte neplăcute legate de profesiunea sa. Așa stăteau lucrurile la ora aceea ; totuși la Greshamsbury n-au mers toate ca pe roate în legătură cu medicina. Între domnul Gresham și doctor erau vreo 6—7 ani diferență și, în timp ce domnul Gresham era cam copilăros doctorul era mai copt pentru anii săi. Oricum, în primii ani ai tinereții a existat între ei o afecțiune puternică. Aceasta n-a fost niciodată complet destrămată și cu sprijinul ei doctorul a reușit să reziste cîțiva ani focului de artilerie dezlănțuit de *lady* Arabella. Dar picătura care cade fără încetare găurește și piatra.

Pretențiile doctorului Thorne, îmbinate cu tendințele sale profesionale subversiv democratice, vizitele sale cu

un onorariu de *seven and six penny*[1] la care se mai adăuga și desconsiderarea totală a aerelor pe care și le dădea *lady* Arabella, erau mai mult decît putea suporta firea ei. Doctorul a reușit să-l scoată la liman pe Frank din primele sale tulburări și asta la început a mulțumit-o; a avut, de asemenea, succes cu primele diete ale Augustei și Beatricei; dar cum acest succes a fost obținut în contradicție directă cu principiile de creștere ale copiilor de la castelul Courcy, el nu a fost cu nimic în favoarea sa. Cînd s-a născut a treia fiică, doctorul a declarat pe loc că este o floare plăpîndă și i-a interzis mamei pe un ton sever să plece la Londra. Din dragoste față de prunc mama a ascultat, dar nu avea motive să-l urască mai puțin pe doctor pentru acest ordin, de care era ferm convinsă că i-l dăduse la insistența și rugămintea stăruitoare a domnului Gresham. Apoi apăru pe lume o altă fetiță și doctorul a fost mai categoric decît oricînd în privința regulilor de creștere și a binefacerilor aerului de la țară. Izbucniră astfel o serie de certuri și *lady* Arabella ajunse să creadă că doctorul acela al soțului ei nu era la urma urmelor însuși înțeleptul Solomon. În lipsa soțului, ea îl chemă pe doctorul Fillgrave dîndu-i să înțeleagă foarte clar că nici ochii, nici demnitatea nu-i erau în pericol deoarece n-avea să-și întîlnească dușmanul; venirea doctorului Fillgrave reprezentă o mare mîngîiere pentru ea.

Apoi doctorul Thorne îi dădu domnului Gresham să înțeleagă că în aceste condiții el nu avea să mai pună piciorul la Greshamsbury cu motive profesionale. Sărmanul *squire* văzu că n-are cum să descurce lucrurile și, deși menținu legăturile de prietenie cu vecinul său, vizitele cu onorarii de *seven and six penny* luară sfîrșit. Doctorul Fillgrave din Barchester și domnul de la Silverbridge își împărțeau răspunderea, iar principiile de

[1] Șapte șilingi și șase penny.

creștere ale copiilor de la castelul Courcy fură din nou la modă la Greshamsbury.

Astfel merseră lucrurile cîțiva ani, și anii aceia fură ani plini de suferință. Nu trebuie să punem pe seama dușmanilor doctorului suferința, boala și decesurile care avură loc. Cei patru micuți plăpînzi care muriră s-ar fi prăpădit probabil și dacă *lady* Arabella s-ar fi arătat mai înțelegătoare față de doctorul Thorne. Fapt este că au murit, și că dragostea de mamă a înfrînt mîndria femeii și *lady* Arabella s-a umilit față de doctorul Thorne. S-a umilit, sau ar fi fost gata s-o facă, dacă doctorul ar fi lăsat-o. Dar el, cu ochii plini de lacrimi o opri să-i ceară scuze, îi luă mîinile într-ale sale, le strînse cu căldură și o asigură că va fi nespus de bucuros să se întoarcă împins de dragostea ce-o avea pentru toți cei de la Greshamsbury. Și astfel reîncepură vizitele de *seven and six penny* și marea victorie a doctorului Fillgrave luă sfîrșit.

Mare fu bucuria copiilor la Greshamsbury cînd avu loc această schimbare. Printre calitățile doctorului, una care n-a fost încă pomenită era darul său de-a se face iubit de copii. Îi plăcea să vorbească cu copiii și să se joace cu ei. Îi ducea în cîrcă cîte 3-4 deodată, se tăvălea cu ei pe jos, alerga cu ei prin grădină, inventa diferite jocuri, născocea tot felul de distracții chiar și atunci cînd se părea că împrejurările nu sînt prielnice pentru nici un fel de veselie. Și mai mult decît orice, doctoria sa nu era nici pe departe atît de rea ca cea care venea de la Silverbridge.

Avea o teorie cu totul aparte în ce privește fericirea copiilor ; și deși nu era dispus să ignore total preceptele lui Solomon — cu specificarea că n-ar vrea în ruptul capului să fie el însuși executorul — susținea că principala îndatorire pe care o are un părinte față de copilul său este să-l facă fericit. Nu numai că trebuia făcut tot posibilul ca bărbatul, viitorul bărbat să fie fericit, ci băiatul de acum trebuia tratat cu aceeași grijă ; iar feri-

cirea lui, spunea doctorul, era mult mai ușor de realizat. Ce rost are să te zbați să obții ceva bun în viitor cu prețul unor suferințe prezente, ținînd seama că rezultatele sînt foarte îndoielnice? Mulți dintre cei care nu erau de acord cu această teorie ieșită din comun credeau că-l pot ușor birui, dar nu reușeau întotdeauna.

— Păi bine, se mirau adversarii lui, oameni cu judecată, să-l las pe Johnny să nu mai învețe să citească, pentru că nu-i place?

— Johnny trebuie neapărat să învețe să citească, răspundea doctorul, dar e oare necesar ca să nu-i placă? Dacă preceptorul și-ar cunoaște meseria Johnny nu numai că ar învăța să citească, ci ar afla și plăcere în aceasta.

— Dar copiii trebuie controlați, spuneau adversarii lui.

— Așa cum trebuie controlați și oamenii mari, răspundea doctorul. Nu trebuie să-ți fur piersicile, nici să-ți iau nevasta, nici să te calomniez. Oricît de mult aș dori, împins de firea mea depravată, să mă las stăpînit de asemenea păcate, mi se interzice asta fără să resimt vreo durere și aș spune chiar fără să mă simt nefericit.

Și așa continua disputa, nici una din părți nereușind s-o convingă pe cealaltă. Dar, între timp, copiii din împrejurimi începură să-l iubească foarte mult pe doctor.

Doctorul Thorne și moșierul rămaseseră totuși buni prieteni, deși de-a lungul mai multor ani se întîmplaseră o serie de lucruri care îl făceau uneori pe moșier să nu se simtă la largul lui în prezența doctorului. Domnul Gresham datora o mare sumă de bani și, mai mult chiar, aproape că vînduse o parte din proprietatea sa. Din nefericire, una din mîndriile familiei Gresham era aceea că pămînturile trecuseră de la o generație la alta fără să fie grevate de vreo ipotecă, așa încît fiecare dintre posesorii proprietății de la Greshamsbury avusese la rîndul său puterea deplină de-a dispune de aceasta după bunul său plac. Pînă acum nici unul din ei nu avusese vreo

îndoială că proprietatea n-ar putea trece în mîinile primului băiat născut. Fusese uneori grevată partea moștenitorilor mai tineri, dar aceste ipoteci fuseseră lichidate și proprietatea îi revenise actualului *squire* fără nici o ipotecă. În prezent o parte din ea fusese vîndută și treaba se făcuse într-un fel prin intermediul doctorului Thorne.

Asta îl chinuia îngrozitor pe *squire*. Nu exista om să iubească numele și onoarea familiei, vechiul blazon și vechea poziție a familiei mai mult decît el. Era Gresham pînă-n măduva oaselor, dar fusese mai slab decît strămoșii săi și pentru prima oară Greshamii se duceau de rîpă. Cu zece ani înainte de începutul povestirii noastre, domnul Gresham avusese nevoie de o sumă mare de bani ca să plătească niște datorii ce nu sufereau amînare și ajunsese la concluzia că cea mai avantajoasă modalitate era să vîndă o parte din proprietate. Ca urmare, a fost vîndută o parte din ea, cam o treime din întreaga valoare.

Boxall Hill era cam la jumătatea distanței între Greshamsbury și Barchester și era cunoscută ca fiind regiunea cea mai bogată în potîrnichi din tot ținutul; mai era renumită printre sportivii din Barsetshire datorită bîrlogurilor de vulpi de la Boxall Gorse. Nu se afla nici o locuință prin împrejurimi și era complet despărțită de restul proprietății Greshamsbury. După multe suspine înăbușite și tot atîtea cărora le-a dat glas, domnul Gresham a acceptat să vîndă această parte.

Și a vîndut-o, a vîndut-o chiar bine, printr-un contract ținut secret, unui ins din Barchester, care, ridicîndu-se din gloată făcuse avere mare. Veți afla mai tîrziu cîte ceva despre personalitatea acestui om; e deajuns să amintim că în chestiuni de bani se bizuia pe sfatul doctorului Thorne și că la sugestia acestuia cumpărase Boxall Hill, inclusiv terenul de vînat prepelițe și terenul cu bîrlogurile vulpilor. Nu numai că a cumpărat Boxall Hill, dar pe urmă i-a împrumutat moșierului-

sume mari de banî cu ipotecă, iar doctorul luase parte la toate aceste tranzacții. Se întîmpla astfel ca domnul Gresham să fie nu arareori invitat să discute chestiunile sale bănești cu doctorul Thorne, și uneori să trebuiască să înghită predici și sfaturi care ar fi putut tot atît de bine să lipsească.

Cam asta-i tot despre doctorul Thorne. Mai trebuie spuse cîteva vorbe despre domnișoara Mary înainte de-a da frîu liber povestirii ; și cu asta crusta va fi spartă și vom putea servi budinca musafirilor. Micuța Mary fusese crescută la o fermă pînă la șase ani, după aceea a fost trimeasă la școală la Bath, și transplantată în casa de curînd mobilată a doctorului, cu șase ani și ceva mai tîrziu. Să nu bănuiți cumva că-și uitase de obligațiile lui în primii ani. Era mult prea conștient de promisiunea pe care o făcuse mamei la plecare, ca să facă așa ceva. O vizitase regulat pe micuța sa nepoată și, cu mult înainte ca ea să fi împlinit 12 ani, uitase complet și de promisiune și de obligația pe care o avea față de mamă și tot ceea ce făcea pentru ea era numai rodul iubirii nețărmurite pentru singura creatură care era într-adevăr a sa. Cînd Mary sosi acasă doctorul se bucură ca un copil. Îi pregătise cîteva surprize cu tot atîta prevedere și grijă de parcă ar fi plantat mine ca să arunce în aer un inamic. Mai întîi a dus-o în prăvălie, apoi în bucătărie, de acolo în sufragerie, după aceea în dormitorul lui și al ei, și așa mai departe, pînă cînd a ajuns la salonul splendid aranjat, sporindu-i plăcerea cu mici glume și spunîndu-i că nu va îndrăzni niciodată să intre în acest ultim paradis fără permisiunea ei, și nici atunci nu înainte de a-și fi scos ghetele. Oricît de copilăroasă era, ea înțelese gluma și se comportă ca o mică regină și astfel deveniră cei mai buni prieteni.

Dar deși Mary era o adevărată regină, mai trebuia să-și completeze educația. Toate acestea se petreceau în perioada aceea de timp cînd *lady* Arabella se umilise,

și pentru a arăta cît de umilă e, o invită pe Mary la conac să ia parte alături de Augusta și Beatrice la lecțiile de muzică. Din Barchester venea un profesor de muzică de trei ori pe săptămînă și stătea trei ore, iar dacă doctorul ar accepta s-o trimeată pe fetiță la conac ea ar putea să prindă cîte ceva fără să deranjeze pe nimeni. Așa spusese *lady* Arabella. Cu multe mulțumiri și fără nici o ezitare, doctorul acceptă invitația, adăugînd, doar, că poate ar fi mai bine să aranjeze latura bănească separat cu *signor* Cantabili, profesorul de muzică. Se simțea îndatorat față de *lady* Arabella pentru că îi permitea micuței lui să participe la lecțiile domnișoarelor Gresham. Nu cred că e nevoie să spunem că *lady* Arabella a izbucnit pe loc. Auzi, să aranjeze cu *signor* Cantabili ! asta o privește pe ea ; invitația nu va cere absolut nici o cheltuială pentru domnișoara Thorne ! Dar și de data asta, ca în cele mai multe cazuri, doctorul și-a impus punctul său de vedere. Fiind pe vremea cînd *lady* Arabella era umilă, n-a putut să se lupte așa cum ar fi făcut-o altă dată, și astfel descoperi spre marea ei indignare că Mary Thorne studia muzica la ea acasă, pe picior egal cu fiicele ei în ceea ce privește plata. Aranjamentele odată făcute nu se mai putea spune nimic, mai ales că fetița nu deranja pe nimeni, și mai cu seamă că domnișoarele Gresham țineau foarte mult la ea.

Și astfel, Mary Thorne studia muzica la Greshamsbury și odată cu muzica mai învăța și alte lucruri : cum să se poarte cu fetele de vîrsta ei, învăță să vorbească și să converseze ca alte tinere domnișoare, să se îmbrace, să se miște și să păsească. Cum prindea orice foarte repede, învăță toate acestea la conac, fără nici o osteneală. Mai învăță și ceva franceză deoarece guvernanta franțuzoaică era întotdeauna de față.

Apoi, cîțiva ani mai tîrziu se stabili în sat un pastor cu sora lui. Și cu aceasta din urmă Mary studie germana și franceza. Chiar și de la doctor învăță multe. El îi

alegea cărțile pe care să le citească, mai ales pe cele englezești. De la doctor, Mary dobîndi un mod de-a gîndi asemănător întrucîtva cu al lui, deși puțin modificat de sensibilitatea ei feminină.

Și astfel a crescut și și-a completat educația Mary Thorne. Sînt obligat ca autor să spun cîte ceva și despre înfățișarea ei. E eroina mea și ca atare trebuie neapărat să fie foarte frumoasă. Dar ca să vă spun adevărul, istețimea și calitățile-i lăuntrice sînt mult mai clare pentru mine decît înfățișarea și trăsăturile ei fizice. Știu că nu era nici prea înaltă și izbitor de frumoasă, că avea picioare și mîini mici și delicate, ochii strălucitori cînd îi priveai cu atenție, dar nu atît de strălucitori încît strălucirea lor să devină vizibilă pentru toți cei din jur. Părul castaniu închis și-l purta lins cu multă simplitate spre spate. Avea buzele subțiri, iar gura, care poate în general părea lipsită de expresivitate, dezvăluia curbe de-o energie neașteptată cînd se încălzea într-o discuție. Și deși din fire era liniștită, și felul ei de-a fi era mai totdeauna reținut și retras, uneori se aprindea în discuții cu o energie ce într-adevăr îi surprindea pe toți cei care n-o cunoșteau, iar alteori chiar și pe cei care-o cunoșteau. Am spus energie dar ar fi mai potrivit să spun o pasiune clocotitoare, care-o făcea pentru moment să uite totul, în afară de ceea ce se întîmpla să susțină în clipa aceea.

Toți prietenii, inclusiv doctorul, erau uneori necăjiți din pricina firii ei impulsive, dar tocmai această vehemență o făcea atît de iubită. În primii ani ajunsese să fie aproape exclusă din clasa de la Greshamsbury, dar în cele din urmă firea-i năvalnică a devenit un argument puternic pentru rămînerea ei acolo, încît *lady* Arabella nu mai avu cum să se opună, nici măcar atunci cînd ar fi dorit s-o facă.

În ultima vreme venise la Greshamsbury o nouă guvernantă franțuzoaică și aceasta era sau trebuia să devină preferata stăpînei, întrucît avea toate calitățile pe care le

poate avea o guvernantă, ba mai era și o protejată de la castel. Castelul, în vocabularul celor de la Greshamsbury, însemna întotdeauna castelul Courcy. La scurtă vreme după venirea acesteia, dispăru un medalion valoros al Augustei Gresham. Guvernanta nu fusese de acord ca fata să-l poarte în clasă și i-l dăduse unei tinere servitoare, fiica unui gospodar de pe domeniu, să-l ducă în dormitor. Medalionul dispăru, și după un tărăboi mare a fost găsit, prin iscusința guvernantei, undeva printre lucrurile servitoarei englezoaice. Mare fu supărarea pe care o simți *lady* Arabella, vehemente protestele fetei, mută durerea tatălui ei, jalnice lacrimile mamei, și neînduplecată judecata celor din Greshamsbury. Dar se întîmplă ceva, nu contează acum ce anume, care o făcu pe Mary Thorne să fie de altă părere decît toată lumea. Vorbi deci deschis și o acuză în față pe guvernantă de hoție. Pentru două zile Mary căzu într-o dizgrație aproape la fel de mare ca și fiica gospodarului. Dar nu acceptă dizgrația nici resemnată și nici mută. Cînd *lady* Arabella refuză s-o asculte, ea se duse la domnul Gresham. Îl forță și pe unchiul ei să se amestece în această treabă. Atrase unul cîte unul de partea ei pe mai marii parohiei și sfîrși prin a o face pe *mam'selle* Larron să-și recunoască vinovăția în genunchi. După această întîmplare toți gospodarii din Greshamsbury o îndrăgiră pe Mary Thorne ; iar într-o anume gospodărie o iubeau într-atît încît însăși capul familiei, un om cam repezit, spunea adeseori că de dragul lui Mary Thorne s-ar lua de gît cu oricine, fie el magistrat, duce sau diavolul însuși.

Și astfel crescu Mary Thorne sub privirea ocrotitoare a doctorului, și la începutul poveștii noastre era printre musafirii ce se strînseseră la Greshamsbury pentru a sărbători majoratul moștenitorului, ea însăși ajunsă la aceeași perioadă de viață.

CAPITOLUL IV

LECȚIILE CASTELULUI COURCY

Ziua de naștere a tînărului Frank Gresham era pe întîi iulie și, deși sezonul nu se terminase încă la Londra, *lady* de Courcy se obosise să vină la țară pentru a onora majoratul moștenitorului, și reușise să le aducă și pe *lady* Amelia, Rosina, Margaretta și Alexandrina împreună cu acei dintre onorabilii Johns și Georges care putuseră fi adunați pentru această ocazie.

Lady Arabella izbutise anul acesta să petreacă zece săptămîni în oraș, pe care, lungindu-le puțin, le-a făcut să pară un întreg sezon, și mai reușise în cele din urmă să mobileze, și nu oricum, salonul din Portman Square. Se dusese la Londra sub pretextul, anunțat pe un ton categoric, că trebuie să-i trateze dinții Augustei — dinții tinerelor *ladies* sînt nu arareori de mare valoare în asemenea ocazii ; și cum primise mînă liberă să cumpere un covor nou de care într-adevăr era mare nevoie, se folosise cu atîta pricepere de această aprobare încît nota de la tapițer se ridica la șase sau șapte sute de lire. Sigur că avusese la dispoziție trăsura și caii, sigur că fetele ieșiseră în societate și că fusese absolută nevoie să primească cîțiva prieteni la Portman Square, și una peste alta cele

zece săptămîni nu fuseseră lipsite de plăceri... și de cheltuieli.

Înainte de masă *lady* de Courcy și cumnata ei zăboviră cîteva minute în salon schimbînd confidențial cîteva păreri despre lipsa de înțelegere a domnului Gresham; acesta comentase cu mult mai multă amărăciune decît de obicei — probabil folosind cuvinte mai tari — felul necugetat în care soția sa se purtase la Londra.

— Doamne-Dumnezeule, exclamă contesa cu multă însuflețire. Ce-o fi vrînd omul ăsta? Ce-o fi vrînd să faci?

— Ar vrea să vîndă casa din Londra și să ne îngroape pe toți aici pentru totdeauna. Ține seama că n-am stat acolo decît zece săptămîni.

— De-abia dacă a ajuns timpul ca fetele să-și trateze dinții! Dar, Arabella, ce spune el? *Lady* de Courcy era nerăbdătoare să știe întreg adevărul în această problemă și să afle, de-o putea, dacă domnul Gresham era într-adevăr atît de sărac cum pretindea.

— Ei bine, ieri a spus că nu va mai accepta deloc să plecăm la Londra; că de-abia poate să facă față obligațiilor pe care le avem și să întrețină casa de aici și că nu vrea ca...

— Ce nu vrea? întrebă contesa.

— Că nu vrea să-l ruineze complet pe Frank.

— Să-l ruineze pe Frank?!

— Îți spun ce mi-a spus.

— Dar, Arabella dragă, oare lucrurile stau chiar atît de rău? Ce motive ar fi avut să facă datorii?

— Tot vorbește într-una de alegerile alea.

— Dar, draga mea, toate astea au fost lichidate la vînzarea lui Boxall Hill. Desigur, știm cu toții că Frank nu va avea venitul pe care-l aveați cînd ai intrat în această familie. Și cui trebuie să-i mulțumească dacă nu lui taică-său? Dar Boxall Hill a plătit toate acele datorii și nu văd de ce s-ar mai ivi alte neajunsuri acum.

— Au mai fost și cîinii ăia blestemați, Rosina, răspunse *lady* Arabella cu ochii în lacrimi.

— Știi că eu una n-am fost niciodată de acord să aduceți cîinii la Greshamsbury. Cînd cineva începe să vîndă din proprietate n-ar trebui să mai facă cheltuieli care nu sînt absolut necesare. Asta e o regulă extrem de prețioasă pe care domnul Gresham ar fi trebuit să și-o amintească. I-am spus-o aproape chiar cu aceleași cuvinte. Dar domnul Gresham n-a primit niciodată și nici nu o să primească vreodată măcar din politeță un sfat de-al meu.

— Știu, Rosina, că n-a primit niciodată nici un sfat și totuși unde am fi ajuns dacă n-ar fi fost familia De Courcy ? Așa se exprimă cu recunoștință *lady* Arabella. Totuși, ca să spunem adevărul, dacă n-ar fi fost familia De Courcy, domnul Gresham ar fi putut fi acum în vîrful dealului Boxal Hill, stăpîn peste întreaga regiune care se întindea la picioarele sale.

— Spuneam, continuă contesa, că n-am fost niciodată de acord ca să aduceți haita la Greshamsbury, dar totuși, draga mea, nu se poate ca acești cîini să fi mîncat totul. Un om cu zece mii pe an ar trebui să fie în stare să ție cîini, mai cu seamă că beneficia și de o subscripție.

— Zice că subscripția era o nimica toată.

— Prostii, draga mea. Arabella dragă, ce face el cu banii ? asta e întrebarea. Joacă jocuri de noroc ?

— Știu eu ? răspunse *lady* Arabella în șoaptă. Nu cred că face asta.

Dacă domnul Gresham juca jocuri de noroc, trebuie c-o făcea cu multă abilitate pentru că arareori pleca de la Greshamsbury, și fără discuție că printre musafirii care veneau la ei foarte puțini erau cei care să arate a cartofori.

— N-aș crede să joace cărți. *Lady* Arabella rosti apăsat ultimele cuvinte ca și cînd, dacă soțul ei putea fi iertat

cu mărinimie de acest viciu, se făcea fără îndoială vinovat de toate celelalte vicii cunoscute în lumea civilizată.

— Cel puțin știu că juca, spuse *lady* de Courcy cu un aer atotștiutor și cam bănuitoare. Nu încape îndoială că avea destule motive familiale pentru ca această înclinație să-i displacă total. Știu că o făcea, și cînd cineva începe să joace cu greu se mai vindecă vreodată.

— Ei bine, dacă o face, cel puțin eu nu știu nimic, răspunse *lady* Arabella.

— Draga mea, banii trebuie să se ducă undeva. Ce argumente îți aduce cînd îi spui că vrei una sau alta — toate lucrurile acelea banale de care ai nevoie ca să trăiești și cu care ai fost întotdeauna deprinsă ?

— Nu-mi aduce nici un argument, uneori îmi amintește doar că familia e foarte numeroasă.

— Prostii ! Fetele nu costă nimic ; nu rămîne decît Frank și nu se poate să fi costat ceva pînă acum. Oare pune de o parte bani ca să răscumpere Boxall Hill ?

— O, nu ! răspunse *lady* Arabella repede. Nu pune de o parte nimic ; n-a făcut-o niciodată și nici nu va economisi vreodată ceva, deși este atît de zgîrcit cu mine. E strîmtorat cu banii. Asta o știu.

— Atunci pe ce s-au dus ? întrebă contesa de Courcy, cu o privire hotărîtă și severă.

— Dumnezeu știe ! Acum, că se va mărita Augusta, am bineînțeles nevoie de cîteva sute de lire. Să-l fi auzit cum a mîrîit cînd i-am cerut. Știe Dumnezeu unde se duc banii ! Și soția nedreptățită își șterse cu batista fină de linon o lacrimă care-i atîrna în colțul ochiului. Cunosc toate suferințele și lipsurile unei neveste de om sărac, fără să am nici una din consolările ei. N-are deloc încredere în mine ; nu-mi spune niciodată nimic ; nu-mi vorbește niciodată despre treburile lui. Dacă vorbește cu cineva acela e doctorul ăla îngrozitor.

— Ce ? Doctorul Thorne ? Ori, contesa de Courcy îl ura pe doctorul Thorne cu o ură sfîntă.

— Da. Cu doctorul Thorne. Bănuiesc că știe totul și că îi dă sfaturi în toate privințele. Oricare ar fi greutățile pe care le are bietul Gresham sînt convinsă că ele se trag de la doctorul Thorne. Sînt convinsă de asta, Rosina.

— Ei, bine, asta-i într-adevăr surprinzător. Domnul Gresham, cu toate defectele lui, rămîne un *gentleman;* și cum poate discuta despre treburile lui cu un biet spițer ca ăla, eu una nu pot să-mi închipui. Lordul de Courcy nu s-a purtat întotdeauna cu mine așa cum ar fi trebuit s-o facă, ba chiar departe de cum ar fi trebuit. Și *lady* de Courcy își aminti de unele insulte mult mai grave decît oricare alta pe care o îndurase vreodată cumnata ei. — Dar nu s-a pomenit așa ceva la castelul Courcy. Fără îndoială că Umbleby cunoaște situația, nu-i așa ?

— Nici pe jumătate cît știe doctorul, răspunse *lady* Arabella.

Contesa clătină din cap încetișor : gîndul că domnul Gresham, un *gentleman* din provincie cu o proprietate întinsă ca a lui, a putut să-și facă un confident dintr-un doctor de țară era un șoc prea mare pentru nervii ei ; trecu un timp pînă ce-și reveni și putu să scoată o vorbă.

— Oricum, un lucru e sigur, Arabella, spuse contesa, de îndată ce se liniști suficient pentru a oferi sfaturi în felul ei dictatorial. Un lucru cel puțin e sigur : dacă domnul Gresham are asemenea încurcături cum spui tu, în fața lui Frank nu stă decît o singură datorie. Trebuie să vîneze o fată cu bani. Moștenitorul unui venit de 14 mii pe an poate să-și permită să caute un nume, așa cum a făcut-o domnul Gresham, draga mea — trebuie să remarcăm că acesta nu prea suna a compliment deoarece *lady* Arabella se socotise întotdeauna o femeie foarte frumoasă — sau să alerge după frumusețe așa cum fac unii bărbați — contesa se referea de astă dată la alegerea pe care o făcuse actualul conte de Courcy — dar Frank trebuie să se însoare cu o fată bogată.

Dar vai ! vai ! Frank Gresham se și prostise.

— Ei bine, băiete, îți urez din toată inima fericire, exclamă onorabilul John bătîndu-și vărul pe spate în timp ce mergeau spre grajduri, înainte de masă, pentru a examina un pui de *setter* de o rasă foarte bună, pe care Frank îl primise cadou. Regret că nu sînt și eu fiul cel mai mare, dar nu putem toți să avem norocul ăsta.

— Arată-mi-l pe acela care n-ar prefera să fie fiul mai mic al unui conte decît fiul cel mai mare al unui simplu nobil de țară, zise Frank dorind să spună ceva politicos ca răspuns la politețea vărului său.

— Eu unul n-aș vrea, spuse onorabilul John. Ce șanse am eu ? Mai întîi e Porlock, zdravăn ca un cal, apoi vine George. Și bătrînul mai rezistă vreo douăzeci de ani. Tînărul oftă ; se gîndea cît de mici erau șansele lui ca toți aceia care-i erau mai dragi și mai apropiați să moară ca să-i facă lui loc, să-i facă loc murind și să-l lase să simtă dulcea bucurie a coroanei și averii unui conte. În timp ce tu ești sigur c-o să pui într-o bună zi mîna pe vînat, și cum n-ai frați, presupun că domnul Gresham o să te lase să faci exact ce-ți place. Și apoi el nu e așa de zdravăn ca bătrînul, deși e mai tînăr.

Pînă atunci Frank nu se gîndise la averea sa în această lumină și era atît de copilăros și de nepregătit încît nu era prea încîntat de perspectiva care-i fusese pusă în față. Oricum, fusese întotdeauna învățat să-i considere pe verii săi De Courcy ca oameni cu care îi prindea foarte bine să fie în relații intime, de aceea nu se arătă jignit, ci schimbă vorba.

— Sper că o să vii și tu la vînătorile din Barsetshire în sezonul următor. Eu unul, știu că mă duc.

— Ei bine, nu știu. E cam plicticos. Nu e decît arătură sau pădure. Mai degrabă cred că o să mă duc la Leicestershire cînd o să se termine sezonul prepeliților. Cu ce fel de cai ai de gînd să ieși, Frank ?

Frank se roși puțin cînd răspunse.

— O, o să am doi, spuse el. Adică iapa pe care-am avut-o în ultimii doi ani și calul pe care mi l-a dat tata azi dimineață.

— Cum ! Numai ăștia doi ? și iapa nu e altceva decît un ponei !

— E înaltă de cincisprezece laturi de palmă, răspunse Frank ofensat.

— Ei, Frank, eu unul sînt sigur că n-aș înghiți una ca asta, îi răspunse onorabilul John. Auzi ! să apari în fața întregului ținut cu un cal neînvățat și cu un ponei, cînd ești moștenitorul Greshamsbury-ului !

— O să-l învăț atît de bine pînă în noiembrie, spuse Frank, încît n-o să-i stea în cale nici un alt cal în tot Barsetshire-ul. Peter spune că — Peter era îngrijitorul grajdurilor din Greshamsbury — spune că își trage cu multă grație picioarele dinapoi.

— Dar cui naiba i-ar trece prin minte să pornească la treabă cu un singur cal, sau chiar cu doi, dacă insiști să numești cal de vînătoare poneiul ăla bătrîn ? Să-ți dau un sfat, puștiule : dacă înghiți una ca asta ai să înghiți orice ; și dacă nu intenționezi să fii ținut în frîu toată viața, acum e momentul s-o dovedești. Uite, de exemplu, tînărul Baker — Harry Baker, îl știi — a devenit major anul trecut și are un grajd de cai pe care i-ar privi oricine cu plăcere ; patru cai de vînătoare și unul de călărie. Și bătrînul Baker n-are un sfanț mai mult de patru mii pe an.

Asta era adevărat, și Frank Gresham, care dimineața fusese atît de fericit de calul pe care i-l dăduse tatăl său în dar, începu să creadă că nu primise mare lucru. Era adevărat că domnul Baker avea numai patru mii pe an, dar era tot atît de adevărat că n-avea alt copil în afară de Harry, că nu trebuia să întrețină o casă mare, că nu datora nimănui nici măcar un siling și de asemenea, că era un mare caraghios că încuraja un băiețandru să maimuțărească toate capriciile unuia cu

multe parale. Oricum, pentru moment, Frank Gresham ajunse să creadă că, dată fiind poziția pe care o ocupa, primise un dar nu prea valoros.

— Ocupă-te tu însuți de asta, Frank, îl sfătui onorabilul John, văzînd ce impresie a făcut. Desigur că taică-tu știe foarte bine că n-o să te mulțumești cu un grajd ca ăsta. Doamne-Dumnezeule! Am auzit că atunci cînd s-a însurat cu mătușa-mea, și asta s-a întîmplat cînd era cam de vîrsta ta, avea cel mai mare grajd din tot ținutul; și apoi mai făcea și parte din Parlament înainte de-a împlini 23 de ani.

— Știu, tatăl lui a murit cînd el era încă foarte tînăr, răspunse Frank.

— Da, știu că a avut un noroc care nu-i pică oricui, dar...

De data asta Frank nu mai roși, ci se făcu pămîntiu la față. Cînd vărul lui îi vorbise despre necesitatea de-a avea mai mult de doi cai în folosința lui fusese gata să-i dea ascultare, dar cînd același mentor îi vorbea despre moartea tatălui ca despre un mare noroc, Frank fu prea dezgustat ca să mai poată trece peste asta cu indiferență. Cum! oare așa trebuia să se gîndească la tatăl lui, a cărui față se lumina de plăcere cînd se apropia de el fiul său, și care surîdea atît de rar în orice altă ocazie? Frank își urmărise destul de îndeaproape tatăl ca să-și dea seama de asta. Știa că tatăl lui îl iubea cu pasiune; avusese motive să ghicească că avea o groază de necazuri și că se străduia din greu să le alunge din minte cînd băiatul era de față. Își iubea tatăl cu adevărat, fără vreun alt gînd și din toată inima, îi plăcea să stea cu el și ar fi fost mîndru să-i devină confident. Putea el oare să-și asculte în liniște vărul, cînd acesta îi vorbea de moartea tatălui ca despre un mare noroc?

— N-aș putea să mă gîndesc la asta ca la un mare noroc, John. Aș spune că e cea mai mare nenorocire din lume.

E greu pentru un tînăr să exprime sentențios un principiu de morală, sau chiar simple sentimente frumoase, fără să aibă un aer puțin ridicol, fără să devină puțin grandilocvent.

— O, asta-i de la sine înțeles, băiețaș, exclamă onorabilul John, rîzînd ; asta-i de la sine înțeles. Cu toții o înțelegem fără s-o spunem. Bineînțeles că și Porlock ar simți același lucru în legătură cu bătrînul, dar dacă bătrînul ar fi să rămînă în viață, cred că Porlock ar trebui să se consoleze cu treizeci de mii pe an.

— Nu știu ce-ar face Porlock, știu însă că el se ceartă într-una cu unchiul. M-am referit numai la mine ; nu m-am certat niciodată cu tata și sper că nici nu mă voi certa vreodată.

— Perfect, nas de ceară, perfect. Sper să nu fii pus la încercare, dar dacă se va întîmpla o să descoperi, mai înainte de-a se fi scurs șase luni, că e foarte plăcut să fii stăpîn la Greshamsbury.

— Sînt convins că n-o să descopăr nimic de felul ăsta.

— Foarte bine, așa să fie. Tu unul n-ai să faci ce a făcut tînărul Hatherly de la Hatherly Court din Gloucestershire cînd taică-său a dat ortul popii. Îl știi pe Hatherly, nu-i așa ?

— Nu, nu l-am văzut în viața mea.

— A devenit *Sir* Frederick, și are sau a avut una din cele mai frumoase averi din Anglia printre burghezi. Acum cea mai mare parte din ea s-a dus. Ei bine, cînd a aflat de moartea bătrînului său se afla la Paris, dar s-a întors imediat la Hatherly — adică atît de repede cît l-au putut duce un tren special și caii de poștă, și a sosit acolo exact la timp ca să prindă funeraliile. Cînd s-a întors la Hatherly Court de la biserică tocmai agățau deasupra porții blazonul funerar și conu Fred văzu că cioclii puseseră dedesubt „*Resurgam*". Știi ce înseamnă asta ?

— O, da, spuse Frank.

— Mă voi întoarce, spuse onorabilul John, traducînd din latină spre folosul vărului său. „Nu, spuse Fred Hatherly, uitîndu-se în sus spre blazonul funerar. Să mă ia naiba dacă vei reveni, bătrîne. Ar fi o glumă prea proastă. O să am eu grijă de asta.“ Așa încît s-a sculat la miezul nopții, a luat niște oameni cu el care s-au urcat și au dat cu vopsea peste *„Resurgam“* și în locul ei au scris : *„Requiescat in pace“*, care înseamnă, după cum știi, ai face mai bine să stai acolo unde ești. Eu unul zic c-a avut o idee strașnică. N-am nici o îndoială că Fred Hatherly a făcut una ca asta, așa cum nu mă îndoiesc că... acum stau de vorbă cu tine.

Frank nu s-a putut opri să nu rîdă de această poveste, mai ales de felul în care vărul i-a tradus motourile ciocliilor. Cu aceasta o porniră încetișor spre conac să se îmbrace pentru masă.

Doctorul Thorne venise la conac cu puțin înainte de ora mesei, la cererea domnului Gresham și stătea acum cu moșierul în așa-zisa cameră a cataștifelor, în timp ce Mary discuta cu o parte din fete la etaj.

— Am nevoie de zece, douăsprezece mii de lire, zece mii cel puțin, spuse moșierul, care ședea în fotoliul său obișnuit, alături de masa încărcată cu hîrtoage, cu capul sprijinit în palmă ; văzîndu-l n-ai fi zis că e tatăl unui tînăr ajuns la majorat, care e moștenitorul unei vechi proprietăți.

Era întîi iulie, și bineînțeles că nu se făcea foc ; cu toate astea doctorul stătea în picioare cu spatele la cămin, cu brațele vîrîte sub pulpanele hainei, ca și cum în timp ce discuta ar fi vrut să-și prăjească spinarea, așa cum făcea atît de des iarna.

— Douăsprezece mii de lire ! E o sumă foarte mare.

— Am spus zece, zise domnul Gresham.

— Zece mii de lire e o sumă mare. Nu mă îndoiesc că ți-i va da. Scatcherd ți-i va da, dar știu sigur că va vrea titlurile de proprietate.

— Ce ! pentru zece mii de lire ? se miră moșierul. Proprietatea nu e grevată de nici o datorie în afară de cea pe care o am la el și la Armstrong.

— Dar a lui a ajuns foarte mare.

— Datoria la Armstrong e o nimica toată ; cam douăzeci și patru de mii de lire.

— Dar el are întîietate, domnule Gresham.

— Ei și ? Dacă te-ar auzi cineva vorbind, ar crede că n-a rămas nimic din Greshamsbury. Ce reprezintă douăzeci și patru de mii de lire ? Știe Scatcherd la cît se ridică arendele ?

— O, da, știe foarte bine ; mai bine n-ar fi știut.

— Atunci de ce face atîta tapaj pentru cîteva mii de lire ? I-auzi, domnule, titlurile de proprietate, nu zău !

— Ce urmărește el e să aibă siguranța deplină că poate acoperi ce a avansat mai înainte de-a continua să împrumute. Vă doresc din toată inima să nu mai fiți nevoit să împrumutați. Eram convins că lucrurile s-au aranjat anul trecut.

— O, dacă o să mai am nevoie, îmi va face rost Umbleby.

— Înțeleg ; și cît o să-i plătești pentru asta ?

— Prefer să plătesc dublu decît să mi se vorbească în felul ăsta, spuse domnul Gresham furios și, în timp ce vorbea, se ridică în grabă, își înfipse mîinile în buzunarele pantalonilor, păși repede spre geam și tot atît de repede se întoarse și se trînti pe scaun.

— Sînt unele lucruri pe care nu le poți îndura, doctore, spuse el bătînd nervos cu piciorul în podea, deși numai Dumnezeu mi-e martor că ar fi trebuit să devin mai răbdător, pentru că sînt obligat să îndur o mulțime de astfel de lucruri. Ar fi mai bine să-i spui lui Scatcherd

că îi rămîn recunoscător pentru ofertă dar că n-am să-l deranjez.

În timpul acestei izbucniri, doctorul rămăsese cu spatele la cămin, cu brațele vîrîte sub pulpanele hainei, fără să scoată un cuvînt, dar, deși gura lui nu scoase o vorbă, fața-i spunea multe. Era îngrozitor de nefericit; era cît se poate de îndurerat să descopere că moșierul avea din nou nevoie de bani, și tot atît de îndurerat să vadă că această nevoie îl făcea să fie atît de pornit și de nedrept. Domnul Grésham îl învinuia, dar, cum era hotărît să nu se certe cu domnul Gresham, se feri să-i răspundă.

Și domnul Gresham tăcu cîteva clipe; dar el nu avea darul tăcerii și curînd vorbi din nou de parcă l-ar fi obligat cineva.

— Sărmanul Frank! spuse el. Aș putea să iau lucrurile mai ușor dacă n-ar fi vorba de răul pe care i l-am făcut. Sărmanul Frank!

Doctorul păși dincolo de covorul din fața căminului și, scoțîndu-și mîna de sub haină, o așeză încetișor pe umărul domnului Gresham.

— Cu toate astea lui Frank o să-i meargă bine, spuse el. Nu e absolută nevoie să ai paisprezece mii pe an, ca să fii fericit.

— Tatăl meu mi-a lăsat averea intactă și eu la rîndul meu ar trebui s-o las intactă fiului meu; dar n-ai cum să înțelegi asta.

Doctorul înțelegea pe deplin acest sentiment. De fapt moșierul era acela care, deși îl cunoștea pe doctor de multă vreme, nu-l înțelegea.

— Regret că nu poți să i-o lași intactă, domnule Gresham, i se adresă doctorul, ca să ai sufletul mai împăcat; dar asta nu se mai poate, și deci îți repet că lui Frank o să-i meargă foarte bine chiar dacă nu va moșteni paisprezece mii de lire pe an, și aș vrea să te aud spunîndu-ți același lucru.

— Ah! dumneata nu înțelegi asta, se încăpățînă moșierul. Nu-ți dai seama ce simte cineva cînd... Eh, ce să-i faci. N-are rost să te necăjesc cu ceva ce nu mai poate fi îndreptat. Mă întreb dacă Umbleby e prin apropiere?

Doctorul se postă din nou cu spatele la cămin și cu mîinile în buzunare.

— Nu l-ai văzut cumva pe Umbleby cînd ai intrat? întrebă din nou domnul Gresham.

— Nu. nu l-am văzut; și dacă ai vrea să-mi primești sfatul, n-ar trebui să-l cauți acum, cel puțin nu în legătură cu banii ăștia.

— Îți spun că trebuie să fac rost de ei de la cineva, și dumneata spui că Scatcherd nu vrea să mi-i dea.

— Nu, domnule Gresham, n-am spus una ca asta.

— Ce-ai spus nu era cu nimic mai bun. Augusta o să se mărite în septembrie, și am neapărată nevoie de bani. Am fost de acord să-i dau lui Moffat șase mii de lire, și el vrea bani lichizi.

— Șase mii de lire, se miră doctorul. Ei bine, nu vreau să spun că fiica dumitale n-ar merita să primească această sumă. Dar dacă stai să te gîndești, cinci ori șase fac treizeci; treizeci de mii de lire va fi o sumă greu de găsit.

Tatăl își făcea socoteala că fiicele mai mici nu erau decît niște copii iar grija dotelor putea foarte bine fi amînată cîtva timp. Pentru prezent îi ajungea o grijă.

— Acest Moffat este un individ hrăpăreț și nesătul, spuse moșierul. Bănuiesc că Augusta îl place, iar în privința banilor e o partidă bună.

— Important este dacă îl place domnișoara Gresham. Eu unul n-am făcut o pasiune pentru el, dar eu nu sînt o tînără domnișoară.

— Familia de Courcy ține foarte mult la el. *Lady* de Courcy spune că e un *gentleman* fără cusur și că la Londra lumea îl apreciază foarte mult.

— O, dacă *lady* de Courcy spune asta, fără îndoială că e perfect, răspunse doctorul cu o doză de sarcasm care n-avu nici un efect asupra tatălui.

Domnului Gresham nu-i plăcea nimeni din familia de Courcy, și cu atît mai puțin *lady* de Courcy ; simțea totuși o oarecare satisfacție că e înrudit atît de aproape cu contele și cu contesa ; și cînd voia să sublinieze importanța familiei sale, avea uneori slăbiciunea să se refere la noblețea castelului Courcy. Numai cînd vorbea cu soția lui lua întotdeauna peste picior pretențiile nobilelor sale rude.

Cei doi bărbați tăcură o vreme, apoi, revenind la subiectul pentru care fusese chemat în camera catastifelor, doctorul spuse că, ținînd seama că Scatcherd era acum la țară — nu preciză că era acum la Boxall Hill, deoarece nu voia să-l îndurereze pe *squire* — ar fi poate mai bine să se ducă să vorbească cu el și să se informeze în ce fel s-ar putea aranja problema asta bănească. Nu se îndoia, adăugă el, că Scatcherd îi va pune la dispoziție suma necesară cu o dobîndă mai mică decît cea cu care ar putea fi procurați banii prin Umbleby.

— Foarte bine, spuse domnul Gresham. Atunci, te las pe dumneata să aranjezi. Cred că zece mii de lire vor ajunge. Și acum vreau să mă îmbrac pentru masă. Și cu asta doctorul ieși din birou.

Poate că după această discuție cititorul ar fi ispitit să bănuiască că doctorul avea vreun profit material aranjîndu-i împrumuturile domnului Gresham ; sau cel puțin își va închipui că moșierul se gîndea poate la asta. Nici pomeneală ; nici doctorul n-avea nici un profit, nici domnul Gresham nu-și închipuia c-ar avea. Doctorul Thorne făcea ce făcea în această chestiune dintr-un sentiment de dragoste ; și moșierul știa prea bine că doctorul o face din dragoste. Dar domnul Gresham era o persoană importantă la Greshamsbury și era de datoria lui să-și mențină prestanța cînd discuta despre afacerile

sale cu doctorul din sat. Măcar atîta învățase din contactul său cu familia de Courcy.

Dar cum de suporta doctorul, care era atît de mîndru și arogant, atît de încăpățînat și veșnic gata de harță, cum de suporta să fie pus la punct în felul ăsta? Pentru că știa că atunci cînd moșierul de la Greshamsbury se lupta cu datoriile și cu sărăcia, era nevoie să te arăți indulgent față de slăbiciunea lui. Dacă domnul de Greshamsbury n-ar fi avut greutăți, sîntem siguri că doctorul n-ar fi stat cîtuși de puțin atît de placid, cu mîinile în buzunare, suportînd să i se arunce în nas numele domnului Umbleby. Doctorul îl iubea pe *squire*, îl iubea ca fiind cel mai vechi prieten al său; iar pentru că treburile-i mergeau prost, îl iubea de zece ori mai mult decît ar fi făcut-o dacă totul ar fi fost în regulă la Greshamsbury.

În timp ce la parter avea loc această discuție, Mary stătea cu Beatrice Gresham în camera de studiu de la etaj. Fosta cameră de studiu devenise acum salon pentru tinerele din familie, în timp ce una din fostele camere ale copiilor devenise actuala sală de studiu. Mary știa prea bine drumul spre acest sanctuar și, fără să pună vreo întrebare, urcă acolo cînd unchiul ei se duse la *squire*. Pășind în cameră și văzînd că Augusta și *lady* Alexandrina se aflau de asemeni acolo, ezită pentru o clipă în ușă.

— Intră, Mary, o invită Beatrice, o cunoști pe verișoara mea Alexandrina. Mary intră și, după ce dădu mîna cu cele două prietene ale sale, se plecă în fața tinerei *lady* care, făcînd un gest de condescendență, întinse nobila sa mînă și atinse degetele domnișoarei Thorne.

Beatrice era prietena lui Mary, și nu de puține ori o necăjea, o enerva pe mama ei, pentru că întreținea această prietenie. Dar Beatrice, care nu era lipsită de defecte, avea un suflet cinstit, și stărui în dragostea ei pentru

Mary Thorne în ciuda aluziilor destul de dese ale mamei sale că această afecțiune ar fi nelalocul său.

Nici Augusta n-avea nimic de obiectat față de societatea domnișoarei Thorne. Augusta era o fată cu un caracter hotărît, avînd mult din aroganța familiei de Courcy, dar înclinată în egală măsură să facă uz de ea față de maică-sa ca și față de oricine altcineva. Ea era singura din casă pe care *lady* Arabella o trata cu deferență. Era tocmai pe punctul de-a face o partidă bună măritîndu-se cu un om foarte bogat, care-i fusese prezentat de către mătușa ei, contesa, ca un pretendent demn de luat în seamă. Augusta nu pretindea și nu pretinsese niciodată că în situația în care se aflau afacerile tatălui ei, o asemenea căsătorie era binevenită. Domnul Moffat era un tînăr cu o avere foarte mare, membru al parlamentului, înclinat spre afaceri și acceptabil în toate privințele. Bineînțeles că nu era de familie, ceea ce trezea păreri de rău; recunoscînd că domnul Moffat nu aparținea unei familii nobile, Augusta nu mergea atît de departe încît să recunoască faptul că era fiu de croitor. Oricum, ăsta era adevărul adevărat în această problemă: nu cobora dintr-o familie bună și asta era regretabil; dar așa cum stăteau lucrurile în prezent la Greshamsbury, înțelegea prea bine că e de datoria ei să nu țină seama întrucîtva de propriile-i sentimente. Domnul Moffat va aduce averea, ea sîngele ei nobil și relațiile. Și în timp ce spunea asta pieptul i se umfla de mîndrie, la gîndul că în afacerea care se punea la cale ea avea să contribuie cu mult mai mult decît viitorul ei soț.

Cam în termenii ăștia le vorbea domnișoara Gresham despre căsătoria ei celor care-i erau bune prietene, adică verișoarelor de Courcy, domnișoarei Oriel, soră-si Beatrice și chiar lui Mary Thorne. Nu era deloc entuziastă dar se considera o persoană cu judecată. Era convinsă că a dat dovadă de judecată acceptînd cererea domnului Moffat, deși nu pretindea că ar fi avut vreo afecțiune

pentru el. Şi după această declaraţie s-a pus pe treabă cu o satisfacţie cerebrală deosebită, aşa cum ar fi făcut maică-sa, fără respectul faţă de tirania severă a ultimei mode, cum ar fi făcut-o mătuşa ei, fără veselia tinerească pe care ar fi simţit-o Beatrice făcînd noi cumpărături, ci cu o judecată sănătoasă. Cumpăra lucruri scumpe pentru că viitorul ei soţ era bogat şi ea intenţiona să profite de bogăţia lui, cumpăra lucruri la modă pentru că intenţiona să trăiască printre persoane mondene ; dar cumpăra lucruri bune, rezistente şi trainice care meritau banii daţi.

Augusta Gresham îşi dăduse seama de timpuriu că nu avea succes ca moştenitoare, sau ca o fată foarte frumoasă şi că nici nu strălucea prin inteligenţă ; a recurs deci la calităţile ei şi s-a hotărît să cucerească lumea ca femeie cu caracter, cu caracter hotărît, ca femeie pe care te poţi bizui. Ceea ce poseda ea era sîngele nobil. Avînd acest avantaj era gata să facă tot ce-i stătea în putere pentru a-i mări valoarea. După părerea ei, dacă nu l-ar fi avut, orice pretenţie i-ar fi fost vană.

Cînd intră Mary, tinerele discutau despre pregătirile pentru căsătorie. Stabileau numărul şi numele domnişoarelor de onoare, dezbăteau problema rochiilor, făceau socoteala invitaţiilor ce trebuiau trimise. Oricît de înţeleaptă ar fi fost Augusta, nu putea rămîne deasupra acestor preocupări feminine. Ba dorea ca totul să fie pus la punct. Se simţea cam stînjenită din cauza fiului de croitor şi de aceea voia ca nunta să fie dintre cele mai strălucitoare.

Cînd apăru Mary numele domnişoarelor de onoare tocmai fuseseră scrise pe un cartonaş. Pe listă erau trecute *lady* Amalia, Rosina, Margareta şi bineînţeles Alexandrina în cap ; apoi veneau Beatrice şi gemenele ; urma domnişoara Oriel, doar soră de preot dar o persoană marcantă, bogată şi de familie. Avusese loc o discuţie dacă trebuie sau nu să mai fie şi alte domnişoare de onoare. Dacă s-ar mai fi adăugat una ar fi fost absolut necesar încă două. Domnişoara Moffat îşi exprimase fără incon-

jur dorința și deși Augusta ar fi preferat să se lipsească de ea nu prea știa cum s-o refuze. Alexandrina — sperăm că pentru conciziune putem omite titlul de *lady*, numai pentru scena de față — era categoric împotriva unei astfel de cereri necugetate.

— N-o cunoaștem nici una din noi și n-am fi deloc la largul nostru. Beatrice susținea cu tărie ca viitoarea cumnată să fie acceptată în cortegiu. Ea își avea propriile ei motive : era îndurerată că Mary Thorne nu era inclusă în această listă și dacă ar fi fost acceptată domnișoara Moffat, poate că ar fi putut și Mary să fie introdusă ca pereche a ei.

— Dacă o iei pe domnișoara Moffat, spuse Alexandrina, trebuie s-o iei și pe micuța Pussy, și sînt aproape sigură că Pussy e prea mică, ar deveni incomodă. Pussy, pe numele ei adevărat Nina, era cea mai mică dintre domnișoarele Gresham şi n-avea decît opt ani.

— Augusta, spuse Beatrice, vorbind cu o ușoară ezitare, cu o umbră de îndoială, în fața autorității plină de demnitate a nobilei ei verișoare, dacă o acceptați totuși pe domnișoara Moffat n-ați vrea să primiți ca Mary Thorne să-i fie pereche ? Cred că i-ar face plăcere, pentru că, vedeți, Patience Oriel va fi una din domnișoare, ori cu Mary ne cunoaștem de mult mai multă vreme decît cu Patience.

Atunci interveni *lady* Alexandrina pe un ton hotărît.

— Beatrice dragă, dacă te-ai gîndi mai bine la ceea ce ceri, sînt sigură că ți-ai da seama că nu se poate, nu se poate chiar deloc. Nu zic că domnișoara Thorne nu-i o fată foarte drăguță și puțin cît am văzut-o mi-a plăcut foarte mult. Dar, la urma urmelor, cine e ea ? Știu că mama consideră că mătușa Arabella a greșit permițîndu-i să vină pe aici atît de des, dar...

Beatrice se împurpură toată la față și, în ciuda autorității de care se bucura verișoara ei, se pregăti să-și apere prietena.

— Ține seama că n-am spus nimic împotriva domnișoarei Thorne.

— Dacă o să mă mărit înaintea ei o să fie neapărat una din domnișoarele mele de onoare, spuse Beatrice.

— Asta va depinde probabil de împrejurări, răspunse *lady* Alexandrina. Văd că nu pot să-mi determin pana plină de reverență să omită titlul. Vezi tu, situația Augustei e cu totul specială. După cum știi, domnul Moffat nu este din cea mai bună familie și de aceea ea trebuie să aibă grijă ca toți cei care o înconjoară, din partea ei, să fie de familie bună.

— Atunci nu puteți s-o includeți nici pe domnișoara Moffat, i-o întoarse Beatrice.

— Nu, nici n-aș include-o dacă n-aș fi într-un fel obligată s-o fac, răspunse verișoara.

— Dar familia Thorne este o familie tot atît de bună ca și familia Gresham, spuse Beatrice. Nu avu chiar curajul să spună ca familia de Courcy.

— Cred și eu. Și dacă ea ar fi fost domnișoara Thorne de Ullathorne, cred că Augusta n-ar avea nimic de obiectat. Dar poți să-mi spui cine e domnișoara Mary Thorne ?

— Este nepoata doctorului Thorne.

— Vrei să spui că așa i se zice, dar știi cine a fost tatăl ei sau cine a fost mama ei ? Eu, una, trebuie să recunosc că nu știu, *Maman* cred că știe, dar...

În clipa asta ușa se deschise încetișor și Mary Thorne intră în cameră.

E ușor de înțeles că în timp ce Mary le saluta, cele trei domnișoare se simțiră cam stînjenite. *Lady* Alexandrina însă își reveni imediat și, cu prezența ei de spirit deosebită și felul ei firesc de a se purta, îndreptă discuția pe făgașul potrivit.

— Tocmai discutam despre căsătoria domnișoarei Gresham, spuse ea. Sînt convinsă că față de o cunoștință

atît de veche ca domnișoara Thorne pot să spun că s-a fixat pentru căsătorie data de 1 septembrie.

Domnișoara Gresham ! O cunoștință atît de veche ! Cînd timp de ani de zile, n-are rost să spunem acum cîți ani, Mary și Augusta își petrecuseră împreună diminețile în aceeași cameră de studiu, se ciondăniseră și se certaseră, se mîngîiaseră și se sărutaseră și fuseseră aproape ca două surori una față de cealaltă ! Asta se numea cunoștință ! Beatrice simți că-i țiuie urechile, și pînă și Augustei îi era întrucîtva rușine. Oricum, Mary știa că aceste cuvinte distante veneau de la o de Courcy și nu de la o Gresham, și deci nu se simți ofensată.

— Deci s-a hotărît, Augusta, nu-i așa ? întrebă ea ; 1 septembrie. Îți doresc din toată inima fericire și, apropiindu-se, își puse brațul pe umărul Augustei și o sărută. *Lady* Alexandrina nu putu să nu remarce că nepoata doctorului o felicita pe Augusta exact ca și cînd s-ar fi adresat unui egal, exact ca și cînd ar fi știut cine-i e tatăl și cine-i e mama.

— O să ai o vreme minunată, continuă Mary. Septembrie și începutul lui octombrie e perioada cea mai frumoasă a anului. Dacă aș pleca în voiaj de nuntă, asta ar fi perioada pe care aș alege-o.

— Îți doresc s-o faci cît mai curînd, Mary, exclamă Beatrice.

— Eu una nu mi-o doresc, pînă cînd nu voi găsi pe cineva cumsecade care să mă însoțească în voiaj de nuntă. Oricum, nu mă voi urni din Greshamsbury înainte de-a te vedea pe tine plecînd. Și unde vei pleca, Augusta ?

— Asta n-am hotărît încă, răspunse Augusta. Domnul Moffat vorbește de Paris.

— Ai mai pomenit ca cineva să meargă în septembrie la Paris ? întrebă *lady* Alexandrina.

— Sau ai mai pomenit vreodată ca bărbatul să aibă ceva de spus în această chestiune ? se miră nepoata doc-

torului. Fără îndoială că domnul Moffat o să meargă acolo unde ai să vrei tu să-l duci.

Lady Alexandrina nu era încîntată văzînd că nepoata doctorului își permitea să vorbească, să șadă și să se comporte la Greshamsbury de parcă ar fi fost egală cu domnișoarele din familie. N-ar fi fost surprinsă ca Beatrice să permită așa ceva, dar s-ar fi așteptat ca Augusta să arate mai multă judecată.

— Pentru aceste lucruri e nevoie de oarecare tact ; e nevoie de oarecare delicatețe cînd e vorba de interese mari, declară ea. Sînt de acord cu domnișoara Thorne că în condiții obișnuite, cu oameni obișnuiți, poate că s-ar putea ca doamna să hotărască. Totuși, rangul își are neajunsurile ca și privilegiile sale, domnișoară Thorne.

— N-aș avea nimic de obiectat cu neajunsurile, răspunse domnișoara Thorne, cu condiția să fie folositoare ; dar mă tem că nu m-aș descurca prea bine cu privilegiile.

Lady Alexandrina o măsură ca și cînd nu-și dădea pe deplin seama dacă intenționa sau nu să fie obraznică. Adevărul este că *lady* Alexandrina nu prea înțelegea nimic din această comportare. Era aproape imposibil, era de necrezut ca o fată fără tată și fără mamă, o nepoată de doctor să fie obraznică la Greshamsbury față de fiica unui conte, cînd această fiică de conte era vară cu domnișoarele Gresham. Și totuși *lady* Alexandrina nu prea vedea cum altfel ar fi putut interpreta cuvintele pe care le auzise.

Oricum, i s-a părut clar că nu se cădea să mai rămînă în camera aceea. Nu-și putea da bine seama dacă domnișoara Mary Thorne intenționa sau nu să fie obraznică, era totuși limpede, fără vreo exagerare, că-și permitea cam multe. Domnișoarele din familia de Courcy erau conștiente de respectul care li se cuvenea — mai mult decît oricare alte domnișoare de familie bună ; așadar, *lady* Alexandrina se hotărî pe loc să se retragă în camera sa.

— Augusta, spuse ea ridicîndu-se încet din scaun cu un calm plin de demnitate, a cam sosit timpul să ne îmbrăcăm ; vrei să vii cu mine ? Mai avem încă multe de stabilit, știi asta.

Cu aceasta ieși maiestuos din cameră, iar după ce-i spuse lui Mary că se vor întîlni din nou la masă, Augusta păși măreț, mai bine zis — încercă să păşească măreț în urma ei. Domnișoara Gresham avusese condiții dar nu-și făcuse educația completă la Castelul Courcy, și încă nu putea să preia stilul lor maiestuos de-a păși.

— Asta-i, exclamă Mary în timp ce ușa se închidea în urma mătăsurilor foșnitoare ale tinerelor *ladies*. Asta-i, mi-am făcut o dușmancă pe viață, poate două ; nu-i rău.

— Și de ce-ai făcut-o, Mary ? Cînd eu mă lupt pentru tine în lipsa ta, de ce vii să strici totul, ridicîndu-ți în cap întreaga familie de Courcy ? Într-o poveste ca asta se vor uni cu toții.

— Sînt convinsă că se vor uni, răspunse Mary ; mă întreb dacă ar fi tot atît de unanimi în cazul cînd ar fi vorba de dragoste sau de milă ; asta nu știu, zău.

— Dar de ce să încerci s-o înfurii pe verișoara mea, tu, care ar trebui să ai atîta judecată ? Nu-ți amintești că tu însuți spuneai deunăzi că e absurd să te împotrivești unor aere pe care lumea întreagă le aprobă ?

— Îmi amintesc, Trichy, îmi amintesc ; acum nu mă mai certa. E cu mult mai ușor să predici decît să pui în practică. Mi-ar place grozav să fiu popă.

— Dar ai făcut foarte rău, Mary.

— Zău ? spuse Mary, îngenunchind pe podea la picioarele prietenei ei. Dacă mă umilesc foarte tare, dacă stau toată seara în genunchi la colț, dacă-mi plec capul și-ți las toate verișoarele și apoi pe mătușa ta să păşească peste el, n-o să-mi răscumpăr greșeala ? Nu m-aș împotrivi nici să mă îmbrac în sac, și-aș fi gata să mănînc și puțină cenușă — sau, cel puțin, aș încerca.

— Știu că ești foarte deșteaptă, Mary, dar asta nu mă împiedică să-ți spun că te porți ca o prostuță. Zău că da.

— Sînt o prostuță, Trichy, asta recunosc imediat ; și nu sînt deloc deșteaptă ; dar nu mă certa. Vezi cît de supusă sînt și nu numai supusă, ci chiar slugarnică. Pentru că în mintea mea slugarnică e superlativul ; adică : supusă, umilă, slugarnică. Și poate că atunci cînd ajung cu fruntea în colbul de la picioarele lor, persoanele astea importante o să fie satisfăcute și n-o să-mi ceară să mă plec și mai mult.

— O, Mary !

— Și, o, Trichy ! Nu cumva vrei să spui că n-am voie să vorbesc deschis în fața ta. Sau poate vrei să-ți pui piciorul pe ceafa mea. Și Mary își plecă fruntea pînă la scăunelul pe care Beatrice își sprijinea picioarele și îi sărută un picior.

— Nu îndrăznesc, dar tare aș avea chef să-ți trag o palmă zdravănă peste față, pentru că ești o asemenea gîscă.

— Fă-o, zău, fă-o, Trichy ; calcă-mă în picioare, plesnește-mă sau sărută-mă, fă cum vrei.

— Nici nu pot să-ți spun cît de supărată sînt, se plînse Beatrice. Voiam să aranjez ceva.

— Să aranjezi ceva ! Ce ? Ce să aranjezi ? Îmi place grozav să aranjez. Consider că sînt calificată să fiu *aranjeur* șef în probleme femeiești. Mă refer la oale și la tigăi și la alte asemenea obiecte. Bineînțeles că nu mă refer la persoane deosebite și la împrejurări deosebite în care ai nevoie de tact și delicatețe și nici nu mă refer la neajunsuri sau la lucruri de soiul ăsta.

— Foarte bine, Mary.

— Dar nu e deloc foarte bine ; e chiar foarte rău, dacă mă privești așa. Ei bine, scumpa mea, uite, n-o s-o mai fac. N-o să mai fac aluzie la sîngele nobil al nobililor tale rudenii, nici în glumă, nici în serios. Ce anume vrei să aranjezi, Trichy ?

— Vreau ca tu să fii una din domnișoarele de onoare ale Augustei.

— Doamne-Dumnezeule, Beatrice! Ai înnebunit? Cum! să mă așezi pe mine, chiar și numai pentru o dimineață, în același rang de mondenitate cu progenitura de la castelul Courcy!?

— Dar Patience va fi printre ele.

— Dar nu văd nici un motiv ca Nestăpînirea să fie și ea printre voi, și aș fi foarte nestăpînită dacă m-aș trezi împovărată cu o asemenea onoare. Nu, Trichy, lăsînd gluma la o parte, nici nu te gîndi la așa ceva. M-aș vedea obligată să refuz. Și eu am meteahna mîndriei, o mîndrie tot atît de nescuzabilă ca și a celorlalți. N-aș putea sta în fața altarului alături de cele patru verișoare nobile, în spatele surorii tale. Într-o asemenea galaxie, ele ar fi stele și eu...

— Dar bine, Mary, toată lumea știe că ești mai drăguță decît oricare dintre ele!

— Sînt servitoarea prea-supusă a întregii lumi. Dar, Trichy, nu mi-ar păsa dacă aș fi tot atît de urîtă ca profetul ascuns între văluri și ele, cu toate, la fel de frumoase că și Zuleika. Gloria acestei galaxii va depinde nu de frumusețea ei, ci de rang. Știi bine cum m-ar privi; cum m-ar disprețui; și, acolo, în biserică, în fața altarului, înconjurată de tot ce e solemn, n-aș putea să le întorc disprețul cum aș face-o în altă parte. Într-o cameră, de pildă, nu mi-e nicidecum teamă de toate la un loc. Și Mary se lăsă din nou cuprinsă de mîndrie nestăpînită, de dușmănie față de mîndria altora, sentiment pe care ea însăși îl condamna printre primii în clipele cînd judeca lucrurile la rece.

— Tu spui adeseori, Mary, că asemenea aroganță ar trebui disprețuită și trecută cu vederea.

— Și așa ar și trebui, Trichy. Îți spun asta exact cum îți spune preotul să urăști bogăția. Dar, deși preotul ți-o spune el nu e mai puțin avid să devină bogat.

— Doresc din toată inima să fii una din domnișoarele de onoare ale Augustei.

— Iar eu țin neapărat să refuz această onoare, onoare care nu mi s-a făcut și nici n-o să mi se facă. Nu, Trichy, nu vreau să fiu domnișoara de onoare a Augustei, dar... dar... dar...

— Dar ce, draga mea ?

— Dar Trichy, cînd altcineva se va mărita, cînd va fi construită partea nouă a unei case despre care știu...

— Ei, Mary, ține-ți gura, că mă înfurii.

— Îmi place grozav să te văd furioasă. Și cînd o să vină vremea aceea, cînd o să aibă loc căsătoria aceea, atunci Trichy o să fiu neapărat domnișoară de onoare. Da ! chiar dacă n-o să fiu invitată. Da ! Chiar dacă toți din familia de Courcy din Barsetshire m-ar călca în picioare și m-ar face praf. Chiar dacă o să fiu ca pulberea printre stele, chiar dacă m-aș tîrî în stambă printre satenurile și dantelele lor tot o să fiu acolo. Aproape, aproape de tot, de mireasă. Să-i țin ceva, să-i ating rochia, să simt că sînt lîngă ea, să... să... să... și-și îmbrățișă prietena și-o sărută de nenumărate ori. Nu, Trichy, n-am să fiu domnișoară de onoare la Augusta. Aștept să vină vremea mea ca să fiu domnișoară de onoare.

Nu vom repeta protestele Beatricei în legătură cu posibilitatea acelui eveniment la care a făcut aluzie prietena ei. Se însera aproape și trebuiau și ele să se îmbrace pentru a-l cinsti cum se cuvine pe tînărul moștenitor.

CAPITOLUL V

PRIMA CUVÎNTARE A LUI FRANK GRESHAM

Am pomenit mai înainte că în afară de cei care se strînseseră în casă mai sosiră pentru masa dată în cinstea zilei de naștere a lui Frank și familia Jackson de la Grange, compusă din domnul și doamna Jackson, familia Bateson din Annesgrave, adică domnul și doamna Bateson și domnișoara Bateson, fiica lor, cam de vreo cincizeci de ani ; familia Baker de la Mill Hill, tată și fiu ; și domnul Caleb Qriel, preotul, cu frumoasa lui soră, Patience. Pe doctorul Thorne și pe nepoata lui, Mary, îi socotim printre cei sosiți mai înainte la Greshamsbury.

Numărul musafirilor care se strînseseră în cinstea tînărului Frank nu era deloc impresionant. Dar i se dădea toată atenția, se făcea atîta zarvă în jurul lui și era tratat ca un adevărat erou, lucru care poate nu s-ar fi întîmplat dacă ar fi fost prezent jumătate din ținut. În acest caz, s-ar fi dat atîta importanță musafirilor că Frank ar fi scăpat mormăind un discurs de două-trei cuvinte, dar acum trebuia să țină cîte o cuvîntare la fiecare masă, și treaba asta i se păru destul de obositoare.

Familiile Bateson, Baker și Jackson erau oameni foarte politicoși ; fără îndoială că erau cu atît mai politicoși,

mînați fiind de un sentiment de care poate nu-și dădeau seama ; știind că moșierul e cam strîmtorat cu banii, orice ezitare din partea lor ar fi putut fi interpretată ca rezultat al situației actuale de la Greshamsbury. Un venit de patrusprezece mii de lire pe an este întîmpinat cu cinstea cuvenită, nu mai încape nici o îndoială, și omul care posedă această avere n-are de ce să fie susceptibil la felul în care e tratat, dar fantoma unui venit de patrusprezece mii nu e întotdeauna tot atît de sigură pe ea. Domnul Baker, cu venitul lui mediu, era cu mult mai bogat decît domnul Gresham și, cînd l-a felicitat pe Frank, i-a vorbit despre perspectivele lui strălucite pe un ton foarte convingător.

Sărmanul Frank, nici nu bănuise măcar cîte va avea de făcut și, înainte de-a se anunța că masa e servită, se și săturase de ea. Nu avea față de nici unul din importanții săi veri sentimente mai calde decît cele care există de obicei între astfel de rude. Se hotărîse deci, uitînd de rang, de noblețe, și de toate celelalte considerente importante de care, acum, că ajunsese la majorat, era obligat să țină întotdeauna seama — se hotărîse să se furișeze și să mănînce în liniște cu Mary Thorne, dacă va fi posibil, și dacă nu cu Mary, atunci cu cealaltă iubită a lui, Patience Oriel.

Mare îi fu consternarea cînd descoperi că, după ce, înainte de masă, fusese considerat fără încetare eroul principal al zilei, trebuia acum să intre în sufragerie alături de mătușa sa, contesa, și să preia, pentru această zi, locul tatălui său, în capul mesei.

— De acum încolo nu va mai depinde decît de tine, Frank, ca să menții sau să pierzi poziția importantă pe care-a deținut-o atîta amar de ani familia Gresham în acest ținut, îi spuse contesa în timp ce treceau prin holul spațios ; era hotărîtă să nu piardă nici o clipă fără să-i țină nepotului lecția importantă care-i era atît de necesară.

Frank o luă drept o lecție obișnuită, menită să imprime bunele maniere, o lecție dintre acelea pe care obișnuiesc să le țină bătrînele mătuși plicticoase ca să-și chinuie tinerele victime, adică nepoții și nepoatele.

— Știu, spuse Frank. Îmi dau seama, și-mi propun să merg drept, mătușă, și să nu fac nici o greșeală. Cînd o să mă întorc la Cambridge o să citesc pe rupte.

Mătușa lui nu dădea o ceapă degerată pe cititul lui. Nu pentru că citeau au mers cu capul sus în ținut cei din familia Gresham de la Greshamsbury, ci pentru că erau de neam și aveau bani berechet. Rangul îl dobîndise fără nici un efort, dar era în mare parte datoria lui să caute banii. Bineînțeles că ea, *lady* de Courcy, putea să-i dea o mînă de ajutor, ea ar putea poate să-i găsească o nevastă care să aducă bani pe măsura rangului său. Învățatul era o problemă în care ea nu-l putea ajuta cu nimic; nu avea mare importanță dacă gustul lui l-ar fi împins să prefere cărți sau tablouri, cîini sau cai, ori cultivarea napilor în șiruri, ori ceramica veche italienească, cu asta nu era cazul să-și bată capul mătușa lui.

— O, intenționezi să te întorci din nou la Cambridge, da? Ei bine, dacă tatăl tău vrea așa — deși în zilele noastre se profită prea puțin de pe urma universității.

— O să-mi dau examenul de licență în octombrie, mătușă, și sînt hotărît să nu fiu trîntit.

— Trîntit!

— Nu, eu n-o să fiu trîntit. Baker a fost trîntit anul trecut, și asta numai pentru că s-a împrietenit cu niște neisprăviți la John's. Dacă-l cunoști bine, e un om extraordinar, dar a intrat într-un grup de tineri care nu făceau altceva decît să fumeze și să bea bere. Noi le spuneam maltuzieni.

— Maltuzieni?!

— Da, mătușă, știi ce înseamnă malț și uzieni pentru că fac uz de malț — adică beau bere. Așa că pe săr-

manul Harry Baker l-au trîntit. După cîte am auzit nu-i merge rău, totuși eu unul nu vreau să mă trîntească.

Ceilalți se așezară, între timp, în jurul mesei lungi. Domnul Gresham ședea într-un cap, în locul ocupat de obicei de *lady* Arabella. De data asta ea stătea de o parte a fiului ei, în timp ce contesa stătea în partea cealaltă. De acum încolo, dacă Frank ar fi luat-o razna nu era pentru că n-a avut cine să-l strunească.

— Mătușă, vrei puțină friptură ? o întrebă el de îndată ce fură luate de pe masă supa și peștele, nerăbdător să pună în aplicare ritualul ospitalității, sarcină care îi revenea lui pentru prima oară.

— Nu te grăbi, Frank, îi spuse mama sa, servitorii vor...

— O, vai, am uitat, sînt cotlete și alte asemenea lucruri. Nu mi-am făcut încă mîna la de-astea, mătușă. Ei bine, cum spuneam, în legătură cu Cambridge...

— Arabella, Frank se întoarce la Cambridge ? o întrebă contesa pe cumnata ei, vorbind peste Frank.

— Asta pare să fie intenția tatălui său.

— Nu e oare pierdere de vreme ? întrebă contesa.

— Știi bine că nu mă amestec niciodată, spuse *lady* Arabella. Nici mie nu mi-a plăcut deloc această idee în legătură cu Cambridge. Toți din familia de Courcy au mers la colegiul Christ-Church, dar se pare că toți Gresham-ii au fost fără excepție la Cambridge.

— N-ar fi mai bine să-l trimiteți imediat în străinătate ?

— Și eu cred că ar fi mult mai bine, spuse *lady* Arabella. Dar știi că nu mă amestec niciodată. Poate ai vrea să vorbești cu domnul Gresham.

Contesa zîmbi ironic și-și scutură cu un gest hotărît capul. Dacă i-ar fi spus tare tînărului : „Tatăl tău este un prostănac ignorant, un om grosolan și încăpățînat fără pereche, așa că e tot una dacă vorbești cu el sau încerci să înmiresmezi aerul deșertului", n-ar fi vorbit mai clar. Ca răspuns la gestul contesei, Frank își spuse

în sine, vorbind tot atît de clar cum vorbise și *lady* de Courcy clătinîndu-și capul. „Mătușa și mama sînt tot timpul împotriva tatei, absolut tot timpul, dar cu cît o să fie mai mult împotriva lui, cu atît o să fiu mai legat de el. O să-mi iau neapărat licența. O să citesc pe rupte, și-o să încep chiar de mîine."

— Acum vrei puțină friptură de vacă, mătușă ? Asta o rosti tare.

Contesa de Courcy era nerăbdătoare să-și continue lecția fără a pierde timpul, dar atîta vreme cît era înconjurată de oaspeți și de servitori, nu putea să rostească marele secret : „Trebuie să te însori cu o fată cu bani, Frank, asta e unica ta mare obligație ; aceasta este chestiunea pe care trebuie s-o ai tot timpul în minte". Nu putea acum să-i strecoare în ureche aceste vorbe înțelepte rostindu-le cu autoritate și apăsînd solemn asupra lor, așa cum s-ar fi cerut ; aceasta cu atît mai mult cu cît el stătea în picioare și, tăind carnea, era plin pînă la coate de sos de ridichi și grăsime amestecată cu sos de friptură. Așa încît contesa rămase tăcută atîta timp cît continuă banchetul.

— Vrei friptură de vacă, Hary ? îi strigă tînărul moștenitor prietenului său Baker. O, dar văd că încă nu ți-a venit rîndul. Vă rog să mă scuzați, domnișoară Bateson ; drept care, cu multă energie, tăie o felie de carne groasă de aproape doi centimetri, cîntărind bine peste jumătate de kilogram, pe care i-o transmise peste masă domnișoarei.

Și cam astfel se desfășură banchetul.

Înainte de masă Frank se văzuse obligat să țină o mulțime de mici cuvîntări, ca răspuns la numeroasele urări pe care i le făcuseră prietenii, dar astea erau nimic față de greaua povară a cuvîntării pe care de mult știa că va trebui s-o rostească de îndată ce se va strînge masa. Desigur că unul din ei va toasta pentru el și apoi va fi o hărmălaie generală, doamne și domni, tineri și tinere, toți vor vorbi deodată, și cînd scandalul se va

potoli se va trezi stînd în picioare cu toate învîrtindu-se în jurul lui.

Deoarece știa mai de mult despre povestea asta, îi ceruse sfatul vărului său, onorabilul George, pe care-l știa mare maestru în discursuri, sau cel puțin așa îl auzise pe onorabilul George pretinzînd despre sine.

— Cam ce naiba trebuie să spună cineva, George, cînd se ridică în picioare după ce s-a potolit vacarmul ?

— O, e cel mai ușor lucru din lume, spuse vărul său. Ține minte numai atît : n-ai voie s-o iei razna ; asta se numește prezență de spirit, știi. O să-ți spun cum fac eu, și știi că mi se cere adeseori să vorbesc. La banchetele noastre agricole țin întotdeauna cîte un toast pentru fetele fermierilor. Ei bine, eu așa fac : mă uit țintă la una din sticle, și nu-mi dezlipesc privirea de acolo.

— La una din sticle ! spuse Frank. N-ar fi mai bine dacă mi-aș lua drept țintă capul unuia dintre babaci ? Nu-mi place să stau cu nasu-n masă.

— Babacu ăla ar putea să se miște, și atunci te-a nenorocit. Pe urmă n-ai nici un folos dacă privești în sus. Am auzit spunîndu-se, printre cei care toată ziulica iau parte la asemenea dineuri că, de cîte ori se spune ceva spiritual, e sigur că cel care a spus-o se uită la mobilă.

— Dar știi prea bine că n-o să spun nimic spiritual, ba dimpotrivă.

— Dar nu văd de ce n-ai învăța modul în care s-o faci. Eu am reușit în felul ăsta. Ațintește-ți privirea pe una din sticle, înfige-ți degetele mari în buzunarele de la vestă, scoate-ți în afară coatele, îndoaie-ți puțin genunchii, și apoi dă-i drumul.

— O, da ! Dă-i drumul. Pînă aici totu-i perfect. Dar nu poți să-i dai drumul dacă n-ai suflu.

— N-ai nevoie de mult. Nu poate fi nimic mai ușor decît discursul tău. Cînd trebuie să spui în fiecare an

cîte ceva nou despre fiicele fermierilor, atunci știu că trebuie să-ți storci nițel creierul. Ia să vedem, cu ce începi? Bine'nțeles c-ai să spui că nu ești obișnuit cu așa ceva, că te copleșește onoarea care ți se face, că vorbele tale nu pot fi la înălțimea desfășurării de frumusețe și talent din jurul tău, și tot soiul de astfel de lucruri. Apoi să declari că ești un Gresham din cap pînă-n picioare.

— Ei, asta o știu ei prea bine.

— Nu-i nimic, spune-le-o încă o dată. Apoi, trebuie neapărat să spui ceva despre noi, că de nu contesa se va înnegri de furie.

— Despre mătușa, George? Ce oare aș putea spune despre ea, cînd e de față în carne și oase?

— De față! Bine'nțeles: păi tocmai ăsta-i motivul. O, spune orice minciună care-ți trece prin minte. Trebuie neapărat să spui ceva despre noi. Știi bine că am venit de la Londra special pentru tine.

Cu tot serviciul pe care i-l făcea erudiția vărului său, Frank nu putu să nu regrete, în adîncul inimii, că n-au rămas cu toții la Londra. Dar gîndul acesta și-l păstră pentru sine. Îi mulțumi vărului pentru sugestii și, deși își dădea seama că tot se mai frămînta, începu să spere că va scăpa de acest calvar fără să se facă de rîs.

Simți totuși că i se strînge inima cînd domnul Baker se ridică să înceapă un toast, de îndată ce se retraseseră servitorii. Vreau să spun că servitorii plecaseră în mod oficial, dar erau acolo *in corpore*, bărbați și femei, dădace, bucătărese, jupînese, vizitii, grăjdari și valeți, înghesuindu-se între cele două uși ca să audă ce va spune conașu Frank. Bătrîna menajeră stătea în fruntea femeilor, la una din uși, proțăpită în cameră, în timp ce majordomul îi ținea în frîu pe bărbați, la cealaltă ușă, împingîndu-i înapoi cu un tirbușon deschis.

Domnul Baker nu spuse multe, dar ceea ce spuse, fu bine spus. Îl văzuseră cu toții pe Frank Gresham ridi-

cîndu-se sub ochii lor, și iată că venise timpul să-i spună bun venit în rîndurile bărbaților unuia care avea toate calitățile să ducă mai departe cinstea de care se bucura această familie mult iubită și respectată. Tînărul lui prieten, Frank, era din cap pînă-n picioare un Gresham. Domnul Baker uită să se refere la infuzia de sînge de Courcy la care contesa se îndreptă în scaun iar pe figura ei se putea citi o plictiseală groaznică. Apoi vorbi cu duioșie despre vechea lui prietenie cu actualul *squire*, Francis Newbold Gresham. Se așeză cerîndu-le să bea pentru sănătatea și prosperitatea prietenului lor Francis Newbold Gresham cel tînăr, urîndu-i viață lungă și o soție excelentă.

Bineînțeles că s-au ciocnit paharele și totul a fost cu atît mai vesel și mai gălăgios cu cît doamnele mai erau încă prezente. Doamnelor nu li se întîmplă adeseori să fie prezente la toasturi și, ocazia fiind rară, le făcea mare plăcere. „Noroc să-ți dea Dumnezeu, Frank!" „În sănătatea ta, Frank!" „Și mai cu seamă o nevastă bună, Frank!" „Chiar două, trei, Frank!" „Dumitale, domnule Gresham, multă sănătate." „Iar ție, băiete, și mai multă putere!..." „Să te ajute și să te păzească Dumnezeu, băiete!" și apoi se auzi din capul celălalt al mesei o voce veselă, dulce, adresîndu-i-se plină de convingere : „Frank, Frank, te rog uită-te la mine, te rog mult, Frank, beau în sănătatea ta vin adevărat, nu-i așa, tăticule?" Cam acestea au fost urările adresate domnului Francis Newbold Gresham cel tînăr, în timp ce acesta încerca să se ridice în picioare prima oară de cînd ajunsese la vîrsta bărbăției.

Cînd terminară de ciocnit iar el se ridicase de-a binelea în picioare își aruncă privirea în fața sa, pe masă, în căutarea unei căni cu vin. Nu-i prea plăcuse teoria vărului său cu privirea ațintită pe sticlă, dar oricum, în aceste clipe grele, era bine să ai un sistem, oricare ar fi fost el, de care să te ții. Dar cum se întîmplă adeseori, din nefericire, deși masa era plină de sticle, nu-i căzură ochii

pe niciuna. Adevărul e că la început nu văzu nimic, pentru că totul îi juca înaintea ochilor, iar musafirii păreau să danseze cu toții în scaunele lor.

Se ridică deci și-și începu cuvîntarea. Cum nu putea să urmeze sfatul preceptorului său în legătură cu sticla, adoptă propriul său plan de-a lua drept țintă capul unui bătrînel, și astfel privi direct la doctor.

— Pe cuvîntul meu, mă simt foarte obligat față de dumneavoastră, domnilor și doamnelor, ar fi trebuit să spun doamnelor și domnilor, pentru urările pe care mi le-ați făcut, pentru marea cinste pe care mi-ați făcut-o și pentru toate celelalte. Vă spun pe cuvîntul meu că mă simt obligat. Mai cu seamă față de domnul Baker. Nu mă refer la tine, Harry. Nu tu ești domnul Baker.

— Tot așa cum nu ești nici tu domnul Gresham, domnule.

— Dar eu nu sînt domnul Gresham, și dacă ar fi după mine, nici n-aș vrea deloc să fiu încă mulți ani de-acum înainte. Oricum, nu înainte de-a fi sărbătorit un alt majorat aici.

— Bravo, Frank, și la al cui majorat te referi ?

— La al fiului meu, care va fi un băiețandru foarte reușit, sînt sigur. Și care, sper că va ține o cuvîntare mai reușită decît tatăl său. Domnul Baker a spus că sînt din cap pînă-n picioare un Gresham. Ei bine, sper să fiu. Aici contesa se înțepă și se înfurie. Sper să nu apuc ziua în care tatăl meu să nu vrea să mă recunoască drept un Gresham.

— De asta să n-ai nici o teamă, spuse doctorul, care era cu totul descumpănit de privirea intensă a vorbitorului. Contesa se înfurie și mai tare și mormăi ceva pentru sine despre o aiureală totală.

— *Gardez Gresham* eh, Harry, ce părere ai ? Să ții seama de asta cînd nu mai ai nici o ieșire și voi fi alături de tine. Ei bine, vă rămîn obligat tuturor pentru cinstea pe care mi-ați făcut-o și mai cu seamă doamnelor, care

nu ne fac o asemenea cinste în situații obișnuite. Regret că n-o fac; dumneata nu, doctore? Și, pentru că am vorbit de doamne, mătușa și verii mei au venit tocmai de la Londra ca să mă audă ținînd această cuvîntare, lucru care bineînțeles că nu merita atîta osteneală, dar, oricum, le sînt foarte îndatorat. Și privi în jur înclinîndu-se în fața contesei. Și tot îndatorat sînt și față de domnul și doamna Jackson, și domnul, doamna și domnișoara Bateson, și domnul Baker — nu-ți sînt deloc îndatorat ție, Harry — și față de domnul Oriel și domnișoara Oriel, și față de domnul Umbleby și de doctorul Thorne și de Mary — să mă scuze, vreau să spun domnișoara Thorne.

Și apoi se așeză, în aplauzele puternice ale adunării; din rîndul servitorilor care stăteau în spatele său se auzeau binecuvîntări.

După aceasta doamnele se ridicară și ieșiră. Înainte de-a ieși, *lady* Arabella își sărută fiul pe frunte, apoi îl sărutară surorile lui și una sau două dintre verișoare, apoi domnișoara Bateson îi strînse mîna. „O, domnișoară Bateson, spuse el, credeam că toată lumea o să mă sărute." Domnișoara Bateson rîse și-și văzu de drum iar Patience Oriel îl salută înclinînd capul, doar Mary Thorne, în timp ce ieșea tăcută din cameră, ascunsă aproape cu totul de mătăsurile bogat drapate ale doamnelor mai importante, de-abia dacă își încrucișă privirea cu a lui.

El se ridică să le țină ușa deschisă în timp ce ieșeau, și în clipa în care păși pragul reuși s-o ia de mînă pe Patience, îi luă mîna și i-o strînse o clipă, dar îi dădu repede drumul, ca să poată repeta aceeași ceremonie cu Mary, dar Mary ieși mai repede decît se așteptase.

— Frank, spuse domnul Gresham de îndată ce se închise ușa, vino cu paharul aici, băiete, și tatăl îi făcu loc fiului, alături de el. Ceremonia s-a terminat acum, așa că poți să-ți părăsești locul de onoare. Frank se așeză unde i se spuse și domnul Gresham îi puse mîna pe umăr cu un gest de mîngîiere, în timp ce ochii îi înotau în

lacrimi. Cred că doctorul are dreptate, Baker, cred că n-o să ne dea ocazia să ne rușinăm de el.

— Sînt convins că asta n-o să se întîmple niciodată, răspunse domnul Baker.

— Nu cred că o să se întîmple vreodată, spuse și doctorul Thorne.

Cei doi bărbați rostiseră aceste cuvinte pe tonuri foarte diferite. Domnului Baker nu-i păsa nici cît negru sub unghie de asta, și de ce i-ar fi păsat? Ca și domnul Gresham, avea și el un moștenitor care era pentru el ca lumina ochilor. Doctorului, în schimb, îi păsa foarte mult; o avea, fără îndoială, pe nepoata sa, pe care o iubea poate tot atît de mult cum își iubeau aceștia fiii, dar în inima lui rămînea loc și pentru Frank Gresham.

După ce pentru o clipă își dezvăluiseră astfel simțămintele, rămaseră tăcuți cîteva secunde. Dar onorabilul John nu îndrăgea tăcerea, așa încît reluă discuția.

— Calul pe care i l-ai dat lui Frank azi dimineață e dintre cei mai reușiți, îi spuse unchiului său. M-am uitat la el înainte de masă. E un Monsoon [1], nu-i așa?

— N-aș putea să-ți spun exact pedigriul lui, răspunse moșierul. Pare, într-adevăr, să fie de rasă.

— Sînt sigur că e un Monsoon, spuse onorabilul John. Urechile și linia gîtului sînt specifice acestei rase. Bănuiesc că ai dat o sumă măricică pe el.

— Nu chiar așa de mare.

— Presupun că e antrenat pentru vînătoare.

— Și dacă nu e încă, o să fie antrenat în scurtă vreme, spuse domnul Gresham.

— Asta las-o în seama lui Frank, interveni Harry Baker.

— Sare foarte frumos, tată, interveni Frank. Nu l-am încercat chiar eu, dar Peter l-a făcut să sară peste obstacol de două-trei ori azi-dimineață.

[1] Rasă de cai iuți denumiți astfel după vîntul musonic.

Onorabilul John era hotărît să-i dea o mînă de ajutor vărului său, în felul lui. Socotea că Frank a fost nedreptățit, că domnul Gresham i-a închis gura cu o nimica toată, și mai socotea că fiul n-avea destul curaj să-și atace tatăl în această problemă, așa încît onorabilul se hotărî s-o facă el însuși.

— Calul ăsta are tot ce-i trebuie unui cal bun, de asta nu mă îndoiesc. Ți-aș dori o herghelie întreagă ca el, Frank.

Frank simți că i se ridică sîngele în obraji. N-ar fi vrut pentru nimic în lume ca tatăl lui să creadă că era nemulțumit sau că nu-i făcuse destulă plăcere darul pe care-l primise în dimineața aceea. Se simțea rușinat pînă-n adîncul sufletului că ascultase cu o oarecare satisfacție exemplele ademenitoare ale vărului său. Dar nici nu-i trecuse măcar prin minte că acesta va relua subiectul — ba chiar că-l va relua în prezența tatălui său, într-un mod care ar putea să-l îndurereze și tocmai într-o asemenea zi, în fața oamenilor adunați acolo. Se înfurie foarte tare pe vărul lui și pentru o clipă uită tot respectul ereditar pe care-l datora unui de Courcy.

— John, știi ce, spuse el, n-ai decît să-ți alegi o zi, o zi la începutul sezonului de vînătoare, și să vii pe cel mai bun cal pe care-l ai, iar eu voi ieși, nu cu calul negru, ci cu bătrîna mea iapă, și să încerci numai să te ții de mine. Dacă n-o să te las la o poștă în urma mea, o să-ți dau iapa și calul pe deasupra.

Onorabilul John nu-și făcuse un renume în Barsetshire ca unul dintre cei mai buni călăreți. Îi plăcea vînătoarea atîta vreme cît era vorba de îmbrăcăminte ; era neîntrecut în cizme și în pantaloni, grozav de priceput în materie de zăbale și frîuri ; avea o adevărată colecție de șei și patrona orice nouă invenție pentru căratul potcoavelor de rezervă, al sandviciurilor și al sticlelor de shery. Își făcea simțită prezența în desiș — unele persoane, inclusiv maestrul de vînătoare, îl considerau poate chiar puțin cam prea

gălăgios ; voia să pară prieten cu cîinii și discuta cu calul fiecăruia. Dar cînd se pornea treaba, cînd ritmul se accelera, cînd trebuia ori să călărești ori să refuzi fățiș să călărești, atunci, — cel puțin așa spuneau cei care nu prea aveau la inimă interesele familiei de Courcy — atunci, în acele momente palpitante, onorabilul John adeseori nu făcea față situației.

S-a rîs destul pe seama lui, cînd Frank, lăudîndu-se copilărește, îndemnat de dorința de-a sări în ajutorul tatălui său, și-a provocat vărul la o întrecere de viteje. Onorabilul John nu era poate tot atît de obișnuit ca fratele lui să dea o replică promptă, ținînd seama că nu avea obligația anuală să descrie strălucirea fetelor de fermieri. Oricum, în această ocazie păru să nu-și găsească cuvintele. Tăcu, așa cum se spune chitic și nu mai făcu nici o aluzie la faptul că tînărul Gresham ar fi trebuit să-și facă rost de mai mulți cai de călărie.

Dar bătrînul *squire* pricepuse totul, pricepuse încotro bătea nepotu-su, înțelesese de asemeni și intenția fiului său de a-l apăra și sentimentul care îl împinsese să vorbească. Și el se gîndise la grajdurile sale pline de cai, cînd ajunsese la majorat. Și se mai gîndise la poziția mult mai modestă pe care fiul său avea s-o aibă în comparație cu cea pe care i-o pregătise lui tatăl său. Se gîndise la toate acestea și era destul de amărît, deși avusese suficientă prezență de spirit să ascundă față de prietenii din jurul său faptul că săgeata onorabilului John nu fusese trasă în van.

— I-l voi da neapărat pe Champion, își spuse tatăl. A venit vremea să renunț la el.

Champion, trebuie să știți, era unul din frumoșii cai de vînătoare, pe care domnul Gresham îl păstrase pentru el. Și am putea spune aici că, în perioada despre care vorbim, singurele clipe cu adevărat fericite din viața lui erau cele pe care le petrecea la vînătoare. Și acum era gata să renunțe și la asta.

CAPITOLUL VI

PRIMELE IUBIRI ALE LUI FRANK GRESHAM

Așa cum am spus era întîi iulie, și fiind această perioadă a anului, după ce stătură în salon cam jumătate de oră, doamnelor le veni ideea că ar fi poate mai plăcut să iasă prin ușile salonului în parc. Mai întîi se strecură una și făcu cîțiva pași și apoi o alta, și apoi ajunseră pe peluză. Cele rămase vorbiră despre pălăriile primelor, pînă cînd, mai întîi cele tinere, și la urmă chiar și cele mai bătrîne se treziră îmbrăcate de plimbare.

Atît ferestrele salonului, cît și ale sufrageriei dădeau spre peluză și era cît se poate de firesc ca fetele să iasă din salon. Era, de asemenea, cît se poate de firesc ca, odată aflate în parc, tinerii să fie atrași spre ele de pălăriile cu boruri mari și de rochiile lor de gală, și tot atît de firesc ca ei să nu poată rezista ispitei. Și iată că domnul Gresham și musafirii săi mai în vîrstă se treziră în scurtă vreme singuri în jurul sticlelor de vin.

— Pe cuvîntul meu, domnule Gresham, am fost fermecate de elocința dumitale, nu-i așa ? spuse domnișoara Oriel, întorcîndu-se spre una din domnișoarele de Courcy care pășea alături de ea.

Domnișoara Oriel era o tînără foarte frumușică, nu cu mult mai în vîrstă decît Frank Gresham — poate cu un an, doi. Avea părul închis la culoare, niște ochi căprui mari și rotunzi, nasul puțin cam lat, o gură frumoasă, un oval plăcut și — după cum am mai spus — o avere frumoasă — adică, destul de frumoasă — să zicem douăzeci de mii de lire, sau cam pe acolo. Ea și cu fratele ei locuiau la Greshamsbury de doi ani, domnul Gresham văzîndu-se obligat, din cauza greutăților bănești, să vîndă beneficiul parohiei încă de pe vremea cînd fostul paroh mai trăia. Domnișoara Oriel era în toate privințele o vecină plăcută. Era întotdeauna bine dispusă, se purta ca o *lady*, era plină de viață, nici prea deșteaptă, nici prea proastă, se trăgea dintr-o familie bună, îi plăceau destul de mult cele lumești — așa cum i se potrivește bine unei tinere drăguțe care are atîtea calități, și îi plăceau, totodată, și cele nelumești, așa cum îi stă bine stăpînei unei case parohiale.

— Da, ai dreptate, răspunse *lady* Margaretta. Frank este foarte elocvent. Cînd a descris călătoria noastră grăbită de la Londra încoace, m-a impresionat pînă la lacrimi. Dar oricît de bine se pricepe să vorbească, parcă și mai bine se pricepe să taie carnea în capul mesei.

— Aș fi vrut să te văd pe tine descurcîndu-te, Margaretta, atît cu tăiatul cărnii cît și cu vorbitul.

— Îți mulțumesc, Frank, ești foarte amabil.

— Dar am o singură mîngîiere, domnișoară Oriel. A fost și s-a terminat. Nimeni nu poate fi obligat să ajungă de două ori la vîrsta majoratului.

— Dar o să-ți iei licența, domnule Gresham, și atunci, desigur, o să ții o nouă cuvîntare, după aceea ai să te căsătorești și apoi o să mai vină două, trei cuvîntări.

— O să vorbesc la căsătoria dumitale, domnișoară Oriel, cu mult înainte de-a vorbi la a mea.

— N-o să am nici cea mai mică obiecţie. Va fi foarte amabil din partea dumitale dacă-mi vei lua sub protecţie soţul.

— La naiba, întrebarea se pune dacă o să mă ia el sub protecţie. Sînt sigur că ai să te căsătoreşti cu o persoană extraordinar de importantă, sau cu un individ îngrozitor de deştept, tu ce zici, Margaretta ?

— Domnişoara Oriel a vorbit atît de frumos despre tine, înainte de-a veni tu, spuse Margaretta, încît începusem să cred că şi-a pus cu adevărat în gînd să rămînă toată viaţa la Greshamsbury.

Frank se roşi, iar Patience rîse. Ca vîrstă, nu era decît un an diferenţă între ei. Însă Frank mai era încă doar un băiat, în timp ce Patience era femeie în toată legea.

— Sînt ambiţioasă, *lady* Margaretta, spuse ea. Asta-i adevărul. Dar nu sînt exagerată în ambiţiile mele. Îmi place grozav de mult la Greshamsbury, şi dacă domnul Gresham ar fi avut un frate mai mic, poate, mai ştii...

— Un altul exact ca mine, bănuiesc, replică Frank.

— O, da. Nu văd deloc de ce-aş fi dorit să fie altfel.

— E tot atît de elocventă ca şi tine, Frank, remarcă *lady* Margaretta.

— Şi tot atît de pricepută la tăiat carnea, adăugă Patience.

— Din cauza asta, domnişoara Bateson i-a dăruit pe veci inima, spuse *lady* Margaretta.

— Dar perfecţiunea n-o întîlneşti niciodată în două exemplare, urmă Patience.

— Păi, vezi, cum n-am deloc fraţi, răspunse Frank, tot ce pot face e să mă sacrific pe mine.

— Pe cuvîntul meu, domnule Gresham, îţi sînt nespus de îndatorată, zău aşa, şi domnişoara Oriel se opri în mijlocul aleii şi făcu o reverenţă plină de graţie. Doamne Dumnezeule, gîndiţi-vă numai, *lady* Margaretta, să am

onoarea ca moștenitorul să mă ceară în căsătorie, exact în clipa cînd are dreptul legal s-o facă.

— Și a făcut-o cu o veritabilă galanterie, zise cealaltă, s-a arătat gata să-și amîne toate planurile pentru binele dumitale.

— Da, consimți Patience. Tocmai de aceea prețuiesc așa de mult gestul. Dacă m-ar fi iubit, n-ar fi avut nici un merit ; dar cînd e vorba de sacrificiu, vezi...

— Da, ai dreptate, domnișoarelor le plac teribil asemenea sacrificii... Frank, pe onoarea mea, habar n-aveam că te pricepi atît de grozav la discursuri.

— Ei, bine, se corectă Frank, n-ar fi trebuit să spun sacrificiu, asta mi-a scăpat ; am vrut să spun că...

— O, Doamne, îl întrerupse Patience. Stai puțin, acum o să auzim o declarație în toată legea. *Lady* Margaretta, nu aveți cumva o sticlă cu săruri ? Dacă ar fi să leșin, nu văd prin apropiere nici un scaun.

— O, dar nici nu mă gîndesc să fac o declarație, protestă Frank.

— Nu te gîndești ? O ! Dar, *lady* Margaretta, fac apel la dumneavoastră, nu vi s-a părut că era gata să spună ceva cu totul deosebit ?

— Bineînțeles, după părerea mea nimic nu putea să fie mai clar, răspunse *lady* Margaretta.

— Și, deci, domnule Gresham, o să-mi spuneți probabil că, la urma urmelor, asta nu înseamnă nimic, vorbi Patience, ducîndu-și batista la ochi. Asta dovedește că vă pricepeți perfect să luați peste picior o persoană ca mine. Nu, nu să luați peste picior, ci să amăgiți o biată fată ce sînt. Ei bine, luați seama, am o martoră. O vedeți doar pe *lady* Margaretta, care a auzit totul. Ce păcat că fratele meu e preot. Ați mizat pe asta, o știu, altfel nu v-ați fi purtat niciodată așa.

Spunea asta tocmai cînd fratele ei îi ajunse din urmă, sau mai bine zis, tocmai cînd acesta se afla alături de *lady* Margaretta de Courcy ; tînăra fată și domnul Oriel

porniră înainte singuri. *Lady* Margaretta găsise destul de plicticos să fie o a treia în flirtul domnișoarei Oriel cu vărul ei, cu atît mai mult cu cît era obișnuită să aibă ea rolul principal în asemenea treburi. Nu din obligație, deci, a pornit-o cu domnul Oriel. Trebuie să înțelegeți că domnul Oriel nu era un preot obișnuit, dintre aceia pe care-i întîlnești la tot pasul, și avea o serie de calități care îl făceau tocmai potrivit pentru societatea unei fiice de conte. Și cum se știa că nu era candidat la însurătoare, avînd idei cam exaltate în legătură cu profesiunea sa, bineînțeles că *lady* Margaretta n-avea nici un motiv să nu pornească singură cu el.

Dar de îndată ce ea plecă, domnișoara Oriel renunță la tonul acela ironic. Mergea perfect să iei peste picior un tînăr de douăzeci și unu de ani în prezența altora. Dar putea fi destul de periculos cînd nu erau decît ei doi.

— Nu știu vreo altă situație pe lumea asta care să fie mai de invidiat decît a dumitale, domnule Gresham, începu ea serios și cu convingere. Cît de fericit trebuie să fii!

— Pentru ce să fiu fericit, pentru că dumneata, domnișoară Oriel, mă iei peste picior că-mi dau aere de bărbat, cînd dumneata nu mă consideri decît un băiețandru? În general, suport destul de ușor să fiu ironizat, dar n-aș putea spune că, atunci cînd îți bați joc de mine, sînt fericit cum spui dumneata că ar trebui să fiu.

E limpede că Frank era cu totul de altă părere decît domnișoara Oriel. Cînd ea își dădu seama că au rămas singuri, socoti că e momentul să renunțe la flirt. Frank, în schimb, își închipuia că tocmai acum a sosit momentul să înceapă. Așa încît, îi vorbea și o privea foarte languros, cu aerele unui Orlando.

— O, domnule Gresham, de vreme ce sîntem prieteni așa de buni, putem să mai rîdem unul de-altul, nu-i așa?

— Dumneata poți face ce vrei, domnișoară Oriel. Îmi închipui că femeile frumoase pot întotdeauna să facă ce

vor. Dar nu uita ce i-a spus păianjenul muștei : „Ceea ce e joc pentru tine, poate fi moarte pentru mine". Dacă l-ar fi privit cineva pe Frank, în timp ce rostea aceste cuvinte, ar fi putut pe bună dreptate să-și închipuie că i se topea inima de dragoste pentru domnișoara Oriel. O, domnule Frank, domnișorule Frank, dacă te porți așa cînd nu ești decît un boboc, ce-ai să faci cînd ai să te deschizi ?

În timp ce Frank Gresham se purta atît de rău, și vorbea de parcă ar fi avut privilegiul să se îndrăgostească de fete frumoase, așa cum fac țăranii și alte persoane de rînd, îngerii săi păzitori, care erau tare nerăbdători să-l copleșească cu toate binecuvîntările acestei lumi trecătoare, nu-i uitaseră interesele.

În grădina de la Greshamsbury avusese loc o altă discuție, serioasă, și fără umbră de frivolitate. Contesa, *lady* Arabella și domnișoara Gresham dezbătuseră treburile de la Greshamsbury iar spre sfîrșit le venise în ajutor *lady* Amelia, pe care nimeni din familia de Courcy n-o întrecea în înțelepciune, sobrietate, prudență și mîndrie. Înclina atît de mult spre tot ceea ce era nobil, încît o depășea uneori chiar și pe mama sa, iar devotamentul ei față de rangul nobiliar mergea pînă acolo, încît ar fi fost gata să refuze un loc în rai, dacă n-ar fi fost însoțit de promisiunea de-a ajunge în Camera lorzilor.

Discutară mai întîi perspectivele Augustei. Domnul Moffat fusese invitat la castelul Courcy și Augusta fusese adusă acolo, din dorința fermă a contesei de a-i vedea soț și soție. Contesa avusese grijă să-i explice clar cumnatei și nepoatei ei, că, deși domnul Moffat ar fi un soț potrivit pentru o tînără de la Greshamsbury, nu i se putea permite să ridice ochii asupra unui vlăstar de la castelul Courcy.

— Nu că ne-ar displace persoana lui, explică *lady* Amelia, dar rangul își are neajunsurile lui. Cum *lady* Amelia era acum mai aproape de patruzeci de ani decît de treizeci, și mai putea încă să se plimbe cufundată în

„Meditații feciorelnice, lăsînd frîu liber imaginației" ne putem permite să spunem că în cazul ei rangul avusese într-adevăr neajunsuri serioase.

La aceste cuvinte Augusta nu obiectă nimic. N-o interesa dacă această alianță era sau nu avantajoasă pentru o de Courcy. Important era că această căsătorie era pusă la cale pentru ea și nu exista nici o îndoială în legătură cu averea omului al cărui nume avea să-l poarte. Cererea nu-i fusese făcută ei, ci mătușii. Nu ea își exprimase acordul, ci mătușa. Dacă i-ar fi venit ideea să revadă în minte tot ce se petrecuse între domnul Moffat și ea, și-ar fi dat seama că totul se reducea la o conversație banală, între doi parteneri întîlniți din întîmplare într-o sală de bal. Și totuși avea să fie doamna Moffat. Tot ceea ce știa domnul Gresham despre el era că, atunci cînd îl întîlnise pentru prima și ultima dată, își dăduse seama că ajungeai cu greu la o înțelegere cu el în materie de bani. Insistase să primească zece mii de lire odată cu mîna soției și în cele din urmă refuzase să mai continue discuția despre căsătorie dacă nu primea șase mii de lire. Sărmanul *squire* își asumase pînă la urmă obligația să-i plătească această sumă.

Domnul Moffat fusese cam de un an-doi reprezentantul Barchester-ului în Parlament, susținut în luptă, pentru a dobîndi locul acestui vechi oraș, de către interesele familiei de Courcy. Firește, el era un *whig*. Uitînd de zilele strălucitoare de pe vremuri, Barchester nu numai că trimisese în Parlament un membru al partidului *whig*, dar se vorbea chiar că la apropiatele alegeri va fi propus un candidat radical, un om care era pentru scrutin, pentru economii de orice fel, unul care intenționa să aplice în Barchester politica cu toată virulența ei coruptă, odioasă și brutală. Acesta era un anume Scatcherd, mare antreprenor de căi ferate, de fel din Barchester ; el cumpărase o proprietate în împrejurimi și reușise să-și cîștige o oarecare popularitate în oraș și în afara ora-

șului, prin violența atacurilor sale de pe poziții democratice îndreptate împotriva aristocrației. Potrivit cu principiile politice ale acestui ins, de conservatori trebuia să-ți bați joc penru că erau niște prostănaci, în timp ce pe cei din partidul *whig* trebuia să-i urăști, fiind niște ticăloși.

Domnul Moffat avea să se întoarcă la castelul Courcy să se ocupe de interesele sale electorale, iar domnișoara Gresham trebuia să se întoarcă împreună cu mătușa ei pentru a-l întîlni. Contesa ținea foarte mult să le însoțească și Frank. Marea ei teorie că Frank trebuia să se însoare cu o fată cu bani fusese prezentată cu autoritate și acceptată fără nici o reținere. Acum împinse lucrurile mai departe, pretinzînd că nu trebuie pierdută nici o clipă. Nu numai că trebuia să se însoare cu o fată cu avere, dar trebuia s-o facă în prima tinerețe. Amînarea nu putea prezenta decît pericole. Cei din familia Gresham — bineînțeles că nu se referea decît la bărbați — erau îngrozitor de sentimentali. N-aveai cum să știi ce mai poate surveni. Mai era apoi și acea domnișoară Thorne care venea tot timpul la Greshamsbury.

Asta era mai mult decît putea să suporte *lady* Arabella. Ea protestă, răspunzînd că nu există nici cea mai mică bănuială că Frank ar fi în stare să-și dezonoreze întru totul familia.

Și, totuși, contesa stărui: „Poate nu, spuse ea; dar nici nu-ți poți închipui ce primejdii se pot ivi cînd li se permite tinerilor de ranguri total diferite să facă parte din aceeași societate". Știau cu toții că bătrînul domn Bateson — tatăl actualului domn Bateson — fugise cu guvernanta, iar tînărul domn Everbeery de lîngă Taunton se însurase, nu cu mult în urmă, cu bucătăreasa.

— Dar domnul Everbeery era toată ziua beat, mătușă, zise Augusta, simțindu-se obligată să spună ceva în apărarea fratelui ei.

— Asta n-are nici o importanță, draga mea ; astfel de lucruri se tot întîmplă și sînt îngrozitoare.

— Oribil ! exclamă *lady* Amelia. Să diluezi cel mai prețios sînge din țară și să pregătești drumul pentru revoluție. Formidabilă replică. Dar, oricum, pe Augusta nu putea să n-o sîcîie gîndul că poate și ea era pe cale să dilueze sîngele viitorilor ei copii, căsătorindu-se cu fiul unui croitor. Se consolă însă că, oricum, nu contribuia la pregătirea nici unei revoluții.

— Cînd un lucru e atît de necesar ca ăsta, răspunse contesa, nu e niciodată prea devreme. Ei bine, Arabella, nu pot să spun că va ieși ceva din asta, dar s-ar putea. Săptămîna viitoare o să vină la noi domnișoara Dunstable. Ori, știm cu toții că atunci cînd bătrînul Dunstable a murit anul trecut, i-a lăsat fiică-si peste două sute de mii de lire.

— O grămadă de bani, asta zic și eu avere, spuse *lady* Arabella.

— Ar plăti toate datoriile, și-ar mai rămîne încă mulți, spuse contesa.

— I-a făcut din pomezi, nu-i așa, mătușă ? întrebă Augusta.

— Așa mi se pare, draga mea. Ceva ce se numea pomadă din Liban, sau cam așa ceva. Dar în legătură cu banii, nu-i nici o îndoială.

— Dar Rosina cîți ani are ? întrebă mama grijulie.

— Cred că în jur de treizeci, dar nu-mi închipui că asta ar avea vreo importanță.

— Treizeci, repetă *lady* Arabella, cam îndurerată. Și cum arată ? Am impresia că lui Frank au început să-i cam placă fetele tinere și drăguțe. Dar, desigur, mătușă, reluă *lady* Amelia, acum cînd a ajuns la o vîrstă cînd poate judeca, o să țină cont de obligațiile sale față de familie. Un domn Gresham din Greshamsbury trebuie să-și țină rangul. Vlăstarul familiei de Courcy pronunță aceste ultime cuvinte pe tonul pe care l-ar fi folosit un

preot sfătuindu-l pe fiul vreunui fermier să nu discute pe picior de egalitate cu fiii de țărani.

În cele din urmă au luat hotărîrea ca însăși contesa să-l invite pe Frank la castelul Courcy ; îndată ce va fi acolo, să facă tot ce-i stătea în putință să-l împiedice să se întoarcă la Cambridge, și să îndrepte în așa fel lucrurile încît ideea căsătoriei lui cu domnișoara Dunstable să aibă sorți de izbîndă.

— Cîndva ne-am gîndit la domnișoara Dunstable chiar pentru Porlock, spuse ea cu naivitate. Dar cînd am aflat că nu avea mare lucru peste două sute de mii de lire, ideea a căzut baltă. De unde putem trage concluzia că sîngele de Courcy nu putea fi diluat decît la un preț foarte ridicat.

Augusta plecă să-și caute fratele și să-l trimită în salonaș la contesă. Ea intenționa să-și bea ceaiul acolo, izolată de lumea de rînd, și tot acolo intenționa să-i dea nepotului marea lecție, fără să fie întreruptă de cineva.

Augusta își găsi într-adevăr fratele, și-l găsi chiar în cea mai proastă companie — cel puțin așa ar fi considerat-o, cu severitatea lor, cei din familia de Courcy. Prin mintea Augustei se perindară rînd pe rînd bătrînul domn Bateson cu guvernanta lui, domnul Everbeery și sîngele diluat al bucătăresei, și căile deschise în fața revoluției, cînd își găsi fratele plimbîndu-se în compania nici mai mult nici mai puțin decît a lui Mary Thorne, ba chiar mergînd mult prea aproape de ea.

Nu o să ne oprim acum să cercetăm cum de reușise să se despartă de vechea iubită și să o găsească atît de repede pe cea nouă, sau, mai bine zis, să se despartă de noua iubită și să fie iar alături de vechea lui iubire. Dacă *lady* Arabella ar fi cunoscut pe de-a-ntregul toate mișcările fiului ei în această direcție, dacă ar fi bănuit numai că nu era decît la un pas de păcatele bătrînului domn Bateson și de nebunia tînărului domn

Everbeery, fără îndoială că n-ar fi pierdut o clipă să-l trimeată la Castelul Courcy și la domnișoara Dunstable. Cu cîteva zile înainte de începutul acestei povestiri, Frank jurase cu toată seriozitatea — cu ceea ce credea el că e toată seriozitatea — că o iubea pe Mary Thorne cu o dragoste care nu putea fi exprimată în cuvinte ; o dragoste care nu moare niciodată și nu va păli nicicînd ; mereu la fel de arzătoare și cu neputință să fie stinsă de vreo împotrivire din partea altora ; care nu va da înapoi nici dacă ea însăși îl va respinge ; că putea, voia și trebuia s-o ia de soție și că, dacă i-ar fi spus că nu-l iubește, el ar fi...

— Oh, Mary. Mă iubești ? Nu mă iubești ? N-ai să mă iubești ? Spune că da, o, Mary, scumpa mea Mary, o să mă iubești ? N-o să mă iubești ? Mă iubești ? Nu mă iubești ? Ei, haide, trebuie să-i dai un răspuns unui tînăr care ți-l cere.

Cu asemenea elocință încercase moștenitorul de la Greshamsbury, încă înainte de-a împlini douăzeci și unu de ani, să pună stăpînire pe inima nepoatei doctorului. Și, totuși, trei zile mai tîrziu fusese gata să flirteze cu domnișoara Oriel.

Dacă asemenea lucruri se întîmplă cînd lemnul mai e încă verde la ce să te aștepți cînd o să înceapă să se usuce ?

Și ce răspunse Mary cînd i se așternuseră la picioare aceste declarații pasionate de iubire veșnică ? Trebuie să vă amintiți că Mary avea aproape aceeași vîrstă ca și Frank. Dar așa cum am spus-o adeseori, nu numai eu, dar și alții : „Femeile cresc de partea însorită a zidului". Deși Frank nu era decît un băiețandru, era de așteptat ca Mary să fie mai mult decît o fetișcană. Frank își putea permite, fără să se expună la reproșuri prea severe, să dezvăluie într-o declarație pe care el o credea de dragoste, tot ceea ce-și închipuia că zace în adîncul sufletului său ; era de datoria lui Mary însă să aibă mai multă

judecată, mai multă stăpînire de sine, să-și dea mai bine seama de situația în care se aflau, să fie mai atentă cu propriile ei sentimente, și mai atentă chiar și cu ale lui.

Și, totuși, ea nu putea să-l pună la respect, așa cum ar fi putut s-o facă altă fată cu alt tînăr. Arareori se întîmplă ca un tînăr, în afară de cazul cînd e amețit, să-și permită, la scurtă vreme după ce-a cunoscut o fată, o serie de libertăți nepotrivite. Dar cînd doi tineri se cunosc de multă vreme și sînt în relații strînse, familiaritatea este o consecință firească. Frank și Mary stătuseră atît de mult împreună în vacanțele lui, se înțeleseseră atît de bine în copilărie, încît față de ea Frank nu simțea acea teamă firească ce-i face pe tineri să aibă limba legată. Iar ea era atît de obișnuită cu buna lui dispoziție, cu hazul și cu veselia lui de nedescris și ținea atîta la ele și la el, încît i-a fost foarte greu să observe cu claritatea necesară trecerea imperceptibilă de la prietenia față de un băiat, la iubirea față de un bărbat, și să-i pună stavilă cu o încruntare.

Și Beatrice își avea partea ei de vină în această poveste. Cu o fire care din păcate nu se ridica la înălțimea importantelor sale rude, îi tachinase pe Mary și pe Frank în legătură cu flirtul lor precoce. Făcuse asta, dar instinctiv se ferise s-o repete în prezența mamei sau a surorii sale, și astfel transformase totul într-un fel de secret între ea, Mary și fratele ei. Începuse astfel să dea crezare ideii că între cei doi ar putea fi ceva serios. Nu că ar fi vrut să încurajeze o căsătorie între ei, sau că s-ar fi gîndit măcar la așa ceva. Era copilăroasă, lipsită de judecată, imprudentă și fără rafinament, n-avea nimic dintr-o de Courcy. Toate acestea o deosebeau foarte mult de o de Courcy ; ca orice de Courcy venera totuși rangul, ba mai mult decît atît, avea în această privință sentimentele unui Gresham îmbinate cu cele ale unei de Courcy. *Lady* Amelia n-ar fi acceptat pentru nimic în lume ca sîngele de Courcy să fie profanat. Dar, după părerea ei,

aurul nu putea să-l întineze. Lui Beatrice, însă, îi era rușine de căsătoria pe care o făcea sora ei și declarase adeseori, în sinea ei, că nimic pe lume n-ar fi putut-o convinge să se căsătorească cu un Moffat.

Îi spusese asta și lui Mary, iar ea îi răspunsese că are dreptate. Și Mary se mîndrea cu obîrșia, se mîndrea cu sîngele nobil al unchiului ei, și cele două fete discutaseră cu o înfierbîntare și încredere copilărească, despre marea strălucire a tradiției și onoarei familiilor lor. Beatrice vorbise neștiind nimic despre originea lui Mary, cît despre Mary, sărmana Mary, vorbise știind tot atît de puțin ca și prietena ei, dar nu fără a fi stăpînită de o puternică bănuială că va veni o zi cumplită cînd o să afle un adevăr înspăimîntător.

Exista un punct asupra căruia Mary n-avea nici o îndoială. Oricîtă bogăție sau orice poziție importantă ar fi avut un bărbat tot nu i-ar fi fost superior. Dacă se trăgea dintr-o familie de nobili, atunci putea să se căsătorească cu orice nobil. Chiar dacă bărbatul cel mai bogat din Europa și-ar fi așternut toată bogăția la picioarele ei și ea s-ar fi simțit atrasă de el, tot ea i-ar fi oferit mai mult. Iar dacă nu s-ar simți atrasă de el, cu toată averea la picioarele ei, tot nu s-ar lăsa ispitită să-i ofere cheia inimii, stăpînire asupra sufletului și dreptul de proprietate asupra gîndurilor ei ; nu, nici chiar dacă la averea asta s-ar mai adăuga și alte calități.

Dacă se trăgea dintr-o familie nobilă ! Și apoi i se năzăreau în minte tot soiul de întrebări ciudate. Ce e un nobil ? Ce e o nobilă ? Care este realitatea ascunsă, chintesența spirituală a acestui privilegiu care există pe lume, pe care oamenii îl numesc rang și care-i obligă pe mii de oameni, pe sute de mii de oameni să se încline în fața cîtorva aleși ? Ce anume îți dă acest privilegiu, sau poate să ți-l dea, sau ar trebui să ți-l dea ?

Iar răspunsul la această întrebare îl găsise tot ea. Meritul personal recunoscut, intrinsec și absolut e ceea ce-i

dă posesorului acest privilegiu, oricine, orice și de oriunde ar fi el. Manifesta în privința asta un puternic spirit democratic. Dincolo de aceste limite, acest privilegiu nu putea fi dobîndit decît prin moștenire, dobîndit cum s-ar spune la o a doua mînă sau chiar la a douăzeci și doua mînă. Și în privința asta spiritul aristocratic era puternic înrădăcinat în ea. Fără îndoială că toate acestea le învățase de la unchiul ei la o vîrstă foarte fragedă, și că își dădea toată osteneala s-o învețe asta și pe Beatrice Gresham, aleasa inimii ei.

Cînd Frank declară că Mary avea dreptul să-i dea un răspuns, voia de fapt să spună că el avea dreptul să primească un răspuns. Mary îi recunoscu acest drept și îi dădu răspunsul.

— Domnule Gresham, zise ea.

— O, Mary, de ce domnule Gresham !

— Da, domnule Gresham. Din momentul ăsta trebuie să devii domnul Gresham. Și mai mult, și eu trebuie să devin domnișoara Thorne.

— Naiba să mă ia dacă așa o să fac, Mary !

— Ei bine, eu una nu pot să spun să mă ia naiba dacă n-ai să-mi dai ascultare, dar dacă n-ai s-o faci, dacă n-ai să fii de acord cu asta, eu una nu mai am ce căuta la Greshamsbury.

— Ce ? Te referi la mama ? se repezi Frank.

— Nu, Doamne ferește, nu la asta mă refer, spuse Mary, cu o scăpărare în ochi care îl făcu pe Frank să tresară. Nu la asta mă refer. Mă refer la tine, nu la mama ta. Nu mă tem deloc de *lady* Arabella, dar mă tem de tine.

— Te temi de mine, Mary ?

— Domnișoară Thorne, te rog ; te rog să ții minte. Trebuie neapărat : domnișoară Thorne. Nu mă da afară de la Greshamsbury. Nu mă despărți de Beatrice. Tu ești acela care mă va da afară, nimeni altcineva. Aș

putea să rezist mamei tale — simt că aș putea. Dar nu pot să-ți rezist ție, dacă mă tratezi altfel decît, decît...

— Astfel decît cum ? Vreau să te trateze ca pe fata pe care am ales-o dintre toate femeile să-mi fie soție.

— Regret că ai găsit cu cale să faci atît de repede o alegere. Dar, domnule Gresham, nu avem voie să glumim în legătură cu asta, acum. Sînt convinsă că n-ai vrea să-mi faci un rău cu bună știință. Dar dacă îmi mai vorbești mie sau mai vorbești despre mine, în felul acesta, o să-mi faci rău, o să-mi faci un rău atît de mare încît, ca să mă apăr, o să fiu obligată să părăsesc Greshamsbury-ul. Nu mă îndoiesc că ești prea generos ca să mă împingi la una ca asta.

Și cu aceasta, întrevederea luase sfîrșit. Bineînțeles, Frank se urcă la etaj să verifice dacă noile sale pistoale sînt pregătite, bine curățate, încărcate și dacă la cartușe este pusă capsa în caz că după cîteva zile, în urma unei asemenea experiențe, ar descoperi că nu mai poate trăi.

A reușit totuși să supraviețuiască, fără îndoială numai ca să nu-i decepționeze pe oaspeții tatălui său.

CAPITOLUL VII

GRĂDINA DOCTORULUI

Mary izbutise să-l reducă la tăcere pe iubitul ei adoptînd atitudinea cea mai potrivită. Îi reveni apoi o sarcină ceva mai grea, aceea de-a se liniști pe ea însăși. În general, tinerele fete sînt poate tot atît de predispuse la afecțiune ca și tinerii. Or, Frank Gresham era un tînăr chipeș, plăcut, deloc prost și avea un suflet deosebit, iar pe deasupra mai era și nobil, fiind fiul domnului Gresham de la Greshamsbury. Într-un fel, Mary se obișnuise de mică să-l îndrăgească. Dacă i s-ar fi întîmplat ceva rău, ar fi plîns cum ar fi plîns pentru un frate. N-avem deci nici un motiv să presupunem că atunci cînd Frank Gresham i-a spus că o iubește, ea l-a ascultat cu totul indiferentă.

Poate că nu-i făcuse declarația chiar în limbajul în care sînt de obicei descrise asemenea scene. S-ar putea ca doamnele să creadă că Mary nu l-a luat cîtuși de puțin în serios tocmai pentru că declarația i-o făcuse într-un chip atît de copilăros. Întrebările lui „o să mă iubești, n-o să mă iubești — mă iubești ? nu mă iubești?“ nu aveau nimic comun cu extazul poetic al unui îndrăgostit inspirat. Totuși, ele fuseseră rostite cu căldură și ilustrau o realitate, care în sine nu era nicidecum

lipsită de atracție. Iar supărarea lui Mary — supărare? nu, nu supărare — obiecțiile ei față de această declarație nu izvorau probabil din absurditatea limbajului folosit de iubitul ei.

Sîntem ispitiți să credem că, atunci cînd se îndrăgostesc, muritorii de rînd nu folosesc frazeologia poetico-pasionată considerată în general ca fiind potrivită pentru asemenea scene. Nu poți să descrii bine ce n-ai văzut sau n-ai auzit niciodată. Dar autorul de față a avut cîndva prilejul să prindă absolut toate cuvintele și gesturile dintr-o asemenea scenă. Cei doi nu erau deloc plebei și nu lăsau de dorit în privința bunelor maniere și a educației alese. Alcătuiau o pereche reușită, se învîrteau printre oameni cultivați, aveau destule înclinații spre preocupări intelectuale; în toate privințele erau exact ceea ce ar trebui să fie o pereche de îndrăgostiți rafinați. Mult importanta discuție s-a desfășurat în felul următor, scena pasională avînd loc pe malul mării, unde se plimbau, pe vreme de toamnă:

Domnul: Ei bine, domnișoară..., ce să mai lungim vorba. Așta sînt. Poți să mă iei sau să mă lași.

Doamna — săpînd cu umbrela un șanț în nisip ca apa să se scurgă dintr-o groapă în alta: Văd bine că te ții de prostii.

Domnul: Auzi, prostii! Doamne sfinte, dar nu sînt de loc prostii. Hai, Jane. Așta sînt. Știi, în orice caz, ai putea spune ceva.

Doamna: Da, cred că pot spune ceva.

Domnul: Ei, ce ai de gînd: mă iei sau mă lași?

Doamna, foarte încet, abia articulînd cuvintele și continuîndu-și între timp lucrările de construcție pe o scară mai mare: Știi, n-aș prea vrea să te părăsesc.

Și așa s-au aranjat lucrurile, cu multă decență și cu multă mulțumire și dacă s-ar fi gîndit vreodată la asta

atît doamna cît și domnul ar fi socotit că acele clipe, cele mai frumoase din viața lor, au fost iluminate de poezia care ar trebui să le învăluie întotdeauna.

Îndată ce Mary reuși, după părerea ei, să-l supună pe tînărul Frank, conștientă că declarația lui de dragoste, făcută la vîrsta asta, nu putea fi considerată decît ca o absurditate, își dădu seama că trebuia să se înfrîngă pe ea însăși. Oare ce fericire ar fi putut fi mai mare decît să aibă un asemenea iubit, dacă ar fi fost drept și cinstit să-și ridice ochii pînă la el? Ce bărbat ar fi fost mai atrăgător decît cel care avea să iasă dintr-un tînăr ca el? Și oare nu-l iubea ea, nu-l iubea încă de pe acum, fără să mai aștepte vreo schimbare? Nu simțea ea, oare, că era ceva în el, în el ca și în ea, care i-ar fi făcut atît de potriviți unul pentru celălalt? Și-apoi ar fi fost atît de minunat să fii sora Beatricei și fiica moșierului, și să aparții pe de-a-ntregul Greshamsbury-ului.

Dar, deși nu-și putea înăbuși aceste gînduri, nu-i trecu prin minte nici măcar o clipă să ia în serios cererea lui Frank. Ea era o persoană matură, pe cînd el nu era decît un băiețandru. El trebuia să cunoască lumea înainte de-a se așeza și avea să-și schimbe părerile despre femei de zece ori înainte de-a se însura. Și-apoi, cu toate că n-o plăcea pe *lady* Arabella, simțea că-i datorează ceva, dacă nu pentru amabilitate, cel puțin pentru indulgență. Și știa, o simțea cu certitudine că ar face rău, că lumea ar spune că face rău, că unchiul ei ar considera că a greșit dacă ar încerca să se folosească de cele întîmplate.

Nu-și închipui nici măcar o secundă, nu se gîndi nici o clipă că s-ar putea vreodată să devină doamna Gresham pentru că Frank îi propusese s-o ia de soție. Și, totuși, nu putea să nu se gîndească la ce se întîmplase — să se gîndească poate mult mai mult decît se gîndea chiar Frank.

O zi sau două mai tîrziu, în seara din ajunul zilei lui Frank, se plimba cu unchiul ei în grădina din spatele casei lor, cînd încercă să-l descoasă vrînd să afle dacă ar fi fost potrivit prin obîrșia ei să devină soția unuia ca Frank Gresham. Se plimbau adeseori acolo amîndoi, în serile de vară, cînd întîmplarea făcea ca el să fie acasă. Asta nu era însă prea des, pentru că orele lui de lucru se lungeau cu mult peste orele de lucru ale celor din breasla lui, mai bine zis se întindeau între micul dejun și masa de seară. Dar aceste minute pe care le petreceau uneori împreună erau pentru doctor poate cele mai plăcute clipe din viața lui.

— Unchiule, începu ea după cîtăva vreme, ce părere ai despre căsătoria asta a domnișoarei Gresham ?

— Vezi, Minnie — ăsta era numele de alintare pe care i-l dăduse — n-aș putea să spun că m-am gîndit prea mult la treaba asta, și după cîte cred nu s-a gîndit nimeni.

— Sînt convinsă că ea se gîndește și presupun că și el.

— Nu sînt prea sigur. Sînt unii care nu s-ar însura niciodată dacă ar trebui să-și dea osteneala să se gîndească la ceea ce fac.

— Bănuiesc că de asta nu te-ai însurat niciodată, unchiule.

— Poate că da, sau poate pentru că m-am gîndit prea mult. Ori așa, ori așa, tot rău e.

Pînă una alta, Mary nu reușea cîtuși de puțin să se apropie de întrebarea ce-o frămînta, așa încît trebui să dea înapoi și s-o ia de la început, după o pauză.

— Știi unchiule, eu una m-am gîndit la căsătoria lor.

— Foarte frumos din partea ta, asta o să mă scutească pe mine de oboseală, și poate chiar și pe domnișoara Gresham. Dacă ai întors-o pe toate fețele, e de-ajuns pentru toată lumea.

— Mi se pare că domnul Moffat nu se trage dintr-o familie bună.

— Desigur, o să-și îndrepte acest cusur de îndată ce se însoară.

— Unchiule, faci pe prostul și, ce-i mai grav, e că o faci într-un fel enervant.

— Iar tu, nepoată, tu faci pe prostuța și ce-i mai grav, e că pari să fii o mare prostuță. Ce ne pasă nouă, ție și mie, de familia domnului Moffat? Domnul Moffat are ceva ce e prețuit mai mult decît numele familiei. E un om foarte bogat.

— Da, răspunse Mary. Știu că e bogat. Și după părerea mea un om bogat poate să-și cumpere orice — în afară de o femeie desăvîrșită.

— Un om bogat poate cumpăra orice, spuse doctorul. Nu că aș vrea să spun că domnul Moffat a cumpărat-o pe domnișoara Gresham. Nu mă îndoiesc că se vor potrivi de minune, adăugă el pe un ton decis și autoritar ca și cînd cu asta ar fi închis discuția.

Dar nepoata era hotărîtă să nu-l lase să-i scape cu una cu două.

— Ei, unchiule, spuse ea, pretinzi că ai învățat multe despre oameni, deși nu dai doi bani pe această învățătură.

— Am pretins eu așa ceva?

— Știu că da. Cît despre faptul că nu se cade să discutăm căsătoria domnișoarei Gresham...

— N-am spus că nu se cade.

— Ba da, ai spus. Sînt convinsă că astfel de lucruri trebuiesc discutate. Cum poți să-ți faci o părere fără să tragi niște învățături cu privire la ce se întîmplă în jur?

— Acum o să mă faci praf, spuse doctorul Thorne.

— Unchiule, dragă, te rog să mă iei în serios.

— Ei, atunci să-ți spun adevărul, sper ca domnișoara Gresham să fie fericită ca doamnă Moffat.

— Nu mă îndoiesc, asta sper și eu. O sper din tot sufletul, dar nu prea văd semne care să-mi îndreptățească speranțele.

— Oamenii speră într-una fără astfel de temeiuri.

— Ei bine, în cazul ăsta sper și eu. Dar, unchiule...

— Ce e, draga mea ?

— Vreau să aud părerea ta, adevărul-adevărat. Dacă ai fi fată...

— Mi-e absolut imposibil să-mi dau vreo părere bazată pe o ipoteză atît de stranie.

— Dar dacă ai fi la vîrsta însurătorii ?

— Ipoteza asta e tot atît de neverosimilă în ce mă privește.

— Ei bine, unchiule, dar eu sînt fată și s-ar putea să mă mărit sau, cel puțin, să mă gîndesc la măritiș într-o bună zi.

— Ultima alternativă e cît se poate de plauzibilă.

— Văzînd, deci, că o prietenă ia o astfel de hotărîre, nu pot să nu mă gîndesc la această problemă punîndu-mă pe mine în locul ei. Dacă aș fi domnișoara Gresham aș avea oare dreptate să...

— Dar tu nu ești domnișoara Gresham, Minnie.

— Nu, eu sînt Mary Thorne. E cu totul altceva, o știu. Cred că aș putea să mă mărit cu oricine fără să mă înjosesc.

A fost o răutate din partea ei să spună asemenea vorbe. Dar cuvintele care-i scăpară nu se potrivesc întocmai cu ceea ce intenționase să spună. Nu reușise să-și aducă unchiul unde voia, pe calea pe care o plănuise și, căutînd o altă cale, se încurcase în lucruri neplăcute.

— Mi-ar părea tare rău dacă nepoata mea ar gîndi așa și îmi pare tot atît de rău că o spune. Dar, Mary, adevărul e că nu prea îmi dau seama unde vrei să ajungi. Mi se pare că nu ai mintea la fel de limpede ca totdeauna și sînt sigur că nu te exprimi tot atît de clar cum ți-e obiceiul.

— O să-ți spun, unchiule și, în loc să-l privească în față, ea își ridică ochii spre pajiște.

— Ce-i, Minnie, spune, și îi luă amîndouă mîinile în palma sa.

— Cred că domnișoara Gresham n-ar trebui să se mărite cu domnul Moffat. Cred asta pentru că familia ei e o familie veche și nobilă și pentru că el nu e nobil și nu se trage dintr-o familie bună. Cînd ai părerile tale în asemenea probleme, nu poți să nu le aplici la lucrurile și la oamenii din jur. Și după ce-am aplicat-o la situația ei, următorul pas e s-o aplic la situația mea. Dacă aș fi în locul domnișoarei Gresham nu m-aș căsători cu domnul Moffat nici dacă ar înota în aur. Cu domnișoara Gresham e simplu, știu unde-i e locul. Un lucru aș vrea să știu, și anume care-i locul meu în societate.

Se opriseră din mers cînd ea-și începu ultima replică ; dar cînd o termină, doctorul o porni din nou, cu ea alături. Călca încet fără să-i răspundă, în timp ce ea, frămîntîndu-și mintea, își urmă gîndurile.

— Dacă o fată își dă seama că n-ar trebui să se înjosească măritîndu-se cu cineva dintr-o clasă inferioară ei, ar trebui să-și dea seama în egală măsură că nu se cade să-l înjosească pe omul pe care l-ar iubi, permițîndu-i să se căsătorească cu o fată care îi este inferioară, adică cu ea.

— Nu asta e concluzia logică, răspunse doctorul repede. Un bărbat o ridică pe o femeie la rangul lui în timp ce o femeie ia rangul celui cu care se mărită.

Din nou tăcură, și o porniră iar, Mary ținîndu-se cu amîndouă mîinile de brațul unchiului ei. Era ferm hotărîtă să ajungă la ce-o interesa și, după ce socoti o clipă care ar fi cea mai bună cale, încetă să se mai dea pe după deget și-l întrebă de-a dreptul :

— Familia Thorne e tot atît de bună ca și familia Gresham, nu-i așa ?

— Dacă nu ţii seama decît de strămoşi, e tot atît de bună, draga mea. Cînd am chef de glumă şi vorbesc despre asemenea treburi într-un sens foarte diferit de cel adoptat de toată lumea, pot să spun că familia Thorne e de neam tot atît de mare, dacă nu mai mare decît familia Gresham, dar aş regreta dacă aş spune-o cuiva pe un ton serios. Acum, familia Gresham are o poziţie mult mai bună în ţinut decît familia Thorne.

— Dar fac parte din aceeaşi clasă.

— Da, da. Wilfred Thorne de la Ullathorne şi prietenul nostru, moşierul de aici sînt din aceeaşi clasă.

— Dar, unchiule, eu şi Augusta Gresham facem oare parte din aceeaşi clasă ?

— Ei, Minnie, sînt sigur că n-ai vrea să mă auzi lăudîndu-mă că fac parte din aceeaşi clasă cu moşierul, eu, un biet doctor de ţară ?

— Nu-mi răspunzi cinstit, unchiule dragă. Nu-ţi dai seama, unchiule scump, că nu-mi răspunzi cinstit ? Înţelegi ce vreau să spun. Am dreptul să-i numesc pe Thorn-ii de la Ullathorne verii mei ?

— Mary, Mary ! exclamă el după o pauză de-o clipă, lăsîndu-şi în continuare braţul moale ca ea să se agaţe cu amîndouă mîinile. Mary, Mary ! Tare aş fi vrut să mă cruţi în privinţa asta.

— N-aş fi putut să te cruţ o viaţă întreagă, unchiule.

— Bine ar fi fost dacă o puteai face. Tare bine ar fi fost.

— Acum s-a dus, unchiule. Am spus-o. N-o să te mai necăjesc. Dragule, scumpule ! De acum încolo o să te iubesc mai mult decît oricînd. Aş vrea s-o pot face, aş vrea să fie posibil să te iubesc mai mult. Ce m-aş face eu fără tine ? Ce s-ar fi ales de mine dacă n-ai fi fost tu ? Şi se aruncă la pieptul lui şi i se agăţă cu amîndouă braţele de gît, îl sărută pe frunte, pe obraji şi pe gură.

N-au mai pomenit după aceea nimic despre acest subiect. Mary n-a mai pus nici o întrebare şi nici docto-

rul nu i-a mai dat alte informații. Dacă ar fi avut curaj, Mary ar fi pus zeci de întrebări în legătură cu trecutul mamei ei. Dar n-avu curajul să întrebe. N-ar fi suportat să audă că mama ei a fost sau poate chiar era o persoană îndoielnică. Știa desigur că era fiica unui frate de-al doctorului. Deși în primii ani ai tinereții auzise foarte puține lucruri despre rudele ei, deși doctorul nu scăpase decît cîteva cuvinte în legătură cu părinții ei de față cu ea, atîta știa sigur, și anume, că era fiica lui Henry Thorne, un frate de-al doctorului, fiul unui bătrîn pastor. Aflase asta printr-o serie de întîmplări mărunte, fără importanță ; printr-o serie de accidente care nu putuseră fi prevenite. Dar nimeni nu scăpase nici măcar un cuvînt în legătură cu mama ei. Cînd doctorul se referise la copilăria ei, îi vorbise despre taică-su. Dar nimeni nu-i vorbise de mama ei. Știuse, de mult, că e fiica unui Thorne ; acum mai aflase că nu era vară cu cei din familia Thorne de la Ullathorne ; nu le era verișoară, cel puțin în sensul folosit în mod obișnuit de toată lumea ; nu se putea deci considera nici nepoata unchiului, dacă el nu i-ar fi permis-o în mod special.

Cînd se termină discuția, Mary se urcă singură în salon și rămase pe gînduri. Nu trecu multă vreme și apăru și unchiul ei. Nu se așeză și nici măcar nu-și scoase pălăria, în timp ce se apropia ; îi spuse, rămînînd în picioare :

— Mary, după cele petrecute, aș fi nedrept și prea crud dacă nu ți-aș mărturisi ceva ce încă n-ai aflat. Mama ta a avut parte de multe nenorociri, dar n-a fost o nenorocită, iar lumea, care adeseori e foarte severă cu asemenea lucruri, n-a acuzat-o nici o clipă că s-ar fi dezonorat. Îți spun toate acestea, copilul meu, ca să-i poți respecta memoria și, spunînd asta, ieși din cameră fără a-i da timp să spună vreun cuvînt.

Ceea ce-i spusese acum, i-o spusese din milă. Își dăduse seama care ar putea fi sentimentele ei la gîndul

că are motive să roșească din pricina maică-si. Că nu numai că nu putea vorbi de mama ei, dar că nici măcar nu putea să se gîndească la ea fără s-o condamne. Și ca să-i aline o asemenea durere, și să fie drept față de femeia cu care fratele lui se purtase atît de rău, își călcase pe inimă și îi dezvăluise ceea ce ați auzit.

Și apoi o porni de unul singur, în susul și în josul grădinii, gîndindu-se la toate cîte le făcuse în legătură cu fata aceea, și întrebîndu-se dacă făcuse bine sau nu. Atunci cînd fetița îi fusese dată în grijă, luase hotărîrea să facă totul ca să nu se afle nimic în legătură cu ea, iar ea să nu afle nimic referitor la mama ei. Era gata să se dedice acestei orfane a fratelui său, acestui din urmă vlăstar răzlețit al familiei tatălui său. Dar nu era deloc dispus ca, făcînd asta, să intre în vreun fel sau altul în contact cu familia Scatcherd. Se mîndrise, în sinea lui, cu gîndul că el cel puțin e un *gentleman*, și socotea că dacă fetița o să trăiască în casa lui, o să stea la masa lui, și o să se bucure de căldura căminului pe care i-l pregătise, o să devină la rîndul ei o *lady*. Nu intenționa să spună vreo minciună în legătură cu ea, nu avea de gînd s-o descrie nimănui ca fiind altfel sau mai mult decît era în realitate. Era sigur că oamenii o să vorbească pe seama ei, important era însă să nu vorbească în prezența lui. Socotea — și părerea asta nu era lipsită de temei — că dacă vreunul ar fi încercat să vorbească, avea destule mijloace să-l reducă la tăcere. Nu era în intenția lui să afirme că această ființă — venită pe lume fără o situație legitimă — ar avea o poziție socială alta decît cea reală. Era însă hotărît să nu precupețească nici un efort ca să-i creeze o poziție în societate. Dacă el avea să plutească sau să se dea la fund, aceeași soartă o aștepta și pe ea.

Asta-i ceea ce hotărîse. Dar așa cum se întîmplă adeseori, lucrurile se aranjaseră de la sine mai mult decît le aranjase el. Timp de zece, doisprezece ani nimeni nu

auzise de Mary Thorne. Amintirile despre Henry Thorne și despre tragica lui moarte se șterseseră cu totul. Chiar și atunci n-a știut prea multă lume că din legătura aceea cu sfîrșit atît de tragic se născuse un copil și acum faptul era cu totul uitat. La sfîrșitul celor doisprezece ani, doctorul Thorne anunțase că o să vină să locuiască cu el o nepoțică, fetița unui frate care murise de mult. Așa cum se așteptase, nimeni nu-i pusese nici o întrebare. Dar nu încape îndoială că erau o serie de persoane care aveau cîte ceva de spus despre asta. Nu are nici o importanță dacă unii au bănuit sau nu adevărul adevărat. Probabil că n-au reușit să-l afle cu exactitate absolută, dar se poate să fi fost pe aproape de el. În orice caz exista un om care nu bănuia absolut nimic, care nu și-a bătut deloc capul să se gîndească la Mary Thorne. Lui nu i-a trecut niciodată prin cap că Mary Scatcherd lăsase un copil în Anglia. Și acest om era Roger Scatcherd, fratele lui Mary.

Unui singur prieten, și numai lui i-a mărturisit doctorul întregul adevăr, iar acesta era domnul Gresham. „Ți-am spus toată povestea, zise doctorul, și pentru că am vrut să știi că fetița n-are dreptul să se împrietenească cu copiii dumitale dacă pui preț pe asemenea lucruri. Te rog, totuși, să ai dumneata grijă de asta. Aș prefera să nu mai afle altcineva."

Nu aflase nimeni altcineva. Iar domnul Gresham „avusese grijă de asta" și se obișnuise s-o vadă pe Mary Thorne alergînd prin toată casa împreună cu propriii săi copii, de parcă ar fi fost unul dintre ei. Într-adevăr, domnul Gresham o plăcuse întotdeauna pe Mary, o remarcase el însuși, iar cînd izbucnise povestea cu *mam'selle* Larron declarase că e gata s-o trimeată pe guvernantă în fața judecătorilor — ceea ce o dezgustă profund pe *lady* Arabella.

Și relațiile au continuat să fie aceleași, fără ca cineva să se fi gîndit la ele cu prea mare stăruință pînă acum,

cînd nepoata lui împlinise douăzeci și unu de ani și venise să-i pună întrebări în legătură cu poziția ei în societate, și să afle în ce clasă socială trebuia să-și caute soțul.

Acum doctorul se plimba cu pași rari în sus și-n jos prin grădină, întrebîndu-se destul de serios dacă, la urma urmelor, nu greșise față de Mary. Dacă, străduindu-se s-o educe ca pe o *lady*, nu-i alesese un loc nepotrivit în societate și o lipsise de locul ei legitim. Ce s-ar întîmpla dacă acum nu-și mai putea găsi un loc potrivit în societate ?

Și unde dusese oare planul lui de-a o păstra numai pentru el ? El, doctorul Thorne, era încă un om sărac. N-avusese niciodată darul de-a economisi bani. Îi oferise de la început o casă confortabilă în care să trăiască și, în ciuda doctorilor Fillgrave, Century, Rerechild și alții reușise să scoată din profesia lui un venit care să acopere necesitățile lor comune. Dar nu făcuse așa cum făceau alții. N-avea ca alții trei sau patru mii de lire cu dobîndă de 3% din care Mary să poată trăi într-o oarecare îmbelșugare după moartea lui. La o vîrstă cam înaintată făcuse o asigurare pe viață la suma de opt sute de lire. Această sumă, și nimic altceva era tot ce-i putea el lăsa pentru viitor. Acesta era deci rezultatul hotărîrii lui de a-i împiedica pe cei care îi erau tot atît de apropiați din partea mamei cum îi era el din partea tatei, s-o cunoască și să bănuiască existența ei.

Dar cînd o luase la el, n-o salvase oare din străfundurile celei mai cumplite mizerii, de degradarea azilului de săraci, de disprețul pe care-l îndură acolo copiii oamenilor sărmani, de poziția cea mai josnică a acestei lumi josnice ? La ora asta oare nu-i era ea dragă ca lumina ochilor, nu era ea singura și marea lui mîngîiere — mîndria, fericirea, izbînda lui ? Era oare dator s-o cedeze, să o piardă, măcar în anumite privințe, dacă prin asta Mary ar fi avut parte de bogăția dar și de comportarea

grosolană și de prezența necioplită a rudelor ei pe care nu le cunoscuse pînă acum ? El, care nu-și făcuse niciodată un cult din bogăție, el, care disprețuise idolul aur și care o învățase tot timpul și pe ea să-l disprețuiască ? Îi era dat oare să dovedească acum că filozofia lui fusese cu desăvîrșire falsă, și că nu putea rezista ispitei ce-i apăruse în cale ?

Totuși, care bărbat s-ar fi căsătorit cu această bastardă, fără o lețcaie, ce-avea să aducă drept zestre copiilor nu numai sărăcia, dar și un sînge pătat ? El, care își făcuse o carieră și avea cel puțin un nume al său, o situație bine determinată în lume, el unul putea să-și permită să adopte idei filozofice opuse celor acceptate în societate ; dar avea oare dreptul să adopte aceeași atitudine și cînd era vorba de nepoata lui ? Ce bărbat s-ar însura cu o fată cu situația ei ? Educația primită o scosese cu totul din lumea în care ar fi putut pe drept să-și găsească un egal. Și apoi, știa prea bine că niciodată nu i-ar fi întins cuiva mîna, în semn de iubire, fără să-i spună tot ce știa, sau tot ce bănuia în legătură cu originea ei.

Și oare întrebarea din seara asta nu-și avea izvorul în vreo tulburare a inimii ei ? Sufletul ei nu era cumva stăpînit de vreo neliniște care-o împingea să fie atît de stăruitoare ? Altfel de ce i-ar fi spus ea acum, tocmai acum pentru prima oară că nu-și știa locul pe lumea asta? Dacă fusese cineva care să-i tulbure inima, acesta nu putea fi decît Frank Gresham. Într-un asemenea caz, ce avea de făcut ? Trebuia oare să-și adune toate trusele de bisturie, pisălogul și creusetul și să-și caute alt loc, printre oameni necunoscuți, lăsîndu-i în urmă victorioși pe savanții săi adversari, doctorii Fillgrave, Century și Rerechild ? Mai bine asta decît să rămînă la Greshambury cu prețul inimii și mîndriei copilului său.

Astfel se plimba agale în sus și-n jos prin grădină, meditînd nu fără amărăciune asupra acestor probleme.

CAPITOLUL VIII

PROIECTE MATRIMONIALE

Vă amintiți probabil că întrevederea dintre Mary și celelalte fete de la Greshamsbury a avut loc la două sau trei zile după ce Frank îi oferise cu atîta generozitate mîna și inima lui. Mary se hotărîse să ia toată povestea drept o copilărie, și să nu vorbească cu nimeni despre asta, dar sufletul îi era destul de îndurerat. Deși era o fire mîndră, știa că trebuie să-și plece capul în fața mîndriei altora. Lipsită de nume, așa cum era, nu putea să nu resimtă o oarecare adversitate rigidă, de neclintit, adversitatea unui democrat față de pretențiile altora care fuseseră favorizați de soartă și aveau ceea ce ei îi fusese luat. Da, resimțea această revoltă, și dacă jinduia după ceva era să aibă prilejul să se fălească cu acest sentiment, să aibă putința să-și exprime tot disprețul față de ceilalți. Ea își spunea, cu mîndrie, că omul, așa cum l-a creat Dumnezeu, nu e decît o creatură despuiată căreia îi dă viață un suflet viu. Că toate celelalte adaosuri nu erau decît încercarea omului de a îmbrăca această creatură. Absolut toate — fie că erau cusute de croitori, fie că erau concepute de regi. Oare nu era ea în stare să se comporte cu tot atîta noblețe, să iubească cu tot atîta sinceritate, să-l venereze pe Dumnezeu din ceruri cu o credință tot

atît de neprihănită, iar pe dumnezeul ei de pe pămînt cu o iubire tot atît de leală, ca și cînd ar fi moștenit un sînge pur de la zecile de strămoși născuți în puritate? Astfel se frămînta, și totuși, în timp ce-și spunea toate astea, știa că, dacă ar fi bărbat, un bărbat așa cum ar trebui să fie moștenitorul de la Greshamsbury, nimic n-ar putea-o ispiti să păteze sîngele copiilor, unindu-se cu o bastardă. Simțea că dacă ar fi în locul Augustei Gresham, n-ar fi acceptat să-i fie soție niciunui domn Moffat, oricît de bogat ar fi fost, dacă el n-ar fi putut să-i vorbească despre rangurile familiei și despre un șir neîntrerupt de strămoși.

Astfel, luptîndu-se cu sine, ieși înarmată pînă-n dinți, gata să se lupte cu prejudecățile lumii, cu acele prejudecăți pe care ea însăși mai punea încă destul preț.

Și trebuia oare să renunțe la vechile ei afecțiuni, la dragostea ce le-o purta prietenelor ei, pentru că descoperise că nu putea să le spună veri celor de la Ullathorne? Să nu mai aibă dreptul să-și deschidă inima față de Beatrice Gresham, cu toată naturalețea cu care o faci față de un egal? Avea să fie despărțită de Patience Oriel și avea să fie expulzată — sau mai bine zis, avea să-și părăsească de bună voie locul de seamă pe care și-l păstrase la diversele întrevederi feminine ținute în casa parohială din Greshamsbury?

Pînă acum lumea se interesa poate tot atît de des ce-ar spune Mary Thorne sau ce sugestie a dat domnișoara Thorne în cutare sau cutare împrejurare, pe cît de des se interesa de orice părere de-a Augustei Gresham — bineînțeles dacă nu se întîmpla ca vreuna din fetele de Courcy să fie la Greshamsbury. Trebuia oare să renunțe la situația asta? Aceste sentimente se profilaseră încă de pe cînd erau copii, și pînă acum nici una din ele nu-și pusese vreo întrebare în legătură cu ele. Și acum, tocmai Mary Thorne era cea care avea îndoieli. Îi era oare dat

să ajungă la concluzia că ocupase un loc la care nu avea dreptul și că trebuia să-l cedeze ?

Aceasta era starea ei de spirit cînd susținuse că nu voia să fie domnișoară de onoare a Augustei, și cînd se oferise să-și plece capul sub talpa Beatricei ; cînd o făcuse pe *lady* Margaretta să părăsească salonul și-și dăduse părerea în legătură cu formele gramaticale corecte ale cuvîntului umil ; aceeași fusese starea ei de spirit și cînd își ținuse mîna atît de rigidă, în timp ce Frank îi deschidea ușa de la sufragerie ca să iasă.

„Patience Oriel, își spunea ea, poate să-i vorbească despre tatăl sau mama ei, n-are decît să-i dea ea mîna și să-i vorbească.“ Și apoi, nu trecu multă vreme și-o văzu pe Patience că vorbește cu el și, văzîndu-i, continuă să se plimbe tăcută într-un grup de persoane mai în vîrstă ; cu mare efort izbuti să-și stăpînească lacrimile să nu-i șiroiască pe obraji.

Dar de ce i se umpluseră ochii de lacrimi ? Nu-i spusese ea plină de mîndrie lui Frank că declarațiile lui nu erau altceva decît manifestarea copilărească a unui băiețandru ? Nu-i spusese oare asta pe cînd mai avea încă motive să spere că era de neam tot atît de bun ca și el ? Nu-și dăduse ea seama din primul moment că declarația lui de dragoste nu putea fi luată altfel decît în rîs ? Și totuși avea acum ochii înlăcrimați pentru că băiatul pe care-l respinsese certîndu-l, a cărui mînă întinsă din pură prietenie i-o refuzase, pentru că el, pe care-l repezise atît de tare, își oferea hazul și galanteria uneia care nu s-ar fi supărat atît de tare pe el !

În timp ce se plimba, îi auzise vorbind tare și pe un ton vesel, atîta vreme cît *lady* Margaretta se afla cu ei ; iar urechea ei fină mai auzi și că, atunci cînd *lady* Margaretta se depărtă de ei, vocea lui Frank coborî, și deveni tandră. Continuă să păşească, fără să scoată un cuvînt, privind drept înainte și încercînd, încetul cu încetul, să se depărteze de toți ceilalți.

Pe una dintre laturi, parcul Greshamsbury era aproape înconjurat de sat. Pe latura asta se afla o cărare ce mergea paralel cu o uliță a satului ; la capătul ei, aproape de marginea grădinii și lîngă portița de lemn care dădea în sat și putea fi deschisă dinăuntru, sub o tisă înaltă era o bancă ; așezat aici, printr-un loc liber între case vedeai biserica parohială înălțîndu-se de cealaltă parte a parcului. Într-acolo o porni Mary de una singură, și acolo se așeză hotărîtă să-și pună stavilă lacrimilor și să șteargă orice urmă de întristare înainte de-a apărea din nou printre invitați.

„Niciodată n-o să mai fiu fericită aici, își spuse ea. Niciodată. Nu mai sînt una de-a lor, și în felul ăsta nu pot trăi printre ei." Și atunci îi străfulgeră prin minte ideea că o urăște pe Patience Oriel și în aceeași clipă, cu iuțeala cu care gîndurile se schimbă — că n-o ura deloc pe Patience Oriel, că o plăcea, ba chiar că o iubea ; că Patience Oriel era o fată tare drăguță, și spera chiar că o s-o vadă peste cîtăva vreme stăpînă la Greshamsbury. Și atunci, lacrimile pe care nu izbutise deloc să și le stăpînească o podidiră în cele din urmă și, dezlănțuite, rupseră zăgazurile, șiroindu-i pe obraji și căzîndu-i pe mîna ce și-o ținea în poală. „Ce caraghioasă sînt ! Ce proastă ! O proastă lipsită de judecată și de curaj !" exclamă ea sărind în picioare.

În clipa aceea auzi niște voci aproape de ea, la portiță. Erau unchiul ei și Frank Gresham.

— Dumnezeu să te binecuvînteze, Frank ! îi spuse doctorul în timp ce ieșea. N-ai să te superi, nu-i așa, pentru predica asta pe care ți-a ținut-o un vechi prieten, deși acum ești bărbat, un bărbat cu judecată, așa cum spune hotărîrea Parlamentului.

— Bineînțeles că nu mă supăr, doctore îi răspunse Frank. Nu m-aș supăra pentru nici o predică de-a dumitale, chiar de-ar fi mai lungă decît asta.

— În orice caz n-o să-ți mai țiu încă una astă-seară, spuse doctorul gata de plecare. Și dacă o vezi pe Mary, spune-i că a trebuit să plec și că o s-o trimit pe Janet după ea.

Janet era bătrîna servitoare a doctorului.

Mary nu putea să facă nici o mișcare fără să fie zărită. Stătu deci pe loc pînă auzi scîrțîitul portiței și apoi porni repede înapoi spre casă, pe cărarea care-o adusese aici. Totuși, în clipa în care o porni, își dădu seama că e urmărită, și din cîțiva pași Frank fu alături de ea.

— Mary, o strigă el încetișor, înainte de-a o ajunge. Ce coincidență să te întîlnesc chiar în clipa în care am primit un mesaj pentru tine. Da de ce ești singură?

Primul impuls al lui Mary fu să-l someze din nou să n-o mai strige pe numele de botez. Dar al doilea impuls îi șopti că n-ar fi prea înțelept din partea ei să-i mai dea acum un astfel de ordin. Urmele lacrimilor nu dispăruseră încă. Și știa prea bine că o fărîmă de tandrețe, cea mai mică dovadă de afecțiune din partea lui și cel mai neînsemnat efort al ei de-a părea indiferentă ar porni un alt șuvoi de lacrimi. Și afară de asta, era mult mai înțelept să evite orice ar fi putut să sugereze că-și amintea de cele întîmplate. Atîta vreme cît mai erau încă împreună la Greshamsbury n-avea decît să-i spună Mary dacă dorea. El urma să plece în curînd și atîta timp cît mai era aici, era hotărîtă să-l evite.

— Unchiul tău a trebuit să plece să viziteze o bătrînă la Silverbridge.

— La Silverbridge! dar asta înseamnă că n-o să se întoarcă toată noaptea. De ce n-a putut bătrîna să trimeată după doctorul Century?

— Și-a făcut socoteala, probabil că două babe nu se pot înțelege prea bine.

Mary nu se putu opri să zîmbească. Nu-i făcea deloc plăcere să știe că unchiul ei pleacă tîrziu la un drum atît

de lung, dar era o nouă victorie ori de cîte ori era chemat în fortăreaţa duşmanilor lui.

— Iar după tine va veni Janet. I-am spus, totuşi, că nu e nevoie să mai deranjeze o altă bătrînă şi se-nţelege că o să te conduc eu acasă.

— O, nu, domnule Gresham, nici nu poate fi vorba să faci una ca asta !

— Ba poţi fi sigură că o s-o fac.

— Cum ! tocmai de ziua asta mare, cînd fiecare *lady* te caută, cînd fiecare vorbeşte de dumneata. Bănui că vrei s-o stîrneşti pe contesă împotriva mea pentru totdeauna. Gîndeşte-te apoi cît de supărată are să fie *lady* Arabella dacă o să lipseşti pentru un asemenea drum.

— Dacă te-ar auzi cineva vorbind, Mary, ar crede că şi tu te duci la Silverbridge.

— Şi de unde ştii că nu !

— Dacă nu te-aş conduce eu, te-ar însoţi altul dintre noi, John sau George.

— Doamne-Dumnezeule, Frank ! Imaginează-ţi-i pe unul din domnii de Courcy conducîndu-mă acasă !

O făcuse ; uitase că-şi impusese să fie sobră şi ţeapănă dar îi era imposibil să renunţe la o mică înţepătură la adresa grandoarei celor din familia de Courcy ; o făcuse. Îi spusese Frank, pe tonul pe care-i vorbea pe vremuri, şi cu aceeaşi convingere şi vioiciune. Apoi, dîndu-şi seama de ceea ce făcuse, tresări, îşi muşcă buzele şi hotărî să fie de două ori mai atentă pe viitor.

— Află că ori unul din ei doi, ori eu, tot o să te conducem, spuse Frank. Poate că între mine şi vărul meu George îl preferi pe el.

— Aş prefera-o pe Janet vouă amîndurora, ştiind că alături de ea n-o să fiu pusă în situaţia neplăcută de a-mi da seama că face o corvoadă.

— Corvoadă, Mary, pentru mine ?

— Da, domnule Gresham, corvoadă. E plicticos să te vezi obligat să conduci acasă, prin noroi, fetele din sat. Toți domnii au sentimentul ăsta.

— Dar nu-i nici urmă de noroi, dacă ar fi nici n-ai avea voie să mergi pe jos.

— O, tinerelor din sat nu le pasă de așa ceva, deși domnilor din societatea aleasă le cam pasă.

— Eu unul te-aș duce pe brațe pînă acasă, numai să-ți fiu de folos, îi răspunse Frank pe un ton plin de patos.

— O, Doamne! te rog, nu, domnule Gresham. Nu mi-ar plăcea deloc, răspunse ea. Decît așa, mai bine într-o roabă.

— Sigur, orice ți se pare mai bun decît brațele mele, asta o știu.

— Desigur, atunci cînd e vorba de transportat. Dacă eu aș face-o pe copilul și dumneata pe doica, zău că n-ar fi comod pentru nici unul din noi.

Frank Gresham era descumpănit, deși nu-și prea dădea seama de ce. Se străduia să-i vorbească cu căldură iubitei lui, dar fiecare cuvînt pe care-l scotea ea îl transforma într-o glumă. Mary nu-i răspundea nici cu răceală, nici fără amabilitate și, totuși, era nemulțumit. Cînd ești sincer îndrăgostit, nu-ți place să vezi că micile servicii pe care te oferi să le faci din dragoste sînt luate în rîs. Și apoi glumele lui Mary erau atît de firești, păreau că izvorăsc dintr-un suflet lipsit de orice grijă. Și asta era pentru Frank motiv de supărare. Dacă ar fi știut totul, ar fi fost poate mai mulțumit.

Se hotărî să nu se lase biruit de ironiile ei. Cînd, cu trei zile în urmă fusese respins, plecase recunoscînd în adîncul sufletului că fusese înfrînt; recunoscuse asta, dar cu mare amărăciune și copleșit de rușine. De atunci devenise major. De atunci ținuse cuvîntări, și fuseseră rostite cuvîntări în cinstea lui, de atunci prinsese curaj flirtînd cu Patience Oriel. Știa bine că o inimă slabă n-a

fost niciodată în stare să cucerească o fată frumoasă. Se hotărî așadar să nu mai aibă inima slabă și să încerce să vadă dacă frumoasa fată n-ar putea fi cucerită prin îndrăzneală.

— Mary, spuse el, oprindu-se în mijlocul cărării — pentru că se apropiaseră de locul unde cărarea se deschidea în peluză și puteau auzi vocile musafirilor. Mary, ești crudă cu mine.

— Nu mi se pare deloc, domnule Gresham. Dar dacă-ți face impresia că sînt, să nu încerci să mi-o plătești. Sînt mai slabă decît dumneata și sînt în mîinile dumitale, așa că te rog să nu fii nemilos cu mine.

— Ai refuzat mai adineauri să-mi întinzi mîna, continuă el. Din toată lumea asta strînsă la Greshamsbury, ești singura care nu mi-ai urat fericire ; singura care...

— Îți urez din toată inima fericire. Îți urez multă fericire : uite, îți întind mîna. Și i-o oferi fără nici o reținere. — Ești destul de matur ca să mă înțelegi ; îți întind mîna. Sînt convinsă că-ți dai seama cu ce sentimente o fac.

El o luă și i-o strînse cu aceeași căldură cu care ar fi strîns mîna oricărui prieten într-o asemenea împrejurare, dar apoi nu-i dădu drumul așa cum ar fi trebuit să facă. Nu era sfîntul Anton și era cît se poate de imprudent din partea domnișoarei Thorne să-l supună la o asemenea ispită.

— Mary, exclamă el, dragă Mary, scumpa mea ! de-ai ști cît te iubesc !

În timp ce-i vorbea strîngîndu-i mîna era cu spatele spre pajiște și casă, așa că n-o văzu din prima clipă pe sora sa Augusta, care tocmai acum îi zărise. Mary se roși pînă sub pălăria de pai și cu o zmucitură își eliberă mîna. Augusta văzu mișcarea, iar Mary își dădu seama că Augusta o observase.

Din povestirea mea, care a zăbovit cam mult, cititorul ar putea să-și închipuie că strîngerea de mînă s-a pre-

lungit prea din cale-afară ca tînăra să nu fi fost și ea de acord — dar vina e numai de partea mea și nicidecum a ei. Dacă aș fi fost un narator cu un stil iute și nervos, aș fi reușit să cuprind întreaga scenă — purtarea nepotrivită a lui Frank, supărarea bruscă a lui Mary, sosirea Augustei și inspecția ei amănunțită, făcută cu ochi de Argus, suferința ulterioară a lui Mary — în cinci cuvinte și tot cam atîtea pauze și ghilimete. Cam așa ar fi trebuit să relatez întreaga scenă. Ca să fiu drept cu Mary, ea nu și-a lăsat mîna în mîna lui Frank nici o clipă mai mult decît ar fi vrut.

Simțind că fata-și retrage mîna, și auzind, prea tîrziu, pașii pe pietriș, Frank se întoarse brusc în loc.

— O, tu erai, Augusta ? Zi, ce vrei ?

Augusta nu era din fire răutăcioasă, ținînd seama că în vinele ei curgea mîndrul sînge de Courcy oarecum atenuat de amestecul cu cel al familiei Gresham. Nici nu era înclinată să și-l facă dușman pe fratele ei dînd în vileag neînsemnatele lui aventuri sentimentale. Dar nu putea să nu se gîndească la ce spusese mătușa ei în legătură cu pericolul care se ascundea dincolo de asemenea întîlniri cum era aceea la care asistase chiar acum. N-a putut să nu tresară văzîndu-și fratele tocmai pe marginea prăpastiei despre care contesa îi vorbise cu atîta îngrijorare mamei ei. Ea, Augusta, își făcea cum bine știa datoria față de familie, căsătorindu-se cu fiul unui croitor, la care nu ținea nici cît negru sub unghie, doar pentru că fiul croitorului era nespus de bogat. Ori, cînd un membru al unei gospodării se zbate pentru familie, îl doare să vadă că profitul acestui zbucium este redus la zero de lipsa de judecată a altui membru. Viitoarea doamnă Moffat s-a simțit rănită de orbirea tînărului moștenitor, și ca urmare i s-a părut de datoria ei să-și ia, pe cît putea, aerul mătușii de Courcy.

— Ei bine, ce e ? întrebă Frank, cu lehamite. Ce te-a apucat să-ţi împingi bărbia în afară şi să-ţi dai aerele astea ?

Pînă acum Frank se purtase cam despotic cu surorile lui şi uita că cea mai în vîrstă dintre ele scăpa acum cu totul de sub dominaţia sa, pentru a trece sub tutela fiului de croitor.

— Frank, i se adresă Augusta pe un ton care făcea cinste lecţiilor pe care le primise în ultima vreme, mătuşa de Courcy vrea să te vadă imediat în micul salon, şi-n timp ce vorbea, luă hotărîrea să-i dea cîteva sfaturi domnişoarei Thorne, de îndată ce fratele ei o să le lase singure.

— În micul salon, spui ? Ei bine, Mary, putem foarte bine să mergem împreună, pentru că mi se pare că se apropie ora ceaiului.

— Ai face mai bine să te duci imediat, Frank, zise Augusta. Contesa o să se supere dacă o faci să te aştepte. Te aşteaptă de douăzeci de minute. Mary Thorne şi cu mine ne putem întoarce împreună.

Ceva din tonul cu care Augusta rostise cuvintele „Mary Thorne" o făcu pe Mary să se încordeze.

— Sper, spuse ea, că Mary Thorne n-o să stea niciodată în calea vreunuia din voi.

Ceva în tonul surorii lui îl supără la rîndul său ; nu părea să prevestească nimic bun pentru Mary. Îşi dădu seama că sîngele de Courcy din vinele Augustei se şi răzvrătea împotriva nepoatei doctorului cînd era vorba de el, deşi ea una se înjosise acceptîndu-l pe fiul de croitor.

— Ei, poftim, mă duc, spuse el. Dar uite ce-i, Augusta, dacă sufli vreo vorbă despre Mary...

O, Frank, Frank ! băiete, aş zice chiar băieţaşule ! prostuţule, prostănac mic ce eşti. Asta e felul în care faci tu curte, rugînd-o pe-o fată să nu vorbească despre alta, ca şi cînd aţi fi trei copii care-şi sfîşie rochiţele şi

pantalonașii sărind împreună același gard. O, Frank! Frank, tu, moștenitorul Greshamsbury-ului, ajuns acum la maturitate?! Tu, un bărbat, ajuns la vîrsta înțelepciunii bărbătești? Tu, neînfricatul călăreț care abia adineauri i-ai amenințat pe tînărul Harry Baker și pe onorabilul John că-i vei pune în umbră la vînătoare cu faptele tale vitejești? Tu, ajuns la majorat? Nu-i posibil. Nu, cred că te mai ții și acum de fusta mamei tale!

„Dacă sufli vreo vorbă despre Mary..."

Atîta reuși să-i ceară surorii lui, cu glas poruncitor, dar nu i-a fost dat să continue. Mary, indignată, îl străfulgeră cu privirea, iar el amuți înainte de a-i ajunge la urechi cuvintele ei. Și totuși, de îndată ce-și putu găsi cuvintele, ea vorbi pe un ton cam ridicat:

— Să nu sufle o vorbă despre Mary, domnule Gresham!? Și, mă rog, de ce n-ar spune exact ce poftește despre Mary? Augusta, trebuie să-ți spun acum totul. Și mai trebuie să te rog să nu ascunzi nimic de dragul meu. În ceea ce mă privește, n-ai decît să spui cui vrei. Asta e a doua oară cînd fratele tău...

— Mary, Mary, spuse Frank, încercînd să-i oprească torentul de cuvinte.

— Îmi cer iertare, domnule Gresham. Dumneata m-ai pus în situația să fiu nevoită să-i spun totul surorii dumitale. A găsit cu cale, de două ori pînă acum, să se amuze spunîndu-mi cuvinte pe care nu le-a putut spune decît cu rea credință.

— Cu rea credință, Mary!?

— Pe care nu le-a putut spune decît cu rea credință, continuă Mary, și cărora ar fi absurd să le dau ascultare. Probabil că înșiră aceleași vorbe și altora, adăugă ea, neputînd să uite, în taina sufletului, cea mai adîncă dintre răni, flirtul cu Patience Oriel. Spuse mie, ele dovedesc că n-are milă. O alta ar putea ori să rîdă de el, ori să-i dea ascultare, după cum ar avea chef. Cît despre

mine, nu pot să fac nici una, nici alta. De acum încolo o să mă feresc să mai viu la Greshasmbury, cel puțin pînă cînd o să plece el. Și, Augusta, te rog să înțelegi că, în ceea ce mă privește, nu există absolut nimic ce nu poate fi împărtășit lumii întregi.

Spunînd acestea, o luă puțin înainte, pășind cu o prestanță regească. Dacă *lady* de Courcy în persoană ar fi întîlnit-o, tot s-ar fi simțit obligată să se dea la o parte din calea ei. „Auzi, să nu scoată o vorbă despre mine! își zicea ea, destul de tare. Nu trebuie să ascundă nici un cuvînt, în ceea ce mă privește. Nici unul, dar absolut nici unul."

Mută de uimire în fața unei asemenea indignări, Augusta porni în urma ei. Și Frank o urmă, dar nu în tăcere ca sora lui. Cînd își reveni din uluirea fără seamă pe care i-o pricinuise supărarea lui Mary, se simți obligat să spună cîteva cuvinte pentru a-și dezvinovăți iubita și alte cîteva pentru a-și explica intenția.

— N-ai ce să povestești, n-ai absolut nimic, cel puțin despre Mary, spuse el, adresîndu-se surorii lui. Cît despre mine, n-ai decît să spui, dacă ții neapărat, că o iubesc pe Mary Thorne din toată inima, și că n-o să iubesc niciodată pe altcineva.

Ajunseseră la pajiște și Mary putea s-o cotească din cărarea ce ducea spre casă. Înainte de-a se despărți de ei, spuse pe o voce destul de scăzută: „Nu pot să-l împiedic să vorbească prostii, dar îmi ești martoră că nu le ascult cu plăcere". Cu aceste cuvinte, o porni aproape în fugă spre cel mai îndepărtat colț al grădinii, unde o văzu pe Beatrice.

În timp ce se îndrepta spre casă cu sora lui, Frank se străduí s-o înduplece să-i promită că n-are să raporteze nimic din ce văzuse și auzise.

— Fără îndoială, Frank, că toate astea nu sînt decît prostii, conchise ea. Și-ar fi cazul să nu te mai amuzi în felul ăsta.

— Bine, bine, Guss, lasă asta. Noi doi am fost întotdeauna prieteni. Să nu ne certăm tocmai cînd ești pe punctul de-a te mărita. Dar Augusta nu vru să facă nici o promisiune.

Cînd ajunse în casă, Frank o găsi pe contesă singură așteptîndu-l în micul salon, puțin cam enervată. De cum intră, înțelese că se dădea o importanță deosebită întrevederii ce trebuia să aibă loc. Îl opriseră trei persoane : mama, una din surorile mai mici și *lady* Amelia, ca să-i comunice că-l așteaptă contesa. Își mai dădu seamă că se făcea un fel de gardă la ușă, ca nu cumva vreun vizitator nedorit s-o deranjeze pe contesă.

Cînd îl văzu intrînd contesa se încruntă, dar își descreți îndată fruntea și îl pofti să se așeze pe un scaun ce fusese pregătit pentru el lîngă canapeaua pe care stătea ea. În fața ei, pe o măsuță era așezată o ceașcă cu ceai, așa încît contesa putea să-i țină predica tot atît de bine ca și cînd ar fi fost instalată într-un amvon.

— Dragul meu Frank, începu ea pe un ton ce se potrivea perfect cu importanța celor ce-avea să-i comunice. Astăzi ai devenit major.

Frank observă că-și dădea seama de asta, adăugînd că tocmai aceasta era pricina întregii agitații.

— Da, azi ai devenit major. Mi-ar fi făcut poate plăcere să văd că un asemenea eveniment este sărbătorit la Greshamsbury cu ceva mai mult fast.

— Ei, mătușă. Cred că ne-am descurcat destul de bine.

— Greshamsbury-ul, Frank, este, sau cel puțin ar trebui să fie, reședința celui mai important personaj din Barsetshire.

— Ei da, și așa și este. Sînt convins că nu există un om mai bun decît tata în tot ținutul.

Contesa oftă, Părerile ei despre bietul *squire* erau total diferite de ale lui Frank.

— Acum n-are rost să mai dezgropăm lucruri care tot nu mai pot fi îndreptate. Primul personaj din Barsetshire

ar trebui să aibă o situație... n-aș spune chiar egală cu cea a unui *pair*.

— O, Doamne, nu, bineînțeles că nu, răspunse Frank, și dacă ar fi fost cineva de față, ar fi putut remarca o undă de ironie în vocea lui.

— Nu, nu egală cu cea a unui *pair*, dar, totuși, de extremă importanță. Bineînțeles că ambiția mea cea mai mare e legată de Porlock.

— Firește, aprobă Frank, gîndindu-se cît de slab era toiagul pe care se sprijinea ambiția mătușii lui, deoarece pînă acum comportarea lordului Porlock nu fusese de natură să ofere satisfacții depline părinților lui.

— Da, e legată de Porlock și contesa se umfla în pene, în timp ce mama din ea ofta. Și imediat după Porlock, grija mea se îndreaptă spre tine, Frank.

— Pe onoarea mea, mătușă, îți sînt cît se poate de îndatorat. O să mă descurc perfect, o să vezi.

— Băiete dragă, Greshamsbury nu mai e în prezent ce-a fost pe vremuri.

— Nu, mătușă ? întrebă Frank.

— Nu, Frank, nici pe departe. Nu vreau să spun o vorbă împotriva tatălui tău. A avut poate mai mult ghinion decît vină dar...

„Întotdeauna e pornită împotriva tatei, absolut întotdeauna", își spuse Frank, hotărît să rămînă credincios acelei tabere din familie, căreia i se alăturase.

— Dar faptele sînt mult prea evidente pentru noi toți. Greshamsbury nu mai e ce-a fost odată. Și e de datoria ta să îi redai fosta prestanță.

— Datoria mea ! exclamă Frank, cam nedumerit.

— Da, Frank, datoria ta. Totul depinde numai de tine de acum încolo. Știi, desigur, că tatăl tău e dator o mulțime de bani.

Frank bîigui ceva. Îi ajunseseră la ureche unele zvonuri cum că tatăl lui n-ar duce-o tocmai bine cu banii.

— Și apoi, a vîndut și Boxall Hill. Nu putem spera să răscumperi proprietatea de la Boxall Hill, deoarece un om îngrozitor, un antreprenor de căi ferate, mi se pare...

— Da, îl știu, Scatcherd.

— Ei bine, mi s-a spus că și-a construit o casă acolo, așa că asta mă face să cred că nu poate fi răscumpărată. Dar este obligația ta, Frank, să plătești toate datoriile ce grevează averea și să cumperi ceva care să fie cel puțin egal ca valoare cu Boxall Hill.

Frank o privi fix, cu ochii mari, întrebîndu-se parcă dacă e sau nu în toate mințile. Să lichideze datoriile familiei. Să cumpere o proprietate în valoare de patru mii de lire pe an! Așteptă cu toate astea, fără să scoată o vorbă, să vadă care era dezlegarea misterului.

— Sînt sigură că mă înțelegi, Frank.

Frank se văzu nevoit să declare că în clipa de față mătușa lui nu se exprima la fel de clar ca întotdeauna.

— N-ai de ales decît o singură cale, Frank. E drept că ai o situație frumoasă, ca moștenitor al Greshamsbury-ului, dar din nefericire tatăl tău s-a încurcat așa de rău cu banii, că dacă nu îndrepți tu lucrurile, n-ai să te poți bucura niciodată de această situație. E clar că trebuie să te însori cu o fată cu bani.

— Să mă însor pentru bani! exclamă el, gîndindu-se pentru prima dată că după toate probabilitățile averea lui Mary Thorne nu putea fi prea mare. Să mă însor cu o fată cu bani!

— Da, Frank. Nu știu pe altcineva care să aibă mai multă nevoie de asta. Și, din fericire, nimeni nu poate s-o facă mai ușor decît tine. În primul rînd ești foarte drăguț.

Frank se roși ca o fetișcană de șaisprezece ani.

— Și apoi, pentru că ai avut prilejul să-ți deschidem ochii la o vîrstă atît de fragedă. Sînt convinsă că nu ești

constrîns de nici o legătură necugetată, de nici o promisiune absurdă.

Frank roși din nou, apoi, spunîndu-și în gînd : „toate le știe bătrînica asta" se simți oarecum mîndru de sentimentele lui pentru Mary Thorne și de declarația pe care i-o făcuse.

— Iar faptul că ești rudă cu cei de la Castelul Courcy, continuă contesa, adăugînd la lista avantajelor lui Frank, avantajul principal, îți va ușura în asemenea măsură lucrurile, că nu vei avea aproape nici o greutate.

Lui Frank nu-i mai rămînea decît să declare că se simte foarte îndatorat față de Castelul Courcy și de ocupanții lui.

— Bineînțeles că nu vreau să mă amestec nici pe mine și nici pe tine în ceva care n-ar fi tocmai curat, Frank. Dar vam să-ți spun ce idee mi-a venit. Bănuiesc că ai auzit de domnișoara Dunstable ?

— Fiica individului ăluia cu pomadă de Liban ?

— Și sînt sigură că știi că are o avere imensă, continuă contesa necatadicsind să dea atenție aluziei nepotului în legătură cu pomada. De-a dreptul imensă, dacă ții seama de nevoile și situația unui om de rînd. Ori această domnișoară o să vină la Castelul Courcy și aș vrea să vii și tu să faci cunoștință cu ea.

— Dar bine, mătușă, exact în perioada asta trebuie să învăț pe rupte pentru licență. Știi că în octombrie mă întorc la facultate.

— Licență, strigă contesa. Păi bine, Frank, eu îți vorbesc de perspectivele tale în viață, de viitoarea ta situație, de un lucru de care vor depinde toate, iar tu îmi vorbești de licență.

Frank stărui totuși cu încăpățînare că trebuie să-și ia licența și că ar trebui să se pună pe citit serios încă de mîine de la șase dimineața.

— Poți să citești tot atît de bine și la Castelul Courcy. Domnișoara Dunstable n-o să te deranjeze de la citit, îi

răspunse mătușa, care știa bine cît de potrivit e uneori să cedezi. Dar te rog mult să vii și s-o cunoști. O să ai ocazia să-ți dai singur seama că e o tînără fermecătoare, deosebit de cultivată, după cîte mi s-a spus, și...

— Cîți ani are ?

— N-aș putea să-ți spun cu exactitate, dar nu-mi închipui că are mare importanță.

— Are treizeci ? întrebă Frank, care considera că o femeie nemăritată la vîrsta asta e de-a dreptul domnișoară bătrînă.

— Cred că e în jur de treizeci, îi răspunse contesa, care vedea problema dintr-un unghi complet diferit.

— Treizeci ! exclamă Frank, dar mai mult pentru el.

— N-are absolut nici o importanță, spuse contesa furioasă de-a binelea. Cînd problema e atît de gravă, nu e cazul să faci niște obiecții lipsite de orice valoare. Dacă vrei să poți merge cu capul sus prin ținut, dacă vrei să-l reprezinți în Parlament, așa cum au făcut-o tatăl și bunicul tău, și la rîndu-ți să poți lăsa Greshamsbury-ul fiului tău, trebuie să îți cauți o nevastă cu bani. Ce importanță are dacă domnișoara Dunstable are douăzeci și opt sau treizeci de ani ? Are bani și, dacă te însori cu ea, te poți considera un om făcut pe viață.

Frank fu uimit de elocvența mătușii lui, dar în ciuda acestei elocvențe luă hotărîrea să nu se însoare cu dómnișoara Dunstable. Și cum ar fi putut, chiar să fi vrut, de vreme ce-i jurase dragoste veșnică lui Mary Thorne, în prezența surorii lui. Socoti totuși că nu-i potrivit să-i aducă acest argument mătușii sale, așa încît îi înșiră toate celelalte obiecții care îi veniră în minte.

În primul rînd, era atît de preocupat de licență, încît nici nu se putea gîndi, pentru moment, la însurătoare. Sugeră apoi că ar fi poate mai bine să fie amînată această problemă pînă după închiderea sezonului de vînătoare. Declară că nu se putea duce în vizită la Castelul

Courcy înainte de a-și primi de la croitor costumul cel nou. Și în cele din urmă își aminti că îi promisese domnului Oriel că se vor duce împreună la pescuit exact peste o săptămînă.

— Fleacuri, Frank, ripostă ea. Mă miră că poți să-mi vorbești de pescuit cînd e în joc prosperitatea Greshamsbury-ului. O să pleci mîine cu mine și cu Augusta la Castelul Courcy.

— Mîine, mătușă ! exclamă el pe tonul unui condamnat care află că nu-l mai despărțeau decît cîteva zile de data execuției. Mîine !

— Da, ne înapoiem acasă mîine și o să fie o plăcere să facem drumul în compania ta. Prietenii mei, inclusiv domnișoara Dunstable, vor sosi joi. Sînt convinsă că o s-o placi pe domnișoara Dunstable. Am și aranjat totul cu mama ta, așa că nu mai avem nimic de discutat în legătură cu asta. Și acum, noapte bună, Frank !

Dîndu-și seama că nu mai avea ce să spună, Frank ieși în căutarea lui Mary. Dar Mary plecase de jumătate de oră cu Janet, așa că se îndreptă spre sora sa Beatrice.

— Beatrice, spuse el. S-a hotărît că plec mîine la Castelul Courcy.

— Am aflat asta de la mama.

— Știi, abia azi am devenit major, și nu vreau de la început să mă opun voinței lor. Dar ție ți-o spun : n-o să stau mai mult de-o săptămînă la Castelul Courcy nici dacă ar fi să mi-i ridic în cap pe toți cei din neamul Courcy din Barsetshire. Spune-mi, Beatrice, ai auzit vreodată de o domnișoară Dunstable ?

CAPITOLUL IX

SIR ROGER SCATCHERD

S-au spus destule pînă acum în această povestire ca cititorul să înțeleagă că Roger Scatcherd, care pe vremuri fusese un zidar bețiv din Barchester, și care răzbunase cu atîta promptitudine reputația surorii lui, devenise un personaj important în această lume. Începuse prin a lua în antrepriză lucrări mărunte, cum ar fi de pildă cam jumătate de milă de terasament feroviar, sau trei patru poduri peste canale, trecuse apoi la lucrări mai mari ca spitale de stat, ecluze, docuri, cheiuri, iar în ultima vreme ajunsese să semneze contracte pentru construcția completă a unor căi ferate.

La început își lua uneori un asociat pentru o lucrare, îl schimba cu altul cînd se ivea o altă lucrare, dar în general nu voia să împartă cîștigul cu nimeni, iar acum, la vremea povestirii noastre, era un om foarte bogat.

Și nu dobîndise numai bogăție. Cînd, la un moment dat, guvernul avea interesul ca o lucrare foarte importantă să fie făcută în mare grabă, omul care o făcea era Roger Scatcherd. Cînd fusese vorba de un traseu de cale ferată extrem de circulat, care să fie făcut în jumătate din timpul cerut îndeobște de o asemenea lucrare, sau

cînd fusese vorba de vreo speculație financiară care să necesite fonduri mari și tot atîta curaj, Roger Scatcherd fusese omul potrivit. Pentru moment fusese ridicat pe culmea amețitoare a eroilor de ziare, și devenise unul dintre aceia pe care regele este încîntat să-i onoreze. Și într-o zi, fu primit la curte să-i sărute mîna majestății sale, și se întoarse la noua și impozanta sa locuință de la Boxall Hill în chip de *Sir* Roger Scatcherd, baronet.

— Și acum, *my lady*, spusese el, după ce-i explicase soției sale înaltul rang la care fusese ridicată prin osteneala lui și prerogativele reginei, hai să îmbucăm și noi ceva, și să tragem o dușcă de ceva tare. O dușcă de ceva tare însemna de fapt o porție de alcool suficientă pentru a trimite la culcare, beți morți, trei oameni obișnuiți.

Deși cucerise lumea, Roger Scatcherd nu reușise să-și înfrîngă vechea patimă. De fapt rămăsese în toate privințele același om pe care îl vedeai cu ani în urmă pe străzile din Barchester, cu șorțul de zidar încins în jurul mijlocului. Șorțul îl aruncase, dar fruntea îi era tot îngîndurată, bombată și greoaie, cu ochii aceia care scăpărau sălbatic sub ea. Rămăsese același bun camarad și același erou muncitor. Într-o singură privință se schimbase, și anume : acum, fie beat, fie treaz, tot muncea și unii spuneau că tot atît de bine. Cei care erau înclinați să-l transforme într-un miracol — și încă de pe-acum o pleiadă de admiratori, gata să-l adore ca pe întruparea ideii de supraom, ca pe un profet plin de har divin, un adevărat miracol pe picioare — aceștia declarau : că munca asta ieșită din comun o îndeplinea și mai bine, calculele le făcea mult mai repede și cu mult mai mare exactitate, că vedea cu mult mai multă precizie și la mare distanță balanța profitului și pierderii, cînd era sub influența zeului cu obrajii rumeni. Pentru acești adoratori, evadările lui, așa cum numeau ei perioadele lui de chefuri, reprezentau momentele lui de inspirație

deosebită — delirul său divin, în timpul căruia comunica direct cu acele divinități care prezidează asupra tranzacțiilor comerciale ; erau misterele lui eleusine [1], în cursul cărora numai puțini din cei mai norocoși aveau dreptul să se apropie de el.

— Scatcherd a fost beat toată săptămîna asta, își spuneau ei în clipa cînd trebuia hotărîtă oferta ce avea să fie acceptată : construirea unui port care să facă față întregului comerț din Lancashire, sau a unei căi ferate între Bombay și Canton.

— Scatcherd a fost beat toată săptămîna. Mi s-a spus c-a înghițit cam cincisprezece litri de rachiu. Și atunci erau convinși că nu va fi chemat altcineva decît Scatcherd să construiască docurile sau linia ferată.

Dar oricum ar fi stat lucrurile, fie că era adevărat că *Sir* Roger izbutea mai bine în treburile sale cînd trăgea la măsea, fie că era doar o închipuire, nu încape îndoială că era cu neputință să se scalde în rachiu cîte o săptămînă întreagă și asta de șase, șapte ori pe an, fără să-și surpe în mare măsură și zi cu zi sănătatea. Oricît ar fi avut mintea de profitat pe moment din acele discuții la un pahar de băutură, sau mai bine zis discuții cu sticla, pentru că în ultimii ani, cînd bea tot mai serios, începuse să bea de unul singur ; oricît de puțin ar fi fost influențată în rău sau oricît de mult în bine activitatea creierului, trupul lui avu mult de suferit. Nu vreau să spun că slăbise și era vlăguit, sau că îmbătrînise, sau că era inactiv, că îi tremurau mîinile sau că ochii erau sticloși, dar în perioadele acelea de beție nu mai puteai da nici doi bani pe viața lui. Dumnezeu îi dăruise un trup care depășea cu mult rezistența oamenilor obișnuiți. Un trup care rămînea activ în ciuda acelor tulburări violente. Un trup care putea să înăbușe și să înfrîngă greturile și durerile de cap și depresiunile cărora le

[1] Misterele din Eleusis, oraș din Atica, Grecia antică, unde ele erau jucate.

cad pradă de obicei adoratorii lui Bachus. Dar această rezistență nu era nelimitată. Dacă abuza prea mult de ea, avea să cedeze, să scadă și să se destrame și atunci, din omul puternic, nu mai rămînea decît un cadavru.

Scatcherd n-avea decît un singur prieten pe lume. Și, la drept vorbind, prietenul acesta nu era un prieten în adevăratul sens al cuvîntului. Nici nu mîncau împreună, nici nu beau, nici măcar nu discutau prea des. Preocupările lor erau cu totul diferite. Gusturile lor erau cu totul opuse. Societatea în care se învîrtea fiecare din ei era arareori aceeași. Scatcherd nu se potrivea în nimic cu singuraticul său prieten, dar avea încredere în el, și nu avea încredere în nici o altă ființă pe lumea asta.

Avea încredere în acest om, dar nici măcar în el nu avea încredere deplină, cel puțin nu așa cum ar trebui să aibă un prieten într-altul. Era convins că acest om nu l-ar prăda, că poate nu l-ar minți, că n-ar încerca să scoată bani de pe urma lui, nu și-ar face socoteli sau n-ar specula pe spinarea lui, făcînd o balanță de profit și pierdere, așa că se hotărî să se folosească de el. Dar nu punea nici o bază pe sfatul prietenului său, pe felul său de a gîndi, și nici pe teoriile și modul său de a acționa. Îi displăceau sfaturile lui și, de fapt, îi displăcea chiar societatea lui, pentru că acesta era oarecum înclinat să-i vorbească pe un ton cam sever. Or, Roger Scatcherd realizase multe pe lumea asta și făcuse mulți bani, în timp ce prietenul lui îzbîndise puține lucruri și nu adunase bani deloc. Unui om cu bune rezultate în viață și cu spirit practic nu-i vine ușor să fie judecat de unul care n-a dat dovadă nici de spirit practic și nici de succese. Și cu atît mai greu îi venea unuia ca Roger Scatcherd căci oamenii din clasa lui erau oamenii zilei, iar el unul nu era printre ultimii din această clasă.

Prietenul de care am vorbit nu era altul decît prietenul nostru doctorul Thorne. Am arătat mai înainte cum se cunoscuse doctorul cu Scatcherd. Doctorul se văzuse

obligat să intre în legătură cu acest om pe vremea procesului ; pe atunci Scatcherd avea nu numai destulă înțelegere, dar și destul suflet, ca să-și dea seama că doctorul s-a purtat frumos. Mai tîrziu menținuseră aceste legături în diverse chipuri. Curînd după proces, Scatcherd începu să prospere și primele lui economii fuseseră încredințate doctorului spre păstrare. Asta a reprezentat începutul unei legături financiare, care nu avea să fie niciodată cu totul întreruptă ; ea a dus la cumpărarea proprietății Boxall Hill și a făcut posibil ca domnul Gresham să obțină cu împrumut mari sume de bani.

Avuseseră și un alt soi de relații strînse la care nu se puteau gîndi cu prea mare plăcere. Doctorul îl îngrijise multă vreme și îl mai îngrijea încă pe Scatcherd și, în strădania lui neîntreruptă de a-l salva pe bețiv din ghearele patimei cumplite, nu arareori ajunsese chiar la ceartă cu pacientul lui.

Mai trebuie spus un lucru în legătură cu *Sir* Roger. În politică era un radical extremist și dorea cu orice chip să obțină o poziție în care această vehemență ar fi dobîndit credit. Cu scopul ăsta se prezenta în alegeri pentru Barchester, tîrgul său natal, cu speranța să-l învingă pe candidatul familiei de Courcy. Ăsta era motivul pentru care venise acum la Boxall Hill.

Cît despre pretențiile lui de-a reprezenta Barchester-ul, ele nu erau deloc de disprețuit. Dacă banii ar fi putut fi de vreun folos, avea o grămadă, și era dispus să-i cheltuiască ; în timp ce despre domnul Moffat se spunea că nu înclina cîtuși de puțin să facă o asemenea prostie. Apoi, *Sir* Roger Scatcherd avea un fel de elocvență neșlefuită și se pricepea să se adreseze oamenilor din Barchester într-un limbaj care le mergea drept la inimă ; cuvintele lui îi atrăgeau prețuirea unuia din partide, stîrnind în același timp dușmănia celuilalt. În schimb, domnul Moffat nu-și putea face nici prieteni, nici dușmani prin elocvența sa. Oamenii de rînd din Barchester

îi ziceau cîine mut care nu știe să latre și adăugau uneori cu sarcasm că nu știe nici măcar să muște. El avea însă la spate interesele familiei de Courcy și mai avea și avantajul că ocupa de mai înainte locul în Parlament. *Sir* Roger știa deci că bătălia nu putea fi cîștigată fără luptă.

Doctorul Thorne se întoarse cu bine de la Silverbridge în seara aceea și o găsi pe Mary care-l aștepta să-i servească ceaiul. Fusese chemat acolo să ia parte la un consult cu bătrînul și amabilul doctor Century, care renunțase în asemenea măsură la înaltele principii ale doctorului Fillgrave încît consimțea din cînd în cînd să accepte o asemenea degradare.

În dimineața următoare își luă devreme micul dejun și încălecînd pe surul lui zdravăn o porni spre Boxall Hill. Nu se ducea acolo numai ca să negocieze următorul împrumut al moșierului ci și ca să-și exercite priceperea-i medicală. Cum *Sir* Roger fusese admis ca antreprenor pentru a tăia un canal de la o mare la alta prin istmul Panama, își făcuse de cap toată săptămîna, iar ca urmare *lady* Scatcherd îi scrisese pe un ton aproape poruncitor doctorului, prietenul și medicul soțului ei.

Doctorul o porni deci pe calul lui sur spre Boxall Hill. Printre celelalte calități ale lui se mai număra și aceea că era un bun călăreț și adeseori se ducea călare la pacienții săi. Prietenia strînsă dintre el și domnul Gresham se datora, poate, și faptului că din cînd în cînd lua parte cîte o zi la vînătorile din Barsetshire-ul de est, care îi făceau o mare plăcere.

— Ei bine, *my lady*, cum se simte ? Sper că nu e ceva serios, întrebă doctorul în timp ce dădea mîna cu stăpîna înnobilată de la Boxall Hill pe care-o găsi în cămăruța din dosul casei. Camerele din față de la Boxall Hill erau mobilate grozav de somptuos, dar erau ținute pentru musafiri, și cum musafiri nu veneau niciodată, ținînd seama că nu erau niciodată invitați — camerele impozante

și mobila lor strălucitoare nu prea erau de nici un folos pentru *lady* Scatcherd.

— Păi, doctore, destul de rău, spuse înălțimea-ei, pe un ton nu prea fericit ; destul de rău. Are nu știu ce în fundul capului care-l tot ciocăne, și dacă n-o să-i faceți ceva, cred c-o să-l mai ciocăne încă mult și bine.

— E în pat ?

— Da, sigur că e în pat, că atunci cînd l-a apucat n-a putut să mai vadă de el și l-am pus noi în pat. Și apoi, nu-i tomnai bine cu picioarele, așa că nu s-a dat jos. L-a chemat numai pe Winterbones ăla, să scrie ceva pentru el, și cînd e cu Winterbones, degeaba mai stă Scatcherd în pat, că tot nu-i mai ajută la nimic.

Domnul Winterbones era notarul particular al lui *Sir* Roger. Vreau să spun că era un fel de mașină de scris pe care *Sir* Roger o folosea pentru o serie de lucrări ce nu puteau fi făcute fără un astfel de aranjament. Era un om mititel, sfîrșit, care dusese o viață dezordonată ; băutura și sărăcia îl făcuseră să ajungă aproape un tăciune și îl uscaseră ca cenușa. Nu-i mai rămăsese nici un dram de judecată și nici o preocupare pentru cele lumești, în afară de grija pentru o fărîmă de hrană și pentru o cantitate mare de băutură. Uitase tot ceea ce știuse vreodată, în afară de socotit și de scris. Banii pe care-i cîștiga pe scris sau pe socoteli nu-i păstra nici măcar o oră ; nici măcar de la o foaie la alta. Dar dacă îi dădeai frîu liber la rachiu și era de față stăpînul atunci oricît de mult ar fi avut de scris sau de socotit, nu i se părea prea mult. Acesta era domnul Winterbones, notarul particular al *marelui Sir* Roger Scatcherd.

— Cred că trebuie să-l trimitem pe Winterbones la plimbare, spuse doctorul.

— Zău, doctore, tare mi-ar place s-o faci. Mi-ar place să-l trimiteți la Bath sau oriunde în altă parte, numai să nu-l mai văd pe-aici. Toată ziulica Scatcherd suge

basamac și Winterbones rachiu, și o femeie ca mine nu știe să spună care e mai rău, stăpînul sau omul lui.

Se vede, cred, din asta, că *lady* Scatcherd și doctorul erau în relații foarte intime în ceea ce privește micile ei necazuri familiale.

— Spuneți-i lui *Sir* Roger că am sosit, dacă vreți! zise doctorul.

— Nu vreți să serviți o picătură de shery înainte de-a urca? întrebă doamna.

— Nici o picătură, mulțumesc, refuză doctorul.

— Sau, poate, ceva întăritor?

— Nu vreau chiar nimic. Știți că nu beau niciodată.

— Poate un degetar din ăsta? întrebă doamna, scoțînd dintr-un colțișor al bufetului o sticlă de rachiu. Doar un degetar? Din ăsta bea și el.

Cînd *lady* Scatcherd își dădu seama că nici măcar acest argument nu-l convinge, îl conduse în camera marelui om.

— Hei, doctore, hei, doctore, fură vorbele cu care fiul lui Galen [1] fu primit încă înainte de-a intra în camera bolnavului. Îi auzise pașii în timp ce se apropia și astfel îl saluta fostul pietrar pe prietenul lui. Vocea-i era tare și puternică dar nu și clară și sonoră. Ce voce care se hrănește cu brandy poate fi vreodată clară? Era în ea ceva voalat, avea inflexiuni guturale pe care Thorne le recunoscu imediat și își dădu seama că era mult mai guturală și mai voalată decît pînă acum.

— Și zi, m-ai mirosit, nu-i așa, și-ai venit să-ți iei onorariul? Ha! ha! am tras mai zdravăn și am făcut mai urît de data asta, și cucoana de colo ți-a dat de știre, sînt sigur. N-are decît să le ia pe toate în rău. Dar vezi, omule, ai cam întîrziat. L-am tras și de data asta pe sfoară pe ăl cu coarne, fără să-ți dau de lucru.

---

[1] *Klaudios Galénos* (131—201), figura predominantă a medicinei din Grecia antică.

— Oricum, mă bucur că eşti niţel mai bine, Scatcherd.

— Niţel! Nu văd ce numeşti dumneata niţel. Nu m-am simţit în viaţa mea mai bine. Întreabă-l pe Winterbones, de colo.

— Zău, Scatcherd că nu eşti bine. Eşti destul de bolnav şi nici măcar nu-ţi dai seama. Iar Winterbones n-are ce căuta aici, în camera asta unde pute a gin, zău că da.

— Să nu-l crezi, doctore, nu-i e bine, nici măcar binişor.

Cînd auzi această aluzie răutăcioasă în legătură cu aroma ce se răspîndea din cauza libaţiunilor lui, Winterbones vîrî pe ascuns sub măsuţa la care stătea ceaşca ce-i folosise pentru aceste libaţiuni.

Între timp, doctorul îi luă mîna lui *Sir* Roger sub pretextul că voia să-i ia pulsul dar, pipăind pielea bolnavului, află tot atît de multe ca şi din privirea lui.

— Cred că ar fi mai bine ca domnul Winterbones să se întoarcă la biroul său din Londra, spuse el. *Lady* Scatcherd îţi va fi cel mai bun funcţionar, pentru un timp, *Sir* Roger.

— Să mă ia naiba dacă-l las pe domnul Winterbones să plece, exclamă el, şi cu asta am terminat.

— Perfect, aprobă doctorul. Omul nu poate muri decît o singură dată. Datoria mea e să indic unele măsuri care să amîne cît de mult ceremonia. Dar poate dumneata doreşti totuşi s-o grăbeşti.

— Ştii, nu-mi prea bat capul cu asta nici într-un fel, nici în altul, răspunse Scatcherd. Şi în timp ce vorbea ochii lui scăpărară de furie parc-ar fi vrut să spună: dacă-ţi închipui c-o să mă sperii cu gogoriţa asta, o să pricepi că te-ai înşelat.

— Vai, doctore, nu-l lăsa să vorbească în felul ăsta, interveni *lady* Scatcherd ducîndu-şi batista la ochi.

— Ştii ce, *my lady*, isprăveşte, tacă-ţi fleanca, se răsti *Sir* Roger, întorcîndu-se brusc spre jumătatea lui,

Iar jumătatea lui știind că datoria unei femei e să asculte, tăcu. Dar în timp ce ieșea, îl trase pe doctor de mînecă, ca prin asta să-i ascută în cel mai înalt grad priceprea lui de lecuitor.

— Cea mai bună femeie din lume, doctore ; zău că-i cea mai bună, adăugă el în timp ce ușa se închidea în urma mult iubitei sale soții.

— Sînt convins de asta, aprobă doctorul.

— Da, pînă găsești una mai bună, chicoti Scatcherd. Ha ! ha ! ha ! dar, bună sau rea, sînt unele lucruri pe care o femeie nu le poate înțelege și unele lucruri pe care n-ar trebui să fie lăsată să le înțeleagă.

— E firesc să fie îngrijorată în legătură cu sănătatea dumitale, doar știi prea bine.

— N-o știu deloc, răspunse antreprenorul. O s-o ducă foarte bine. Și, oricum, toată smiorcăiala asta nu-l ține pe om în viață.

Urmă o pauză, în cursul căreia doctorul își continuă examenul medical, la care pacientul se supuse făcînd nazuri, dar se supuse, totuși.

— Trebuie să întoarcem foaia, *Sir* Roger, trebuie neapărat.

— Pe dracu ! se oțărî *Sir* Roger.

— Uite ce e, Scatcherd. Eu trebuie să-mi fac datoria față de dumneata, indiferent dacă-ți convine ori nu.

— Cu alte cuvinte, trebuie să te plătesc pentru că încerci să mă sperii.

— Nici un organism nu mai poate rezista la asemenea șocuri multă vreme.

— Winterbones, spuse antreprenorul, întorcîndu-se spre omul său, du-te jos, du-te jos, îți spun, dar rămîi prin apropiere. Dacă dă naiba să te duci la circiumă, poți să rămîi acolo, din partea mea. Cînd înghit cîte o picătură — adică, dacă se întîmplă vreodată s-o fac — asta nu mă împiedică să muncesc. Așa că domnul Winter-

bones, luîndu-și ceașca de jos și ascunzînd-o cum putu sub poalele hainei, se retrase din cameră și cei doi prieteni rămaseră singuri.

— Scatcherd, îi spuse doctorul. Ai trecut pe lîngă moarte, mai aproape decît oricare om care a mai apucat după asta să mănînce și să bea.

— Chiar atît de aproape am fost de data asta ? întrebă eroul căilor ferate, părînd cam speriat.

— Ai fost, zău că da.

— Și acum sînt teafăr din nou ?

— Teafăr ! Cum poți fi teafăr cînd știi bine că picioarele refuză să te ducă. Teafăr ! cînd sîngele ți se mai zbate în creier cu o violență care ar distruge orice alt creier în afară de-al dumitale !

— Ha ! ha ! ha ! rîse Scatcherd. Se simțea foarte mîndru la gîndul că era altfel alcătuit decît ceilalți oameni. Ha ! ha ! ha ! Ei bine, și ce-am de făcut acum ?

N-are rost să dăm în amănunțime întreaga prescripție a doctorului. Față de unele din indicațiile lui, *Sir* Roger făgădui supunere, altora li se împotrivi violent, iar pe altele refuză categoric fie chiar să le asculte. Marea greutate consta în aceea că doctorul îi ceru să nu lucreze nimic timp de două săptămîni, și că-i era imposibil, așa spunea *Sir* Roger, să se oprească chiar și numai timp de două zile.

— Dacă ai să muncești, spuse doctorul, în starea în care te afli, ai să recurgi fără îndoială la stimulentul băuturii, și dacă o să bei, e mai mult ca sigur că ai să mori.

— Stimulent ! Ce-ți închipui oare că nu pot să muncesc fără să-mi fac curaj cu ajutorul băuturii ?

— Scatcherd, știu că și acum ai rachiu aici în cameră și că ai tras din el în ultimele două ore.

— Individul ăla mirosea a rachiu, o întoarse Scatcherd.

— Simt alcoolul lucrînd în vinele tale, ripostă doctorul, care mai ținea încă mîna pe brațul pacientului.

Sir Roger se întoarse cu greu în pat ca să scape de mentorul său și apoi începu să amenințe, la rîndul lui.

— Știi ce, doctore. M-am hotărît și o s-o fac. O să trimit după Fillgrave.

— Foarte bine, răspunse cel din Greshamsbury, trimite după Fillgrave. Cazul dumitale e de asemenea natură că nici măcar el nu se poate înșela.

— Crezi că poți să mă sperii și să faci ce vrei cu mine, pentru că pe vremuri m-ai avut la mînă. Ești un om foarte cumsecade, Thorne, dar nu sînt convins că ești cel mai bun doctor din întreaga Anglie.

— Poți să fii sigur că nu sînt, n-ai decît să mă iei și drept cel mai prost. Dar atîta vreme cît sînt aici, în chip de sfetnic medical al dumitale, convingerea mea e că trebuie să-ți spun adevărul, oricare ar fi el. Ori, adevărul este ăsta că, după toate probabilitățile, o a doua beție o să te dea gata, și că dacă ai să recurgi la băutură chiar numai ca stimulent, în momentul de față, ar putea să te omoare.

— O să trimit după Fillgrave...

— Perfect, trimite după Fillgrave, dar fă-o imediat. Crede-mă cel puțin în legătură cu asta, că orice ai face, trebuie s-o faci fără întîrziere. Fă-mi măcar plăcerea asta, las-o pe *lady* Scatcherd să ia de-aici sticla aia de rachiu pînă ce vine doctorul Fillgrave.

— Să mă ia naiba dacă o las. Da ce-ți închipui că nu pot avea o sticlă de rachiu în cameră la mine fără să m-ating de ea ?

— Cred că te-ai atinge mai puțin dacă n-ai să poți să ajungi la ea.

Sir Roger se întoarse din nou furios în pat, atîta cît îi îngăduiau picioarele pe jumătate paralizate și apoi, după o tăcere de cîteva clipe, își reluă amenințările cu o violență sporită.

— Da, o să-l aduc pe Fillgrave. Cînd omul e bolnav, cu adevărat bolnav, trebuie să primească cele mai bune

sfaturi pe care le poate primi. O să-l aduc pe Fillgrave și o să-l aduc și pe celălalt individ de la Silverbridge împreună cu el. Cum îi zice ? — Century.

Doctorul își întoarse capul într-o parte, pentru că, deși situația era serioasă, nu se putea opri să nu zîmbească văzînd cu cîtă satisfacție își pregătea prietenul lui răzbunarea.

— O să-i chem pe amîndoi. Și-o să-l chem și pe Rerechild. Cît ar putea să coste toată treaba asta ? Cred că cinci-șase lire de bucată ar ajunge ; ce zici, Thorne ?

— O, da, aș zice chiar c-ați fi generos. Dar, *Sir* Roger, îmi permiteți să vă fac o sugestie în legătură cu ce-ar trebui să faceți ? Nu știu pînă unde ați putea duce gluma...

— Gluma ! strigă baronetul. Îi spui unui om că moare și o clipă mai tîrziu că face glume. Ai să vezi că nu glumesc.

— Ei bine, sper cel puțin că nu. Dar dacă n-ai deplină încredere în mine...

— N-am nici un pic de încredere în tine.

— Atunci de ce să nu chemi pe cineva din Londra ? Cheltuiala nu contează la dumneata.

— Ba contează și contează chiar mult.

— Prostii ! Trimite la Londra după *Sir* Omicron Pie, cheamă pe cineva în care să ai cu adevărat încredere, din clipa în care-l vezi.

— Nu există nici unul din toată șleahta asta în care aș avea mai multă încredere decît în Fillgrave. Îl știu pe Fillgrave de cînd lumea și am încredere în el. O să trimit după Fillgrave și o să mă dau pe mîna lui. Dacă cineva mai poate face ceva pentru mine, Fillgrave e acela.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, trimite după Fillgrave, spuse doctorul. Și acum, la revedere, Scatcherd. Și dacă trimiți după el, dă-i ocazia să arate ce știe. Nu-ți pune capăt zilelor înghițind din nou rachiu pînă cînd sosește.

— Asta mă privește pe mine și pe el, nu pe dumneata, răspunse pacientul.

— Fie și așa. Oricum, înainte de-a pleca, dă-mi mîna. Îți urez să treci cu bine prin asta și, cînd ai să te simți bine, o să viu să te văd.

— La revedere, la revedere și ascultă aici, Thorne, sînt sigur c-ai să te-apuci să vorbești cu *lady* Scatcherd, cînd cobori. Știi, lasă prostiile. Mă înțelegi, nu? Lasă prostiile, m-ai înțeles?

CAPITOLUL X

TESTAMENTUL LUI *SIR* ROGER

Doctorul Thorne ieși din cameră și coborî la parter, pe deplin conștient că nu poate părăsi casa fără să discute cu *lady* Scatcherd. Nici nu ajunsese bine în culoar, că auzi clopotul din camera bolnavului sunînd cu violență. Apoi, un servitor care trecu pe lîngă el pe scară primi ordinul să trimeată imediat pe cineva călare la Barchester. Trebuia să-i dea de știre doctorului Fillgrave să vină cît putea de repede la căpătîiul bolnavului, iar pe domnul Winterbones trebuia să-l trimeată sus să scrie nota.

Sir Roger avusese perfectă dreptate cînd bănuise că doctorul o să-i spună cîteva cuvinte soției lui. De-ar fi vrut să evite asta la fel de mult ca și Scatcherd și tot n-ar fi putut să plece fără să-i vorbească. Schimbară deci cîteva cuvinte și avură destul timp pînă cînd servitorul îi aduse calul doctorului, destule cuvinte pe care antreprenorul le-ar fi socotit probabil prostii.

Lady Scatcherd nu era o persoană potrivită pentru o soție de baronet englez — fără îndoială că prin educație și comportare ar fi fost mult mai nimerită să stea în încăperile pentru servitori. Dar asta nu însemna că nu

era o nevastă bună sau o femeie cumsecade. Era îngrijorată, înspăimîntată și îndurerată de starea bărbatului ei, pe care îl cinstea și-l venera, considerîndu-l, așa cum se cădea, mai presus de orice alt bărbat. Își făcea mari griji pentru viața lui și nutrea convingerea neclinită că, dacă exista cineva în stare să i-o prelungească, acela era vechiul și credinciosul lor prieten, pe care-l știa că fusese credincios față de soțul ei încă din primii lor ani de căsătorie, cînd avuseseră necazuri.

Cînd află așadar că Scatcherd îl trimisese la plimbare, și că trebuia adus un străin în locul lui, i se strînse inima.

— Dar, doctore, spuse ea, ducîndu-și șorțul la ochi, n-ai de gînd să-l lași, nu-i așa ?

Doctorului Thorne nu-i veni tocmai ușor să-i explice soției baronetului că regulile medicale nu-i permiteau să rămînă să-i îngrijească soțul, după ce fusese dat afară și fusese chemat alt doctor în locul lui.

— Reguli ! exclamă ea plîngînd. Ce contește regulile cînd un om se sinucide pe el cu rachiu.

— Fillgrave o să-i interzică asta tot atît de categoric ca și mine.

— Fillgrave ! se minună ea. Ho-ho ! Auzi, Fillgrave !

Doctorul Thorne ar fi fost gata s-o îmbrățișeze, pe de o parte pentru încrederea deplină ce-o avea în el și, pe de altă parte, pentru neîncrederea deplină față de celălalt pe care o exprimau cele cîteva cuvinte ale ei.

— Știi ce, doctore, n-am să las să plece nimeni după el. O să trag eu toate ponoasele. Știi, nu poate să-mi facă mare lucru, acum că nu se ține pe picioare. O să-l opresc pe băiat. N-o să calce nici un Fillgrave pe aici.

Asta era totuși o hotărîre cu care doctorul Thorne nu putea fi de acord. Se străduí să-i explice soției îngrijorate că, după cele întîmplate, el nu putea să-și mai ofere serviciile medicale pînă nu era din nou chemat.

— Dar o să poți să dai pe aici, așa ca prieten, asta o știi, și apoi, încetul cu încetul poți să fii iar pe lîngă el, ei, ce zici, nu-i așa, doctore ? Cît despre plată...

Vă puteți ușor închipui ce-a spus doctorul Thorne în legătură cu problema asta. Și, în felul acesta, fiind obligat să mai stea și la masă, trecu aproape o oră între momentul cînd plecase din camera lui *Sir* Roger și clipa în care puse piciorul în scara șeii. Dar nici n-apucă bine calul să pornească pe aleea de pietriș din fața casei, că se deschise una din ferestrele de la etaj și-l chemară pe doctor să se întoarcă din nou la capul bolnavului.

— Zice că vrei, nu vrei, trebuie să te întorci, îi strigă domnul Winterbones, țipînd din răsputeri de la geam, și subliniind primele cuvinte.

— Thorne ! Thorne ! Thorne ! strigă bolnavul din pat, atît de tare încît doctorul îl auzi, deși era pe cal în fața casei.

— Vrei, nu vrei, trebuie să te întorci, repetă Winterbones cu mai multă emfază, închipuindu-și fără îndoială că „vrei, nu vrei" reprezenta un ordin atît de categoric, că nimeni nu-i putea rezista.

Nu putem spune dacă, împins de aceste cuvinte magice sau de vreun gînd ascuns, doctorul descălecă încet și, oarecum în ciuda voinței lui, se îndreptă din nou spre casă.

— N-are nici un rost, își spunea el, pentru că băiatul pe care l-a trimis a și plecat spre Barchester.

— Am trimis după doctorul Fillgrave, fură primele cuvinte cu care-l întîmpină antreprenorul, cînd ajunse din nou lîngă patul lui.

— Și m-ai întors din drum ca să-mi spui asta ? întrebă Thorne care acum se înfurie de-a binelea în fața toanelor pline de obrăznicie ale omului din fața lui. Ar trebui să te gîndești, Scatcherd, că timpul meu poate fi folositor altora, dacă ție nu-ți mai e.

— Hai, nu te-nfuria, bătrîne, i se adresă Scatcherd, întorcîndu-se spre el cu o expresie total diferită de cea pe care o avusese pînă atunci. O expresie în care se amesteca o nuanţă de bărbăţie — cu o oarecare nuanţă de afecţiune. Doar nu te-ai supărat acum că am trimis după Fillgrave?

— Nicidecum, spuse doctorul cu satisfacţie. Absolut deloc. Fillgrave o să te ajute tot atît cît te pot ajuta şi eu.

— Şi bănui că vrei să spui că nu-mi poate face nimic, eh, Thorne.

— Asta depinde de dumneata. O să te ajute dacă ai să-i spui adevărul şi o să te laşi condus de el. Soţia dumitale, servitorul dumitale, oricine poate să-ţi fie tot atît de folos ca el sau ca mine. Cînd spun asta, mă refer la un anume lucru, care e esenţial. Dar acum ai trimis după Fillgrave, şi trebuie neapărat să-l primeşti. Eu unul am multe treburi, aşa că lasă-mă să plec.

Scatcherd, însă, nu voia să-l lase să plece, şi-i ţinea strîns mîna.

— Thorne, spuse el, ca să-ţi fac plăcere o să dau ordin să-l bage pe Fillgrave sub pompa de apă de îndată ce-o să sosească, zău c-o fac şi-o să plătesc eu toate despăgubirile.

Asta era o altă idee cu care doctorul nu putea fi de acord. Dar nu fu în stare să-şi stăpînească rîsul. În timp ce-i vorbea, *Sir* Roger îl ruga sincer din ochi, şi pentru o clipă privirea îi scăpără ironică, plină de satisfacţie, ca şi cum îi făgăduia doctorului că, dacă l-ar încuraja cît de cît, ar trece la fapte. Dar doctorul nostru nu era dispus să-i dea aprobarea ca învăţatul său confrate să fie supus la cazna pompei. Nu putu însă să nu recunoască în sinea lui că ideea nu era deloc rea.

— O să dau ordin s-o facă, zău, martor mi-e cerul! spune numai o vorbă, şi gata, îl asigură *Sir* Roger.

Dar doctorul nu scoase o vorbă, şi astfel propunerea căzu.

— N-ar trebui să te superi cu un om bolnav, zise Scatcherd, ținînd mai departe mîna doctorului, pe care pusese din nou stăpînire. Mai cu seamă cînd e vorba de un prieten vechi. Și mai cu seamă cînd tu l-ai făcut să explodeze.

Nu merita ca doctorul să-și piardă vremea declarînd că nu el fusese cel care se înfuriase și că el nu-și pierduse nici o clipă buna dispoziție. Se mulțumi deci să zîmbească și-l întrebă pe *Sir* Roger dacă îi mai putea fi de folos cu ceva.

— Bineînțeles că poți, doctore, și d-aia am și trimis după dumneata — d-aia am și trimis după dumneata ieri. Ieși afară din cameră, Winterbones, ordonă el brusc, ca și cînd ar fi dat afară din cameră un cîine murdar. Winterbones, deloc ofensat, își ascunse din nou ceașca sub pulpana hainei și dispăru.

— Ia loc, Thorne, ia loc, îl invită antreprenorul vorbind pe un ton deosebit de cel pe care-l avusese pînă acum. Știu că ești grăbit, dar trebuie să-mi dai o jumătate de oră. S-ar putea să mor înainte de-apuci să-mi oferi alta, poți să știi ?

Firește că doctorul îi declară că spera să mai discute cu el multe jumătăți de oră, încă mulți ani de-acum încolo.

— Ei bine, s-ar putea și asta. Oricum, trebuie să rămîi acum. Știi prea bine că poți să cîștigi timpul pe seama calului.

Doctorul își luă un scaun și se așeză. Rugat în felul ăsta să rămînă, nu mai avea de ales.

— Nu pentru că mă simt rău am trimes ieri după dumneata, sau mai bine zis am lăsat-o pe *mylady* să trimită. Să-ți dea Dumnezeu noroc, Thorne. Crezi că nu-mi dau seama ce mă face să fiu așa ? Cînd îl văd pe sărmanul, nenorocitul ăla de Winterbones, că-și grăbește moartea cu rachiu, crezi că nu-mi dau seama ce ne așteaptă și pe mine și pe el ?

— Atunci de ce bei ? De ce faci asta ? Viața dumitale nu e ca a lui. O, Scatcherd ! Scatcherd ! Și doctorul se pregătea să-i dea drumul unui șuvoi de elocvență, implorîndu-l pe omul ăsta ciudat să se abțină de la obișnuita lui otravă.

— Asta-i tot ce știi despre firea omenească, doctore ? să te abții. Poți să-ți tii răsuflarea și să trăiești ca peștele sub apă ?

— Dar nu firea ți-a ordonat să bei, Scatcherd.

— Obișnuința e o a doua fire, omule. Și o fire chiar mai puternică decît prima. Și de ce n-aș bea ? Ce altceva mi-a dat lumea în schimb pentru tot ce i-am dat eu ? Ce altceva aș putea să fac ? Ce altă mulțumire ?

— O, Dumnezeule ! N-ai o avere nelimitată ? Nu poți face orice dorești ?

— Nu, și bolnavul urlă cu o energie care făcu să răsune toată casa. Nu pot să fac nimic din ce-aș dori să fac. Nu sînt nimic din ce-aș dori să fiu. Ce pot să fac ? Ce pot să fiu ? Ce altă mulțumire pot avea în afară de sticla de rachiu ? Dacă mă duc printre nobili sînt eu în stare să vorbesc cu ei ? Dacă se întîmplă să aibă ceva de vorbit despre o cale ferată, îmi pun cel mult o întrebare. Dacă-mi vorbesc despre altceva, trebuie să rămîn mut. Dacă mă duc printre muncitorii mei, pot ei oare să-mi vorbească ? Nu, pentru că sînt stăpînul lor, și un stăpîn aspru. Își pleacă repede capetele și tremură în ghete cînd mă văd. Unde îmi sînt prietenii ? Aici ! exclamă el și scoase o sticlă chiar de sub pernă. Unde sînt distracțiile mele ? Aici ! și agită sticla chiar sub nasul doctorului. Unde mi-e singura scăpare, singura mulțumire, singura mea mîngîiere după toată truda ? Aici, doctore. Aici, aici, aici ! și spunînd asta își puse la loc comoara sub pernă.

Gestul acesta avea ceva atît de îngrozitor în el, încît doctorul Thorne se dădu înapoi înspăimîntat și nu fu în stare să scoată o vorbă timp de cîteva clipe.

— Dar, Scatcherd, îl imploră el, sînt convins că n-ai vrea să mori pentru o asemenea pasiune.

— Să mor pentru ea! zău dacă n-aș vrea. Să trăiesc pentru ea atîta vreme cît pot, și să mor pentru ea cînd nu mai pot trăi. Să mor pentru ea! Ce altceva poate să facă un om? Nu mor oamenii pentru un șiling pe zi? Ce pierde un om care moare? Ce pot să pierd eu dacă mor? Nu poți să mori decît o dată, ai spus-o chiar acum. Eu aș muri de zece ori pentru asta.

— O spui asta ori din nebunie, ori din prostie, ca să mă sperii.

— Poate că și una și alta, deopotrivă. O viață ca a mea prostește un om și-l și înnebunește totodată. Cu ce m-am ales eu ca să-mi fie frică de moarte? Averea mea se ridică la treisute de mii de lire, și-aș da-o toată dac-aș fi-n stare să mă duc mîine la lucru cu mistria și cu firul cu plumb, și să văd că un prieten vine, mă bate pe umăr și-mi spune: „Ei, Roger, ce-ai zice să ne clătim gura cu sfertul ăsta, acum de dimineață?" Să-ți spun ceva, Thorne: cînd un om a făcut trei sute de mii de lire, nu-i mai rămîne altceva decît să moară. Nu mai e bun de nimic altceva. Banii odată ce-i ai, nu-ți rămîne decît să-i cheltuiești. Ori omul care-i cîștigă n-are inima pentru așa ceva.

Bineînțeles că doctorul, auzind toate astea, mormăi ceva cu intenția să mîngîie și să aline sufletul pacientului său. Nu că ar fi putut spune ceva care să-l mîngîie sau să-l aline pe acest om, dar pentru că nu era posibil să stai acolo și să asculți asemenea adevăruri înfricoșătoare — fiindcă, în ceea ce-l privea pe Scatcherd, astea erau adevăruri — fără să spui ceva.

— Așta-i tot atît de reușită ca o piesă de teatru, nu-i așa, doctore? întrebă baronetul. Nu-ți închipuiai că pot și eu grăi ca unul din breasla actorilor. Ei bine, acum, uite, o să-ți spun în cele din urmă de ce am trimis după

dumneata. Înainte de ultimul meu chiolhan, mi-am făcut testamentul.

— Ai mai făcut un testament înaintea ăstuia.

— Da, am făcut. Testamentul ăla l-am distrus. L-am ars cu mîna mea ca să nu se facă nici o greșeală în privința asta. În testamentul ăla stabilisem doi executori, pe dumneata și pe Jackson. Eram pe atunci asociat cu Jackson în York și Yeovil Grand Central. Aveam o părere grozavă despre Jackson pe vremea aia. Acum n-aș da nici doi bani pe el.

— Păi bine, și eu sînt exact în aceeași categorie.

— Nu, cu dumneata lucrurile stau cu totul altfel. Fără bani, Jackson e un nimeni din cărare, în timp ce pe dumneata nu te vor face niciodată banii.

— Nu, și nici eu n-o să fac bani, răspunse doctorul.

— Nu, bani n-o să ai niciodată. Oricum, am făcut un nou testament, e acolo, pe birou. Și te-am ales ca unic executor.

— Trebuie să schimbi asta, Scatcherd, trebuie neapărat s-o schimbi. Cu o sumă de trei sute de mii de lire care trebuie reglementată răspunderea e mult prea mare pentru orice persoană. Pe de altă parte, trebuie să desemnezi un om mai tînăr. Dumneata și cu mine sîntem de aceeași vîrstă și s-ar putea ca eu să mor mai întîi.

— Ei, na, doctore, doctore, lasă prostiile. De la dumneata nu înghit asemenea prostii. Ține minte că dacă nu ești sincer nu faci doi bani.

— Dar... vezi... Scatcherd...

— Păi bine, doctore. Există deja testamentul. E gata făcut. Nu vreau să te consult în legătură cu treaba asta. Ești numit executor și, dacă o să te rabde inima să refuzi să fii cînd oi muri, firește că ai să poți s-o faci.

Doctorul nu se pricepea deloc la legi, și nu prea știa dacă are vreo posibilitate să scape de obligația pe care prietenul lui era atît de hotărît să i-o pună în spinare.

— O să trebuiască să urmărești executarea testamentului, Thorne. Acum o să-ți spun ce-am hotărît.

— Sper că n-ai de gînd să-mi spui cum ai dispus de averea dumitale ?

— Nu în amănunte. Cel puțin nu în legătură cu întreaga avere. Am împărțit moștenitorilor și printre ei o trec pe *lady* Scatcherd o sută de mii de lire.

— Nu i-ai lăsat soției casa ?

— Nu, ce naiba ar putea face cu o casă ca asta ? Nici acum cînd o are nu știe cum s-o folosească. M-am îngrijit de ea. Nu contează cum. Casa și domeniul și restul banilor i-am lăsat lui Louis Philippe.

— Cum ! Două sute de mii de lire ? se miră doctorul.

— Și de ce nu i-aș lăsa două sute de mii de lire fiului meu, sau chiar celui mai mare dintre fiii mei, dacă aș avea mai mulți copii ? Oare nu-i lasă domnul Gresham întreaga lui avere moștenitorului său ? De ce n-aș putea lăsa și eu un moștenitor ca lordul de Courcy și ducele de Omnium ? Cred că nu-i nevoie de un act al Parlamentului ca un antreprenor de căi ferate să aibe dreptul să lase un moștenitor. Oare ai uitat că fiul trebuie să trăiască la înălțimea titlului pe care-l are ? Și asta-i mai mult decît au toți Gresham-ii la un loc.

Doctorul încercă să lămurească, cum putu mai bine, ce voise să spună. Nu-i venea ușor să explice : se gîndise că fiul lui *Sir* Roger Scatcherd nu era un om căruia să-i poată fi încredințată stăpînirea deplină asupra unei averi atît de mari.

Sir Roger Scatcherd n-avea decît un singur copil și anume fiul care se născuse pe vremea cînd el avusese necazurile acelea, iar copilul fusese luat de la sînul mamei, ca ea să poată hrăni pe tînărul moștenitor de la Greshamsbury. Băiatul crescuse dar nu devenise puternic nici la minte, nici la trup. Tatăl hotărîse să-i dea o educație de *gentleman* și-l trimisese la Eton și la Cambridge. Dar și rețeta asta, oricît ar fi ea de brevetată, nu

face întotdeauna un *gentleman*. Fără îndoială că e greu să precizezi ce rețetă ar fi mai potrivită, deși în această privință oamenii au întotdeauna unele idei nu prea bine definite, dar destul de corecte. Oricum ar sta lucrurile, doi ani la Eton și trei trimestre la Cambridge n-au scos un *gentleman* din Louis Philippe Scatcherd.

Da! Fusese botezat Louis Philippe — după regele Franței. Dacă cineva ar vrea să studieze răspîndirea numelor regești, să caute copiii botezați după regi sau regine, sau după unchii și mătușile regilor sau reginelor, ar trebui să întreprindă cercetări în familiile democraților. Nu există oameni care să aibă un respect mai servil decît democrații, chiar și față de așchiile de unghii tăiate, dacă ele aparțin unor persoane din familia regală; nimeni altcineva nu este animat de mai mult respect și venerație cînd e vorba de capete încoronate, nimeni nu este atît de nerăbdător să pună mîna pe fîșii sau bucăți de veșminte, sfințite de atingerea mîinii regale. Tocmai distanța mare pe care o simt că există între ei și tron îi face să rîvnească la fărîmele de majestate, la fleacurile și nimicurile și așchiile regalității care din întîmplare le cad în mînă.

Louis Philippe Scatcherd n-avea nimic regal în el, în afară de nume. Ajunsese acum la vîrsta majoratului, iar tatăl care descoperise că rețeta Cambridge nu dăduse rezultate bune, îl trimisese cu un tutore, într-o călătorie în străinătate. Doctorul auzise din cînd în cînd vești despre tînăr. Știa că, după anumite simptome, avea încă de pe acum viciile tatălui, dar nu și talentele lui. Știa că începuse de tînăr o viață ușuratică, fără a fi generos, și că la vîrsta de douăzeci și unu de ani se și îmbolnăvise de delirium tremens.

Iată de ce își exprimase mai degrabă dezaprobarea decît surpriza aflînd că tatăl lui intenționa să lase cea mai mare parte din avere pe seama voinței lipsite de control a nefericitului său fiu.

— Am trudit din greu pentru banii ăștia. Și am dreptul să fac ce vreau cu ei. Ce altă satisfacție ar putea să-mi aducă ?

Doctorul îl asigură că n-avea nici cea mai mică intenție să-i conteste acest drept.

— Louis Philippe o să se descurce destul de bine, ai să vezi, continuă baronetul, înțelegînd ce se petrecea în sufletul interlocutorului său. Lasă tînărul să-și facă de cap atîta vreme cît e tînăr, și va fi un om pe care te poți bizui cînd ajunge la maturitate.

— Dar ce se întîmplă dacă nu trăiește destul ca să-i vină mințile la cap ? îl întrebă doctorul. „Ce se întîmplă dacă-și face de cap consumînd atîta energie încît nu-i mai rămîne nici urmă de vlagă pentru anotimpul în care se văd roadele ?“ N-avea rost să dea glas acestei păreri așa încît îl lăsă pe Scatcherd să continue.

— Dacă mi-aș fi făcut de cap în tinerețe, nu mi-ar mai fi fost atît de dragă sticla de băutură acum. Dar oricare ar fi adevărul, tot îl las moștenitor. Eu m-am priceput să fac banii, dar nu m-am priceput să-i cheltuiesc. Oricum, fiul meu o să fie în stare să-i cheltuiască în societatea cea mai aleasă. Îți garantez că o să-și țină capul mai sus decît ar putea vreodată s-o facă tînărul Gresham. Ei sînt cam de aceeași vîrstă, după cum prea bine îmi amintesc — *lady* Scatcherd are și ea aceleași motive să-și amintească bine.

De fapt, *Sir* Roger Scatcherd nu-l iubea în mod deosebit pe tînărul Gresham ; dar în ceea ce o privea pe *lady* Scatcherd nu se putea spune cu precizie dacă nu cumva îl iubea pe tînărul căruia îi fusese doică, aproape tot atît de mult ca și pe cel care era propriul ei vlăstar.

— Și n-ai de gînd să-i limitezi în nici un fel cheltuielile lui nechibzuite ? Dacă ai să mai trăiești zece, douăzeci de ani, așa cum tragem nădejde, n-o să fie nevoie de asemenea clauze ; dar cînd cineva își face testamentul,

ar trebui să se gîndească serios că ar putea să plece curînd din rîndul celor vii.

— Cu deosebire dacă se culcă cu sticla de rachiu sub cap, nu-i așa, doctore ? Dar bagă de seamă, ăsta e secret medical, știi. Să nu sufli o vorbă despre asta dincolo de pereții acestei camere.

Doctorul Thorne nu putu decît să ofteze. Ce i-ar mai fi putut spune pe tema asta unui om ca el.

— Da, i-am îngrădit cheltuielile. Nu vreau să ajungă să depindă de nimeni pentru pîinea de toate zilele. I-am lăsat deci la dispoziție cinci sute de lire pe an din momentul în care mor. N-are decît să-i risipească cum vrea.

— Fără îndoială că cinci sute de lire pe an nu-i prea mult.

— Nu, și nici n-am de gînd să-l țin numai cu atît. O să aibă pe mînă atît cît o să vrea, dacă se apucă să-i cheltuiască așa cum trebuie. Dar marea parte a averii — proprietatea asta de la Boxall Hill și ipotecile de la Greshamsbury și celelalte ipoteci — le-am legat în felul următor. O să-i revină toate la douăzeci și cinci de ani. Iar pînă la această vîrstă, dumneata o să ai împuternicirea să-i dai ce vrea. Dacă o să moară înainte de-a împlini douăzeci și cinci de ani, fără să lase copii, toată averea va reveni celui mai mare copil al lui Mary.

Mary era sora lui *Sir* Roger, deci mama lui Mary Thorne, deci soția respectabilului fierar care plecase în America, și mama unei familii pe care au întemeiat-o acolo.

— Copilului cel mai mare al lui Mary ! murmură doctorul ; simțea că fruntea i se îmbrobonește de sudoare, și-i venea greu să-și stăpînească emoția. Copilului cel mai mare al lui Mary ! Schatcherd, ar trebui să fii mai exact

în această afirmație, că de nu, îți lași cea mai mare parte din avere pe mîna avocaților.

— Nu știu, și n-am aflat niciodată nici măcar numele unuia din ei.

— Dar te referi la un băiat sau la o fată ?

— S-ar putea să fie cu toții fete, sau cu toții băieți, n-am habar. Poate că o fată s-ar folosi mai bine de bani. Numai că o să trebuiască să te îngrijești să se mărite cu un om cumsecade. Ai să fii tutorele ei.

— Ei asta-i ! Prostii, exclamă doctorul. Louis o să împlinească douăzeci și cinci de ani, peste un an-doi.

— Cam peste patru ani.

— Și totuși în ciuda crizelor ăstora care vin și trec, sînt sigur, Scatcherd, că n-ai să pleci dintre noi chiar așa de repede.

— N-aș face-o dacă ar depinde de mine, doctore ; dar nu poți să știi niciodată.

— Șansele sînt zece la una că o asemenea clauză va fi fără valoare în testamentul dumitale.

— Chiar așa, chiar așa. Dacă eu unul pot să mor, Louis Philippe n-o să moară. Dar mi s-a părut că ar fi bine să fac ceva care să-l împiedice să-și risipească toți banii înainte de a-i veni mintea la cap.

— O, perfect, perfect. Eu unul aș fi indicat o vîrstă mai îndepărtată decît douăzeci și cinci.

— Nu sînt de aceeași părere. Louis Philippe o să-și revină pînă atunci. Așa cred. Și acum, doctore, îmi știi testamentul. Și dacă aș muri mîine, știi ce vreau să faci pentru mine.

— Scatcherd, dar n-ai spus decît „copilul cel mai mare".

— Asta-i tot. Dă-mi-l și o să ți-l citesc.

— Nu, nu. Nu te obosi. Copilul cel mai mare ! Ar trebui să specifici mai clar, Scatcherd, zău c-ar trebui. Gîndește-te ce profit extraordinar ar putea să depindă de aceste cuvinte.

— Păi, ce naiba aș putea spune ? Nu le știu numele. Nici n-am auzit vreodată de ei. Dar cel mai mare, e cel mai mare în toată lumea asta. Poate că ar trebui să spun cel mai mic, ținînd seama că nu sînt decît un antreprenor de căi ferate. Lui Scatcherd îi trecu prin minte că ar fi cazul ca doctorul să plece acum și să-l lase în tovărășia lui Winterbones și a rachiului. Dar, deși prietenul nostru spusese că e foarte grăbit, acum părea ispitit să nu se mai miște din locul lui. Stătea acolo, la căpătîiul patului, cu palmele proptite pe genunchi, cu privirea ațintită asupra cuverturii de pe pat. În cele din urmă oftă adînc și reluă : Scatcherd, trebuie să fii mai clar în legătură cu toate acestea. Dacă vrei să mă ocup eu de treaba asta, trebuie neapărat să spui lucrurile mai limpede.

— Dar cum, cum naiba pot să fiu mai clar ? Nu e destul de clar — copilul ei cel mai mare — de e Jack sau Gill ?

— Ce-a spus avocatul tău în legătură cu asta, Scatcherd ?

— Avocatul ! Sper că nu-ți imaginezi că i-am adus la cunoștință avocatului ce-am introdus. Nu. Am obținut formularul și hîrtia și toate astea de la el și l-am ținut aici într-o cameră, în timp ce Winterbones și cu mine l-am făcut în alta. E destul de bine. Deși l-a scris Winterbones, a făcut-o în asemenea fel că nici el nu știe ce e scris.

Doctorul mai rămase o clipă, cu privirea ațintită tot la cuvertură, apoi se ridică să plece.

— O să-ți fac din nou o vizită în curînd, spuse el. Probabil mîine.

— Mîine ! se miră *Sir* Roger ; nu pricepea deloc ce-l face pe doctorul Thorne să vorbească despre o vizită atît de apropiată. Mîine ! dar ce, doar n-oi fi chiar atît de grav, omule, eh ? Dacă ai să vii chiar atît de des o să mă ruinezi.

— O, nu ca medic, nu, nu în calitatea asta, ci în legătură cu testamentul ăsta, Scatcherd. Trebuie să mă mai gîndesc la el, neapărat.

— Nu-i deloc nevoie să-ți bați capul în legătură cu testamentul meu, pînă n-oi muri. Chiar deloc. Și cine știe, s-ar putea să-ți pun eu în regulă afacerile, ce zici, doctore ? Să mă îngrijesc de nepoata dumitale după ce-ai să fii mort și îngropat și să-i găsesc un bărbat, eh ! ha ! ha ! ha !

Fără să mai scoată o vorbă, doctorul își văzu de drum.

CAPITOLUL XI

DOCTORUL ÎȘI BEA CEAIUL

Doctorul încălecă și-și văzu de drum, întorcîndu-se la Greshamsbury la ora obișnuită. Dar, ca să fim cinstiți, nu prea avea habar încotro merge și ce face. *Sir* Roger se arătase convins că doctorul va fugări calul ca să cîștige timpul pierdut ; dar calul nu fusese niciodată lăsat să meargă mai la pas și după cum avea chef, decît acum. Într-adevăr, doctorul de-abia dacă-și dădea seama că e. călare, într-atît era de învăluit în ceața propriilor sale gînduri.

În primul rînd, alternativa pe care se simțise obligat să i-o înfățișeze baronetului ca fiind cu totul nesigură — și anume aceea a morții apropiate atît a tatălui cît și a fiului — el o socotea în adîncul sufletului drept cît se poate de posibilă.

„Șansele sînt zece la una că o asemenea clauză nu va fi niciodată pusă în aplicare." Asta o spusese în parte pentru el, ca să-și potolească gîndurile ce i se învălmășeau în minte, în parte din milă pentru pacient și pentru tată. Dar acum, cînd reflecta asupra acestui subiect își dădea seama că nu erau deloc șanse. Oare balanța nu înclina de fapt de partea cealaltă ? Nu era oare aproape sigur

că cei doi bărbați o să fie chemați la ultima judecată în cursul următorilor patru ani ? Unul dintre ei, cel mai în vîrstă, era într-adevăr un om puternic, unul care ar mai putea trăi ani buni de-acum înainte, dacă nu și-ar bate joc de viața lui. Dar el însuși protesta, și protesta în numele unui adevăr mult prea întemeiat, că nu avea putere să se poarte cinstit cu sine. Celălalt, cel tînăr, avea toate împotriva lui. Nu numai că era o creatură slabă, debilă, lipsită de vigoare fizică, unul pe-a cărui viață nici un prieten nu s-ar fi bizuit nici măcar în condiții normale și cu atît mai puțin acum, cînd se dedase la viciul tatălui său. Și el își grăbea moartea, din cauza băuturii.

Și atunci, dacă acești doi oameni mureau cu adevărat în cursul perioadei hotărîte, dacă acea clauză din testamentul lui *Sir* Roger ajungea să fie pusă în aplicare, dacă el, doctorul Thorne, se vedea obligat să se ocupe de aplicarea ei, cum ar trebui oare să acționeze ? Copilul cel mai mare al acestei femei era propria lui nepoată, fiica lui adoptivă, iubita lui, mîndria sufletului lui, lumina ochilor săi, copilul său, Mary a lui. Dintre toate datoriile pe care le avea pe lumea asta — după datoria față de Dumnezeu și față de conștiință — imediat venea datoria pe care o avea față de Mary. Și, în aceste condiții, cînd era vorba tocmai de această datorie față de Mary, ce trebuia oare să facă ?

Dar cealaltă, cealaltă mare datorie, pe care chiar Mary ar fi fost prima să i-o impună, ce-i cerea aceasta să facă ? Dacă Scatcherd și-ar fi făcut testamentul fără să-i spună care erau clauzele, Mary ar fi trebuit să devină, după părerea lui Thorne, moștenitoarea, în cazul în care s-ar fi aplicat această clauză. Oricum, dacă moștenirea îi revenea ei sau altcuiva, asta aveau s-o decidă avocații. Dar acum situația era cu totul diferită. Acest om bogat se încrezuse în el ; n-ar însemna oare

să-i calce în picioare încrederea, să se dedea fără doar și poate la un act necinstit — un act necinstit atît față de Scatcherd cît și față de familia aceea aflată departe, în America ; față de acel tată care pe vremuri se purtase cu atîta noblețe și față de copilul lui cel mai mare ; n-ar fi fost o necinste grosolană față de toți aceștia, dacă îi permitea lui Scatcherd să lase în urma lui un testament ce îi îngăduia ca toată averea lui să treacă în mîinile unei persoane nedorite ca moștenitoare ?

Luase o hotărîre asupra acestui punct cu mult înainte de a ajunge la Greshambury. De fapt se hotărîse chiar din clipa cînd se mai afla încă la căpătîiul lui Scatcherd. În privința asta nu-i fusese greu să se hotărască. Dar calea de-a ieși din această situație necinstită, această cale nu-i era tot atît de ușor s-o găsească. Cum ar putea soluționa situația fără să-i pricinuiască nici un rău nepoatei lui și fără să-și pricinuiască amărăciune, dacă asta ar fi putut fi evitat într-un fel ?

Și apoi îi năvăliră în minte alte gînduri. Susținuse întotdeauna — o susținuse cel puțin pentru el și pentru nepoata lui — că dintre toate scopurile josnice urmărite de ambiție și bogăție, bogăția de dragul bogăției era cel mai josnic. În discuțiile lor în care dezbăteau probleme de viață, formulaseră unele idei ce s-ar fi dovedit poate greu de pus în aplicare dacă împrejurările i-ar fi obligat s-o facă. Și dacă i-ar fi fost greu oricăruia dintre ei s-o facă, atunci cînd ar fi trebuit să acționeze numai pentru sine, cu atît mai greu le-ar fi fost să acționeze unul pentru celălalt ! Unchiul era cel care se afla acum într-o asemenea cumpănă. Pus în această situație deosebită, se cădea oare să-și asume răspunderea de-a respinge norocul de basm ce-o aștepta pe nepoata lui, dacă Scatcherd ar fi fost încurajat s-o lase moștenitoarea unei părți din averea sa ?

— O să vrea probabil ca ea să se mute acolo — să locuiască cu el și cu soția lui. Toți banii din Banca Angliei

n-ar răscumpăra un asemenea chin, își spuse doctorul în timp ce intra încet în curtea lui.

Asupra unui punct, dar numai asupra unuia, era cît se poate de hotărît. Ziua următoare o să se ducă la Boxall Hill și-o să-i spună lui Scatcherd întregul adevăr. Orice s-ar întîmpla, adevărul este cel mai bun. Și astfel, cu un dram de liniște în suflet, intră în casă unde-și găsi nepoata în salon împreună cu Patience Oriel.

— Mary și cu mine ne-am certat, începu Patience. Ea spune că doctorul e persoana cea mai importantă din sat, iar eu, bineînțeles, susțin că e pastorul.

— Eu nu spun decît că doctorul e cel mai căutat, o corectă Mary. Unchiule, iar au trimis după tine să te cheme niște nesuferiți la Silverbridge. De ce nu poate doctorul ăla Century să se ocupe de oamenii lui ?

— Ea zice, continuă domnișoara Oriel, că dacă un pastor ar fi plecat timp de o lună, nu i-ar simți nimeni lipsa, dar că un doctor e atît de prețios, încît fiecare clipă îi e drămuită.

— Sînt sigură că ale unchiului sînt drămuite. Nici măcar să mănînce n-are timp. Domnul Oriel nu e chemat niciodată la Silverbridge.

— Nu, noi în biserică ne organizăm mai bine decît voi treburile parohiei. Noi nu lăsăm preoți străini să intre în turma noastră pentru că s-ar putea ca oile să-l placă. Oile noastre trebuie să fie mulțumite de pilulele noastre spirituale chiar dacă le plac sau nu. În această privință o ducem mult mai bine. Te sfătuiesc, Mary, să te căsătorești neapărat cu un preot.

— O să fac asta dacă ai să te măriți și tu cu un doctor, răspunse ea.

— Sînt convinsă că nimic pe lume nu mi-ar face mai mare plăcere, ripostă domnișoara Oriel ridicîndu-se și salutîndu-l pe doctor printr-o reverență, dar în dimineața asta nu sînt pregătită sufletește să trec prin emoțiile unei cereri în căsătorie, așa că plec chiar acum.

Şi aşa şi făcu. Iar doctorul, încălecînd pe celălalt cal pe care-l avea o porni din nou spre Silverbridge destul de obosit. „E fericită acolo unde e, îşi spuse el în timp ce-şi vedea de drum. O tratează toţi ca pe o egală, la Greshamsbury. Şi ce dacă nu e vară cu Thorn-ii de la Ullathorne? Şi-a găsit un loc printre ele şi-l păstrează, fiind acceptată ca egală cu cele mai alese dintre ele. Bunăoară domnişoara Oriel: se trage dintr-o familie mare, este bogată, se învîrteşte în lumea mondenă, e o frumuseţe căreia toţi îi fac curte şi, totuşi, nu se uită de sus la Mary. Îi sînt cu toatele prietene, fără deosebire. Dar ce s-ar întîmpla dacă ar lua-o la Boxall Hill chiar dacă bogătaşul de acolo ar recunoaşte-o ca nepoată? Ar fi nenorocită dacă ar trebui să-şi petreacă o lună cu *lady* Scatcherd şi să suporte toanele omului ăla, să vadă felul lui de viaţă, să depindă de el, să-i aparţină." Apoi, îndemnîndu-şi calul, doctorul ajunse la Silverbridge unde-l întîlni din nou pe doctorul Century la căpătîiul bătrînei doamne şi, după ce se strădui să amîne venirea neînduplecată a sinistrului şi ameninţătorului musafir, se reîntoarse iarăşi la nepoata sa şi la salonul lui.

— Trebuie să fii mort de oboseală, unchiule, îl întîmpină Mary în timp ce-i turna ceaiul şi-i pregătea toate nimicurile care-i făceau din această masă cea mai plăcută masă a zilei — ceai, prînz şi cină în acelaşi timp. Aş vrea ca Silverbridge să fie la o depărtare de cincizeci de mile.

— Asta ar face călătoria şi mai neplăcută. Dar nu sînt chiar mort, şi ceea ce e mai important, nici pacienta mea nu e moartă. Şi-n timp ce vorbea reuşi să înghită o cană cam de o jumătate de litru de ceai fierbinte. Nicidecum uimită, Mary se mulţumi să-i umple din nou cana fără să facă vreo remarcă; iar doctorul continuă să amestece lichidul cu linguriţa, evident fără să-şi dea seama că se mai întîmplase ceva de cînd îi turnase prima porţie.

Cînd se liniști zăngănitul cuțitelor și furculițelor, doctorul se îndreptă spre cămin și, așezîndu-se picior peste picior, începu să-și maseze unul din picioare, uitîndu-se cu încîntare la cea de-a treia cană de ceai care stătea încă neatinsă alături de el. Resturile solide ale festinului fuseseră strînse dar nimeni nu comisese sacrilegiul să se atingă de ceainic sau de vasul cu smîntînă.

— Mary, începu el, presupunînd că mîine dimineață ai afla că printr-o întîmplare ai moștenit o avere mare, ai fi în stare să-ți înăbuși bucuria ?

— Primul lucru pe care l-aș face, ar fi să dau un edict sever care să-ți interzică să te mai duci vreodată la Silverbridge. Cel puțin în cazul în care n-ai fost anunțat cu o zi înainte.

— Ei bine, și ce-ai mai face pe urmă ?

— Pe urmă — pe urmă aș scrie la Paris să-mi trimeată o pălărie franțuzească, exact ca aceea pe care o purta Patience Oriel. Ia-i văzut-o ?

— Știi, n-aș prea putea spune c-am văzut-o. Pălăriile au devenit acum invizibile și-apoi nu observ niciodată îmbrăcămintea nimănui, în afară de-a ta.

— Oh ! Te rog frumos, uită-te la pălăria domnișoarei Oriel prima oară cînd o s-o întîlnești. Nu pot să înțeleg de ce se întîmplă așa, dar sînt sigură de un lucru — nu există mîini englezești care să poată aranja o pălărie ca asta, și mai sînt sigură că în Anglia nici măcar mîinile franțuzești n-ar putea-o face.

— Dar ție nu-ți prea pasă de pălării, Mary ! Aceste cuvinte doctorul le rosti ca pe o afirmație în care se ghicea oarecum o undă de întrebare.

— Nu-mi pasă ? răspunse ea. Ba îmi pasă chiar foarte mult, mai cu seamă de cînd am văzut-o azi-dimineață pe Patience Oriel. Am întrebat-o cît a costat-o — ghici ?

— Oh, nu știu... o liră ?

— Ei, unchiule, o liră !

— Ce, mult mai mult ? zece lire ?

— Ei, unchiule !

— Cum, mai mult de zece lire ? Atunci cred că n-ar fi trebuit s-o ia nici măcar Patience Oriel.

— Bineînțeles că n-ar fi trebuit, dar, știi, unchiule, a costat într-adevăr o sută de franci !

— Oh. O sută de franci ! Asta face patru lire, nu-i așa ? Și pe tine cît te-a costat ultima ta pălărie ?

— A mea, oh, nimic, cam cinci șilingi și nouă penny. Mi-am aranjat-o singură. Dacă aș moșteni o avere mare, aș scrie chiar mîine la Paris, ba nu, m-aș duce la Paris să-mi cumpăr o pălărie și te-aș lua cu mine ca să mi-o alegi.

Doctorul rămase o vreme tăcut, meditînd asupra acestei discuții, sorbind între timp, fără să-și dea seama, ceaiul de lîngă el. Iar Mary îi umplu din nou cana.

— Știi, Mary, începu el în cele din urmă. Azi sînt înclinat să fiu generos și, cum sînt mai bogat ca de obicei, vom comanda la Paris o pălărie franțuzească. Mi-e teamă că ar trebui să așteptăm cam mult dacă am vrea să mergem noi s-o luăm.

— Glumești.

— Zău că nu. Numai dacă știi cum se procedează ca s-o poți comanda — fiindcă asta, trebuie s-o recunosc, m-ar pune în încurcătură ; dar dacă tu reușești s-o comanzi, eu o să reușesc s-o plătesc, iar tu o să ai o pălărie franțuzească.

— Unchiule, exclamă ea ridicîndu-și privirea spre el.

— O, nu glumesc deloc. Îți datorez un cadou și o să ți-l fac pe ăsta.

— Și dacă o faci, am să-ți spun ce-o să fac cu el. O să tai pălăria bucățele și-o să le pun pe foc sub nasul tău. Ia ascultă, unchiule, drept cine mă iei ? Nu ești deloc amabil astă seară, dacă vii să-mi oferi așa ceva, nu, chiar deloc. Și apoi, îndepărtîndu-se de lîngă tava de ceai se îndreptă spre el și se așeză pe un scăunel pentru picioare, lipită de genunchii lui. Pentru că ți-am spus că

mi-aș lua o pălărie franțuzească dac-aș avea o avere mare ești oare îndreptățit să crezi că aș vrea una chiar acum ? Dacă ai dă patru lire pentru o pălărie de-a mea, mi-ar arde capul de fiecare dată cînd aș purta-o.

— Nu văd de ce. Patru lire nu m-ar ruina. Oricum, nu cred că ai arăta cu ceva mai bine dacă ai avea-o, și bineînțeles că nu mi-ar plăcea să văd pîrlite buclele astea — și, punîndu-i mîinile pe umeri, se jucă cu părul ei.

— Patience are o trăsurică trasă de un ponei și mi-aș lua și eu una de-aș fi bogată, și mi-aș da toate cărțile la legat, așa cum face și ea și poate aș da cincizeci de guinee pentru o trusă de toaletă.

— Cincizeci de guinee !

— Nu mi-a spus Patience, dar așa spune Beatrice. Patience mi-a arătat-o odată și e delicioasă. Cred că mi-aș lua trusa înaintea pălăriei. Dar, unchiule...

— Ce e ?

— Nu-ți închipui cumva că doresc asemenea lucruri?

— Nu atîta vreme cît ar fi nepotrivite. Sînt sigur că nu le dorești.

— Nici dacă ar fi nepotrivite, nici altfel ; nici mult, nici puțin. Sînt multe lucruri după care jinduiesc, dar niciunul de felul ăsta. Știi, sau cel puțin ar trebui să știi, că nu jinduiesc după ele. De ce mi-ai spus că ai vrea să-mi cumperi o pălărie franțuzească ?

Doctorul Thorne nu răspunse la această întrebare ci își văzu în continuare de masatul piciorului.

— La urma urmelor, banii sînt un lucru bun.

— Foarte bun, cînd ajungi să-i ai pe căi drepte, răspunse ea, adică fără nici o pierdere pentru inimă sau suflet.

— Aș fi mai fericit dacă aș ști că ai avea viitorul asigurat, tot așa ca și domnișoara Oriel. Ce-ar fi dacă te-aș da în grija unui bogătaș care ar fi în stare să te pună la adăpost de toate nevoile ?

— Să mă pună la adăpost de toate nevoile ! Ăsta da om. Asta ar însemna că m-ai vinde, unchiule, nu-i așa ? Da, m-ai vinde, iar prețul pe care l-ai primi ar însemna eliberarea de toate grijile pe care le ai în legătură cu mine. Dac-ai face-o tu ai dovedi că ești un laș, cît despre mine, eu, eu aș fi victima. Nu, unchiule. Trebuie să-ți înduri soarta grea care-ți cere să te ocupi de mine, de pălăriile mele și de tot. Sîntem în aceeași barcă și n-o să mă arunci acum peste bord.

— Dar dac-ar fi să mor, ce te-ai face atunci ?

— Și dac-ar fi să mor eu, ce te-ai face tu ? Oamenii trebuie să fie legați unii de alții. Trebuie să depindă unii de alții. Bineînțeles că se pot ivi nenorociri, dar e o lașitate să te temi de ele înainte de-a se ivi. Sîntem legați unul de altul, unchiule, și, deși spui vorbele astea ca să mă tachinezi, sînt convinsă că n-ai vrea să scapi de mine.

— Bine, bine, o să le dăm de cap greutăților, fără îndoială, dacă nu într-un fel, atunci într-altul.

— Să le dăm de cap ! Bineînțeles că o să le dăm de cap, cine se îndoiește că sîntem în stare s-o facem ? Dar, unchiule...

— Dar, Mary...

— Ce-i, unchiule ?

— Nu cumva mai ai vreo ceașcă de ceai ?

— Păi bine, unchiule, ai băut pînă acum cinci.

— Nu draga mea, numai patru, numai patru, te asigur. Le-am numărat cu atenție. Am băut una cînd...

— Cinci, unchiule, ăsta-i adevărul, zău.

— Ei bine, cum urăsc superstiția că numerele fără soț sînt norocoase, o s-o beau și pe-a șasea ca să dovedesc că nu sînt superstițios.

În timp ce Mary pregătea a șasea cană se auzi o bătaie în ușă. Aceste apeluri tîrzii îi erau cît se poate de nesuferite lui Mary, pentru că de obicei prevesteau o plecare călare a doctorului pe drumuri întunecoase, pînă la casa vreunui fermier. Doctorul își petrecuse toată ziua

călare și, cînd Janet aduse în cameră un bilet, Mary se ridică brusc ca și cînd ar fi vrut să-i apere unchiului dreptul la odihnă.

— Un bilet de la casă, domnișoară, spuse Janet. Trebuie să știți că în limbajul celor de la Greshamsbury „casa" întotdeauna însemna conacul moșierului.

— Sper că nu e niciunul bolnav în casă, exclamă doctorul, luînd biletul din mîna lui Mary. Oh! da, da! E de la *squire* — nu-i nimeni bolnav. Așteaptă o clipă Janet ca să scriu cîteva rînduri. Mary, te rog, lasă-mă să stau la biroul tău.

Domnul Gresham, îngrijorat, ca întotdeauna, în privința banilor, îi scrisese ca să afle de la doctor dacă reușise ceva în negocierile cu *Sir* Roger pentru noul împrumut. În realitate, în cursul vizitei la Boxall Hill doctorului îi fusese absolut imposibil să aducă vorba despre acest împrumut. Prea se perindaseră unul după altul subiectele de discuție în cursul întrevederii — sau mai bine zis a celor două întrevederi de la căpătîiul lui *Sir* Roger — astfel că se văzuse obligat să plece, fără să facă măcar o aluzie la această problemă.

„Oricum, tot trebuie să mă duc din nou la el", își spuse. Așa încît răspunse că urma să se întoarcă la Boxall Hill ziua următoare, și că la întoarcere avea să treacă pe la dînsul.

— Oricum, asta s-a lămurit, spuse el.

— Ce s-a lămurit? întrebă Mary.

— Că trebuie să merg din nou mîine la Boxall Hill. Și încă devreme, așa că mai bine ne-am duce amîndoi la culcare. Spune-i lui Janet că trebuie să iau micul dejun la șapte jumătate.

— N-ai putea cumva să mă iei și pe mine? Tare aș vrea să-l văd și eu pe acest *Sir* Roger.

— Să-l vezi pe *Sir* Roger! Păi e bolnav.

— Asta fără îndoială că e un motiv întemeiat. Dar într-o zi, cînd se va simți bine, n-ai putea să mă iei și

pe mine acolo ? Doresc grozav să cunosc un om ca el. Un om care a pornit de la nimic și care are acum mai mult decît îi trebuie ca să cumpere toată parohia de la Greshamsbury.

— Nu cred că ți-ar plăcea cîtuși de puțin.

— Și de ce nu ? Sînt sigură că mi-ar plăcea. Sînt sigură că mi-ar plăcea și că mi-ar plăcea și *lady* Scatcherd. Te-am auzit spunînd că e o femeie ștrașnică.

— Da, în felul ei. Și el e cumsecade în felul lui. Dar nici unul din ei nu ți-ar fi pe plac. Sînt extrem de vulgari...

— Oh, nu mă deranjează. Asta i-ar face mai amuzanți. Nu te duci la astfel de oameni ca să găsești maniere rafinate.

— Nu-mi vine să cred că i-ai trece în rîndul cunoștințelor care-ți fac plăcere, spuse doctorul luîndu-și șfeșnicul și sărutîndu-și nepoata pe frunte înainte de-a ieși.

CAPITOLUL XII

CÎND GREC CU GREC SE ÎNFRUNTĂ RĂSUNĂ GOARNA DE LUPTĂ

Doctorul, adică doctorul nostru, nu se mai gîndise deloc la biletul care-i fusese trimis celuilalt doctor, doctorului Fillgrave și, ca să spun drept, și baronetului îi ieșise din minte. Cît despre *lady* Scatcherd, ea una se gîndise, dar în restul zilei soțul ei nu avusese chef să i se amintească că în scurtă vreme va veni un alt medic să-l vadă. Așa că ea lăsă această poveste neplăcută să se aranjeze de la sine, așteptînd cu oarecare neliniște clipa în care avea să apară doctorul Fillgrave.

Mare noroc era că *Sir* Roger nu avea nevoie urgentă de ajutorul lui, căci atunci cînd mesajul ajunse la Barchester, doctorul Fillgrave era la cinci-șase mile de oraș, la Plumpstead și, cum nu se întoarse decît seara tîrziu, se văzu obligat să-și amîne vizita la Boxall Hill pînă în dimineața următoare. Dacă ar fi aflat din întîmplare discuția în legătură cu pompa de apă, și-ar fi amînat probabil și mai mult vizita.

Oricum, nu regreta de fel că a fost chemat la căpătîiul lui *Sir* Roger Scatcherd. Se știa foarte bine la Barchester, și doctorul Fillgrave o știa și el prea bine, că *Sir* Roger și doctorul Thorne erau vechi prieteni. Mai

știa tot atît de bine că de cîte ori *Sir* Roger se simțea rău, se mulțumea să-și încredințeze sănătatea priceperii vechiului său prieten. *Sir* Roger era un om mare, în felul lui, de care se vorbea mult în Barchester și la urechile Galen-ului din Barchester ajunsese pînă acum zvonul că marele antreprenor este bolnav. Cînd citi deci biletul scris pe un ton poruncitor prin care era chemat la Boxall Hill își închipui fără să vrea că o lumină divină se pogorîse asupra lui *Sir* Roger, îl scosese din beznă, și-l învățase în cele din urmă unde trebuia să caute adevărata iscusință medicală.

Și apoi, *Sir* Roger mai era și cel mai bogat om din ținut și pentru profesioniștii de la țară un nou pacient cu venituri mari este o mană cerească. Nu-i nevoie să spun cu cît mai mare este această binecuvîntare cerească cînd nu numai că e dobîndită dar e dobîndită pe seama unui rival.

Deci, doctorul Fillgrave fu încîntat cînd, după ce-și luă micul dejun foarte devreme, se urcă în trăsura care avea să-l ducă la Boxall Hill. Succesele profesionale dobîndite de doctorul Fillgrave fuseseră de natură să justifice cumpărarea unui cupeu în care să-și facă vizitele în jurul Barchester-ului. Dar asta era o ocazie deosebită, care cerea o grabă deosebită și care avea fără îndoială să aducă o recompensă deosebită, astfel că simți nevoie de doi-cai de poștă.

De-abia dacă se făcuse ora nouă, cînd băiatul care conducea caii sună, e drept, cam tare, la ușa lui *Sir* Roger. Apoi, doctorul Fillgrave se văzu pentru prima oară în noul și somptuosul hol de la Boxall Hill.

— O să anunț pe *mylady*, spuse servitorul conducîndu-l în somptuoasa sufragerie. Acolo doctorul Fillgrave rămase singur timp de cincisprezece-douăzeci de minute, măsurînd în lung și-n lat covorul turcesc.

Doctorul Filligrave nu era un bărbat înalt, și s-ar putea spune că avea tendința să se îngrașe mai mult decît

s-ar fi cuvenit pentru înălțimea lui. Descălțat, după sistemul de măsurători adoptat în general, avea 1,63. Și avea un pîntec rotunjor care, întrecînd cu aproape patru centimetri înălțimea lui cu tocuri cu tot, nu prea îi permitea să păşească aşa cum i-ar fi plăcut. S-ar zice că era conştient de acest lucru şi asta îl făcea să pară cam stingherit. Oricum, comportarea lui plină de demnitate, prestanța cu care păşea, gesturile lui pline de autoritate aveau ceva ce te împiedica să condamni şi să socoteşti un eşec efortul lui de-a cîştiga în înălțime. De bună seamă strădaniile lui nu erau inutile, totuşi uneori efortul pe care-l făcea ieşea la iveală şi, tocmai în clipele în care doctorul Fillgrave avea interesul să apară cît mai maiestuos, nu se putea să nu-ți vină în minte povestea cu broasca şi boul.

Dar dacă rotunjirea prea mare a siluetei lui şi scurtimea picioarelor îi scădeau oarecum din prestanță, era perfect conştient că purtarea lui deosebit de demnă te făcea să uiți aceste defecte fără însemnătate. Dacă picioarele îi erau scurte, nu se putea spune exact acelaşi lucru despre figură ; dacă de sub vestă îi ieşea o proeminență prea bombată, la nivelul superior cravatei, totul era perfect simetric. Avea părul cărunt, nici sur, nici alb, ci tocmai cărunt, şi îi stătea zburlit la tîmple, de o parte şi de alta, cu o hotărîre de neclintit. Favoriții, care aveau o formă deosebită, coborînd şi răsucindu-se cu grație pe fălci erau toți cărunți, dar puțin mai închişi decît părul. Dușmanii lui din Barchester declarau că nuanța lor era dată de un piepten de plumb. Ochii nu erau strălucitori, dar privirea îi era hotărîtă şi reținută. Era cam miop, şi de aceea avea întotdeauna o pereche de ochelari fie pe nas, fie în mînă. Nasul îi era lung şi bine conturat, iar bărbia era şi ea destul de proeminentă, dar trăsătura de seamă a feții lui era gura. Era de-a dreptul uimitor cum putea să te convingă de impresionanta sa cultură medicală numai prin strîngerea buzelor. Tot numai din

buze putea să exprime o curtenie perfectă sau o rigiditate distantă. Dar nu numai că putea exprima fie una din atitudini, fie cealaltă, dar putea oricînd voia să adopte orice nuanță între aceste două stări, și să exprime orice combinație de sentimente.

Cînd la început doctorul Fillgrave fu introdus în sufrageria lui *Sir* Roger se plimbă un timp în lungul și în latul camerei, cu un pas ușor și iute, cu mîinile încrucișate la spate, calculînd prețul mobilei și socotind numărul persoanelor care ar fi putut lua masa comod într-o încăpere de proporții atît de impresionante ; după șapte, opt minute însă, pe fața lui se putea citi o umbră de iritare. De ce nu putuse fi invitat în camera bolnavului ? Oare de ce-l făceau să aștepte acolo de parcă ar fi fost un spițer oarecare, în buzunar cu o cutie de lipitori ? Sună atunci clopoțelul, poate cam violent.

— *Sir* Roger știe că sînt aici ? îl întrebă pe servitor.

— O să-i spun lui *mylady,* răspunse omul și dispăru din nou.

Se mai plimbă încă vreo cinci minute în susul și în josul camerei, de data asta fără să mai calculeze valoarea mobilei ci aceea a prestanței lui. Nu era obișnuit să fie lăsat să aștepte atîta și, deși în prezent *Sir* Roger Scatcherd era un om bogat și cu greutate, doctorul Fillgrave nu uitase că pe vremuri fusese un sărăntoc de rînd. Și văzînd în actualul *Sir* Roger pe pietrarul de pe vremuri, se înfurie și mai tare că e lăsat să aștepte de un om de teapa lui.

Cînd îți pierzi răbdarea, cinci minute durează cît lumea și un sfert de oră cît eternitatea. După douăzeci de minute de așteptare, doctorul Fillgrave măsura camera dintr-un cap într-altul cu pași grăbiți, hotărît să nu-și mai piardă vremea acolo, cînd alți pacienți de-ai lui aveau atîta nevoie de el și o întîrziere le-ar fi putut fi chiar fatală.

întinse din nou mîna spre clopoțel decis să-l scuture cu violență, cînd se deschise ușa și intră *lady* Scatcherd.

Da, se deschisese ușa și intră *lady* Scatcherd, dar ea se mișca atît de încet, de parcă i-ar fi fost teamă să pășească în propria ei sufragerie. Dar să ne întoarcem puțin în urmă și să vedem ce făcuse ea în acele douăzeci de minute.

— Doamne, Dumnezeule ! Asta fusese prima ei exclamație cînd auzi că doctorul e în sufragerie. Tocmai se afla cu menajera într-o cămăruță în care-și ținea rufăria și dulcețurile și unde, în tovărășia menajerei, își petrecea cele mai plăcute clipe din viață.

— O, Dumnezeule ! repetă Hannah, ce-o să ne facem ?

— Trimiteți-l imediat la domnu, *mylady* ! trimiteți-l pe John să-l urce sus.

— Doamne, ce scandal o să fie, o să vuiască toată casa, Hannah. Sînt sigură de asta.

— Dar n-a trimis dumnealui după el ? Atunci să aibă dînsu parte de scandal, eu una asta aș face, *mylady*, adaugă ea văzînd că domnia-sa mai stătea încă pe loc tremurînd de îndoială, rozîndu-și unghiile.

— N-ai putea să te duci chiar tu la domnul, Hannah, ce zici, o întrebă *lady* Scatcherd pe tonul cel mai convingător.

— Păi, nu, răspunse Hannah și, după ce chibzui puțin, nu, mă tem că n-am să poci.

— Atunci nu-mi rămîne decît să intru eu în gura lupului. Și soția urcă să-i spună stăpînului ei că sosise doctorul pe care-l chemase.

În discuția care avu loc baronetul nu dăduse semne de violență dar fusese foarte categoric. Nimic pe lume, spunea el, nu l-ar putea hotărî să-l primească pe docto-

rul Fillgrave și să-l jignească pe vechiul său prieten Thorne.

— Dar, Roger, spuse *lady* Scatcherd, aproape plîngînd, sau, ca să fim cinstiți, făcîndu-se că plînge de supărare : ce să fac cu omu ăla ? Cum să-l scot din casă ?

— Bagă-l sub pompa de apă, îi răspunse baronetul și hohoti cu rîsul lui gros și gutural, mărturie grăitoare a prăpădului pe care-l făcuse rachiul în gîtlejul lui.

— Vorbești prostii, Roger. Știi bine că nu pot să-l bag sub pompă. Ești bolnav, și-ar fi mai bine să-l primești măcar cinci minute. O să aranjez eu lucrurile cu doctorul Thorne.

— Să mă ia dracu dacă-l primesc, *mylady*. La Boxall și prin împrejurimi toată lumea i se adresa bietei doamne Scatcherd cu titlul „*mylady*“ ca și cînd asta ar fi fost o glumă grozavă, și de fapt chiar că era.

— Doar știi că nu trebuie să ții seama de nimic din ce-o să spună el, și nici să iei vreo doftorie pe care o să ți-o trimită. Și o să-i zic eu să nu mai vină deloc. Te rog, primește-l, Roger.

Dar nu putu să-l înduplece pe Roger nici de data asta, pentru că Roger nu se lăsa niciodată înduplecat : era un om hotărît, încăpățînat, căruia îi plăcea să domine ; era întotdeauna tiranic, dar niciodată crud. Și era obișnuit să-și guverneze soția și gospodăria cu același despotism cu care-și conducea echipele de muncitori. Nu e ușor să înduplecî astfel de oameni.

— Coboară și spune-i că n-am nevoie de el și că nu vreau să-l primesc, asta-i tot. Dacă avea chef să cîștige un ban, de ce n-a venit ieri, cînd am trimis după el ? Acum mă simt bine și nu mai am nevoie de el, ba, mai mult, n-o să-l primesc niciodată. Winterbones, încuie ușa !

Așa că, Winterbones, care în timpul acestei întrevederi își văzuse de lucru la măsuță, se ridică să încuie

ușa, și *lady* Scatcherd n-avu altă alternativă decît să lase, înainte ca ultima hotărîre să fie pusă în aplicare.

Lady Scatcherd coborî tiptil scările și din nou ținu sfat cu Hannah și, cîntărind lucrurile, căzură de acord că singurul tratament pentru răul de față era să-i plătească un onorariu gras. Așa că, ținînd o hîrtie de cinci lire în mînă și tremurînd din toate încheieturile, *lady* Scatcherd o porni să dea piept cu persoana augustă a doctorului Fillgrave.

Cînd se deschise ușa, doctorul Fillgrave dădu drumul șnurului de la clopoțel, pe care pusese din nou mîna și-i făcu o plecăciune adîncă. Cei care-l cunoșteau bine pe doctor și-ar fi dat seama, după această plecăciune, că nu era prea mulțumit. Era ca și cînd ar fi spus „*lady* Scatcherd, sînt prea supusul și prea umilul dumneavoastră servitor, sau cel puțin se pare că vă face plăcere să mă tratați ca atare".

Lady Scatcherd nu pricepu toate astea, dar își dădu pe loc seama că omul era furios.

— Sper că *Sir* Roger nu se simte mai rău, începu doctorul. Timpul nu stă pe loc, pot să urc să-l văd?

— Hm! Ha! oh! Păi, să vedeți, doctore Fillgrave, *Sir* Roger se simte tare bine în dimineața aiasta, tare bine.

— Mă bucur s-aud asta, mă bucur mult, dar cum orele trec pot să urc să-l văd pe *Sir* Roger?

— Păi, vedeți matale, doctore Fillgrave, vedeți, se simte atît de bine în dimineața aiasta că socoate c-ar fi rușinos să vă mai obosiți.

— Ar fi rușinos să mă obosesc! Asta era un gen de rușine pe care doctorul Fillgrave n-o înțelegea deloc. Ar fi rușinos să mă obosesc! Știți, *lady* Scatcherd...

Lady Scatcherd își dădu seama că nu putea face altceva decît să lămurească lucrurile. Pe deasupra, ținînd seama că ea fusese mai impresionată de scurtimea persoanei

doctorului Fillgrave decît de prestanța deosebită pe care i-o dădea ținuta lui, începu să-i fie ceva mai puțin frică de el decît își închipuise c-o să-i fie.

— Da, doctore Fillgrave, vezi, cînd un om ca el se face bine, nu poate să sufere să audă de doctor. Vezi, ieri a vrut neapărat să trimitem după dumneavoastră, dar acușica îi e iar bine și zice că doctorii nu ie pentru el.

În clipa acea, doctorul Fillgrave păru că într-adevăr crește din ghete, cu atîta iuțeală puse în aplicare mai multe dintre metodele lui de a-și lua altitudinea; păru să crească din ghete și să se înfoaie în sus pînă cînd s-ar fi zis că o străfulgeră de la înălțime pe *lady* Schatcherd, și fiecare fir de păr i se zbîrli țeapăn spre ceruri.

— Asta e ceva foarte neobișnuit, foarte neobișnuit, *lady* Scatcherd, chiar foarte neobișnuit, foarte neobișnuit, de-a dreptul ieșit din comun. Am venit aici de la Barchester, cu oarecari neajunsuri, aș putea spune, cu multe neajunsuri pentru pacienții mei de zi cu zi și... și... și... nu știu să mi se mai fi întîmplat vreodată ceva atît de bizar. Și cu asta doctorul Fillgrave își strînse buzele într-un fel care-o făcu pe *lady* Scatcherd să intre aproape în pămînt și-o porni spre ușă.

Atunci *lady* Scatcherd își aduse aminte de marele ei leac.

— Știți, nu e vorba de bani, doctore, spuse ea. Sigur că lui *Sir* Roger nu-i trece în minte că ați venit aici cu trăsura pe degeaba. Spunînd acestea *lady* Scatcherd n-a prea respectat adevărul adevărat pentru că, dacă *Sir* Roger ar fi știut, n-ar fi consimțit în ruptul capului să-i plătească ceva. Iar hîrtia pe care o ținea *lady* Scatcherd în mînă era scoasă din punga ei personală. Nu e banii, doctore, și apoi îi întinse hîrtia care, credea ea, va aranja pe loc lucrurile.

Trebuie să știți că doctorul Fillgrave aprecia cu multă căldură un onorariu de cinci lire. Care doctor e atît de

aiurit încît să nu aprecieze așa ceva ? El aprecia din tot sufletul un onorariu de cinci lire, dar își iubea chiar mai mult demnitatea. Mai era și furios și, așa cum se întîmplă cu toți oamenii cînd se înfurie, își iubea enervarea. Era furios pentru că fusese prost tratat, dar dacă ar fi luat banii ar fi însemnat să renunțe la dreptul de-a da frîu liber acestor sentimente. În acest moment, demnitatea lui rănită și furia pe care și-o hrănea cu pasiune prețuiau mai mult decît o hîrtie de cinci lire. Banii îi făceau cu ochiul dar își întoarse privirea de la ei și apoi refuză categoric oferta.

— Nu, doamnă, protestă el, nu, nu, și dădu la o parte hîrtia cu mîna dreaptă, în care ținea încă ochelarii. Nu ; aș fi fost fericit să pun la dispoziția lui *Sir* Roger iscusința medicală pe care o am, ținînd seama că am fost chemat în mod expres...

— Dar, vezi, doctore, dacă omul n-are nimic, vezi...

— O, bineînțeles, dacă e sănătos și n-are chef să mă vadă, am lichidat cu asta. Dacă s-ar întîmpla să aibă o reșută, mă va îndatora să trimeată după altcineva, timpul meu fiind prea prețios. Bună ziua, doamnă. Aș vrea, dacă-mi permiteți, să sun să mi se aducă trăsura, adică, diligența.

— Dar doctore, la banii, le ai dumitale, trebuie să iei banii, trebuie neapărat să iei banii, insistă *lady* Schatcherd, care acum se simțea de-a dreptul nefericită la gîndul că hachițele de neiertat ale soțului ei îl aduseseră pe omul ăsta cu poștalionul tocmai de la Barchester, și că era pe punctul de-a pleca fără să fie plătit pentru timpul pierdut și pentru cheltuiala pe care-o făcuse...

— Nu, doamnă, nu. Nici nu mi-ar putea trece prin minte una ca asta. Sînt convins că *Sir* Roger se va gîndi mai bine altă dată. Nu de bani e vorba, nu de asta e vorba.

— Ba de bani vorbirăm, doctore, și trebuie să-i iei, trebuie musai. Și sărmana *lady* Scatcherd, în grija

ei de-a se achita de orice obligație bănească față de doctor, începu să se lupte cu el, încercînd să-i strecoare hîrtia în palmă.

— Absolut imposibil, absolut imposibil, repeta doctorul ațițîndu-și mai departe supărarea și respingînd cu eroism sursa tuturor relelor. Asta n-o fac, *lady* Scatcherd.

— Hai, doctore, fă-o, fă-mi plăcerea.

— Nici să nu mai vorbim. Și astfel, cu mîinile la spate, încleștate pe borul pălăriei, ca un semn al refuzului său categoric de-a primi o recompensă pecuniară pentru jignirea ce-i fusese adusă, doctorul o porni spre ușă cu spatele, *lady* Scatcherd asaltîndu-l din față cu înverșunare. Atît de susținut fusese atacul asupra lui încît nu mai așteptă să dea ordinul în legătură cu diligența, ci se îndreptă fără întîrziere spre hol.

— Hai, ia-i, te rog ia-i, nu-l lăsa *lady* Scatcherd.

— Nici nu poate fi măcar vorba, protestă doctorul Fillgrave, făcîndu-și drum cu spatele spre hol. De îndată ce ajunse în această încăpere, se răsuci bineînțeles pe călcîie și.. se trezi aproape în brațele doctorului Thorne.

Așa cum trebuie să-l fi străfulgerat cu privirea Burley [1] pe Bothwell [2] cînd s-au năpustit unul asupra celuilalt în lupta aceea încrîncenată de pe creasta muntelui; sau Achile pe Hector cînd s-au înfruntat în cele din urmă, fiecare din ei fiind hotărît să pună la încercare într-o luptă pe viață și pe moarte curajul celuilalt; tot așa îl străfulgeră cu privirea și doctorul Fillgrave pe dușmanul lui de la Greshamsbury cînd, răsucindu-se pe vestitul său călcîi se trezi cu nasul în dreptul primului nasture al vestei doctorului Thorne.

Să ne oprim un pic aici, dacă nu e prea plictisitor, să recapitulăm și să înșirăm unul sub altul toate amă-

[1], [2], Personalități politice în timpul dinastiei Tudorilor (sec. XVI).

nuntele supărării de care fără îndoială era cuprins profesionistul din Barchester. Nu făcuse nici cel mai mic efort să se strecoare în tîrla celuilalt dulău, nu se afla acum la Boxall Hill pentru că ar fi căutat cumva să ajungă aici. Oricît de mult îl ura pe acest doctor Thorne, oricît de convins ar fi fost de ignoranța desăvîrșită a acestui om, de incapacitatea lui de a administra corect fie și un purgativ, de înclinațiile sale criminale, și de stilul lui de lucru josnic și meschin, nu făcuse totuși nimic ca să-l submineze în familia Scatcherd. Doctorul Thorne ar fi putut să trimeată pe oricare din muritorii de la Boxall Hill pe lumea cealaltă și domnul Fillgrave nu s-ar fi amestecat — nu s-ar fi amestecat atîta vreme cît n-ar fi fost chemat anume pentru asta.

Dar fusese chemat anume și foarte stăruitor. Înainte de a se fi luat o asemenea hotărîre era clar că trebuie să fi existat un schimb de cuvinte pe această temă, între Thorne și cei din familia Scatcherd. Thorne trebuie să fi știut ce hotărîseră. Pentru că fusese chemat, așa cum fusese. Doctorul Fillgrave venise — făcuse tot drumul pînă aici într-o diligență — și nu fusese primit de bolnav pe motivul că bolnavul nu mai era bolnav. Și tocmai cînd era pe punctul de-a pleca fără onorariu — pentru că necazul pricinuit de lipsa onorariului nu era cu nimic mai mic fiindcă onorariul îi fusese oferit și-l refuzase — deci fără onorariu, dezonorat și mînios la culme, tocmai atunci îl întîlnea pe celălalt doctor, chiar pe rivalul pe care fusese chemat să-l înlocuiască. Îl întîlnea în clipa cînd acesta se îndrepta spre camera bolnavului.

Avut-au vreodată oare Burley, fanaticul cel fără minte, sau îngîmfatul cel iubit de zei Ahile, avut-au ei vreodată motiv să plesnească de furie așa cum avea în momentul ăsta doctorul Fillgrave ? Dacă aș avea pana lui Molière aș putea să redau așa cum se cuvine această furie medi-

cală, căci nici o altă pană n-o poate reda ca lumea. El se umflă cu adevărat, și această imensă furie adăugată la proporțiile lui firești, îl făcu să pară un uriaș oamenilor lui *Sir* Roger, care se aflau prin preajmă.

Doctorul Thorne se retrase trei pași și-și scoase pălăria, pentru că uitase s-o scoată în timp ce străbătuse holul pînă la ușa sufrageriei. Trebuie să țineți seama că nici măcar n-avea habar că *Sir* Roger refuzase să-l primească pe doctorul după care trimisese și n-avea habar nici că acest doctor era pe punctul de a pleca la Barchester fără onorariu.

Nu mai încape vorbă că doctorul Thorne și doctorul Fillgrave erau dușmani recunoscuți. Toată suflarea din Barchester, și toată acea parte a omenirii din Londra care avea cît de cît legătură cu revistele *The Lancet* și *The Scalping-knife* o știa prea bine. Scriau fără întrerupere unul împotriva celuilalt, dar nu ajunseseră niciodată pînă acum la vreo ciocnire personală directă care să-i îndreptățească să nu se salute. Se vedeau foarte rar. Și dacă se întîlneau totuși, se întîlneau absolut din întîmplare pe străzile Barchester-ului, sau altundeva, și în asemenea ocazii se salutau cu o politețe rece.

De data asta, doctorul Thorne își dădu imediat seama că avantajul era de partea doctorului Fillgrave și, cu un fel de stăpînire plină de bărbăție, socoti că, ținînd seama de împrejurări, demnitatea lui îi dicta să arate mai mult decît obișnuita lui curtoazie — ceva care să se apropie oarecum de cordialitate. Fusese înlocuit cu celălalt doctor, în casa excentricului și bogatului baronet și voia să-i arate că în privința asta nu-i purta nici o pică.

Îi zîmbi deci cu bunăvoință în timp ce-și scotea pălăria și în cuvinte politicoase își exprimă speranța că doctorul Fillgrave nu-și găsise pacientul într-o stare prea gravă.

Asta turnă sare pe rana deschisă în sufletul celui care fusese profund jignit. Îl chemaseră ca să-l jignească și să-l batjocorească, ca să fie ținta rîsului dușmanilor săi și prilej de distracție pentru niște infami. Se înfoie și mai tare, cuprins de o furie nobilă, gata să plesnească, dacă n-ar fi fost redingota care să-l țină.

— Domnule, bîigui el, domnule — și de-abia dacă-și putea întredeschide buzele ca să dea frîu liber agitației din sufletul său. Poate că nu greșea, pentru că s-ar putea ca buzele să fi fost mai elocvente decît i-ar fi fost cuvintele.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă doctorul Thorne cu ochii larg deschiși și o privi pe *lady* Scatcherd peste capul doctorului Fillgrave care, cu părul vîlvoi, continua să gesticuleze pe sub nasul lui. Ce Dumnezeu s-a întîmplat ? I s-a întîmplat ceva lui *Sir* Roger ?

— O, cerule, doctore ! se lamentă *lady* Scatcherd. O, cerule. Nu e vina mea. Uite, doctorul Fillgrave s-a-nfuriat îngrozitor dar banii ie aici și nu vrea să-i ia. Cînd omul te plătește, ce pretenție mai ai ? Și întinse din nou hîrtia de cinci lire peste capul doctorului Fillgrave.

Ai dreptate, *lady* Scatcherd, ce pretenție să mai ai, dar vezi că nu ne putem struni nervii și sentimentele ! Oricum doctorul Fillgrave nu putea să și le strunească, așadar mai voia și altceva, deși în clipa aceea nici el n-ar fi știut să spună prea bine ce anume.

Alături de aliatul ei, omul ce-i înspira mare încredere, *lady* Scatcherd mai prinse curaj și începu să creadă că omulețul din fața ei n-avea nici un dram de judecată în furia lui, de vreme ce banii pentru care ar fi fost gata să lucreze i se oferiseră fără să facă nici o treabă.

— Doamnă, declară el, întorcîndu-se din nou spre *lady* Scatcherd, nimeni nu s-a purtat în felul acesta cu mine în nici o casă din Barsetshire — niciodată... nimeni.

— Doamne, Dumnezeule, doctore Fillgrave ! se miră cel din Greshamsbury, ce s-a întîmplat ?

— O să-ți comunic ce s-a întîmplat, domnule, îi răspunse întorcîndu-se tot atît de iute ca și mai înainte. O să-ți comunic ce s-a întîmplat. O s-o fac publică, domnule, în lumea medicală ; și în timp ce aruncă cuvintele astea amenințătoare pe un ton strident, se ridică pe vîrfuri și-și flutură ochelarii în sus, aproape sub nasul rivalului său.

— Nu fi supărat pe doctorul Thorne, spuse *lady* Scatcherd. Orice-ar fi, n-ai de ce să fii supărat pe el. Dacă trebuie neapărat să fii supărat pe cineva...

— Pe el sînt supărat, doamnă, strigă doctorul Fillgrawe, făcînd brusc o altă jumătate de piruetă. Sînt furios pe el... sau mai bine zis, îl disprețuiesc și, completînd cercul, doctorul Fillgrave se înfipse din nou în doctor.

Doctorul Thorne ridică din sprîncene și o privi întrebător pe *lady* Scatcherd ; iar în jurul gurii îi apăru un zîmbet calm și-n același timp sarcastic care nu avu cîtuși de puțin efectul uleiului pe marea agitată.

— O să fac publică în lumea medicală această tranzacție, doctore Thorne, o să arăt absolut totul, și dacă nu va avea ca efect salvarea celor din Greshamsbury din mîinile dumitale — atunci... atunci... atunci nu știu ce-o să-i mai salveze. Trăsura mea... adică poștalionul e acolo ? și doctorul Fillgrave, vorbind foarte tare, se întoarse maiestuos spre unul din servitori.

— Ce ți-am făcut, doctore Fillgrave ? întrebă doctorul Thorne rîzînd acum de-a binelea, ca să te hotărăști să-mi iei pîinea de la gură ? Eu nu mă bag peste dumneata la pacientul dumitale. Am venit aici numai cu niște chestiuni bănești care-l interesează pe *Sir* Roger.

— Chestiuni bănești ! Foarte bine — foarte bine, chestiuni bănești. Asta e ideea dumitale despre practica medicală ! Foarte bine, foarte bine. Poștalionul meu e la ușă ? Voi face public în lumea medicală fiecare cuvînt, fiecare cuvînt, fiecare cuvînt.

— Ce să faci public, om lipsit de judecată ?

— Om ! domnule, cui îi spui om ? O să te fac eu să afli dacă sînt om — să vină poștalionul !

— Nu-l face de rîs, doctore, te rog, nu-l batjocori, interveni *lady* Scatcherd.

Ajunseseră acum ceva mai aproape de ușa holului. Dar oamenii din serviciul lui Scatcherd gustau prea mult scandalul ca să se lipsească de bună voie la ordinul doctorului Fillgrave de acest spectacol, astfel că nu prea aveau chef să cheme poștalionul.

— Om ! domnule. Te învăț eu ce înseamnă să-mi vorbești în felul ăsta. Bănuiesc, domnule, că habar n-ai cine sînt.

— Tot ce știu despre dumneata în momentul de față este că ești doctorul prietenului meu *Sir* Roger, și nu pot să pricep ce s-a întîmplat de te-ai înfuriat în halul ăsta. Și în timp ce vorbea doctorul Thorne îl privi cu atenție să vadă dacă ritualul pompei de apă fusese într-adevăr aplicat. Nu era nici urmă de duș.

— Poștalionul meu, a sosit poștalionul în fața ușii ? Lumea medicală va afla neapărat totul. Poți să fii convins, domnule, că lumea medicală va afla neapărat totul. Și astfel, dînd ordin să i se aducă poștalionul, și amenințîndu-l pe doctorul Thorne cu lumea medicală, doctorul Fillgrave se îndreptă spre ușă.

Dar în clipa în care-și puse pălăria pe cap se întoarse.

— Nu, doamnă, nu, repetă el. Nici nu poate fi vorba. O asemenea afacere nu se aranjează cu mijloace de-astea. O s-o fac publică în lumea medicală — hei, poștalionul ! și apoi azvîrli cu toată forța în celălalt colț al

holului o bucăţică de hîrtie. Ea căzu la picioarele doctorului Thorne, care, ridicînd-o, văzu că e o hîrtie de cinci lire.

— I-am pus-o în pălărie cînd îşi ieşise din fire, explică *lady* Scatcherd. Şi am crezut că poate n-o s-o găsească înainte de-ajunge la Barchester. Ei, sigur că aş fi vrut să plece plătit, deşi *Sir* Roger n-a vrut să-l primească. Şi în felul ăsta doctorul Thorne începu să întrevadă cauza marii jigniri.

— Mă întreb dacă *Sir* Roger o să accepte să mă primească pe mine, spuse el rîzînd.

CAPITOLUL XIII

CEI DOI UNCHI

Ha ! Ha ! ha ! ha ! ha ! ha ! rîdea *Sir* Roger, cu voluptate, cînd doctorul Thorne intră în cameră. Ei bine, dacă asta nu-i formidabilă, nu știu ce altceva mai poate fi. Ha ! ha ! ha ! Dar de ce nu l-au vîrît sub pompă, doctore ?

Oricum, doctorul avea prea mult tact, și prea multe lucruri importante de discutat ca să-și piardă timpul cu multe comentarii în legătură cu furia doctorului Fillgrave. Venise hotărît să-i deschidă ochii baronetului în legătură cu urmările pe care le putea avea testamentul lui și mai avea de negociat, dacă s-o putea, un împrumut pentru domnul Gresham. Doctorul Thorne începu discuția în legătură cu împrumutul, acesta fiind subiectul mai ușor și descoperi că *Sir* Roger, în ciuda bolii, avea capul grozav de limpede cînd era vorba de interese bănești. *Sir* Roger era dispus să-i mai împrumute și alți bani domnului Gresham, șase, opt, zece, douăzeci de mii, dar pentru asta insista cu hotărîre să obțină în posesiune titlurile de proprietate.

— Ce ! Titlurile de proprietate de la Greshamsbury pentru cîteva mii ? întrebă doctorul.

— Nu știu dacă dumneata numești nouăzeci de mii cîteva mii, dar cam la atît se va ridica datoria.

— Ei ! asta-i datoria veche.

— Veche și nouă, la un loc, bineînțeles. Fiecare șiling pe care-l împrumut în plus scade din garanția celor pe care i-am împrumutat înainte.

— Dar ești primul care ai dreptul să fii despăgubit, Roger.

— Ca să acoperi o datorie ca asta ar trebui să fie primul și singurul drept. Dacă mai are nevoie să-l ajut, trebuie să se despartă de titluri, doctore.

Au dezbătut problema cîtăva vreme și pe față și pe dos, fără mare folos și atunci doctorul se gîndi că e cazul să treacă la celălalt subiect.

— Bine, *Sir* Roger, ești un om nemilos.

— Nu, nu sînt nemilos, replică *Sir* Roger. Nu sînt deloc nemilos, adică, nu sînt deloc prea nemilos. Banii sînt nemiloși. Banii sînt întotdeauna nemiloși. Nu i-am dobîndit prin milă și nu văd de ce *squire* Gresham s-ar aștepta să fiu atît de milos.

— Perfect. Cu asta am terminat. Credeam că o să fii de acord măcar să-mi faci un serviciu, asta-i tot.

— Ce ! să accept garanții fără mare valoare ca să-ți fac un serviciu ?

— Bine, cu asta am terminat.

— Să-ți spun ceva. Sînt gata oricine altul să fac un serviciu unui prieten. Dacă ai nevoie, ție unul îți împrumut cinci mii de lire fără nici o garanție.

— Dar știi că n-am nevoie sau, în orice caz, că nu i-aș primi.

— Dar ca să-mi ceri să împrumut într-una bani unei a treia părți, și cînd asta mai e și înglodată în datorii pînă peste cap numai ca să-ți fac un serviciu, păi asta-i cam prea mult.

— Ei bine, cu asta am încheiat. Acum trebuie să-ți spun ceva în legătură cu testamentul ăla al dumitale.

— Oh ! cu asta s-a lămurit.

— Nu, Scatcherd, nu s-a lămurit. Mai trebuie încă multe lămurite înainte de-a lichida cu el, și o să-ți dai seama cînd o să auzi ce am de spus.

— Ce ai de spus, repetă *Sir* Roger ridicîndu-se în capul oaselor în pat, ce-ai de spus, mă rog ?

— În testamentul dumitale se vorbește de copilul cel mai mare al surorii tale.

— Da, dar asta numai în cazul în care Louis Philippe ar muri înainte de-a împlini douăzeci și cinci de ani.

— Exact, iar eu știu ceva în legătură cu copilul cel mai mare al surorii tale și, deci, am venit să-ți spun.

— Știi ceva despre copilul cel mai mare al lui Mary ?

— Da, Scatcherd. E o poveste ciudată și s-ar putea să te înfurie. N-am ce să-ți fac dacă o să te înfurii. Nu ți-aș fi spus-o dacă aș fi avut cum să evit. Dar acum ți-o spun, de dragul dumitale. După cum o să-ți dai singur seama, și nu de dragul meu, te implor să nu le spui și altora secretul meu.

Sir Roger îl privi acum, schimbat la față. Era ceva în vocea lui din tonul autoritar de altă dată, era ceva în privirea doctorului care avu asupra baronetului efectul pe care îl avea pe vremuri asupra zidarului.

— Poți să-mi promiți, Scatcherd, că n-o să afle nimeni ce-ți spun acum ?

— Să-ți promit ! Păi bine, dar nu știu despre ce e vorba. Doar știi că nu-mi place să promit fără să știu despre ce e vorba.

— Atunci nu-mi rămîne decît să mă încred în onoarea ta, pentru că ce am de spus trebuie spus. Îți amintești de fratele meu, Scatcherd !

„Dacă-mi amintesc de fratele lui", se gîndi bogătașul. Nu mai pomeniseră de numele fratelui doctorului de pe vremea procesului, dar era totuși imposibil ca Scatcherd să nu-și amintească bine de el.

— Da, da nici nu mai încape vorbă. Îmi amintesc de fratele dumitale, spuse el. Îmi amintesc bine de el, cum să nu-mi amintesc ?

— Ei bine, Scatcherd, și în timp ce vorbea doctorul își puse mîna cu blîndețe pe brațul acestuia. Copilul cel mai mare al lui Mary a fost și copilul fratelui meu.

— Dar copilul ăla nu mai e în viață, replică *Sir* Roger și, cuprins de agitație, în timp ce vorbea, trînti de pe el așternutul și încercă să se dea jos din pat. Își dădu seama, totuși, că nu-l țineau puterile și fu obligat să se sprijine de pat și de brațul doctorului.

— Doar copilul ăla n-a apucat să trăiască, repetă el. Ce vrei cu asta ?

Doctorul Thorne nu mai scoase nici o vorbă pînă cînd nu-l văzu din nou așezat în pat. Îl făcu în cele din urmă să se întindă, și apoi își continuă povestea în felul lui.

— Ba da, Scatcherd, copilul ăla trăiește și de teamă să n-o lași moștenitoare fără voia ta m-am gîndit că se cuvine să-ți spun.

— E o fată, spui ?

— Da, o fată.

— Și de ce ai vrea să-i pui bețe-n roate ? Dacă e copilul lui Mary e și copilul fratelui tău. Dacă mi-e nepoată, înseamnă că ți-e și dumitale nepoată. De ce vrei să-i pui bețe în roate. De ce încerci să-i faci un rău ?

— Dar nu vreau să-i fac nici un rău.

— Unde e ? Cine e ? Cum o cheamă ? Unde trăiește ?

Doctorul nu răspunse imediat la toate aceste întrebări. Se hotărîse să-i spună lui *Sir* Roger că acel copil trăia, dar nu se hotărîse încă să-i dezvăluie toate amănuntele poveștii. Nici măcar nu-și dădea bine seama dacă e cazul să-i spună că această orfană era ființa dragă care trăia în casa lui.

— Oricum, acest copil trăiește, spuse el, de asta pot să te asigur. Și, după testamentul tău, așa cum e formulat acum, s-ar putea întîmpla ca acest copil să-ți

devină moștenitor. Nu vreau să-i pun bețe-n roate, dar aș greși dacă te-aș lăsa să-ți faci testamentul fără să-ți spun asta, avînd în vedere că eu o știu.

— Dar unde e fata ?

— Nu văd ce importanță are.

— Ce importanță ! Are, are mare importanță. Dar Thorne, Thorne, acum că mi-am adus aminte, acum că mă gîndesc la toate astea, nu dumneata... oare nu dumneata însuți ai fost cel care mi-a spus că n-a trăit copilul ?

— Se prea poate.

— Și atunci m-ai mințit ?

— Dacă ți-am spus așa, înseamnă că te-am mințit. Dar ce-ți spun acum nu mai e minciună.

— Atunci te-am crezut, Thorne. Atunci, cînd eram un biet muncitor cu ziua, fără un chior, zăcînd în închisoare, putrezind acolo ; dar îți spun cinstit, acum nu te cred. Urmărești ceva.

— Oricare ar fi scopul meu poți să-l răstorni făcînd un alt testament. Ce-aș putea cîștiga spunîndu-ți toate astea ? N-o fac decît din dorința de-a te obliga să fii mai clar în definirea moștenitorului.

Rămaseră amîndoi tăcuți cîtăva vreme, în care timp baronetul își turnă din rezervele sale ascunse un păhăruț de rachiu și îl dădu pe gît.

— Cînd cineva e luat pe neașteptate cu vești ca asta, trebuie să înghită ceva, ce spui, doctore ?

Doctorul Thorne nu vedea de ce-ar fi chiar atît de necesar, dar își dădu seama că nu era momentul acum să discute despre asta.

— Hai, Thorne, unde-i fata ? Trebuie să-mi spui. Mi-e nepoată, și-am dreptul să știu. Trebuie să vină aici și să fac ceva pentru ea. Pe legea mea ! De ce să aibă alții parte de bani și nu ea, dacă e fată bună... adică... vreau să spun o parte din bani. E o fată bună ?

— Bună ! răspunse doctorul, întorcîndu-și privirea într-altă parte. Da, e destul de bună.

— Trebuie să fie mare acum. Nu e dintre alea ușuratice, eh !

— E o fată bună, răspunse doctorul puțin cam tare și cam ritos. Nu prea avea chef să spună mai mult pe tema asta.

— Mary era fată bună, o fată foarte bună, pînă cînd...

Sir Roger se ridică în pat cu pumnul încleștat ca și cînd ar fi fost gata să repete lovitura fatală pe care cu ani în urmă o dăduse în poarta fermei doctorului.

— Dar lasă, n-are nici un rost să mă mai gîndesc la asta. Dumneata te-ai purtat întotdeauna bine și bărbătește. Și zi, fata sărmanei Mary trăiește, cel puțin așa spui.

— Spun asta și poți să mă crezi. De ce te-aș înșela ?

— Nu, nu, nu văd de ce. Dar atunci de ce m-ai înșelat pînă acum ?

La asta doctorul nu răspunse nimic, și se lasă din nou tăcere pentru cîtva timp.

— Și cum îi spui, doctore ?

— Numele ei e Mary.

— Cel mai frumos nume de femeie care există. Nu mai există un nume ca ăsta, vorbi antreprenorul cu o oarecare tandrețe în glas. Mary, da, dar Mary și mai cum ? Care e celălalt nume ?

Aici doctorul ezită.

— Mary Scatcherd, eh ?

— Nu, nu Mary Scatcherd.

— Nu Mary Scatcherd ! Atunci Mary și mai cum ? Sînt convins că dumneata, cu afurisita dumitale de mîndrie n-ai fi admis să se numească Mary Thorne.

Asta era prea mult pentru doctor. Simți că i se umplu ochii de lacrimi, așa că se îndreptă spre fereastră să le

steargă fără să fie observat. Dacă ar fi avut cincizeci de nume, unul mai sfînt decît altul, cel mai sfînt din toate tot n-ar fi fost destul de bun pentru ea.

— Mary, și mai cum, doctore. Hai, dă-i drumul. Dacă fata tot o să fie a mea, dacă o să mă îngrijesc de viitorul ei, trebuie să știu cum se numește și unde s-o caut.

— Și cine ți-a cerut, mă rog, s-o ajuți ? întrebă doctorul, întorcîndu-se furios spre unchiul care-i devenise rival. Cine ți-a spus că o să-ți aparțină ? N-o să-ți fie povară. Ți-am vorbit de ea numai ca să nu-i lași banii fără să știi cine e. Are din ce să trăiască — adică nu duce lipsă de nimic. O să-i meargă destul de bine. N-ai de ce să-ți faci griji în privința ei.

— Dar dacă e copilul lui Mary, dacă e cu adevărat copilul lui Mary, vreau să mă ocup de ea. Cine altcineva ar trebui s-o facă ? Dacă așa stau lucrurile, aș vrea ca ea să fie moștenitoarea mai degrabă decît oricare altul din cei din America. Ce-mi pasă de sînge ? Nu-mi pasă că e o bastardă. Adică, dacă e destul de cumsecade. A făcut vreo școală, adică știe să citească sau de-al de astea ?

În clipa asta doctorul Thorne îl ura pe prietenul lui baronetul, cu o ură aproape ucigătoare. Tocmai el, o brută necioplită — tocmai el să vorbească în termenii ăștia de îngerul care-i adusese atîtea din bucuriile paradisului în căsuța lui din Greshamsbury, să vorbească de ea ca și cînd ar fi fost într-o oarecare măsură a lui, să aibă vreo îndoială în legătură cu calitățile și virtuțile ei. Apoi doctorul se gîndi la cunoștințele ei de italiană și franceză, de muzică, la cărțile ei frumoase și la comportarea ei rafinată, de desăvîrșită *lady*, la prietenia fără de cusur cu Patience Oriel și la prietenia ei strînsă cu Beatrice Gresham. Se gîndi la gingășia și la manierele ei cuceritoare, la frumusețea ei plină de feminitate, grație și eleganță. Și în timp ce se gîndea la toate astea îl

ura pe *Sir* Roger Scatcherd și-l privea cu silă ca și cum ar fi privit un porc mistreț tăvălindu-se în noroi.

În cele din urmă, în mintea lui *Sir* Roger păru că se face lumină. El băgă de seamă că doctorul Thorne nu răspunsese la ultima lui întrebare. Mai băgă de seamă și că doctorul e mult mai emoționat decît de obicei. Oare de ce l-o fi impresionat atît de profund discuția despre copilul lui Mary Scatcherd ? *Sir* Roger nu fusese niciodată acasă la doctor, la Greshamsbury, nu o văzuse niciodată pe Mary Thorne, dar auzise că împreună cu doctorul locuiește o tînără rudă. Și așa, asupra patului lui *Sir* Roger păru să se pogoare o scînteiere de lumină.

Îl luase peste picior pe doctor în legătură cu mîndria lui, îi spusese că era imposibil ca fata să se numească Mary Thorne. Și ce-ar fi dacă s-ar numi așa ? Ce-ar fi dacă acum ea se încălzea la focul din căminul doctorului ?

— Hai, hai, Thorne, cum o cheamă ? Da spune-mi odată, omule. Și ascultă aici, dacă poartă numele dumitale, o să am despre dumneata o părere și mai bună, mult mai bună decît am avut vreodată. Hai, Thorne. Și eu îi sînt unchi. Am dreptul s-o știu. E Mary Thorne, nu-i așa ?

Doctorul nu avu nici îndrăzneala și nici hotărîrea să nege.

— Da, spuse el, ăsta îi e numele. Locuiește la mine.

— Da, și mai e și prietenă cu persoanele alea importante de la Greshamsbury. Am auzit de asta.

— Trăiește la mine, îmi aparține și mi-e ca o fiică.

— O să se mute aici, la noi. *Lady* Scatcherd o s-o țină pe lîngă ea. O să vină la noi. Cît despre testament, o să fac altul. O să...

— Da, fă un alt testament sau — dacă nu — schimbă-l pe ăsta. Cît despre venirea aici a domnișoarei Thorne...

— Ce ! Mary...

— Ei bine, Mary. Cît despre venirea aici a lui Mary, mă tem că n-o să fie posibil. Nu poate avea două cămine. Soarta ei a fost să fie a unuia din unchi și acum trebuie să rămînă cu el.

— Vrei să spui că nu va trebui să aibă niciodată mai mult decît o rudă ?

— Numai una așa ca mine. N-ar fi fericită aici. Nu-i plac figurile noi. Ai destui care să depindă de dumneata. Eu n-o am decît pe ea.

— Destui ! Păi nu-l am decît pe Louis Philippe. Aș putea să le dau zestre la zece fete.

— Bine, bine, bine, nu mai avem ce să discutăm în legătură cu asta.

— Ah, Thorne, dar mi-ai vorbit de fata asta și acum numai la ea mă gîndesc. Dacă voiai să ții secret, n-ar fi trebuit să-mi spui nimic. E nepoata mea tot atît cît și a dumitale. Și să știi, Thorne, am iubit-o pe soră-mea Mary tot atît cît ți-ai iubit și tu fratele, la fel de mult.

Dacă l-ar fi văzut și l-ar fi auzit cineva acum pe antreprenor, cu greu și-ar fi putut închipui că e același om care cu cîteva ore în urmă îndemna să-l bage sub pompa de apă pe doctorul din Barchester.

— Dumneata îl ai pe fiul dumitale, Scatcherd. Eu n-am pe nimeni în afară de fata asta.

— Nu vreau să ți-o iau. Nu vreau s-o iau. Dar nu văd nici un rău dacă ai veni să ne vizitezi. Pot să-i fac zestre, Thorne, ține seama de asta. Pot să-i fac zestre fără nici o referire la Louis Philippe. Ce înseamnă pentru mine zece, cincisprezece mii de lire ? Ține minte, Thorne.

Doctorul Thorne ținu minte. Își aminti de multe în cursul acestei întrevederi și gîndul îl duse la multe altele pe care trebuia să le rezolve foarte repede. Ar avea oare vreo justificare să refuze, în numele lui Mary, oferta de bani pe care această rudă bogată o făcea cu atîta entu-

ziasm ? Sau dacă ar fi acceptat-o, ar fi făcut-o oare urmărind numai interesul ei ? Scatcherd era un om dîrz, încăpățînat, care în această împrejurare dovedea o afecțiune ieșită din comun. Dar doctorul Thorne nu voia pentru nimic în lume ca Scatcherd să aibă o afecțiune prea durabilă pentru ființa lui iubită. Ajunse astfel la concluzia că s-ar achita mai bine de obligația ce-o avea față de ea, ținînd-o la el și respingînd, pentru binele ei, orice parte din averea baronetului. Așa cum spusese chiar Mary, sînt oameni care trebuie să fie legați unul de altul. Și se părea că soarta lor, a sa și a lui Mary îi legase unul de altul. Ea își găsise locul la Greshamsbury, își găsise locul în lume. Și-ar fi mai bine pentru ea să și-l păstreze decît să plece și să-și caute altul — care i-ar oferi o situație materială mai bună dar care ar fi în același timp mai puțin potrivit pentru ea.

— Nu, Scatcherd, se opuse el în cele din urmă. Nu poate să vină aici. N-ar fi fericită aici, și ca să-ți spun drept, nu vreau să știe că mai are alte rude.

— Ah, vrei să spui că i-ar fi rușine de mama ei, și de fratele mamei ei, eh ? Mă faci să cred că e o domnișoară prea fină ca să-mi întindă mîna și să mă sărute, și să-mi spună unchiule ? Că eu și cu *lady* Scatcherd n-am avea destulă prestanță pentru ea ; eh...

— Am făcut și eu cît am putut, ripostă Thorne cu mîndrie.

— Bine, bine, bine. N-am auzit așa ceva de cînd mă știu, de cînd mă știu. Copilul lui Mary, copilul lui Mary a mea, și eu să n-o văd. Dar știi ce, Thorne, tot o s-o văd. O să mă duc la ea. O să mă duc la ea și-o să-i spun cine sînt și ce pot face pentru ea. Ți-o spun cinstit că așa o să fac. N-am să te las s-o ții departe de cei care-i sînt rude și-i pot face un bine. Fiica lui Mary. O altă Mary Scatcherd ! Zău dacă nu mi-ar place mai degrabă s-o cheme Mary Scatcherd. Seamănă cu ea, Thorne ? Hai, spune-mi. Seamănă cu maică-sa ?

— Nu-mi aduc aminte cum arăta maică-sa. Cel puțin nu atunci cînd era sănătoasă.

— Nu ți-o aduci aminte ! Ei, bine. Era totuși cea mai frumoasă fată din Barchester. Asta o recunoștea toată lumea. Știi, niciodată nu m-am gîndit că o să mai vorbesc de ea. Nu-ți vine să crezi că am să merg s-o văd pe fata lui Mary ?

— Uite ce e, Scatcherd, ascultă-mă, îi răspunse doctorul, îndepărtîndu-se de fereastra unde stătuse și așezîndu-se lîngă pat. Nu trebuie să vii la Greshamsbury.

— Ba o să vin.

— Ascultă-mă, Scatcherd. Nu vreau să mă ridic în slăvi în nici un fel, dar cînd fata asta era un prunc numai de șase luni, era cît pe-aci să devie un mare obstacol în calea norocului maică-si. Tomlinson era dispus să se căsătorească cu sora ta, dar nu voia să audă de copil. Atunci am luat eu copilul și i-am promis mămei c-o să-i fiu ca un tată. M-am ținut de promisiune pe cît mi-a stat în putință. S-a încălzit la focul meu, și a băut din cana mea, și mi-a fost ca propriul meu copil. După toate astea am dreptul să hotărăsc ce e mai bine pentru ea. Viața ei nu e ca a ta și felul ei de-a fi nu e ca al tău...

— Aha ! asta e. Sîntem prea grosolani pentru ea !

— Poți s-o iei cum vrei, răspunse doctorul, care era prea hotărît ca să-i mai fie cît de cît teamă că l-ar putea jigni pe omul din fața lui. N-am spus eu asta. Dar spun că dumneata și ea vedeți viața cu totul altfel.

— Nu i-ar plăcea un unchi cu o sticlă de rachiu sub cap, eh ?

— N-ai putea s-o vezi fără să-i spui care e legătura de rudenie între voi. Și tocmai asta nu vreau să știe.

— N-am mai auzit pînă acum de cineva care să se rușineze de-o rudă bogată. Ia spune, cum ai de gînd să-i găsești un bărbat ?

— Ți-am vorbit de existența ei, continuă doctorul de parcă n-ar fi băgat de seamă cele spuse de baronet, pentru că mi s-a părut că e necesar să știi că sora ta a lăsat acest copil. Ai fi făcut un testament diferit de ce intenționai și s-ar fi putut să aibă loc un proces și ar fi urmat certuri și necazuri după ce noi am fi dispărut. Înțelege că am făcut-o ca să fiu cinstit cu dumneata, iar dumneata ești prea cinstit ca să mă faci nefericit drept răsplată pentru ce ți-am spus.

— Foarte bine, doctore. Orice ar fi ești un om dintr-o bucată, trebuie s-o recunosc. Dar o să mă mai gîndesc la asta, o să mă mai gîndesc. Îți dai seama că am fost zguduit aflînd că sărmana Mary are un copil care trăiește atît de aproape de mine.

— Și acum, Scatcherd, trebuie să-ți spun la revedere. Ne despărțim prieteni, ce zici ?

— Dar bine, doctore, doar n-ai de gînd să mă lași așa. Ce trebuie să fac ? Ce doze trebuie să iau ? Cît rachiu pot să beau ? Pot să mănînc o friptură la prînz ? Să mă ia naiba, doctore, acum, că l-ai dat pe Fillgrave afară din casă, n-ai voie să pleci și să mă lași în părăsire.

Doctorul Thorne rîse și apoi, așezîndu-se să scrie în calitate de medic, dădu prescripțiile și indicațiile pe care le crezu de cuviință. Ele se rezumau cam la atît : pacientul trebuia pe cît se poate să nu bea rachiu și, dacă asta nu se putea, atunci să bea cît mai puțin.

După aceasta, doctorul încercă din nou să-și ia rămas bun, dar cînd ajunse la ușă fu chemat înapoi.

— Thorne ! Thorne ! În legătură cu banii ăia pentru domnul Gresham, fă ce vrei, exact ce vrei. Zece mii, zici ? Ei bine, o să-i aibă. O să-l pun pe Winterbones să facă hîrtiile, imediat. Cu cinci la sută, nu-i așa ? Nu, patru cincizeci. Ei bine, o să mai primească încă zece mii.

— Mulțumesc, Scatcherd, mulțumesc, îți rămîn foarte îndatorat, crede-mă. Nu te-aș ruga dacă n-aș ști că banii

tăi sînt în siguranță. La revedere, bătrîne, și scapă-te de tovarășul ăla din pat. Și din nou ajunse la ușă.

— Thorne, îl strigă Scatcherd din nou. Thorne, mai stai o clipă. Nu mă lași să-i trimit un cadou, ce zici, cam vreo cincizeci de lire, sau așa ceva — numai ca să-și cumpere niște zorzoane ?

Doctorul reuși să scape fără să dea un răspuns clar la această întrebare și apoi, după ce-o salută pe *lady* Scatcherd, încălecă pe cal și-o porni spre Greshamsbury.

CAPITOLUL XIV

CONDAMNARE LA EXIL

Doctorul Thorne nu se duse direct acasă. Cînd ajunse la Greshamsbury își trimise calul la grajd printr-unul din oamenii de la poarta conacului și-apoi o porni pe jos spre conac. Trebuia să vorbească cu moșierul în legătură cu viitorul împrumut. Și mai trebuia s-o vadă și pe *lady* Arabella.

Deși *lady* Arabella nu se simțea atît de strins legată de doctor ca ceilalți membri ai familiei, avea motivele ei să nu se lipsească de vizitele lui. Era una din pacientele lui și o pacientă care se temea de boala de care era amenințată. Deși considera că doctorul e arogant și nu-i arată supunerea cuvenită, că îl instigă pe *squire* la economii, ca unul care i se opunea ei și intereselor ei în guvernarea domeniului, avea totuși încredere în el în chestiuni medicale. Nu dorea să treacă din mîinile lui în ale vreunui doctor Fillgrave oricît de mult ar fi dorit — și o dorea într-adevăr — să-l înlăture de la consiliile din Greshamsbury unde se discutau lucruri care n-aveau legătură cu arta de-a lecui.

Boala de care se temea *lady* Arabella era cancerul, și singurul ei confident, în momentul de față, era doctorul Thorne.

Prima din familia de la Greshamsbury care se întîlni cu doctorul fu Beatrice ; o întîlni în grădină.

— O, doctore, îl întîmpină ea, unde a fost Mary în ultima vreme ? N-a mai venit pe-aici de la ziua de naștere a lui Frank.

— Păi asta n-a fost decît acum trei zile. De ce nu te duci s-o cauți în sat ?

— Așa am și făcut. Am fost acolo dar n-am găsit-o acasă. Ieșise cu Patience Oriel. Patience stă acum toată ziua numai la ea. Patience e foarte drăguță, dar dacă mă părăsesc amîndouă...

— Draga mea domnișoară Gresham, Patience este și a fost întotdeauna întruchiparea virtuții.

— Ce fel de virtute amărîtă mai e și asta, doctore ? Ar fi trebuit să vină aici amîndouă dacă s-ar fi gîndit cît de părăsită sînt. N-a mai rămas absolut nimeni.

— A plecat *lady* de Courcy ?

— Oh, da ! Toți cei din familia de Courcy au plecat. Între noi fie vorba, cred că Mary n-a mai venit pe aici pentru că nu-i prea iubește. Au plecat cu toții și i-au luat și pe Augusta și pe Frank cu ei.

— A plecat și Frank la castelul Courcy ?

— O, da. Nu știați ? A fost o adevărată bătălie pe tema asta. Domnul Frank a vrut să scape și s-a lăsat prins tot atît de greu ca un țipar, și atunci contesa s-a ofensat și tata a spus că nu vede de ce-ar trebui să se ducă Frank dacă nu-i face plăcere. Știi, pe tata îl preocupă foarte mult licența lui Frank.

Doctorul înțelese totul de parcă i s-ar fi descris cu lux de amănunte. Contesa își ceruse prada ca s-o poată duce cu ea la îmbrățișarea aurită a domnișoarei Dunstable. Prada, care nu era destul de coaptă și destul de înțeleaptă să îmbine venerarea lui Pluton cu cea a lui

Venus, încercase diverse tertipuri și fereli puerile în speranța vană de a scăpa. Apoi grijulia mamă sprijini ordinele de Courcy cu toată autoritatea unei mame, în timp ce tatăl, ale cărui păreri în legătură cu bogăția domnișoarei Dunstable nu fuseseră probabil cerute, sprijinise de bună-seamă cealaltă tabără. Doctorul nu avea nevoie de toate aceste explicații ca să își dea seama cum se desfășurase bătălia. Nu auzise însă de marele proiect Dunstable. Dar se pricepea destul de bine la tacticile de la Greshamsbury ca să-și dea seama că războiul se desfășurase cam în felul acesta :

De obicei, cînd domnul Gresham ținea foarte mult la un lucru, îl susținea întotdeauna împotriva intereselor de Courcy. Cînd îl apuca, era încăpățînat nu glumă, și pînă acum mersese atît de departe, încît să-i spună soției că de-trei-ori nobila ei cumnată ar putea rămîne la castelul Courcy — sau cel puțin să nu vină la Greshamsbury dacă atunci cînd sosea nu-și putea pune frîu dorinței de a-l conduce pe el și pe toată lumea. Bineînțeles că aceste cuvinte îi fuseseră transmise contesei care răspunsese la ele numai printr-o văicăreală plină de compasiune, în care lăsa să se înțeleagă, cu multă durere, că unii bărbați se năsteau brute și rămîneau toată viața așa.

— Părerea mea e că sînt cu toții niște brute, răspunsese *lady* Arabella, vrînd probabil să-i amintească cumnatei ei că specia brutelor era tot atît de răspîndită în vestul Barsetshire-ului ca și în partea estică a ținutului.

Totuși, de data asta, domnul Gresham nu se luptase cu toată vigoarea. Avuseseră bineînțeles loc cîteva discuții între el și fiul lui și căzuseră de acord ca Frank să se ducă la castelul Courcy pentru două săptămîni.

— Știi, nu trebuie să ne certăm cu ei, dacă putem s-o evităm, explicase tatăl, așa că, mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuie să te duci.

— Bine, îmi dau seama de asta, dar nu știi cît de plicticos e, tată !

— Eu să nu știu ? se miră domnul Gresham.

— O să fie acolo și o oarecare domnișoară Dunstable. Ai auzit vreodată de ea ?

— Nu, niciodată.

— E o fată al cărui tată făcea pomezi, sau ceva de felul ăsta.

— A, sigur, bineînțeles. Pomada din Liban. Acoperea toți pereții din Londra cu reclamele lui. N-am mai auzit despre el în ultimul an.

— Nu, pentru că a murit. Ei bine, mi se pare că ea se ocupă în continuare de pomezi. În orice caz, toți banii sînt ai ei. Mă întreb cum o fi arătînd.

— N-ai decît să te duci s-o vezi, răspunse tatăl care începu să priceapă de ce doamnele erau atît de nerăbdătoare să-l ducă tocmai acum pe fiul lui la castelul Courcy. Și astfel, Frank își împachetase cele mai bune haine, îi aruncase o ultimă privire plină de dragoste noului său cal negru, îi repetase ultimele ordine lui Peter, și se alătură cortegiului impozant care o porni prin ținut spre castelul Courcy.

— Mă bucur foarte mult, foarte mult, exclamă mo-șierul cînd află că o să primească banii. De la el o să-i primesc în condiții mai avantajoase decît de la alții, și mă ucide să fiu toată vremea hărțuit cu asemenea lucruri. Și domnul Gresham, dîndu-și seama că această greutate a fost înlăturată pentru cîtăva vreme, și că astfel n-avea să mai fie sîcîit zilnic de dările mărunte, se întinse în fotoliu, de parcă s-ar fi simțit la largul lui, aproape în-cîntat.

De cîte ori nu li se întîmplă oamenilor, care se află la un pas de ruină să fie atît de încîntați ! Omul dă cu

o semnătură jumătate din averea lui, și asta încă n-ar fi nimic, dar dă și jumătate din averea copiilor lui. Își pune semnătura pe hîrtia care-i ruinează pe el și pe ei. Dar, făcînd asta, se eliberează de zeci de sîciieli imediate și de necazuri chinuitoare, astfel că se simte tot atît de mulțumit ca și cînd soarta i-ar fi zîmbit.

Doctorul se înfurie pe el pentru ce făcuse cînd văzu că moșierul primea cu atîta ușurință noul împrumut.

— Vor crește și mai mult drepturile lui Scatcherd asupra dumneavoastră, vorbi el.

Domnul Gresham înțelese dintr-o dată tot ceea ce se petrecea în mintea doctorului.

— Ei bine, ce altceva pot face ? îl întrebă el. N-oi fi vrînd cumva s-o fac pe fiica mea să piardă această partidă pentru cîteva mii de lire. Oricum, va fi bine că măcar una din ele să fie așezată la casa ei. Aruncă-ți ochii pe scrisoarea asta de la Moffat.

Doctorul luă scrisoarea și o citi. Era o scrisoare lungă, plină de vorbărie, o înșiruire fără cap și fără coadă, în care îndrăgostitul vorbea cu extaz de iubirea și devotamentul lui pentru domnișoara Gresham, dar declara în același timp, și chiar se jura că situația materială neprielnică în care se afla nu-i permite să apară în fața altarului pînă nu i se vor vărsa, la bancherul lui, șase mii de lire în numerar.

— Poate că așa e bine, adăugă domnul Gresham, dar pe vremea mea *gentlemen*-ii nu prea obișnuiau să scrie asemenea scrisori.

Doctorul ridică din umeri. Nu știa cît se cădea să vorbească, chiar și față de prietenul lui în defavoarea viitorului său ginere.

— I-am spus că va primi banii și mi-am imaginat că asta ar trebui să-i fie deajuns. Ei bine, mi se pare că

Augusta îl place. Cred că ține la această partidă, altfel i-aș trimite un răspuns la scrisoarea lui, ca să-l pună puțin pe gînduri.

— Ce parte din avere va pune pe numele soției ? întrebă Thorne.

— Oh, o parte destul de bună. Nu s-ar putea mai bine ; o mie de lire pe an și casa de la Wimbledon. Asta e foarte bine. Dar știi, Thorne, o asemenea minciună... Se scaldă în bani și vorbește totuși de suma asta amărîtă ca și cînd n-ar putea face nici o mișcare fără ea.

— Dacă mi-aș permite să spun ce cred, spuse Thorne.

— Ei ? întrebă domnul Gresham privindu-l cu interes.

— Aș fi înclinat să cred că domnul Moffat vrea să dea înapoi.

— Oh, imposibil. Ar fi absolut de necrezut. În primul rînd el a fost acela care s-a arătat interesat de această partidă. În al doilea rînd asta reprezintă ceva deosebit pentru el. Și apoi, n-ar îndrăzni, vezi, depinde de familia de Courcy pentru menținerea locului în Parlament.

— Dar dacă ar pierde locul ?

— Dar nu cred că se teme prea mult în privința asta, asta e părerea mea. Scatcherd poate fi un om grozav, dar nu prea cred că-l vor alege la Barchester.

— Nu mă pricep prea bine la toate astea, replică Thorne, dar astfel de lucruri se întîmplă adeseori.

— Și dumneata crezi că omul ăsta vrea într-adevăr să revină asupra acestei căsătorii, că se gîndește cu adevărat să-i facă o asemenea figură fetei mele, să-mi joace o asemenea festă ?

— Nu spun că intenționează s-o facă. Dar, după cîte mi se pare mie își lasă o portiță de scăpare, sau cel puțin încearcă să-și găsească una. Dacă e așa, faptul că ai banii îl va împiedica.

— Dar, Thorne, nu crezi că o iubește pe fată ? De-aș crede una ca asta...

Doctorul tăcu cîteva clipe, apoi vorbi :

— Eu unul nu mă prea pricep la dragoste, dar cred că dacă aș fi tare îndrăgostit de o tînără, nu i-aș scrie o asemenea scrisoare tatălui ei.

— Doamne, Dumnezeule ! De-aș crede una ca asta, repetă domnul Gresham... Dar, Thorne, nu putem să-i judecăm pe indivizii ăștia așa cum îi judecăm pe oamenii de familie. Sînt atît de obișnuiți să facă bani și să vadă bani în jurul lor, încît pentru ei totul e o afacere.

— Poate-i așa, s-ar putea să ai dreptate, bombăni doctorul, arătînd foarte clar că se îndoia totuși de tăria sentimentelor domnului Moffat.

— Nu eu am aranjat această căsătorie și nu pot să mă bag s-o stric. Îi va asigura o poziție bună în lume. La urma urmei, banii deschid orice ușă și e ceva să fii în Parlament. Nu pot decît să sper că ea îl place, sper cu adevărat că-l place ! Și după vocea domnului Gresham se simțea că, deși încerca să spere că fiica lui era îndrăgostită de viitorul ei soț, lui nu-i prea venea să creadă că s-ar putea să fie într-adevăr așa.

Care era adevărul în această problemă ?

Domnișoara Gresham nu-l iubea pe domnul Moffat mai mult decît îl iubești dumneata, o gingașă, tînără și fermecătoare grație ! Nici un pic mai mult. Nu cel puțin în sensul pe care-l dai dumneata cuvîntului, nu în sensul meu. Nu ascundea în cutele cele mai tainice ale sufletului convingerea că el era cel mai drăguț și cel mai bun din toți bărbații pe care-i întîlnise vreodată sau pe care ar fi putut să-i întîlnească. Adică ceea ce gîndești cînd ești îndrăgostită, dacă ești în stare de așa ceva. Nu avea deloc dorința de-a sta lîngă el, cît mai aproape de el. Cînd își cumpăra panglici și pălării nu se gîndea

cîtuși de puțin la gustul lui, la alegerea pe care ar fi făcut-o el. Nu dorea grozav ca prietenele să-i vorbească tot timpul despre el. Cînd îi scria nu-și recopia scrisorile de mai multe ori, ca să aibă senzația că i-ar fi vorbit într-una. Nu se simțea deosebit de mîndră pentru că el o alesese să-i fie tovarășă de viață. De fapt nu-i păsa de el nici cît negru sub unghie.

Și totuși, își închipuia că-l iubește. Era chiar convinsă de asta. Îi spunea maică-si că e sigură că Gustavus ar dori asta, că știa că lui Gustavus i-ar plăcea ailaltă, și așa mai departe. Cît desîre Gustavus însuși, nu-i păsa de el nici de doi bani.

Ea iubea de fapt această partidă exact așa cum își iubesc fermierii grîul pe care-l vînd cu optzeci de șilingi dubla sau acționarii nerozi profitul de șapte și jumătate la sută la capitalul vărsat. Optzeci de șilingi dubla și profit de șapte și jumătate la sută asta fusese ea învățată să aștepte în schimbul inimii ei tinere. Și cum le obținuse, sau era pe punctul de-a le obține, de ce n-ar fi fost satisfăcută în adîncul sufletului. Oare nu se plecase ea ascultătoare la picioarele lui *lady* Gamaliel[1] și n-avea să fie răsplătită? Da, e-adevărat, avea să-și primească răsplata.

Doctorul se duse apoi la *lady* Arabella. Nu ne vom amesteca în secretele ei medicale. În cursul întrevederii au mai apărut însă și alte subiecte legate de desfășurarea acțiunii noastre asupra cărora *lady* Arabella a găsit de cuviință să-i spună doctorului cîteva cuvinte. Și este absolut necesar să știm la ce se refereau aceste puține cuvinte.

Cum se schimbă aspirațiile, instinctele și sentimentele într-o familie, cînd tinerele păsări încep să dea din aripile pe care le-au crescut pene și începe să le treacă prin

[1] Sinonim cu: profesoara care o instruise.

minte să părăsească cuibul părintesc! Cu puține luni în urmă, Frank domnise aproape ca un autocrat asupra supușilor mai puțin importanți din regatul de la Greshamsbury. Servitorii de pildă îl ascultau fără crîcnire iar surorilor lui nici nu le-ar fi trecut prin minte să spună ceva dacă el le-ar fi cerut să nu spună. Le destăinuia toate prostiile pe care le făcea, toate necazurile lui, ori de cîte ori se îndrăgostea, cu convingerea neabătută că ele nu vor fi folosite ca mărturii împotriva lui.

Bizuindu-se pe această stare de lucruri bine stabilită, nu ezitase să-i vorbească Augustei despre dragostea pe care-o avea pentru domnișoara Thorne. Dar, după cîte se părea, Augusta începuse să fie trecută în rîndul persoanelor importante ale casei. Deoarece primise așa cum se cădea lecțiile impozantei ei profesoare și profitase de pe urma acestor lecții așa cum se cuvenea, era admisă să facă parte din conclavul persoanelor importante. Bineînțeles, își schimbă simpatiile, iar dacă înainte le acordase încredere celor tineri și flușturateci acum și-o retrase și și-o îndreptă spre cei în vîrstă și plini de judecată. Era asemeni unui școlar care odată terminată învățătura, împins de nevoi în lumea nemiloasă a celor care trebuie să-și cîștige existența, preia noua funcție de pedagog. Ieri învăța și bineînțeles se lupta împotriva profesorului. astăzi învață el pe alții și se luptă cu tot atîta înverșunare împotriva lor. Așa se întîmplase și cu Augusta Gresham cînd, cu fruntea îngîndurată, îi șoptise mamei sale că între Frank și Mary Thorne era ceva.

— Pune-i capăt pe loc, Arabella. Pune-i pe loc capăt, hotărîse contesa. Asta ar însemna în mod sigur ruină. Dacă nu se însoară cu o fată cu bani, e pierdut. Doamne-Dumnezeule! Nepoata doctorului! O fată despre care nimeni nu știe din cine se trage!

— Doar știi că pleacă mîine cu tine, răspunse mama îngrijorată.

— Da, și pînă acum totul e bine. Dacă s-ar lăsa condus de mine, am putea preveni răul înainte de-a se întoarce acasă. Dar e foarte, foarte greu să-i conduci pe tineri. Arabella, trebuie să-i interzici acestei fete să mai calce la Greshamsbury sub orice motiv. Răul trebuie curmat din rădăcină.

— Dar acum toată lumea e convinsă că se cade ca ea să vină des aici.

— Atunci trebuie ca toți să se convingă că nu se mai cade să calce pe aici. A fost o prostie, o mare prostie că ați primit-o aici. Bineînțeles că era firesc să înceapă să tragă sfori fiind pusă în fața unei asemenea tentații. În fața unei asemenea ispite, ce altceva ar fi putut face?

— Trebuie să-ți spun, mătușă, că i-a răspuns exact așa cum se cuvine, spuse Augusta.

— Prostii, răspunse contesa. În prezența ta cred și eu că a răspuns așa. Arabella, povestea nu trebuie lăsată pe seama bunei ei cuviințe. N-am mai auzit pînă acum că trebuie să te bazezi pe cinstea unei astfel de fetișcane. Dacă vrei să-ți salvezi întreaga familie de la ruină trebuie să iei imediat măsuri, să nu-i mai permiți să vină la Greshamsbury. Acum e momentul. Acum, cît Frank va fi plecat. Cînd atîtea și atîtea depind de faptul că un tînăr se însoară sau nu cu o fată cu bani, nu trebuie pierdută nici măcar o zi.

Instigată în acest fel, *lady* Arabella se hotărî să-i spună doctorului ce-i stătea pe suflet, și să-i dea să înțeleagă că în situația de față ar fi mai bine ca Mary să-și întrerupă vizitele la Greshamsbury. Oricum, ce n-ar fi dat *lady* Arabella să scape de această încurcătură. Își încercase pe vremuri, o dată sau de două ori puterile cu

doctorul și-și dădea seama că nu reușise în nici o ocazie să-l înfrîngă. Și-apoi, într-o oarecare măsură, era speriată chiar și de Mary. Simțea că nu-i va fi chiar atît de ușor s-o îndepărteze de la Greshamsbury. Nu era convinsă că tînăra fată nu-și va revendica cu hotărîre locul ei din sala de studiu, că nu va face apel la *squire* și poate că va anunța în fața tuturor hotărîrea ei de-a se căsători cu moștenitorul. Era sigură că moșierul o va susține în împrejurarea asta ca și în orice altă privință.

Mai exista și o problemă, poate chiar mai spinoasă decît celelalte, a cuvintelor pe care trebuia să le folosească în rugămintea pe care i-o adresa doctorului, iar *lady* Arabella era destul de conștientă de propria ei slăbiciune și lipsa de pricepere în a-și alege cuvintele. Doctorul însă, cînd era încolțit, se descurca cu multă ușurință ; putea să spună cele mai usturătoare lucruri pe tonul cel mai liniștit, așa că *lady* Arabella se temea foarte mult de vorbele lui. Ce s-ar întîmpla dacă ar părăsi-o și el, dacă ar refuza să-i mai stea la dispoziție cu cunoștințele și pricoperea lui de-a alina durerile fizice, tocmai acum cînd îi era atît de necesară ? Mai luase odată în trecut hotărîrea să trimeată la Barchester după doctorul Fillgrave, dar nu se alesese cu mai mult profit de pe urma lui decît *Sir* Roger și *lady* Scatcherd.

Așadar, cînd *lady* Arabella se văzu singură cu doctorul, obligată să-i spună ce are pe suflet în cuvintele cele mai frumoase pe care le putea găsi într-o asemenea împrejurare, nu se prea simți la largul ei. În ciuda faptului că era soția moșierului, sora unui conte, o persoană recunoscută de toți ca făcînd parte din lumea bună și mama foarte importantului tînăr despre a cărui afecțiune trebuia să discute acum, omul din fața ei avea ceva care o intimida. Totuși trebuia să ducă la îndeplinire această obligație și, cu un curaj de care numai o mamă e capabilă, făcu încercarea.

— Doctore Thorne, începu ea, de îndată ce consultația medicală luă sfîrșit, sînt foarte bucuroasă că ai venit azi aici, pentru că voiam să-ți spun ceva deosebit. Atîta reuși să spună, apoi se opri. Dar cum doctorul nu părea dispus să-i dea vreo mînă de ajutor, se văzu forțată să se descurce cum o tăia capul. Ceva chiar foarte deosebit. Știi cît respect și cîtă stimă, și aș putea spune afecțiune avem pentru dumneata — aici doctorul se înclină adînc — și-aș spune și pentru Mary, la care doctorul se înclină din nou. Am făcut puținul pe care l-am putut face ca să fim niște vecini plăcuți, și sînt convinsă că mă crezi cînd îți spun că vă sînt o prietenă adevărată, dumitale și dragei de Mary...

Doctorul înțelese că avea să urmeze ceva foarte neplăcut dar nu putea deloc să-și dea seama ce anume putea fi. Simți însă că trebuie să spună ceva ; își exprimă deci speranța că nu se dovedise nesimțitor la dovezile de amabilitate pe care le primise întotdeauna din partea domnului Gresham și a familiei lui.

— Sper, deci, dragul meu doctor, că nu vei lua în nume de rău ceea ce am de gînd să-ți spun.

— Bine, *lady* Arabella, mă voi strădui să nu fac una ca asta.

— Fii sigur că n-aș vrea să rănesc pe nimeni, dacă se poate, cu atît mai puțin pe dumneata. Dar sînt unele situații, doctore, în care datoria este mai presus de orice, știi, mai presus de orice alte considerații. Și, fără îndoială, asta e una din acele situații.

— Dar de ce situație e vorba, *lady* Arabella ?

— O să-ți spun, doctore. Știi care e poziția lui Frank !

— Poziția lui Frank ! În legătură cu ce ?

— Ei, poziția lui în viață. Știi, unicul fiu.

— Ah, da... Știu poziția lui în această privință. Unicul fiu și moștenitorul tatălui său, și mai e și un băiat de-

osebit. N-ai decît un fiu, *lady* Arabella, dar poți pe drept să te mîndrești cu el.

Lady Arabella oftă. În acel moment nu-i dădea mîna să spună că ar fi mîndră de Frank. Din contră, era mai curînd în stare să declare că avea motive serioase să-i fie rușine de el. Nu însă tot atîtea cîte ar fi trebuit să aibă doctorul în legătură cu nepoata lui.

— Ei bine, poate ai dreptate, acceptă *lady* Arabella, cred că e un tînăr foarte bun, cu înclinații excelente. Dar, doctore, poziția lui e foarte nesigură. Și e tocmai la vîrsta cînd e necesară toată prudența.

Doctorul avea impresia că *lady* Arabella vorbește de fiul ei așa cum ar vorbi o mamă de copilașul ei cînd bîntuie o epidemie de tuse convulsivă, sau cînd greu ar mai putea fi ferit de angină.

— După părerea mea n-are absolut nimic, spuse doctorul. Dă toate semnele unei sănătăți perfecte.

— Oh, da ! Ai dreptate în privința sănătății. Da, mulțumesc lui Dumnezeu, e sănătos, asta e o mare binecuvîntare. Și *lady* Arabella se gîndi la cele patru flori ale ei care se ofiliseră. Bineînțeles că sînt cît se poate de recunoscătoare cînd îl văd cît de puternic a crescut. Dar nu la asta mă refer, doctore.

— Atunci despre ce e vorba, *lady* Arabella ?

— Vezi, doctore, dumneata știi în ce situație se află domnul Gresham în privința banilor ?

Nici nu-ncape vorbă că doctorul știa prea bine situația în care se afla domnul Gresham în privința banilor — o știa mult mai bine decît însăși *lady* Arabella, dar nu dorea cîtuși de puțin să vorbească cu domnia-ei despre acest subiect. Nu scoase deci nici o vorbă, deși cu ultimele ei cuvinte *lady* Arabella îi adresase de fapt o întrebare. *Lady* Arabella fu puțin jignită de această tăcere a lui

și începu să vorbească pe un ton mai tăios, cu ceva mai puțină înaltă bunăvoință.

— Domnul Gresham a făcut datorii care grevează asupra averii, așa că Frank nu se poate aștepta s-o moștenească decît cu ipoteci mari. Mă tem că sînt foarte mari, deși nu mi se spune care e natura lor.

Privindu-l pe doctor în ochi ea își dădu seama că n-avea nici o șansă ca acesta s-o scoată din ignoranța ei.

— Și deci, e absolut necesar ca Frank să fie foarte grijuliu.

— Vă referiți la cheltuielile lui personale? întrebă doctorul.

— Nu, nu-i vorba chiar de ele, deși fără îndoială că trebuie să fie grijuliu și în privința asta. Asta-i de la sine înțeles. Dar nu asta vreau să spun, doctore. Singura lui speranță să-și refacă situația este să se însoare cu o fată bogată.

— Împreună cu celelalte binefaceri ale căsătoriei pe care le poate avea un om, îi doresc s-o aibă și pe asta. Așa răspunse doctorul cu o față neclintită. Ceea ce nu înseamnă că nu începu să aibă o umbră de bănuială în legătură cu subiectul discuției ce avea să aibă loc. Am minți dacă am spune că doctorul se gîndise vreodată că ar fi posibil ca tînărul moștenitor să se îndrăgostească de nepoata lui, că se așteptase la un asemenea lucru, fie cu încîntare, fie cu teamă.

Totuși acest gînd îi trecuse prin minte în ultima vreme. Unele cuvinte scăpate întîmplător de Mary, ceea ce se citea uneori în privirea ei, pe care doctorul o urmărea atent, o tresărire a buzei cînd era pomenit numele lui Frank, îl făcuseră, fără voia lui, să creadă că așa ceva n-ar fi imposibil. Și apoi, cînd aflase de posibilitatea ca Mary să devină moștenitoarea unei averi atît de mari, nu putuse să nu înceapă să construiască tot felul de castele pe nisip, în timp ce călărea încet spre casă venind de

la Boxall Hill. Dar asta nu însemna că ar fi fost gata să lase baltă interesele moșierului, sau să încurajeze un sentiment pe care prietenii acestuia nu-l priveau cu ochi buni.

— Da, doctore, trebuie să caute pe cineva cu bani cînd s-o însura.

— Și o fată care să fie plină de calități, să aibe o inimă curată și plină de gingășie. Sper că le va găsi pe toate astea.

Se putea oare ca vorbind de o inimă curată și plină de gingășie, de tinerețe și frumusețe și de alte asemenea amănunte, doctorul să se gîndească la nepoata lui ? Se putea oare ca el să se fi hotărît cu tot dinadinsul să protejeze și să încurajeze această căsătorie odioasă ?

Însuși gîndul acesta o înfurie pe *lady* Arabella și furia îi dădu curaj :

— Trebuie să se însoare cu o fată cu avere, că de nu, va fi ruinat. Or, doctore, mi-a ajuns la urechi că între el și Mary s-au petrecut niște lucruri — adică s-au spus niște cuvinte care n-ar fi trebuit niciodată să fie îngăduite.

Era rîndul doctorului să se înfurie.

— Ce lucruri ? ce cuvinte ? întrebă el ; *lady* Arabella avu impresia că doctorul s-a înălțat în furia lui cu mai bine de un sfert de metru sub ochii ei. Ce s-a petrecut între ei ? și cine spune una ca asta ?

— Doctore, s-au rostit vorbe de dragoste, poți să mă crezi pe cuvînt, vorbe de dragoste care pot fi socotite foarte, foarte îndrăznețe.

Doctorul nu putea să suporte așa ceva. Nu, oricît i-ar fi stat la inimă Greshamsbury-ul și moștenitorul său, sau moșierul cu necazurile lui, nici măcar pentru *lady* Arabella și sîngele întregii familii de Courcy nu putea să rămînă tăcut și să audă că Mary e învinuită în felul ăsta.

Se mai înălță cu un sfert de metru și crescu și în lățime, în timp ce răspundea la această întrebare.

— Cine spune una ca asta? Oricine ar spune așa ceva, oricine ar vorbi de domnișoara Thorne folosind asemenea cuvinte, afirmă un neadevăr. Pe onoarea mea...

— Dragă doctore, dragul meu doctor, cine a auzit, a auzit foarte clar tot ceea ce s-a petrecut între ei. Nu putea să fie la mijloc nici o greșeală, zău.

— Ce s-a petrecut între ei? Ce s-a auzit?

— Ei bine știi, nu vreau să-i dau mai multă importanță decît trebuie, însă e neapărat nevoie să-i punem capăt acestei povești, asta-i tot.

— Ce poveste? Vorbește deschis, *lady* Arabella. Nu admit ca să fie pusă sub semnul întrebării comportarea lui Mary numai pe baza unor insinuări. Ce anume au auzit cei care au tras cu urechea?

— Doctore Thorne, n-a tras nimeni cu urechea.

— Și nici n-a umblat nimeni cu vorbe? Sînteți așa de bună să-mi faceți cinstea să-mi aduceți la cunoștință care e acuzația pe care i-o aduceți nepoatei mele?

— A fost făcută, cît se poate de clar, o cerere în căsătorie, doctore Thorne.

— Și cine a făcut-o?

— O, bineînțeles că n-am de gînd să spun decît că Frank a fost cît se poate de imprudent. Bineînțeles că el a fost vinovat. Fără îndoială însă că a existat o vină din amîndouă părțile.

— O neg cu toată tăria, o neg întru totul. Nu știu nimic din toate astea, n-am auzit nimic de asta...

— Atunci bineînțeles că n-ai cum să-ți dai seama, replică *lady* Arabella.

— Nu știu nimic de povestea asta, n-am auzit nimic de asta, continuă doctorul Thorne. Dar o cunosc prea bine pe nepoata mea și sînt gata să susțin că vina n-a fost

de ambele părți. Dacă a existat vreo vină din partea unei părți, asta n-o știu încă.

— Pot să te asigur, doctore Thorne, că Frank a făcut o asemenea cerere, și o astfel de cerere nu poate fi lipsită de atracții pentru o tînără fată de condiția nepoatei dumitale.

— Atracții ! exclamă doctorul aproape strigînd, și în clipa aceea *lady* Arabella se dădu înapoi un pas sau doi, retrăgîndu-se din calea flăcărilor care-i țîșneau din ochi. Adevărul e, *lady* Arabella, că nu-mi cunoașteți nepoata. Dacă ați avea bunătatea să mă faceți să înțeleg ce anume doriți, am să vă spun dacă pot sau nu să mă supun dorințelor dumneavoastră.

— Bineînțeles că ar fi cît se poate de nepotrivit ca tinerii să mai aibă ocazia să fie împreună, vreau să spun pentru prezent.

— Bine !

— Frank e acum la castelul Courcy și, după cîte spunea, intenționează să plece de acolo la Cambridge. Dar desigur că va trece pe aici, în drum spre Cambridge. Și poate ar fi mai bine pentru amîndouă părțile, adică mai sigur, doctore, dacă domnișoara Thorne și-ar întrerupe vizitele la Greshamsbury o perioadă.

— Foarte bine ! tună doctorul. Vizitele ei la Greshamsbury vor fi neapărat întrerupte.

— Bineînțeles, doctore, că asta nu va schimba relațiile dintre noi, dintre dumneata și familie.

— Nu le va schimba ! replică el. Vă închipuiți că aș mai mînca pîine și sare într-o casă din care ea a fost izgonită într-un mod atît de rușinos ? Vă închipuiți că aș putea să mai stau cu aceeași prietenie alături de cei care au vorbit despre ea așa cum ați vorbit acum ? Aveți mai multe fiice. Ce-ați zice dacă aș acuza pe una dintre ele așa cum ați acuzat-o pe ea ?

— Cine a acuzat-o, doctore ? Nu, eu n-o acuz. Dar știi, uneori prudența ne cere să...

— Foarte bine. Prudența vă cere să vă îngrijiți de cei care vă aparțin. Și prudența îmi cere și mie să mă îngrijesc de singurul meu odor. Bună ziua, *lady* Arabella.

— Dar, doctore, sper că n-ai de gînd să te superi pe noi ? O să vii cînd o să avem nevoie de dumneata, ce zici, nu-i așa ?

Să se supere, să se supere pe Greshamsbury ! Oricît de supărat era doctorul, își dădea seama că nu putea să suporte ușor gîndul unei supărări cu cei de acolo. Un om care a trecut de cincizeci de ani nu poate să renunțe prea ușor la unele legături care s-au creat în decursul a douăzeci de ani și să se smulgă din țesătura de fire în care s-a lăsat prins. Nu putea să se certe cu domnul Gresham, nu putea să suporte decît cu greu gîndul unei supărări cu Frank. Deși îi venea să creadă că Frank s-a purtat urît cu el, nu putea să se supere pe el. Nu putea să se supere pe copii, care aproape că se născuseră în brațele lui, nici chiar cu pereții, cu pomii, cu movilițele acoperite cu iarbă, cu toate acestea cu care era atît de strîns legat. Nu putea să se declare inamic al Greshamsbury-ului. Și totuși își dădea seama că din loialitate față de Mary trebuie să-și pună măcar masca unui inamic.

— Dacă o să aveți nevoie de mine, și o să trimiteți după mine, *lady* Arabella, o să vin la dumneavoastră. Altfel, dacă n-aveți nimic împotrivă, o să împărtășesc sentința pe care i-ați dat-o lui Mary. Acum trebuie să vă spun bună ziua. Și, înclinîndu-se adînc în fața ei, părăsi camera și casa și-o porni încet spre locuința lui.

Ce avea să-i spună lui Mary ? Păși foarte încet în josul aleei din Greshamsbury cu mîinile încleștate la spate, reflectînd la această poveste, sau mai degrabă încercînd să se gîndească la ea. Cînd inima ți-e amestecată

într-o problemă e aproape inutil să încerci să te gîndești la ea. În loc să judeci lucrurile dai frîu liber simțămintelor și nu faci decît să-ți hrănești furia lăsîndu-te pradă ei.

„Atracții ! mormăi, repetînd cuvintele de care se folosise *lady* Arabella. O fată de condiția nepoatei mele ! Cît de incapabilă e o femeie ca asta să înțeleagă mintea, inima și sufletul unei ființe ca Mary Thorne !“ Apoi gîndurile lui se întoarseră spre Frank. „A fost urît din partea lui. Urît. Oricît de tînăr ar fi, ar fi trebuit să aibă măcar atîta afecțiune față de mine ca să mă cruțe de una ca asta. I-a scăpat o vorbă lipsită de judecată, care o va face pe ea să fie nefericită !“ Și-n timp ce mergea, nu-i mai ieșea din minte scena care avusese loc între el și *Sir* Roger. „Și ce-ar fi dacă în cele din urmă Mary ar deveni moștenitoarea tuturor acelor bani ? Ce-ar fi dacă ar deveni de fapt stăpîna Greshamsbury-ului ? Pentru că era foarte posibil ca moștenitorul lui *Sir* Roger să devină proprietar la Greshamsbury.“

Asta era unul dintre acele gînduri asupra cărora nu-i plăcea să insiste, dar îi revenea într-una în minte. S-ar putea ca o căsătorie între nepoata lui și moștenitorul cu numele domeniului să fie cea mai potrivită soluție pentru tînărul Gresham. Cît de dulce ar fi răzbunarea, ce răspuns nemaipomenit ar primi *lady* Arabella dacă după toate cele spuse s-ar ajunge ca greutățile de la Greshamsbury să fie netezite de iubirea lui Mary și de mîna lui Mary ! Era un subiect periculos. Și-n timp ce pășea agale în josul drumului, doctorul făcu toate eforturile să și-l scoată din minte — nu însă cu deplin succes.

Pe drum o întîlni din nou pe Beatrice.

— Spuneți-i lui Mary că am fost azi pe la ea, îl rugă tînăra fată, și că o aștept să vină mîine aici. Dacă n-o să vină o să mă supăr îngrozitor.

— Să nu te superi îngrozitor, îi răspunse el, întinzîndu-i mîna, chiar dacă n-o să vină.

Beatrice își dădu pe loc seama că n-o spunea în chip de glumă, și că fața lui era serioasă.

— Am glumit, spuse ea. Bineînțeles că am glumit. Dar s-a întîmplat ceva ? E bolnavă Mary ?

— O, nu, nu e cîtuși de puțin bolnavă, dar n-o să vină mîine, și probabil că n-o să vină o bună bucată de vreme. Dar, domnișoară Gresham, nu trebuie să te superi îngrozitor pe ea.

Beatrice încercă să-i pună unele întrebări, dar el nu stătu să-i răspundă. În timp ce ea îi vorbea, se înclină în fața ei cu politețea lui demodată, așa cum făcea întotdeauna, și plecă mai departe, fără s-o mai asculte. „N-o să mai vină aici o bună bucată de vreme", repetă Beatrice încet. Atunci trebuie că *maman* s-a certat cu ea." Și pe loc își achită prietena de orice vină, oricare ar fi fost ea, și-și condamnă mama fără ca măcar s-o fi ascultat.

Cînd ajunse acasă, doctorul nu se hotărîse încă în ce chip s-o înștiințeze pe Mary de povestea asta. Dar cînd intră în salon se hotărî să amîne clipa neplăcută pînă a doua zi. O să lase ca somnul nopții sau mai bine zis orele de veghe din timpul nopții să așeze lucrurile și apoi, la micul dejun, o să-i spună, cum se va pricepe mai bine, ce-a vorbit despre ea.

În seara asta Mary avea chef de glume mai mult decît de obicei. Pînă în dimineața acelei zile nu fusese sigură dacă Frank a plecat de-a binelea din Greshamsbury așa că preferase tovărășia domnișoarei Oriel în loc să se ducă la ai lui. Patience avea o fire foarte veselă, era mulțumită de întreaga omenire și de cei din jur, sentimente pe care în tovărășia ei Mary le împărtășea. Și acum îi adusese acasă doctorului, în ciuda necazurilor ei tinerești, o față zîmbitoare, dacă nu o inimă cu totul fericită.

— Unchiule, începu ea, ce te face să fii atît de întunecat ? Să-ți citesc ceva ?

— Nu, nu astă seară, iubito.

— Da de ce unchiule, ce s-a întîmplat ?

— Nimic, nimic.

— A, dar ceva tot este, și trebuie să-mi spui și, ridicîndu-se, se îndreptă spre fotoliul doctorului și se aplecă peste umărul lui.

O privi o clipă în tăcere, și-apoi, ridicîndu-se din fotoliu, îi trecu brațul pe după mijloc și-o strînse la piept.

— Iubita mea ! spuse el cu voce aproape sugrumată. Iubita, scumpa mea dragă și credincioasă. Ridicîndu-și ochii spre fața lui, Mary văzu că pe obraji îi șiroiesc lacrimi mari.

Și, totuși, nu-i spuse nimic în seara aceea.

SUMAR

Prefață 5
Tabel cronologic 11

Capitolul I
Familia Gresham din Greshamsbury 1
Capitolul II
Cu multă, multă vreme în urmă 21
Capitolul III
Doctorul Thorne 36
Capitolul IV
Lecțiile castelului Courcy 54
Capitolul V
Prima cuvîntare a lui Frank Gresham 79
Capitolul VI
Primele iubiri ale lui Frank Gresham 92
Capitolul VII
Grădina doctorului 107
Capitolul VIII
Proiecte matrimoniale 120
Capitolul IX
Sir *Roger Scatcherd* 133
Capitolul X
Testamentul lui Sir *Roger* 152
Capitolul XI
Doctorul își bea ceaiul 167

Capitolul XII
Cînd grec cu grec se înfruntă răsună goarna de luptă 178
Capitolul XIII
Cei doi unchi 193
Capitolul XIV
Condamnare la exil 206

Lector : BIANCA ZAMFIRESCU
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar 24.X.1974. Tiraj 66.090 ex. broşate
Coli ed. 12,76. Coli tipar 8,50

Tiparul executat sub comanda nr. 40 520
la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piaţa Scînteii nr. 1
Bucureşti
Republica Socialistă România

anthony trollope

«Intotdeauna am dorit să desprind o limbă de pămînt și să-i fac atît pe bărbați cît și pe femei să calce pe ea întocmai cum calcă aici, printre noi — fără calități excepționale, dar nici cu cusururi exagerate —, așa încît cititorii mei să poată recunoaște ființe omenești asemănătoare lor, și nu să se simtă transportați printre zei sau demoni.»

ANTHONY TROLLOPE, AUTOBIOGRAFIE

editura minerva

Vol. I—III, lei 14